

КЛЕНОВИЙ ЛИСТ

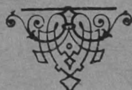
КАНАДІЙСЬКИЙ АЛЬМАНАХ

1929.

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ІМ. СВ. РАФАЇЛА В КАНАДІ

ВІННІПЕҐ, МАНІТОБА, КАНАДА.

The Maple Leaf

CANADIAN ALMANAC

1929

Published by the St. Raphael's Ukrainian Immigrants Welfare Association of Canada
Winnipeg, Manitoba, Canada.

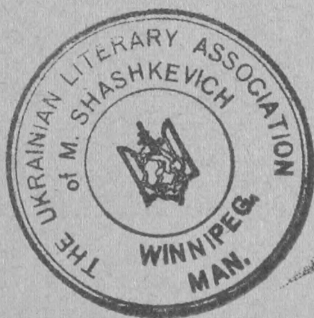

КЛЕНОВИЙ ЛИСТ

Канадійський Альманах

ВІННІПЕҐ, МАНІТОБА, КАНАДА.

1929.

В АЛЬБЕРТІ.

Барвінок України.

Від барвінку України,
Запорожських козаків
Не розлучать нас, ні море,
Ні межі чужих країв.

Сонце нас щодня витає
З української землі,
Соловейка чуєм в думці
На широкій прерії.

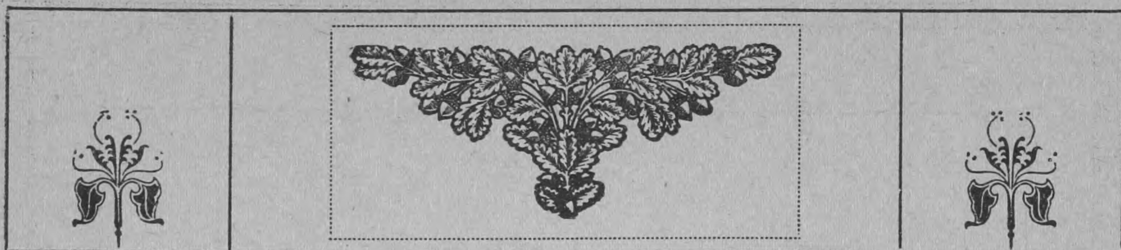
Через гори, через море
З України ми прийшли,
Нашим плугом і руками
Край здобути помогли.

Піоніри у Канаді,
Ми завели новий лад,
Серед синих океанів
Не забудемо Карпат.

Українські Канадійці,
Канадійський наш прапор:
Тільки праця творить силу,
Єдність кріпить, не роздор.

Стіймо згідно у Канаді,
Даймо кождий часть свою,
А Вкраїну, як Канаду,
Зробим сильну і одну.

ВІННІПЕҐ, МАН., КАНАДА,
СУБОТА, 10-го ЛИСТОПАДА 1928.

Кленовий Лист.

Кленовий лист, це знак Канади. Видимо цей знак на ковнірі і на шапках канадійської армії, яка є виразом сили і оборони канадійської землі.

Стрічаємо цей знак також на однострояx сторожі безпеченства, на ріжних будинках і документах.

Дерево клен має яких 100 відмін. Ріжної величини, вигляду і якости є дерева, що належать до родини кленів. Канадійський кленовий лист, це листок „цукрового клена", який росте в умірковanім підсонню. Кленовий лист зубчастий, має три або сім великих зубців і для того притягає око своїми ріжноманітними, зубчатими берегами.

Клен творить кулисту корону, коли галузи на всі боки свобідні. В місяці жовтні листя зачинає жовтіти і прибирає всякі краски: жовтаву, оранжеву, бронзову, ясно-червону, темно-червону. Клени виглядають в осени неначе казочні дерева із золотим листям, або як великі поломіни, що спокійно а постійно горять.

Цукровий клен дає зі свого пня солодку теч, кленову солодь (сироп). В марті або квітні студінь уступає, соки стають плинні і пробивають волокна дерева. Коли провертіти пень в долині і вставити тонку цівочку, солодка теч з дерева спливає цівкою в підставлену посуду. Цю теч опісля переварюють на кленову солодь, яку нам подає господиня дому рано при сніданню до пшеничних паланичок, а уживається цеї солоді також до медівників і до солодження чаю, чи інших напитків. Індіяни знають цю прикмету клену і вихісновують дерево, щоби дістати з нього солодь.

Клен дає дерево на будулець і на столярські вироби. Дерево тверде, гладке, з гарними лініями і узорами. Уживають його до виробу комнатної обстанови: крісел, столів, лавок, дверей. Виробляють з нього деревляні части до сідел, авт, літаків, кораблів, спортові прилади, музичні інструменти, кухонне знадібя.

Це гарне і пожиточне дерево, росте денебудь, лише не на мокрім ґрунті і для того окрашають ним дороги і алеї міст. Стрічається його у Львові, Київі, Чернівцях, Ужгороді, але також в Оттаві, Вінніпеґу, у Венкувері. Канадійський поет Александер Муйр написав в анґлійській мові пісню про кленовий лист, як знак Канади.

Кожна провінція в Канаді вибирала собі знак для себе. В році 1868, дня 26-го мая затвердив королівський уряд печатку для чотирох провінцій Онтерія, Квебеку, Нової Шкотії і Нового Бронсвику. — Печатка лучила герби всіх тих чотирох провінцій. В міру, коли до тих провінцій приступали нові провінції, додавав уряд знак кожної провінції зокрема, так що знаком Канади був в кінці щит з девяти знаками, і виглядав неначе збірка образків на одній стороні, які не творили одної рисункової цілости, але висказували злуку окремих провінцій в одну конфедерацію.

Осібна гербова комісія радила над зміною гербу і в році 1922, дня 1-го липня затвердив Королівський Уряд герб Канади нового помислу. На тім гербі не за-

значені провінції, але народности. Від анґлійської народности поставлені три знаки: знак анґлійський, знак шкотський, знак ірляндський. Від французької народности влучений оден знак, а під тими чотирми знаками на самій долині щита уміщені кленові листки, щоби зазначити всі інші народности, які приїхали до Канади.

Цей герб не вдоволяє многих горожан Канади і в анґлійських часописях читається замітки, що Канада потребує свого власного гербу.

Коли вдумаємося в суть будови Канади, яка лучить поодинокі провінції в одну конфедерацію, то добрим знаком до канадійського прапора булаби кленова галузка з тільки листками, кілько провінцій. Твориться нова провінція, долучується новий кленовий листок.

Краска прапору булаби червона, що означає кров, труд, роботу, перемогу а по середині галузка з зеленими кленовими листками поставлена скосом в гору в напрямі свобідного кінця прапора.

Колиж ця розвязка не вдоволяла би когось, що бажає одного, незмінимого символу, то таким символом булаби дуга уставлена як великий лук з головних красок на зеленім полю. Дуга означає злуку, єдність, замирення. Цей символ легкий до рисовання і має свій початок в святім письмі, де гербова комісія взяла клич Канади „від моря до моря", а з того самого 72-го псальму взятий титул Канади „Домінія".

Кленове дерево згадує український нарід у своїх піснях дуже часто. Наводимо тут уривок весільної пісні, якої послідні дві стрічки є провідною думкою в життю чоловіка.

Ой мовив єсь ми кленовий листе
Що не будеш падати.
Тепер падаєш, землю вкриваєш,
Бо тугу зиму чуєш.
Ой мовилисьте ми мій татуню,
Не дам тя Касунуню.
Тепер даєте, сам не знаєте,
Яка доленька буде.
Ой я ти даю все, що лиш маю,
Доленьки не вгадаю.
Рано вставайте, пізно лягайте,
Добра доленька буде.

— Ск.

Вінніпеґ, Ман.

Дня 27-го падолиста, 1928.

ДЕСЯТЬ ЛІТ ПО БОЯХ.
1919—1929.

З жаром у грудях, з мечем у руці,
Під блакитно-жовтим прапором
Українське військо йшло сміло у бій
Боротись з ворожим напором.

У землю лягли в нерівній борбі
Стрільці за право й свободу,
А жар з їх грудий розярив огонь
У серці цілого народу.

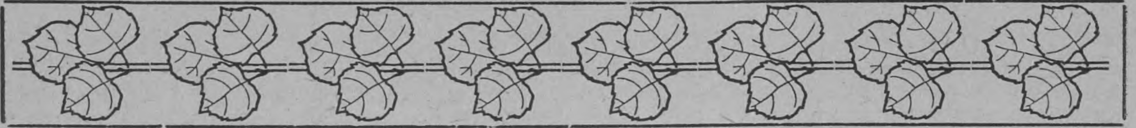
Кличе нас постійно боєва сурма,
Щоби сили збирати до бою,
Й кріси, скоростріли піднести в руках,
І взяти гармати з собою.

По землі з кістками поляглих Стрільців
Йдем браття українські, рідні.
Українські землі зробимо свої,
Коли зробим гадки наші згідні.

Задрожить противник, наш ворог давний
Як вздрить нас у згоді та злуці
І буде втікати, закуриться шлях,
Кине свою збрую в розпуці.

о. Еміліян Красицький.

Кукс-Крік, Манітоба, Канада.
Дня 24-го вересня, 1928.

Доміняльний Парлямент в Оттаві.

Вершком канадійської держави, яка розтягається між трьома океанами і є сусідом Сполучених Держав Америки, є доміняльний парлямент.

Не можна однак думати, що парлямент в Оттаві посідає цілу верховну власть на Домінію Канади. Власть в Канаді не є скупчена в одній установі, вона розділена на більше число установ. Канада складається з девяти провінцій, сказати можна держав, які посідають свої, так звані провінціональні, уставодавні, але ми тут уживаємо виразу провінціональні сойми. Ті сойми рішають про цивільні а також шкільні закони своєї провінції і доміняльний парлямент не може в ті справи мішатися. Міста, місточка і муніципали посідають свої повновласти і виконують їх самостійно, а здають звіт провінціональному соймови в своїй провінції.

Британський парлямент в Лондоні видав був ще в році 1867 „Британську Північно-Американську Грамоту", а ця Грамота подає начерк уладу канадійської держави, або так звану „Конституцію" Канади. В тім часі парлямент у Лондоні мав визначні права зглядом Канади, однак від того часу зайшли великі зміни. Всі Британські Домінії розвинули свою силу, а через це осягнули високий степень независимости від свого матірного краю. Це подібно, як в родині вирастають сини і доньки і стають що раз більше певні себе, стають независимі, але від часу до чсу шукають поради а навіть помочи у родичів.

Певного рода власть посідає Ліґа Націй, яка збирається в Женеві на наради і рішає справи, важні для всіх держав, які сюди посилають своїх представників. Представники промовляють і ставлять внески в тім дусі, як це поручили їм їх парляменти. З Ліґою Народів звязаний Міжнародний Мировий Суд а також Міжнародний Уряд Праці.

Щоби видіти ясно, як працює верховна влада у Канаді треба розріжнювати „парлямент", як збори відпоручників всіх горожан, від „правління". „Правління" називаємо „кабінетом" або „збором міністрів".

Хтож покликує „кабінет міністрів" до урядування? Це робить провідник того сторонництва в парляменті, яке має більше послів, чим кожде инше сторонництво. Найбільшою партією в парляменті є тепер ліберальна партія а її провідник Вілліям Лайон Мекензі Кинґ є чільним міністром, або, як звичайно кажеться „премієром". Він покликав з поміж послів ліберальної партії найвідповідніщих людий на міністрів і утворив в той спосіб ліберальне правління, яке під цю хвилю кермує Канадою. В році 1928 їздив премієр до Женеви на засідання Ліґи Націй, виголосив там промову а також підписав в імени Канади „угоду Келлоґа" в справі світового мира. В Лондоні забрав голос в справі іміґрації Британців з Анґлії до Канади.

Посли инших партій не можуть бути міністрами, бо премієр хоче утворити правління усе з однодумців, щоби праця міністрів йшла однозгідно. Посли инших партій відграють більше ролю наглядача над правлінням, щоби воно всі справи основно полагоджувало. На тім місці поясню, що я вийшов послом не з рамени ліберальної партії, але як независимий відпоручник „Злучених Фармерів Альберти". До моїх обовязків належить пильнувати, чи правительственна партія кермує державою, як належить.

Всі закони приходять до обговорення в парляменті, який передумує закони і надає їм як найвідповідніший зміст і висказ. В цей спосіб парлямент визначає, після яких законів має поступати робота, спільна всім девятем провінціям Канади.

Само правління являється більше виконавчою силою. Длятого належать до нього два головні обовязки: 1. Заряд державою при помочі державних департаментів (міністерств) і при помочі комісій. 2. судівництво, яке виконують суди, що мають приділені відповідні судейські обовязки.

Чи посли відбувають засідання, чи ні, чи наради парляменту відбуваються, чи ні, держава не може лишитися без керми, а це кермовання належить до правління. Правління кермує провінціями при помочі слідуючих урядових департаментів: Тайна Державна Рада (Пріві Каусил), Головний Оборонець (Солиситор Дженерал), Державний Секретар, міністри фінансів, цла, справедливости, оборони, почт, рільництва, внутрішних справ, моряцтва і риболовства, торговлі і промислу, залізниць і каналів, загальних робіт, іміґрації, здоровля, праці. На чолі кождого департаменту стоїть міністер з кабінету міністрів. Щоби праця департаменту поступала рівномірно, то провід роботи в департаметі має заступник міністра, який працює в департаменті цілими роками і знає всі подробиці праці, яких не потребує знати головний міністер.

Крім департаментів істнують „Комісії". Велика часть загальної праці полагоджує „Горожанська Комісія" (Сивил Сервис Комишен), независима від політичних впливів. „Рада Залізничих Відпоручників" провірює і наглядає оплати від перевоження тягарів залізницями. Осібна рада кермує державними канадійськими залізницями (Сіенаром). Від часу до часу творяться комісії, які полагоджують приділену їм роботу. н. п. утворена недавно Комісія Морських Прав, або Цлова Комісія, яка постійно провірює висоту цла на товарах, які привозиться до Канади і вивозиться.

БУДИНОК ДОМІНІЯЛЬНОГО ПАРЛЯМЕНТУ В ОТАВІ, ОНТ.

Колиби заходив случай, що зміст якогось закону належалоби пояснити і порішити, то цей обовязок припадає судам. Верховними судами цілої Домінії є „Скарбовий Суд" (Ексчекер Корт) а також „Найвищий Апеляційний Суд Канади".

Закони держави є підставою справедливости, а справедливість є підвалиною держави. Длятого при ухвалі якогось закона належить передумати всі подробиці його змісту. Щоби це сталося, треба дати нагоду старшим і молодшим, маєтним і немаєтним забрати голос в справі закону, який мається ухвалити. Кождий закон мусить в Канаді перейти через парлямент а опісля через сенат, а в кінці має його зтвердити Державний Намісник (Ґовернор Дженерал).

Закон розважають посли в парляменті, можнаби сказати, як відпоручники молодого і середного віку горожан. Опісля ухвалений в парляменті закон переходить до сенату. Сенат представляє зрілий, спокійний, старий досвід горожан. Тут засідає лише 96 сенаторів, яких не вибирається, але назначується на ціле життя, аж до смерти з поміж найповажніших горожан Канади. Обовязок поликування членів до сенату належить до Намісника. Сенат має так само, як парлямент свого предсідника (спікер) і сенатори діляться на гурти після своїх поглядів подібно, як посли в парляменті. Сенат має право давати почин до законів, однак це діється дуже рідко. Сенат забирає голос в справі розводів, бо горожани в Онтарії предкладають розводові процеси сенатови, сенат порішує також законне заснования (заінкорпорування товариств). З того видно, що сенат не має много справ до полагоди і длятого сесії сенату тревають коротко.

На тім місці можна пояснити, що слово „парлямент" означає властиво дві палати. 1.) Палату Послів і 2.) Палату Сенаторів, однак в звичайній бесіді, коли уживається слова „парлямент", то означається ним Палату Послів.

Коли закон перейде через парлямент і через сенат, дістається на стіл Державного Намісника, який кладе на нім свій підпис і в цей спосіб затверджує остаточно закон. Намісник виступає в імени короля Британії зі всіми Домініями і глядить на це, щоби закон годився з основними законами цілої Британської Держави.

МИХАЙЛО ЛУЧКОВИЧ,

Посол до Домініяльного Парляменту, вибраний 1925 року. Перший Українець в Домініяльній Палаті Послів.

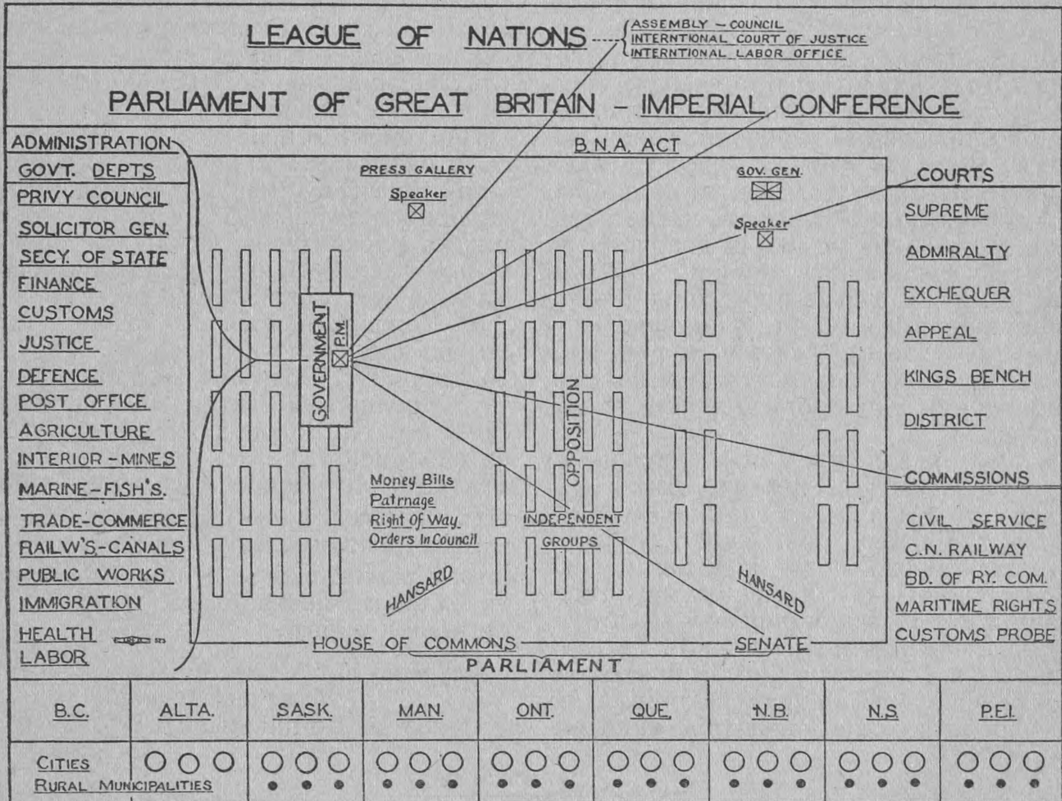
Парлямент — в анґлійській мові „The House of Commons", значилоби „Дім Загалу" — складається з 245 членів, вибираних на пять літ. Вибори відбуваються що пять літ, але часом скорше, коли такі зайдуть обставини. Право вибору послів мають всі здорові на умі особи, які є горожанами держави, а мають приписаний законом вік.

Коли вибори скінчилися, можна зараз оцінити, котра партія має більше пос-

лів. Вона стає правительственною партією, а друга по ній партія стає опозиційною партією. Намісник покликує по виборах провідника (лідера) найбільшої партії і взиває його, щоби утворив правління.

Покликаний провідник добирає собі людий зі своєї партії на міністрів, які творять кабінет міністрів, а цей є „правлінням" („Говермент"). До правління

Парлямент можнаби порівнати із загальними зборами товариства, бо посли є представниками всіх виборців, а правління можнаби порівнати зі старшиною товариства. Старшина провадить роботу товариства, виконує пляни, вказівки та ухвали загальних зборів і є відвічальна перед загальними зборами, які ухваляють старшині довіря, або висказують недовіря. Це порівнання пояснить відно-

НАЧЕРК ПАЛАТИ ПОСЛІВ, ПАЛАТИ СЕНАТОРІВ І ПРАВЛІННЯ В ПОЛУЧЕННЮ З ЙОГО УРЯДАМИ В КАНАДІ. РИСУНОК ВЗЯТИЙ З „КАНЕДІЄН КОНҐРЕС ДЖОРНАЛ" В ОТАВІ.

належить 18 людий і попередно вичислив я вже їх департаменти (міністерства).

Коли Канада бере участь в Імперіяльній Конференції, на котру до Лондону приїзджають представники всіх Доміній Британії, і коли Канада бере участь в Лідзі Народів в Женеві, то полагоджує це не парлямент, але безпосередно переводить це само правління, яке визначає, хто має виїхати як представник Канади і брати участь в нарадах і рішеннях.

сини правління до парляменту, лише в дуже загальних лініях.

Правління („Ґовернмент") предкладає плян видатків, які получені з податками, що їх платять горожани, а парлямент радить і ухвалює цей плян видатків і доходів. Правління визначає людей до виконання наміченої роботи в державі і рішає спосіб виплати коштів і видатків якогось діла.

Правління кермує нарадами в парляменті. Справи, які узнає правління за відповідні до обрад, мають першенство

перед иншими справами. Справи, які походять від послів правительственної партії, доходять лекше на порядок дневний, як справи послів з инших партій. Внески послів, які не належать до правительственної партії вимагають много енерґії, щоби пробитися під обради, а часом... нема часу на них.

Правління може впливати в певній мірі також на уставодавство Канади.

Свою роботу може сповняти правління лише в такім разі, коли має за собою згоду і довіря парляменту, кажеться звичайно, „коли має за собою більшість послів". Коли правительство ставляє внески і дістає ухвалу більшости послів, тоді воно працює без перепони. Колиж посли не ухвалять якогось внеску, який вийшов від правительства, то це є доказом, що посли не поділяють гадки правління і правління не має їх довіря. Воно мусить уступити від проводу. В такім разі Намісник взиває провідника опозиційної партії, щоби утворив правління, колиж це не може з якихсь причин удатися, тоді треба розписати нові вибори, щоби громадяни вибрали нових послів до праці.

Наради парляменту, по українськи можнаби сказати „Державної Думи", відбуваються в певнім, з гори обдуманім порядку. Наради розпочинає „тронова промова" Державного Намісника, яка подає законодатну програму парляментарної сесії. Посли забирають голос до тої тронової промови і мають нагоду піддати свої помисли. Опісля приходять внески правління в справі законів, дальше начерк доходів і видатків, який викликує незвичайно живу виміну гадок. Крім предложень правління, приходять під обради внески послів і розводові справи.

Теперішний парлямент вже 16-тий з черги, від коли Канада одержала парляментарний устрій. Друга сесія цього парляменту зачалася 26-го січня 1928 а скінчилася 11-го червня. Парлямент радив 93 дні, а стенографічний звіт з нарад випечатаний і виданий зошитами в міру нарад, обнимає 4,381 сторін. Через Палату Послів і Палату Сенаторів перейшло 355 справ, які затвердив Намісник, з того числа 239 справ про розводи, 29 приватних справ а 54 громадянських справ.

Парлямент збирається в січні 1929. і буде радити над справами, важними в самій Канаді а також над справами міжнародного значіння. Це є місце нарад і рішень про питання, важні для будови могучої держави, яка перед нашими очима виростає, а над котрою ми всі працюємо. Кождий, що живе в Канаді, знає, що від добробуту держави залежить його добробут. Потрібно нам витревалости, терпеливости і вирозумілости та взаїмної помочі. Важне дуже є поступовання парляменту, бо від проводу в парляменті залежить праця і успіх в господарстві, промислі і торговлі.

Всі горожани, що голосують і вибирають, є відвічальні за працю в парляменті, бо вони мають послів, щоби давали провід роботі.

Веґревіл, Алта. Дня 20-го вересня 1928.

Михайло Лучкович

Посол до Домініяльного Парляменту.

НАДІЙНИЙ.

Жінка (телеґрафує з літного готелю): — Я тут чотири тижні. Половину ваги втратила. Коли виїздити відси?

Чоловік: — За чотири тижні.

НЕМА Й НЕ ТРЕБА.

— Слухай но, хлопче, чому ти не чешешся?

— Бо не маю гребіня.

— А чомуж собі не купиш?

— Бо тоді я мусівби чесатися.

ПОМІЧНИЙ КАШЕЛЬ.

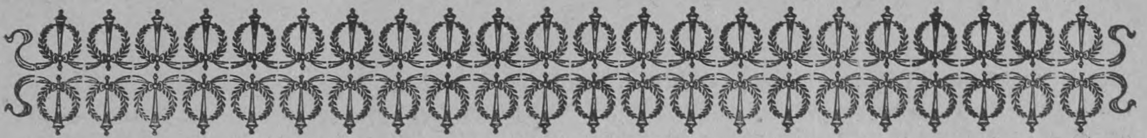
— В тебе, Стефанку, дуже поганий кашель.

— Е, ні, то гарний кашель. Через него я вже третий день не йду до школи.

БОРОТЬБА О ІСТНОВАННЯ.

Гість: — Питаєте, що я зроблю? Ну, як хочете знати, то я шукаю чи в ліжку нема тарганів.

Властитель: — О, ні, нема, — запевняю вас. Як тарган тільки покаже голову, то блощиці сейчас зажеруть його.

Український Національний Танок.

Промова В. Авраменка в Товаристві ім. Т. Шевченка у Вінніпеґу, на Елмвуді, ріг вулиць Вата і Монтроза. Дня 21. листопада 1926 року.

Високо Поважана Громадо!

Чуюся щасливий, що знаходжуся серед Вас, як серед братів, хоч ми всі приїхали сюди з ріжних земель, з ріжних куточків далекої нашої України! Бачу Вас, як свідомих Українців, хоч знаю, що багато людий приїхало до Канади й не знало що то таке Україна, не знали, що ми всі є брати між собою — Українці. Хоч жили ми на наших українських землях, та брат з братом не міг зустрінутись. Сусіди поділили наші землі між собою й розгородили залізними границями.

От я тут перед Вами родом з Києва, а багато є тут серед нас з Галичини, є й з Буковини, є й Закарпаття. Тут ми відчуваємо і бачимо, що ми брати, бо одною українською мовою говоримо і знаємо, що там в Старому Краю на наших землях панують чужинці. Вони дбають про те, щоби ми й на далі були поділені кордонами, щоби ми не зєдналися для свого визволення.

Але чи ми самі добре робимо для себе? Чи й ми не помагаємо нашим ворогам нас розєднювати? Придивився я до життя українського народу і в Старому Краю й тут в Канаді. З великим жалем скажу, що й ми самі допомогаємо ворогам не давати нам зєднатися в одну велику силу. Ми гриземося між собою, робимо все, щоби зненавидіти один другого. Брат гризе брата, Українець такогож, як сам, Українця бідолаху хоче звалити з ніг, ніяк не хочемо знайти шляху до взаємної вирозумілости.

Чужинці нас гризуть; здається вже досить горя... Ні, ще самі себе гриземо. Аж дивно якось здається: маємо ріжні погляди про одну й ту саму річ, то порозумімося між собою, або вже йдім до нашої мети хоч ріжними дорогами, але без калічення себе взаїмно. Чи не досить того, що нас чужинці поділили? Чи й ми себе маємо краяти на кусні, для радости ворогів над нашим народом! Чому оден другого не поважаємо? Чому дивимося оден на другого злим оком? По що? Чому вишукуємо в собі причини до взаємної гризні, ненависти, сварні, колотнечі? Краємо себе живцем, коли себе ділимо! Робимо себе безсильними, й не диво, що чужинцям так легко над нами панувати. Навід Румуни підхопили собі шматок нашої землі.

Сусіди України — хоч ніби-то й воювали між собою, але згідно поділили нас й душать нашу рідну мову, літературу, пісню, все наше, навіть душу нашу...

Знищили в українських містах нашу укранїську мову й тішилися, бо думали, що убитий вже цілий український народ і не живе. Але на селах жила непобідима українська мова. Ані Поляки, ані Москалі, ні Мадяри на Закарпаттю не могли її знищити.

Я говорю тут перед Вами, кличу любити Україну! Переживав я на собі все горе, яке переживає не одна дитина, не один український бідний селянин. Я родився в Канівському повіті над Дніпром, недалеко від батьківщини нашого Пророка Тараса Шевченка. Коли був трилітньою дитиною, остався я сиротою. Я бачив моїх сестер, братів в тяжкій праці. Старші брати поїхали в далекий Сибір до Владивостоку на заробітки. Взяли й мене з собою. Працював я робітником в доках. Побачив я раз у Владивостоці театральну виставу Котляревського „На-

талка Полтавка", й моє серце серед чужих людий, в чужих краях, оросилося щирими сльозами. Дивлючись на „Наталку Полтавку", я пригадав нашу дорогу Україну, наше рідне село, мою дорогу сестру, що мене сироту доглядала. З того дня не міг я заспокоїтися, я думав про Україну, про наш народ. Здибав я студентів, поділився з ними думками. Вони помогли мені вчитися. Я сів за книжку пильно й побачив новий широкий, великий світ. Я став народним учителем. Зірвалася світова війна, взяли мене до офіцерської школи. Вийшов старшиною в російській армії, але серце моє тягнуло мене до братів моїх, до цілого нашого народу на Україні. Хоч я не знав ще тоді, що я Українець — правнук тих козаків, що вмірали й взивали внуків боронити Україну, боронити її честь, працювати для неї!

Прийшла революція 1917 року. В Росії, що була тюрмою для українського народу, пробудилися, мов ті квіти весною, надії на краще життя.

Хотів я йти до українського війська, але покійний Симон Петлюра порадив мені поступити до музично-драматичної школи імени Лисенка в Київі. Він сказав: „Ви більше зробите дя України, як артист"... То було давно, ще в початку 1917 року, коли на російському військовому фронті у Минську утворилася перша українська громада, де С. Петлюра був головою громади, а я в ній як відпоручник, вибраний військом до неї.

Пішов я до драматичної школи. Учився від професорів українського мистецтва. Потім, як артист перейшов до театру славного Миколи Карповича Садовського і зним переносив і радість творчости й горе еміґраційного тяжкого життя.

І там почав я займатися танцем.

В Калішському таборі інтернованих козаків бувшої армії Української Народньої Республики, заснував я 1921 року мою першу школу українських національних танків.

Не час росказувати Вам тут історію моєї праці, але почавши від Калішського табору, де томилось в польській неволі за дротами наше військо, — по Галичині, Волині, Холмщині й Підляссю, по Чехії й Німеччині перейшов я, і провадив курси українського танку, який будив українські душі, розбивав зневіру, будив завзяття, гартував серця й виковував дух наших предків, славних Запорожців!

В Галичині зорґанізував я науку українських танків у Львові, в Станиславові, Коломиї, Тернополі, Стрию й Перемишлі.

В Чехах заснував я школу танку в Йозефові в таборі збігців, а опісля в Подебрадах серед студентів Української Господарської Академії.

Дня 12. грудня 1925 року приїхав я до Галіфаксу, до Канади. Стою тепер перед Вами.

Ми повинні виховувати нашу молодь, надію нашого народу й нас самих вірними синами й дочками України! Ми повинні давати нашій молоді добрий приклад самими собою!

А що бачимо?

Отут гине наша мова, пропадає для України молодь, а Ви легковажно до цього ставитесь і навіть причинюєтеся самі до цього, бо свою громадську силу непотрібними дрібними сварками розїдаєте.

Ваша молодь не виділа України, не видить її й тепер, вона не бачила тої краси й того горя, що ми переживали — вона бачить лише Ваші сварки над річами, котрі можна спокійно полагодити, бачить Вашу взаємну ненависть, Ваше здичіння до української справи.

Але Україна є! Там в сирій землі рідній лежать кости тих, що боролися за її свободу, що боронили її перед Поляками, перед Москалями, Татарами, Румунами... Багато Ваших рідних братів заснуло вічним сном в борні за Україну! І серед Вас самих в Канаді є багато таких, у котрих ворожа куля ще пече тяжкою раною.

Там роскидані по Карпатах, під Львовом, під Київом і по всій Великій Соборній Україні сплять наші дорогі брати — цвіт нашої нації, що боролися, життя віддали за Україну!

На їх могилах виростають цвіти — цвіти України, то червоні маки, як плями крови, то біленькі цвіти, мов дівочі сльози, то сині незабудьки, як синє небо.

Вони тихо гойдаються під вітром, вони тихо говорять нам: полюбіте Україну, не забудьте тих козаків, тих стрільців, тих героїв, що за край Ваш, за Україну заснули! Полюбіте і ставайте до праці!

Згадаймо наше минуле.... Багато з нас не знає, що український народ був великий, був щасливий. Багато з вас не знає вартости свого народу, не знає своєї минувшини й не знає, що нарід наш мав ве-

ликих людей, якими український народ може бути гордим перед цілим світом.

Бачу, що й Ви тут часто не цініте себе, не поважаєте, не шануєте своєї мови, ні своєї книжки, ні своєї часописи, ні своєї школи — не підтримуєте її. А хто сам свого не шанує, не цінить, — то як же ви хочете, щоби чужинці наше шанували, чи нас самих?

Не раз нам говорили й говорять вороги наші: Москалі, Поляки, Румуни, Чехи, та й серед нас знаходяться такі люде ще й тепер, що говорять те саме — ніби то приятелі наші: „Забувайте, що ви Українці”. Це для того, щоб знесилили ми самі себе. Ви знаєте хто так говорить. Сліпі! Не знають, що наша мова сильніша, як сталь, віки гнету передержала, несмертельні пісні співала на полях і степах України, над ріками й Морю Чорному-глибокому!

Та мова поборе ворогів! Вона відродиться, щоб жити вічно! Котляревський написав свою веселу „Енеїду” й вивів на сцену любу „Наталку Полтавку”. Нарід наш, там в московських кайданах закутий, прочитав свою рідну мову, друковану в книзі, почув свою мову на сцені театру.

Потім вийшов з народу другий велитень Тарас Григорович Шевченко. Як заговорив, то начеб труби заграли, начеб жалібні струни бандури тужно звеніли, до боротьби взивали. Народ відчув Його вогненне слово. І хоч замучили Шевченка вороги, загнали в далеку Азію, щоб стратити, вкоротити його життя, не дати працювати, то його книга пісень, його „Кобзар”, його пісні, поеми, думи, промовили глибоко до серця українського. Нарід наш знаходить в піснях Шевченка Божу іскру, що раз загорівшись, не загасне ніколи!

В Галичині говорив Франко: „Не пора, не пора Москалеві, Ляхові служить”! „Не пора, непора, не пора в Рідну Хату вносити роздор. Най пропаде незгоди проклята мара, під України єднаймось прапор”!

В Буковині засяв оповіданнями з гуцульського життя Юрій Федькович. Він співав: „У науці, у розраді України доля, а в залізі та у крові України воля. Її пісні голоснії, України слава, Йдіть у бій за Україну, Я Вам заспіваю”.

Задзвеніла наша мова, як музика. Стала прекрасною, мов царівна в новій золото-блакитній одежі.

Але не було це на руку ворогам. Й вони закричали: „Нєт української мови, не було, й не буде”! Й заборонили судовими карами писати, друкувати по українськи, стали глузувати з нашої мови й умисне негарно перекручувати її. Ще суворіше стали нищити нашу рідню культуру. Нема Українців на світі, є тільки „хахли”, „малороси”, „русини”, ,мало-Поляки”, „мало-Румуни” й всякі дивовижні назви давали нам, щоби нас, наших селян збити з толїу, щоби розєднати, розріжнити нас.

Та даремні були ворожі зусилля проти нас.

Кропивницький, Саксаганський й Садовський на Великій Україні зорґанізували наш театр і так високо поставили його, що вороги наші, Москалі приходили до нашого театру вчитися, як треба грати.

А народ наш побачив себе в своїй прекрасній ноші, почув своє слово, побачив своє життя на сцені, почув там і пісню і мудру пораду.

Хоч як не кричали вороги, що українське, то все погане, смішне, що взагалі нічого нема українського, а мусіли замовкнути, бо українське мистецтво, українська пісня була сильніша від їх криків.

Року 1918, коли вже відродилася Українська Держава, вислав український народ за кордон наш український хор Олександра Кошиця, щоби піснею промовив до народів всього світу.

Вісімдесять осіб виїхало з Кошицем. Ті народи, що й чути не хотіли про Україну, не хотіли признати її Державу, мусіли признати нашу високу мистецьку культуру. Французи, Іспанці, Італійці, Анґлійці й инші народи захоплені були нашими піснями, писали чудові статті, перекладали наші пісні на свою мову, робили чудове приняття хорови Кошиця в славних на весь світ своїх церквах-соборах, як в Севіллі, (в Іспанії), в Королівському Театрі в Лондоні й перед стотисячною товпою на арені величезного відкритого театру в Мексику.

Пісня нашого простого народу розголосила його славу. Побила наклепи, побила знущання над нашою культурою! Але наш цілий нарід не визволений, він ще в кайданах, а Франко каже в „Мойсею”: „Поруганий, розбитий, мов паралітик той на роздорожжі”. Наш 40 міліоновий нарід в кайданах! Чому-ж,

чому навіть дрібні, менші від нього народи панують над ним?

Тому, що самі ми помагаємо ворогам своїм... Щоб знищити сильне величезне враження, котре зробила на цілий світ укранїська пісня під проводом славного Кошиця — пустили московські большевики словечно, що то „буржуї" поїхали співати й для „буржуїв"... І наші темні сірі Івани та Степани вже й собі за Москалями тягнуть, самі з себе, з своєї сили сміються... Говорять, нащо нам „пісня", нащо нам нація, — українська нація це є фікція, видумка. Москалі сказали в цей спосіб, що Українцям не треба творити своєї нації — нехай Москалі, Поляки, Цигани, Румуни будуть націями, але не Українці! І знайшлися такі Українці, що ще помогли кричати Москалям: „Нація то видумка. Українці не потребують бути нацією".

Богато я зустрічав тут в Канаді людий, що говорять слово „нація" „буржуй" і т. д., а самі не знають, що то значить. Хоч самі є великими буржуями, а не додумаються до того. Недоумні, але всі сили витрачають на те, щоби на других нападати. І так Українець на Українця нападає, а перед Москалем, перед Поляком мало поклони не бє. Нападає на Українця, на свого брата, навіть тоді, коли він добру народну роботу робить, роботу громадську. Але бачите рабська злоба, як-же він „такий-сякий" наш-же чоловік, а хоче щось добре робити, може хоче по людському жити, може хоче, щоб ми всі і він сам так добре стояли, як скажемо инші народи стоять. Отже — недамо. Почнемо гризти, почнемо руйнувати, не підтримаємо його, бо, мовляв, Поляк, Москаль, Жид і т. д., той повинен стояти над нами вище і з матеріяльного і з громадського боку, свому не дамо. Багато гірких фактів такого нерозумного поступовання Українців видно довкола.

Коли треба було в 1917 році звалити московського царя, розвалити тяжку тюрму російську, що посилала народ без зброї на війну й почалося народне заворушення, український волинський Ґвардейський Полк в Петрограді відмовився розстрілювати невинних жінок, дітей, нещасних голодних старих людей, що просили хліба. Цей полк перейшов на бік народу й він став першим, що поставив свою силу на чоло революції.

Як хвалили його тоді Росіяне, як вдячні були тим героям... Українці підтримали російський народ, хотіли йти з ним по братерськи, але російський соціяліст, що боровся за свободу, що обіцяв волю й рівні права всім народам бувшої Росії, представник російської демократії крикнув згірдливо до поважних українських діячів, до нашого проф. Грушевського, який тоді був на чолі Української Центральної Ради в Києві — „руки проч" — себ-то геть від України! Українцям нема місця на рідній землі... Так навіть ті, що говорили про братерство, про свободу, рівну для всіх — московські соціялісти — не дають нам працювати по людському, бо вони хочуть над нами панувати... По якому праву?

А в той час той-же Керенський дозволяв польському військови зїзди на Україні, обіцяв Полякам вільну державу... Така правда була для нас. Вже не від чорносотенців Росіян, а від соціялістів.

А другий великий діяч свого народу — Пілсудский в Польщі. Ввесь час він боровся за свій народ, він закликав і Українців працювати разом з Поляками, разом валити тюрму російську й австрійську. Не раз кидали Поляки гасло: „За нашу і вашу вольность"... По всьому світові польський народ представляв себе як народ святих мучеників, народ лицарський, народ, що добріщого нема в світі. От й Польща стала вільна, вона має свою державу й зараз-же загарбала наші українські землі силою, розбоєм. Ще канчуки московські не загоїлися на плечах Поляків, а вже вчорашні мученики катами зробилися, що мучать український народ, вкидають його у вязниці за святе право людини, за свою мову, за свою рідну школу, за свою церкву, за свободу.

Частина нашого народу добровільно прилучилася до Чехо-Словаччини, до народу, який пережив сам багато горя, подібного, як переживав наш український народ. Це народ трудолюбивий, народ розумний, котрим керує старий, сивий як сніг, великий учений, професор Масарик. Здавалосьби, що тут в маленькій країні чеського народу, що сам тяжкі хвилі переживав, що тут буде добре працювати, що тут утвориться нова українська Швайцарія і для наших лемків, верховинців й гуцулів. Але й тут на Закарпаттю закрито українські школи, насаджено примусово чеські, й тут кату-

ється наш народ, давиться його в матеріяльній бідноті й духовій темноті.

А на Великій Україні, кажуть, що там „рай“ життя. Терпіли Москалі від своїх царів, жандармів, гнили вони в тюрмах, йшли пішки в сніги далекого Сибіру, чи в піски Середньої Азії, висіли на шибеницях... Вирвалися Москалі на волю... Помогли їм українські ґвардейські полки, помогли Українці. Й от український народ знова там скований вже Москалями-комуністами. На нього хочуть надіти інтернаціональний московський хомут. Десять літ минуло, десять літ там точиться кров українського народу, кров українських повстанців, гине там не одна сотня найкращої свідомої нашої молоді під розстрілом московських „освободителів”. Але український нарід там не жмінка, що на Закарпаттю, чи в Буковині. Той велитень не дався звязати й сказав новим московським червоним катам: „Ні! я не Москаль! не інтернаціоналіст і не буду по московському говорити, бо маю українську мову і на ній буду говорити, і на ній потрібні мені школи й уряд, инакше боронитимусь на життя і смерть”.

Український народ — не комуніст з Москалем, він має свою землю для себе, ділитися з Москалем не хоче, бо земля українська ліпша. От і тут урвалася московська сила і Москалі мусіли дати школи на українській мові, мусіли провадити, бодай для людського ока українізацію, назвати українські землі Україною.

Хитрі Москалі хваляться, що то вони те все дали з доброї ласки українському народові. Це хитра московська брехня. На моїх очах в Київі 1917-18 року розстрілювали Москалі невинних людей за те тільки, що між собою ті люди говорили по українськи! Український народ не дався перемогти, не приняв їхньої мови, тому мусіли вони на Україні вчитися нашої мови, народньої, бо инакше там до народу й не підступай, хочби й яким комісаром називався.

Москалі не соромляться говорити, як це раз 1921 року було сказано на Харківському комуністичному зїзді: „Ви Українци, далжни работать, а ми петраґрадськіє рабочіє будем вамі управлять, а кто протів нас — тому пулю в лоб”... От така то гарна спілка й братерство.

Так то нашому народови. Соціяліст — борець за свободу народу Пілсудский спокійно дивиться, як катують наш народ в Польщі, великий учений Масарик забув свої обіцянки для українського народу на Закарпаттю. А про Румунів нічого й говорити — ті вже хоч ніколи не говорили про справедливість, лише рвали все до себе, що могли. Тепер, коли виграли війну Держави Антанти, Румунія стала великою державою, отже нахабству Румунів нема кінця. Вони обявили, що в Буковині й Бесарабії, де живе більше одного міліона наших Українців — нема ні одного Українця й силують наших селян, щоб скорше ставали Румунами, бо кажуть, що Українці то Румуни, лише що забули по румунськи, а тепер мають знова вчитися. Не допускають ні одної української книжки до Румунії й замкнули всі українські школи.

З того всього виходить, що маємо передовсім в собі силу шукати, а потім за приятелями оглядатися. Самі повинні ми дбати про себе, робити наш дух сильним, наш розум освіченим, нашу фізичну народню силу міцною і то до одної мети — до визволення українських земель до отворення Української Незалежної Держави!

Маємо здоровий народ, маємо природні великі богацтва на рідних землях, котрі використовують тепер чужинці.

Маємо гарну мову, прекрасну пісню, маємо своє високе мистецтво. Ми маємо й чесних працьовників — провідників наших, лише треба припинити дрібні, нікчемні сварки за другорядні справи нашого життя. Треба при кождій нагоді шукати шляху до порозуміння Українців з Українцями.

Як заграє скрипка, задзвенить бандура, затужить сопілка, то задріжить наше серце... Маємо пісні, яких немає ні оден народ в світі, як заспіває хор, то місяць на небі, здається, стає, щоби послухати, цілий світ наче зачарований...

Отворім нашу душу для народної справи, для справи України! Знайдеться в нас сила, велика сила, ми міцні, дуже міцні, але не вміємо нашої сили уживати для себе, а уживаємо її для других народів. Для себе-ж не хочемо працювати, ще навіть нищимо, коли хто починає працювати.

Маємо ми й наш український танок, який нарід складав цілими віками, а якого ми не цінили, як богато инших наших богацтв. Скажете: українська народна справа й танець?! Танець — тож нічого, то так перескакування з ноги на

ногу і т. д. О, ні, дорогі брати! Танок то мова, то могуча мова, якою вимовляємо свою душу. Коли я промовляв в Галичині й на Волині та Холмщині танцем, без слів, лише танцював, нагадував нашому народові „Запорожця"-козака, „Ґонту"-лицаря страдника, то Поляки замикали мене до тюрми. Чому? Чи за те, що танець є перескакування з ноги на ногу?

А чеський державний уряд, коли я втік до Чехії від Поляків з лап звіря Кайдана, комісаря польської поліції у Львові, то, як державний нарід — дозволив мені жити в Чехії, але на Закарпатську Україну, там, де наш рідний нарід живе — мене не пустили. Коли виїхав я з Чехословаччини — то заборонили мені вертати туди, а за що? Я тільки навчав гуляти „Коломийки", „Козачка", „Гаївки", — українських танків. Тільки — танків.

Так бачите — український танок є страшний для сусідів, що хочуть панувати над українським народом. Не хочуть вони, щоб українська душа промовляла, щоб жила, щоби була сильна й свобідна; для них не люба вільна українська постать, не люба українська ноша, не люба українська мова, небезпечна українська пісня. Вони хотілиби бачити нас тільки наймитами.

Коли ми одягнемося в український народній стрій і загуляємо Коломийки, то вже ворогам не до смаку, починають журитися. Чого, мовляв, українське серце оживає?

От роскраяли українську землю на шматки, як бохонок хліба на чотири чвертки, забрали собі до рук, тай їдять, щоб ніхто не бачив. А головне, щоб ми про це забули. А ті шматки нашої землі хочуть злучитисж, хочуть собі кращої долі. А хтож їх злучить? Ми-ж самі, наша молодь, що от лучиться в танці, як в і й с ь к о в сотнях і полках. Вороги неприхильні українському танкови, щоб не дати згуртувати нашу молодь. Танцем висказується українська душа, українська чепурна й завзята вдача, українська лучність.

Українці, що сваряться між собою, що нападають на себе часто без потреби, ті, що нищать себе взаємно, вони гуляють „Коломийки", „Козачка", „Аркана", „Гопака", вони сходяться, бо танець їм спільний і музика, і пісня і мова, і вони злучать ті чотири шматки української землі в одну цілу, непокраяну Україну! Так дивляться на український танок ті сусіди, що український народний бохонок похапцем по світовій війні покраяли і до кишені забрали...

Але через море крови, через гори костей наших перейдемо ми на Волю! Україна буде вільна! Памятаймо, що ніхто не збудує нам України для нас. Коли Москаль, або Поляк обіцяють, чи хочуть збудувати нам нашу Україну, то будуть таку будувати, яку їм, а не нам, вигідно, яка їм по душі. А коли ми хочемо доброї України, то маємо самі єднатися і Україну здобувати.

Ту велику задачу виконає передовсім молодь, що тепер перед Вашими очима гуляє свій український танок. Треба-ж знати їй про Україну, щоб її любити, щоби для неї колись принести жертви з майна, для неї терпіти, поносити страти, втеряти руку, ногу, очі, положити й молоде життя своє, чи немічним калікою-інвалідом життя кінчити. А без жертв, без праці, без великих страждань України не здобудемо.

Ви хочете, щоб хтось Вам дав Україну?!

Україну треба виборoти ,треба відобрати від ворогів, відвоювати. Чи хто Вам подарував коли хату, чи приступив хто до Вас коли і сказав: „Чоловіче, твої діти бідують, я подарую тобі будинок в два поверхи, а сам піду з української землі в московські ліси, в польські піски"... Сказав Вам таке хто коли? Ніколи! Отже мусимо Україну собі своїм коштом будувати, видатків не боятися, щоби нашу хату, наше господарство заложити.

У Львові українська молодь збирається. Потребує вона місця до руханки, до вправ відділами. Молодь гуртується в товариствах „Сокіл, „Луг", „Пласт" — ходить до Рідної Школи або до инших шкіл. Вона своєю роботою дає примір зі Львова для цілої української молодіжи, навіть для української молодіжи тут за морем, бо вся наша молодь має стати міцна, звинна і вишколена в карности, неначе вояк.

Потребують до того городу. Земля під Український Город все ще не закуплена. Ніхто не дасть нам Українського Городу даром, ніхто чужий не поможе нашій молодіжи у Львові лучитися і вправляти, коли ми цього не зробимо своїми власними жертвами і датками на Український Город. Ось звідти, з Канади і з Америки. Маємо щиро причинитися до пра-

ці над самостійністю народу, до розвинення сили духа і тіла нашої молоді

На кождім кроці потрібна нам лучність і потрібна жертвенність і на кожнім кроці ми того не розуміємо і себе розбиваємо.

Тут за морем Ви волите видати гроші на нісенітниці, але не дасьте на українську справу, ухиляєтеся від жертви, щоби помогти цілому народови стати сильним щоби цілий нарід став сильним і самостійним.

Думаєте, що хтось це повинен за Вас зробити, певно Китаєць, Індієць, Норвежець, Анґлієць, лише не Ви. Ви тільки гризти себе любите. Так от на примір: Приходжу до одного Українця, а він мені росповідає, про свого знакомого й каже: „Він розум згубив, то католик" — а сам ще вчора був католиком. А другий каже: „То не чоловік, то автокефальник". А третий розповідає про свого знакомого: „О, то пан, буржуй, з капіталістами тягне", а четвертий на цього: „Отой проклятий комуніст". А обидва в одній „чайнеменській" ресторації посуду миють, та помиї носять і оба дістають по 15 долярів на тиждень. А ще инший „просвічений" Москалями каже: „Нема нації". А сам не знає, що то слово „нація", й по якому він буде говорити, як по московському не второпає, по анґлійському знає лише „єс", „орайт" і „сюр". Слово „інтернаціонал" — він чув, як хтось казав, але що значить це слово не розуміє, чи це плащ, чи лікарство на прищі.

Сваритеся під церквами і в церквах, процесуєтеся, та хтось підпалює Ваші церкви, і це культурна праця? Каже мені оден: „Не ходжу до Народного Дому — там лише крики". А сам пяний бреде вулицею, біля Народного Дому й заточується. Така тут праця для свого добра, для піднесення себе морально, для визволення України!

Де-ж є єдність, щоби злучити разом чотири шматки української землі, де є спільна думка? Де охота зробити краще, принести жертву, щоби не бути наймитом та посміховищем в очах чужих народів?

Хочу наукою танку розбудити в молоді любов до України, бажання спільної думки, української.

Нехай Ваш малий хлопець тут на чужині, що не чув про Україну ще, нехай він загуляє Запорожського козака, він буде знав на все життя, до кого він належить, він дасть колись свою жертву на українську справу, в лиху годину він буде хоронити честь батьків своїх, честь українського народу.

Україна буде для нього спомином про ту гарну вишивану сорочечку, що вишила, чи подарувала йому його матуся, про „Коломийку", що гуляв він зі своєю дівчиною, одягненою в мережаний прекрасний український жупан, з цвітами на голові, з коралями на шиї, в червоних чобітках! Тоді вже він не скаже, як тепер тут чути часто: „Ай донт кер!" Мене це нічо не обходить. Він загляне в історію України і прочитає її. Коли буде треба, він поможе. Грішми, палким словом, гарячим ділом оборонить українську справу, бо він буде знати, від якого народу він походить, буде знати, що він належить до українського народу!

А мале дівчатко, що манісенькими ноженятами гуляє козачка, виросте на велику дівчину, яка теж не буде говорити „Ай донт кер", але поможе всюди, де українська справа буде вимагати.

Український танок, мережані сорочки, барвисті стяжки, цвіти й танечні мельодії є для молоді спогинами на все життя, вона відчує, що Україна посідає чародійну красу. Молоде серце ніколи не забуде тих вражінь й не забуде Вас — батьків, що показали своїм дітям ту красу України!

І от я кличу, Вас, Дорогі брати й сестри, Українці — єднаймося! Виминаймо сварки, поки одна мета стоїть перед нави, до свого мистецтва, до України!

Ставайте ліпшими, ставайте сильними!

Впоюйте молоді любов до рідної мови, до свого мистецтвaщ до України!

Поширюйте український танок, котрий посідає творчу силу для розбудження свідомости.

По довгих літа праці встане вільна і соборна велика Українська Держава.

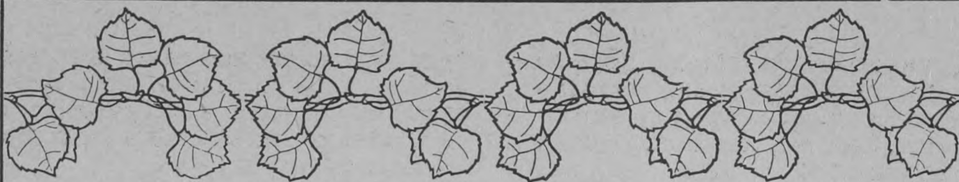
І сповняться пророчі слова великого Франка, що сказав до українського народу:

...„Ти труснеш Кавказ, впережешся Бес-
(кидом,
Покотиш Чорним Морем хвилі волі,
І глянеш, як господар домовитий,
По свой хаті й по своїм полі!"

Промова тревала понад дві години.

Записав Е. Рс.

Списану промову провірив опісля сам промовець.

Політичні Партії в Канаді.

Політичних партій в Канаді нараховується чотири — 1. Ліберальна, 2. Консервативна, 3. Проґресивна (Фармерська), 4. Робітнича. Дві послідні партії повстали недавно й ще досить слабі числом здобутих місць в парляменті, і через то що вони злилися з партією ліберальною, то про політику їх нема що говорити, хіба то, що проґресивна партія має на ціли дбати про інтереси фармерів, а робітнича робітників.

Проґресивний, фармерський посол Роберт Форк є міністром іміґрації, а робітничий посол Гінан, є міністром праці в теперішнім ліберальнім правительстві. Длятого отже партії, які беруть участь в політичнім життю Канади, це ліберальна й концервативна партія.

Історія.

Як одна так і друга партія мали свій початок в Анґлії у 18. століттю. Ліберальна партія складалася з великих землевласників, яких в той час називано „Гвиґс", що мало походити від їх мотта: „Ве Говп ін Ґад". — (Ми надіємося на Бога). А консервативна партія складалася з дрібних купців і клєру, і її членів називано „Торіес", від старої кельтійської фрази „Тарі-а-кі", „Ком ог, Кінґ". (Прийди королю).

В інтересі лібералів було ставити опір, необмеженій в той час владі короля, й допоминатися, щоби всі важні справи рішав не король, а парлямент. Вони були свого рода радикали, котрі хотіли увільнитися від впливів короля — стреміти до свободи (Ліберті) звідки й пішла їх назва — **лібералі.**

А в інтересі консерватів було тримати по стороні короля й обороняти традиційного поняття про абсолютну власть його, значиться, вони обстоювали, консервували традицію. „Най буде, як бувало" й тому вони приняли назву консервати, замість „Torіс".

Прихильники, як одної так другої партії, з прибуттям до Канади заснували тут свої орґанізації, й так повстали обі ці партії — ліберальна й консервативна також в Канаді.

Чоловіком, котрий поклав підвалини під ліберальну партію в Канаді, був Француз Вілфрід Лоріє, котрого тепер, як Анґлійці так і Французи вважають найбільшим політиком в канадійській історії, а Українці, цілком влучно називають його „батьком української іміґрації", бо він підчас свого урядування як премієр Канади 1896—1911 утворив двері Канади для европейської іміґрації, з чого Українці найбільше скористали.

Лоріє помер 17. лютого, 1919 р.

Теперішним провідником ліберальної партії й премієром Канади є Вілліям Лев Мекензі Кінґ.

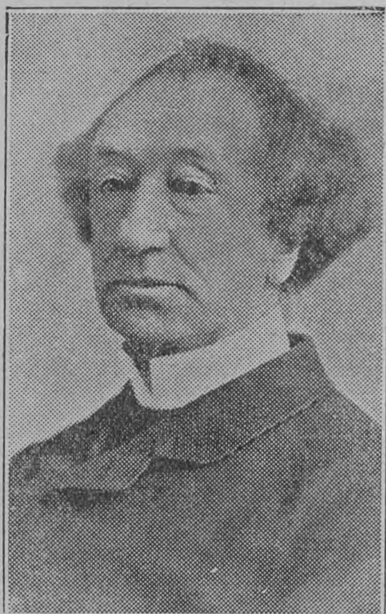
Консервативну партію уформував і утвердив в Канаді Сер Джан Мекдоналд, котрий був премієром Канади від 1867 до 1874, і від 1878 до 1892 р. Він найбільше причинився до злуки всіх канадійських провінцій в одну цілість, „конфедерацію", як також до збудуваня трансконентальної залізниці, від моря до моря — з Монтреалу до Ванкуверу, 1885 р. Без конфедерації й транс - канадійської залізниці Канада булаб не прийшла до такого значіння, яке вона тепер посідає. Помимо того, що Канада є домінією Великої Британії, вона вже тепер прибирає форми самостійности, маючи своїх амбасадорів в Злучених Державах і у Фран-

ції — немов від нікого незалежна держава. Жадна кольонія Великої Британії не має таких привілеїв, як Канада, а всьо це треба завдячувати розумному проводови ліберальних і консервативних провідників як Лоріє, Мекдоналд, Картіє, Бравн, Ґалт, й інші.

Провідником консервативної партії тепер є Р. Б. Бенет, посол до домініяльного парляменту з Кальґар, Алберта.

Ріжниці Партій.

Головніщі ріжниці між ліберальною й консервативною партією в трьох точках:

СИР ДЖОН А. МАКДОНАЛД
Творець консервативної партії в Канаді.

1. Автономія, 2. Торговельна тарифа, 3. Іміґрація.

1. Автономія.

Хоть ліберальна партія в Канаді не є під абсолютним впливом короля, як була колись в Анґлії, то вона дальше стоїть на своїм становиску й тепер домагається цілковитого увільнення від короля і парляменту Великої Британії, т. є. домагається в найважніщих справах, як прим. в часі війни, цілковитої автономії. Колиб в будуччині Велика Британія знайшлася в війні з котрою державою, то ліберальна партія хоче застеречи собі право, що Канада повинна мати вільну руку і рішати сама, чи помагати Великій Британії, чи ні. Справу війни має вирішити не лише канадійський парлямент, але й ціле населення Канади загальним голосуванням. А це рівняється автономії Канади.

Консервативна-ж партія противиться цій точці й обстоює традицийне право короля й парляменту Великої Британії й твердить, що коли батьківщина, Велика Британія є в війні, то Канада, як кольонія, автоматично повинна стати по стороні батьківщини й помагати її у якій небудь війні.

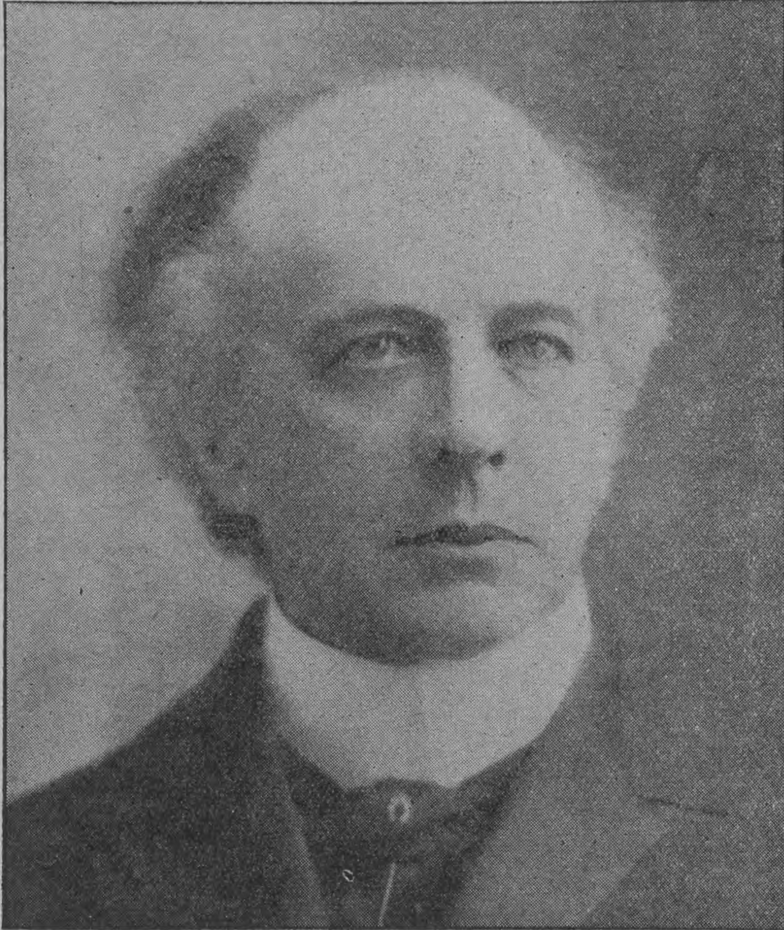
2. Торговельна Тарифа.

В справі торговлі між Канадою а Злученими Державами (Америкою), ліберальна партія стоїть за знесенням тарифи (цла) на деякі фабричні продукти з Америки, і за зниженням оплати на деяких інших, і так: Оплата на граници не повинна бути на слідуючих прдуктах: — на пшениці, муці й головних споживчих середниках, на фармерських річах і машинерії, на дошках, ґазоліні, оливі, рибальських приладах, цементі й навозови. Знижена оплата повинна бути на шматтю, черевиках й других важних річах, як також на сирім матеріялі, з якого повищі річи виробляються.

Знесення й зниження тороговельної тарифи на повище вичислених продуктах ліберальна партія мотивує тим, що Канада є молодий й промислово нерозвинений край, богатий на сировий матеріял, а не має відповідних промислових підприємств, щоби з того матеріялю виробити потрібні річи. В Америці промислові підприємства вже є добре розвинені й зорґанізовані. Чомуж отже не малаб Канада покористуватися й заміняти свої сирі засоби матеріялів за вироблені вже річи й скористати на цім? Така виміна може бути лише при вільній торговли, тоді як не буде теперішної високої тарифи. Треба отже знеси, або хоть значно знизити цю тарифу, а тоді Канада скоро знайде місце на продаж свого сирого матеріялу, й за низьку ціну набуде готові фабричні продукта. Це причиниться до добробуту мешканців Канади.

Консервативна партія противиться цій точці й учить противно. Вона учить, що Канада повинна мати високу торговельну тарифу й недопускати до краю заграничних продуктів, головно фабричних, хотьби вони були й тані, бо коли це буде

робитися, то Канада ніколи не стане економічно незалежною державою, й добробут робітничої й фармерської кляс не поправиться. Як що Канада хоче розвинути добробут й бути економічно незалежною від своїх сусідів, то мусить мати

СИР ВІЛФРЕД ЛОРІЄР,
Творець ліберальної партії в Канаді.

добре розвинений промисл, т. є. мусить виробляти для себе всі потрібні до праці і до життя річи, й тим способм зуживати свій сирий матеріял, а не вивозити його за границю. Колиб Канада мала ріжні фабрики, то в той час всі робітники малиб заняття й продукувалиб потрібні річи тут, а капітал лишивбися в Канаді, замість іти за границю, на заплату річей, цла та перевозу. В цей спосіб канадійські горожане спомагають заграницю а самі не користають зі своїх грошей.

Щоби отже канадійський промисл розвинувся як слід, консервати пропонують, щоби високо держати тороговельну тарифу й не допускати до Канади заграничних виробів.

3. Іміґрація.

Як одна так і друга партія бачать, що в Канаді ще є міліони акрів незаселеної землі, й тому обі партії стоять за тим, щоби до Канади пускати поселенців — головно на фарми, бо незаселена земля не приносить користи. Обі партії отже, є за побільшенням населення, однак що до вибору іміґрантів вони ріжняться в своїх плянах. Консервативна партія стоїть на

точці чисто британській й домагається, щоби до Канади впускати велике число бритійських горожан, головно з Анґлії, а чужу іміґрацію, з инших европейських країв обмежити так, щоби чужинці не перевищили числом Бритійців.

Ліберальна партія пропаґує іміґрацію не лише з Анґлії, але й з инших країв, коби лише прибуваючі іміґранти були рільниками, щоби осідали на фармах і працювали на землі. Не можна закинути лібералам, що вони хотять Канаду заселити виключно людьми з европейського

МЕКЕНЗІ КІНҐ
Теперішний премієр Канади.

континенту, а Анґлійців недопустити до переваги, як деякі круги їм це закидають, однак, вони, знаючи з досвіду, що континентальні іміґранти, н. п. Українці, осідають на фармах і господарують, а Анґлійці, звикші до міського життя, волість жити в місті. Тому теперішне ліберальне правительство отворило двері Канади для іміґрантів з континенту Европи. Правительство добре знає, що переселенці з континенту Европи, особливо Українці, поробили теперішні залізничі дороги, повикорчовували ліси, позвозили каміння, поорали канадійські дикі степи й цим причинилися до того, що Канада тепер продукує більше збіжжа, чим котра інша держава світа. Як не булоб тут господарів - фармерів, то Канада не малаб ланів і не булаб тим, чим тепер є — найбільшим доставцем хліба.

Ліберальна партія обстоює погляд, що не робить ріжниці, якої народности є поселенець, коби лиш господарив і плекав збіжжа, бо це є головним богацтвом краю, й тому ліберали пускають до Канади людей ріжної народности, наколи вони йдуть працювати на фармах. З часом всі мешканці засимілюються й повстане одна канадійська нація. Канада засимілює поселенців, а не поселенці Канаду. Тому нема чого боятися, що люде одної мови може трохи перевищать своїх сусідів з іншою мовою. Вони через це не заберуть Канади, але стануть горожанами Канади. Люде приймуть анґлійську мову і хотяй будуть дальше любити мову, яку привезуть з собою, то будуть вірними членами Канади.

Така політика ліберальної партії стрінулася з острою критикою зі сторони противних цій політиці людей й допровадила до того, що з початком липня, 1928 р. правительство було змушене значно припинити приїзд іміґрантів з континенту Европи а поробити пляни на спровадження більшого числа поселенців з Анґлії, даючи Анґлійцям дешевий переїзд, будуючи для них хати на фармах та даючи їм грошеву допомогу — в формі позички на довгі роки — $2,500.00 на родину й землю на виплат, на трицять літ.

Після заяви міністра іміґрації дост. Р. Форка, бритійська іміґрація до Канади вже коштує Канаду поверх $200,000,000. Кожний Бритієць іміґрант коштує Канаду $17.00, а кожний небритієць коштує 11 центів. Гроші ті йдуть з податків, які платять всі люде, що живуть в Канаді.

Хоть між партіями в Канаді є деякі ріжниці в політиці, то поведення провідників і членів обох партій є гідне похвали й наслідування. Вони жиють між собою в згоді, мають свої партійні часописи, однак вони себе взаїмно шанують і ріжниць своїх не показують в щоденнім життю, лише підчас виборів та в приготованню до них. І навіть тоді, навіть підчас виборів партії пропаґують свої пляни льоґічно, й коли треба то критикують одна другу в поважний спосіб. Словом вони шанують себе й своїх противників навіть підчас острої виборчої боротьби.

А. Загарійчук.

Вінніпеґ, Ман., дня 11. падолиста, 1928.

Іван на страшнім суді.

(З уст народа.)

Прийшов кінець світа. Отворилося небо, появилося знамя Христове: великий огненний хрест, а на облаках серед звуку ангельських труб явився Ісус Христос, а з Ним множество ангелів. Промовив Христос, а на Його голос отворилися всі могили на цвинтарях, вмерлі оживали і вставали з гробів, а Христос післав ангелів, щоби збирали всіх на суд. Отворився й гріб Івана. Іван був дуже повільний. Часто приходив з коршми до дому підпитий, а потім спав аж до білого дня. Жінка все мусіла його будити і притім ганьбила: „Вставай вже до роботи лінюху! Люде вже бараболю підгортають, а ти навіть не посадив!"

Мусіла ним добре термосити, а нераз і кулаком в потилицю врізала. Другі основували спілки, каси, а Іван казав: „Нехай буде, як бувало. Ані мої тато, ані діди не знали якихось там „купернатив" і жили. Мені не треба тих кумедій. Молоко я сам собі випю і до спілки нікого не хочу".

Коли Іван збудився в гробі з довгого сну, витягнувся цілим тілом, кілька разів позіхнув і сказав: „Я так довго спав на взнак, що мене і плечі й крижі болять, мушу обернутися на бік і ще хоть трохи подрімаю. Це видно трублять на Страшни Суд. Не потрібую спішитися; заки там стільки людей пересудять і прийде черга на мене, то я можу добре переспатися".

Хотів обернутися на бік, ае пригадав собі, що в сусіднім гробі лежить його жінка, котра умерла на кілька літ перед ним, а він умираючи, казав похоронити себе коло неї.

„Переконаюся перше, чи вона ще в гробі і готова мене врізати кулаком і не дати спати". Встав на ноги, перехилився через край свого гробу до жінчиного і побачив, що жінчин гріб вже порожний.

„Добре" — сказав, „що вже її пірвало — буду спокійно спати". Обернувся, повів очима по цвинтари і побачив, що по цвинтари ходять дві особи, одна біла з крилами, а друга чорна з хвостом. Вони заглядали в отворені гроби. Біла особа, то був ангел, а чорна, то був чорт, який йшов в слід за ангелом і також ревідував всі гроби, щоби котрий вмерлець не минув Страшного Суду. Чорт стеріг, щоби йому його добича не пропала. Він однак ховався, щоби його ангел не побачив, бо знав, що ангел сейчас зачне з ним боротьбу.

Подумав собі Іван: „Не хочу я ні ангела, ні чорта, одна біда з ними обома, не дадуть мені спокійно спати. Мушу сховатися".

Гріб Івана був на краю цвинтаря під плотом. Пліт був з корчів, притятий в живопліт, а за ним був досить глибокий рів. Іван виліз з гробу й осторожно пересунувся на животі поміж корчі і поповзав в рів.

„Тут мене не увидять" — подумав, „а як оба заберуться з цвинтаря, знов ляжу до гробу і засну".

Ангел і чорт скінчили перегляд померших й пішли в село шукати за живими. Іван хотів вернути назад до гробу, бо в рові назбиралося досить дощівки, а в гробі під землею було сухо й любо. Положився назад до гробу, але в отво-

ренім гробі не міг заснути. Вже цілком вибився зі сну. Встав, подивився в сторону села, і побачив, що ангел і чорт зайшли вже далеко в село. Закортіло його піти й собі в село подивитися і лячи у своїй давній хаті та задрімати.

Село тягнулося по обох боках вздовж дороги, що йшла до цвинтаря. Хата Івана була по лівій стороні дороги. Ангел пішов правою стороною села і переглядав всі хати, щоби потім завернути й обійти ліву сторону. Чорт пішов лівою стороною села і що хвиля кривився поза хати перед ангелом, так що і не спостеріг Івана. Іван зобачив, що всі хати в селі ушкоджені, а декотрі цілком розвалені від трясення землі. Потерпіла добре і його хата. Увійшов Іван до хати і переконався, що небезпечно в ній сидіти. Утішився дуже, що знайшов люльку, але не було тютюну. Подумав собі: „Піду до корчми, може там найду тютюн".

Корчма була також по лівій стороні села, недалеко Іванової хати. Корчма досить потерпіла. В середині корчми було богато шкоди. Припічок ще якось тримався, но другий його кінець похилився на підлогу. З похиленого припічка зсунулися на підлогу нецки з рідким розчином тіста. Видно, що Сура, корчмарова жінка, хотіла печи жидівські балабушки, поставила нецки на припічку, щоби тісто підросло, но несподівано заскочив її конець світа. Іван відсунув шуфляду від шинквасу і знайшов кілька пачок тютюну і сірники. Закурив, але ще більше втішився, коли на полиці найшов фляшку горівки і чарку: „Не треба мені тепер й раю!"

Сів на лавку, покурював і пускав дим на двір через побите вікно. Дуже вдоволений попивав горівку. Жаль йому було, що нема його кумпанів Николи, Павла й Дмитра. Затрясся зі страху, бо під вікно побіг чорт і то просто в корчму, так що Іван не мав навіть часу сховатися.

Чорт влетів просто в світлицю, а увидівши Івана, сказав: „А, Іване, ти тут? Ти мене не здрадь, бо за мною біжить ангел і шукає собі напасти. Зловив мене за хвіст. Я якось вихопився і втік. Кусень хвоста урвав. Влізу тут під ліжко в сам кут. Віддячу тобі в пеклі".

Тимчасом ангел підійшов до корчми. Іван переляканий сховався за стіну. Але потягнув люльку сильніше і через вибите вікно занесло димом аж до ангела. Ангел затримався і сказав: „Тут в корчмі хтось є. Мушу подивитися". Іван кинув люльку на стіл і за приміром чорта вліз також під ліжко. Ангел в корчмі розглядався, хотів заглянути під ліжко і присів на підлогу лицем просто до Івана. В тій хвилі переляканий чорт штовхнув Івана в плечі, Іван вдарив ногами в ангела, так що ангел перевернувся в нецки з тістом.

Іван виліз з під ліжка, але про чорта нічого не сказав. Памятав, що чорт обіцяв йому поміч в пеклі. Ангел відізвався: „То ти Іване? Я за тобою шукав в гробі, а ти в жидівській коршмі. Ходиж, витри мені крила, бо мокрі від тіста і не зможу ними літати. Занесу тебе на суд".

Рад-не-рад обтер Іван полою від кафтана ангелови крила.

Коли крила вже були без тіста, обняв ангел Івана рукою в поясі, вилетів через вікно і почав підноситися в гору.

Іван опамятався, аж коли вже перед самим входом до суду його жінка крикнула: „Ти лінюху, я так собі й думала, що ти і на Страшний Суд спізнишся".

Іван опинився перед судовим трибуналом .На однім підвизшенню сиділо дванацять судіїв. Судіями були апостоли Христові. В самій середині сидів св. Петро. В горі над престолами апостолів знаходилася ґалєрія, звідки йшло велике світло, за котрим був вищий суд, то є сам Христос, невидимий і неприступний для людий. Перед св. Петром находилася невелика лавка, на котрій, лицем до св. Петра, силідо при столі двох святих і списувало акти. З одного боку була ще одна довша лавка, де сиділи судові знатоки.

Розглянувшися блище коло себе увидів Іван, що не оден він стоїть перед судом. Недалеко від нього стояв чоловік в хлопській одежі, його сусід Бартко — Поляк, а коло нього громада польських панів, дідичів. Іван прийшов, а св. Петро встав і каже: „Ми мали судити тепер Поляків, але що там на світі все Поляки були перші, так ми тепер хочемо це вирівнати, і будемо судили перше Українців а Поляки нехай стоять і чекають. Перед нами є Іван. Треба його переслухати".

Ангел, що привів Івана на суд, здав звіт, що Іван був налоговим піяком і на свідка покликав Іванову жінку. Вона хотіла чоловіка ратувати, але на Страшнім Суді мусіла говорити правду і тому признала, що Іван справді був пяницею. Св.

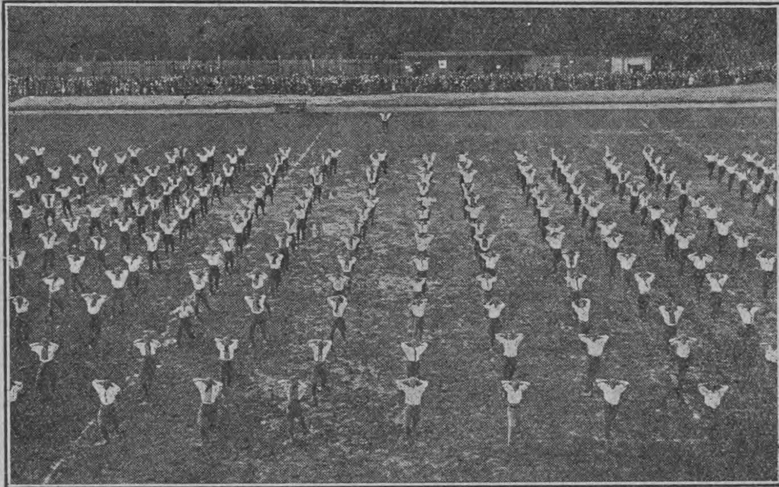
Петро візвав Івана, щоби оправдався. Іван зачав говорити: „Правда, я любив горівку, але я невинен. Мій тато, дід і прадід були піяками й піянство перейшло від них до мене."

З лави знатоків піднявся Нестор літописець і сказав: „Потверджую слова Івана, всі його предки він непамятних часів любили напиватися. Длятого я в моїй літописі написав: „Веселіє Руси питіє єсть". Утішився Іван, що найшов оборонця, але ангел витупив проти того.

— „Я протестую" — сказав він — „Іван повинен був витверезитися. І инші народи пили, але не розпивалися. Ходили до шкіл, училися і витверезилися. Іван до прийшов подивитися на весілля, а стрий плаче тай каже: „Пийте діточки, пий і ти, бо щож я з горівкою зроблю? Ні капусти, ані щепів не буду підливати!" Горівка стояла в сінях і я пив і упився до безтями. А мав я тоді 10 літ".

„А щож то за одні були ті пани?" — спитав св. Петро. А Іван показав на польських панів, що стояли і прислухувалися. Вони знали, що жидам винаймали корчми й українські церкви. А жиди не отворяли церков і в найбільші свята, хиба за великою оплатою, але корчми стояли все отвором.

„Я вже був парібком" — казав Іван — "як на самий Великдень ціле село плака-

СВОБІДНІ ВПРАВИ РУХОВИКІВ В УКРАЇНСЬКІМ ГОРОДІ У ЛЬВОВІ.
Вправа „Мстислав Удатний" укладу проф. С. Гайдучка. Червень, 1928.

школи не ходив, нічого не научився, лише пив. Я його навіть нині не знайшов в гробі, але в корчмі при горівці. Переді мною сховався під жидівське ліжко. Як я прийшов, він перестрашився і пхнув мене в нецки з тістом. Крила мені засмарував."

Судді усміхнулися з пригоди ангела, а Іван набрав відваги і розговорився: „Як мені було ходити до школи і учитися, коли я попав в панські руки. Пани не будували шкіл, лише корчми. Я мав десять літ, то не мав де вчитися, але вчився в корчмі пити горівку. Мій стрий справляв весілля синови і по приказу жида мусів взяти сорок ґарців горівки, инакше, казав жид, не дам позволення на весілля. Я ло, бо жид не хотів отворити церкви, за много грошей вимагав. В сам Великодний Понеділок церков була отворена, але не було священика, бо пан вигнав священика з кіньки і плугом в поле на панщину. Так пани знущалися над українським народом".

З лави знатоків встав чоловік товставий, по козацьки одітий, з великим вусом і сказав: „Потверджую Іванові слова". Його слова задзвеніли як шабля. „Так тяжко нарід терпів від панів, що я мусів війну з ними провадити". Був це гетьман Богдан Хмельницький.

Іван осмілений словами нового свідка говорив дальше про неволю, яку укра-

їнський нарід терпів від чужого лакомства.

Св. Петро сказав: „Досить. Запишіть це панове писарі, щоби ми зараз могли польських і других панів судити і справедливу кару їм дати. Пяниця Іван нехай йде до неба. Він невинен. Пияком його зробили".

Але ангел спротивився: „Я протестую. Він не потребував так много пити. Пани продавали з жидами горівку, але Іван повинен був свій розум мати і свою свобідну думку. Він навіть нині підпитий і друтив мене в корчмі у нецки з тістом."

Іправді від Івана чути було горівку. Ніхто не міг заперечити. Це був факт. На крилах ангела видно було ще тісто. Це був другий факт. Всі мовчали.

На то відозвався голос Христа з ґалєрії: „Рекурсу не можна приняти, щоби була справедливість. Іван терпів дуже. Його били, лаяли і поневіряли, а до науки не кликали. Вороги не хотіли, щоби він мав просвіту, щоби мав у себе українську книжку і часопись і школу. Поляки, Румуни, Москалі, кричали, що Іван школи не потребує, бо він має лише на других працювати, але хотяй мусів зігнути спину в четверо, а свій язик перекручувати, він таки не дався. Хотяй пив, то своєї душі не пропив. Він по українськи говорив і по українськи думав. Він працював тяжко на своїйріллі. Ви, мої апостоли, самі записали в Євангелію, що коли мене вели на Голгофту, то поміг мені нести Хрест: „Симон Киринейський, що йшов з поля", то значить хлоп. Не дідичі, не купці, не вчені, тільки простий хлоп. Такий самим хлопом був український Іван. Польському Бартковиі ставили костели дідичі, а українські церкви ставили самі українські хлопи з тяжко запрацьованих лепт. Іван до своєї церкви пильно й охотно ходив. Коли прийшов до церкви пан, то ледви перехрестився і виходив, а Іван до кінця Служби Божої на колінах молився і співав пісні про небо. Він помагав мені нести мій хрест, длятого заслужив собі на це, щоби простити йому його злі діла. Я призначую йому місце в небі".

Ніхто нічого не сказав, Ангел також. Св. Петро промовив: „Тепер приступаємо судити польських панів. Йди Іване до неба."

Але Іван вже не був цікавий. Він присів собі на край лавки, набив люльку тютюном, хотів закурити і шукав за сірником по кишенях. Його жінка надбігла відобрала люльку, штовхнула кулаком в плечі й сказала: „Встань лінюху зараз, ти готов й до неба спізнитися".

Саскатун, Саск., в серпні 1928.

Мо.

ВІДОМІСТЬ З КАЛІФОРНІЇ.

Священик і лікар, що однаково називалися, мешкали на одній вулиці Священик помер, а лікар виїхав до Каліфорнії на конвенцію.

Прибувши на місце, лікар післав своїй жінці телеґраму, яку, через помилку, доручено вдові священика.

А зміст телеґрами був такий: Прибув щасливо. Спека страшна.

НЕОБХІДНЕ.

— Добрийдень, пане. Чи у вас дома грає хто на пяні?

— Грає, до лиха. Дочка моя грає.

— Знаменито. В мене є якраз такий прилад до пяна, якого вам треба.

— Що за прилад?

— Колодка й ключ.

ДЛЯЧОГО?

Вона: — Ви мущини всі однакові.
Він: — Коли так, то чому ви дівчата шукаєте трох—чотирох нараз?

В ТРАМВАЮ НА НОРТ ЕНДІ.

Мама: — Тихо будь, товаришу, а то таки зараз набереш!

Синок: — Ану спробуйте, товаришко, а я скажу кондукторови по правді кілько мені років.

ДОРОСЛИЙ.

— Сьогодня мені якраз двацять оден рік і я можу голосувати.

— Ні, не можеш!

— Як то, ні?

— Бо сьогодня нема виборів.

Оселя Кукс-Крік в Манітобі.

Дорогою йдуть люди, жінки й чоловіки з мішками на плечах. Помучилися. Плечі їх похилилися від двигання через довгу дорогу. Але в мішках цілий їх добуток, треба його додвигати аж на місце.

Від часу до часу вони поправляють свій тягар, що уже за дуже вївся в плечі, давить і справляє біль. Одіж на них убога, витерта, на головах шапки, хустки, лиця худі, поморщені, зголоджені, збіджені не від сьогодня. Відки вони йдуть? Цеж Українці з Галичини, що через брак землі й зарібку виеміґрували до Канади. Лишили Рідний Край і через чужі землі і море пішли шукати нової вітчини. Залізницею, кораблем, знова залізницею, вкінці пішки.

Заайшли наші еміґранти до околиці Кукскірк, підведені урядником канадійським і перед їх очима простягалися осикові ліси а під їх ногами хиталася земля від болота і багна.

Повечеряли кусник хліба, помолилися Богу та полягали на спочинок на землю при огні, що догоряв. Мішки з їх добутком були для них за постіль і за подушки. Радіби заснути, але до їх ух доходить ґолос степових вовків-каютів, рик оленів-мусів і сумний клик пугача. Хмари комарів сідали на лице, карк, на руки і виталися з ними в імени Канади до крови.

Якось перемучилися через ніч. Розвиднілося вкінці, заблестіло ранне сонце і зараз роздався перший удар сокири, затріщала перше підтята осика. Одні копали ями, другі ставили над ямами дахи з осичини. Це не були ями на бараболю, це були домівки для людий. І від тепер зачалася боротьба з лісом, з корчами, з камінням, з багном. Тверда, уперта праця, щоби дістати від лісової пустари пшеничний лан.

Чоловікам помагали жінки, яких ледви чи мають мужі других народів, жінки працьовиті, пильні, терпеливі, які не жалують свого труду, а працюють часто без приязного, доброго слова від своїх мужів, а в нагороду за це припадає їм лайка або — на превеликий встид для нас всіх перед світом — навіть побої!

Жінки копали землю, робили грядки, сіяли насіння і плекали огородину, помагали в кождій роботі. Чудові жени й матери українські, що не дбають про це, що самі голодні і зле одіті а наражаються на всі труди, прикрости й невигоди для своїх мужів і дітей. Подивляти їх скромність і щирість в почуттю обовязків, їх віру в поміч Божу.

Станули дахи над ямами для людий, але лісом гомонять удари сокир і скреґіт пил і стук возів, що звозять готовий будулець. Майстри розмірюють, зарубують, радяться і знов беруться до роботи. За ранком сходяться ті самі люди і, перехрестившись, беруться до роботи. В їх очах запал, в їх руках сила, в їх груди завзяття. За кілька тижнів станув готовий будинок. Громадка людий-робітників стоїть і розмавляє. На їх лицях радість і вдоволення з довершеного діла. Ще оден з майстрів послідними у-

дарами сокири закріпляє хрест на бани. Церков готова. Викінчило її 7 людий, які тут прибули в цю околицю на самім початку. Чи можна уявити собі їх радість, що тут на прерії, далеко від Дністра, вибудували Дім Божий. Стоїть святиня, видимий знак науки Христової, стоїть форт-твердиня, що боронить громаду від заглади в чужині, що остерігає перед незгодою а збирає всіх до одної сильної громади.

Та сама церков стоїть до сьогодня. Вона в неділі і свята повна нашого народу, не лише з Кукс-Кріку, але з околичних осель. Нарід любить свою церков, що збирала їх тільки літ і давала розраду і потіху, однак бачить, що потрібна вже нова будівля, просторніша, красша і приступить до будови нового Храму Божого. Люди держаться свого обряду і своєї прадідної церкви. Коли хтось відпадає від громади, то не дивно, де пшениця, там є й полова, а полова мусить відділитися від зерна. Через це пшениця зискує на вартости, а полова придається в господарстві. Все на світі служить для якоїсь цілі.

Молодіж дає від часу до часу представлення і тим самим учиться і плекає та піддержує в своїх серцях любов до свого народу, розвиває свідомість в собі, що вона — та молодіж — то квіти української землі, пересаджені на канадійську грядку: українські квіти в Канаді.

Від часу, коли прийшли в цю околицю перші українські іміґранти, напливало постійно що раз більше народу до Кукс-Кріку. Сокири грукали по лісах, тріщали дерева і падали а лісовий сумерк прояснювався. Що раз сильніше проникали золоті лучі сонця, що раз більше зникали болота й багна. Плуг поров землю, що міліони літ лежала облогом і золота пшениця хиталася від вітру. Майно прибувало.

Малі, темні буди і ями зникали, а на їх місці виростали білі доми українських поселенців з цвітами перед вікнами. Українські піоніри внесли цівілізацію й культуру в канадійські безмежжа і пустару переорали в лан. Збіжжя Українців-рільників кормить мешканців Канади, тверді, мозолисті, українські долоні зробили життя в Канаді лекшим.

Українські рільники виходили на роботу на залізничі шляхи. Їх рука помогла збудувати залізні мости, сталеві дороги від Віндзору до Венкуверу. Хто годен позбирати кости тих Українців, що їх позабивали машини, переїхали залізничі вози, порозривав динаміт? Вони працювали на верху, вони працювали і працюють під землею, видобувають скарби, щоби Канада стала богатим краєм. Імена тих, що згинули, забуті, вже многі нікому не знані, але чоловік, що буде писати колинебудь про початки цивілізації в Канаді, не зможе відмовити признання Українцям.

Минали літа. Околиця Кукс-Крік змінилася. Вмісто лісової гущі, що огортала прохожого страхом і самотою, протягаються лани золотої пшениці і срібного вівса, а серед тих ланів неначе в золотій і срібній оправі видно дорогоцінні смараґди, зелені луки. Господь поблагословив роботу українського фермера-піонїра, що около 27 літ тому начинав працю молитвою і будовою Храму Божого. Той фармер стоїть тепер сильно на своїх ногах і оповідає своїм дітям і внукам про болючі рани, що їх вигризли були мішки, які ніс 22 анґлійських миль з Вінніпеґу до Кукс-Крік, щоби родина мала муку на прожиток, — оповідає про міліярди комарів, що з лісових мочар і ставків ширилися всюди і не давали, ані спокійно працювати, ані відпочати.

Отце коротенька повість про українську оселю Кукс-Крік, як я її чув від тутешних людий, серед котрих провидіння поставило мене душпастирем.

о. Еміліян Красицький.

Кукс-Крік, Манітоба, Канада.
Вересень, 1928.

На залізничім шляху.

В суботу дня 19-го марта, 1927 підписав я угоду в офісі, де можна дістати роботу і де день в день чекають сотки наших робітників. Платня 30 центів на годину і харч, за який компанія обтягає з зарібку $6.00 тижнево. Робота на залізній дорозі в Медовс, на третій стації від Вінніпеґу, 22 милі на захід. В понеділок 21-го марта, о годині 8.30 рано відїзджає нас 30 чоловік на цю роботу. Переїзд даром. На якийсь час покидаю Вінніпеґ. Тут рух в місті великий. Простими, як лінія, улицями шумлять стрітґари і авта. На важних перехрестях улиць замість полісмена стоїть стовпчик, який механічно, що дві мінути обертається, показуючи раз червоне світло з написом „Стоп" (Стань), а раз зелене з написом „Ґов" "їдь)! На той стовпик звертає кожний увагу і хто перед собою бачить червоне світло, той стає, хто зелене, той їде, або йде вперед.

В понеділок, вже о 8-мій годині рано, був я на стації зі своїми клунками. Купив я собі ще троха тютюну і жуки (ґами, 5 табличок за пять центів) і точно 8.30 поїзд рушив на захід. Нас 30 люда їхало в послідні́м особовім возі, який був нарочно лише для нас.

За доброї пів години ми вже були на місці. Дворець, сипанець (елевейтор), склеп і кілька домів а довкола розлогі поля з далекими фармерськими забудованнями і то все називається: „Медовс". Сніг лежав місцями на полю а вже і топився і великі води збиралися в ровах. На двірци в Медовс очікувало нас двох людей. Оден, це начальник роботи (бас), другий це наставник (формен). — Перший мав плян цілої роботи, другий дістає від него прикази на роботу що дня. Ми вилізли з ваґону і зараз, як ті кури, позалітали до ваґонів, що стояли вже на сліпім шляху і були для нас призначені. Були це спальні вози (сліпінґ-кар-и) або, як робітники, кажуть „готелі"-ваґони, в яких є 16 ліжок до спання, 8 постелей з одної сторони а 8 з другої, по середині є залізна кругла піч (бакстток). Я зараз у возі заняв ліжко у куті, на горі, на ліво від входу, коло самого вікна, бо потрібне мені було світло до читання. Недалеко двірця лежав великий горб соломи, яка лишилася ще з осени з молочення. В Канаді ніхто не цінить соломи. Я й інші мої товариші принесли собі соломи й постелили ліжка. — Крім так званих сліпінґ-карів, де ми вже собі постелили ліжка, дочіплений був ще віз кухонний (кук-кар), дальше їдальня (дайнінґ-кар), дальше віз з приладдям до роботи (тульс-кар) і кітловий віз на воду до варення і до пиття (тенка).

Точно о 12-ій годині кухар в білій шапці і в білім фартуху задзвонив на обід молотком в кусень заліза. Тим залізом є звичайно лучник від шин, так звана „енґебара". На обід була добра смажена риба, а зїв я аж два кусні, випив горнятко (копик) чаю і зїв пай. Пай це анґлійське печиво, ми сказалиби „пиріг". В Галичині знаємо пироги капустяні або бульбяні округлі, грубі на два пальці, величини миски. Анґлійці знають такі самі пироги круглі, але грубі на один палець, однак не з капустою, або з бульбою лише з краяними яблоками, родзинками, черешнями або з іншими начинками. О 1-ій годині по полудни їдемо до роботи. Щоби лучше описати роботу, мушу уживати богато анґлійських назв, перекручених на українське. З ваґону де було знаряддя (тульс), виладували ми 3 ганґари (ручні залізні візки на 4 колесах), кльовбари (ратиці) до витягання цвяхів (шпайґів), гаммері (молоти), екси (сокирки) до тесання порогів (тайзів), лайненбари (підойми до піднимання шин), ґейч (залізний мірник, яким справджують приписану ширину шляху) і пр. Наш ґурт має підкладати під релі (шини) тайзплити. Тайзплити є це за-

лізні плитки, довгі на 1 і пів пяди, а широкі на 1 пядь а грубі на 1 палець. Плитки під шини кладеться на кожнім порозі і мають вони 4 дірки, а плитки під джойнт (це є на пороги, де сходяться дві шини), мають 6 дірок. Ті плити кладеться на це, щоби шини не гризли порогів і щоби пороги довше тревали. Перше були малі плитки — а тепер уживається великі і грубі. Такі плитки впроваджується доперва тепер на залізничих шляхах. Це новина.

УКРАЇНСЬКА СТРІЛЕЦЬКА ГРОМАДА.

Світлина дня 15-го квітня 1928 у Вінніпеґу, Ман. — Перший ряд від лівого рамени читача до правого: Лучка Гриць, 21-ша бриґада, 4-ий курінь, — Іванусь Іван, 21-ша бриґада, скорострціли. — Чайка Іван, 10-та бриґада, командант куріня. — Василишин Евстахій, пробоєві сапери, командант скорострільної чети. — Ґуляй Іван, 10-ий гарматний полк, командант батерії. — Демянчук Володимир, 14-та бриґана. — Стасина Осип, 6-ий гарматний полк. — Богач Степан, 21-ша бриґада, 2-ий курінь.

Другий ряд і слідуючі: Сосницький Василь, член Стр. Громади. — Якимів Гриць, 3-ий гарматний полк Січових Стрільців. — Черній Петро, 1-ий галицький корпус. — Хома Ілько, 1-ий подільський полк ім. Петлюри. — Гаврилюк Михайло, гарматний полк. — Богай Микола, полева жандермерия. — Фабіян Петро, сіра дивізия. — Комар Михайло, 1-ий подільський полк ім. Петлюри. — Боберський Дмитро, член Стр. Громади. — Котик Олекса, 21-ша бриґада, саперський курінь. — Кисіль Антін, член Стр. Громади. — Пронозюк Володимир, 1-ий подільський полк ім. Петлюри. — Рогач Павло, 3-та Бережанська громада. гайдамацький, кінотний загін. — Брикайло Михайло, член Стр. Громади. — Пилипчук Василь, галицька кіннота. — Білий Теодор, 1-ша перемиська сотня. —— Сидяга Никола, 1-ий піхотний полк, 4-ий курінь.

Забираємо знаряддя і по 10 людей сідає на одну гандкару. Ми заїхали три милі на схід (іст). Тайзплити є вже розкинені вздовж „мірлайни“ (головного шляху). Шлях є тут подвійний. На західнім лівім шляху крім тайзплит (при кожній шині 4 вязки по 5 плит) розкинені є також що 4 стовпи телефонічні цвяхи (шпайґи) і пфльоки. Пфльоки є це кілки деревляні, величини шпайґа. Служать до забивання дірок, які лишаються в порогах по витягненню шпайґів. Забивається на це, щоби дощ не всякав в дірки і не загнивав порога, або щоби і шпайґ (гвіздь) лучше тримав, коли потрібно забити в ту саму дірку.

Зачинаємо роботу на 28-мій мили від Вінніпеґу в західну сторону. Бас і формен визначують всім роботу. Плити лежать по пять, повязані дротиками і нас кількох розбиває ті дротики молотами. Ту роботу опісля робить сам один робітник, розбиває дротики і рівночасно кладе плити коло кожного порога, щоби були готові до підложення під шину. За ним йде 5, часом і більше робітників, ко-

трі підрубують сокирками пороги, не кожний, лиш ті, котрі є попсуті, бо вїлася шина, щоби було можна в тоту заглубину добре плити підкласти.

Я вже зловив кльовбару (ратицю) і нас 6 кльовбарників витягаємо шпайґи (цвяхи) з обох сторін лівої шини. За нами двох робітників підважують шину лайнебарами (підоймами). З трох робітників які ступають за ними — один запихає кілочки (пфльоки) в дірки від повитяганих цвяхів (шпайґів), другий забиває молотом ті кілочки, а третий сокиркою їх стісує і вигладжує. Як видно вся та робота служить на це, щоби шину і пороги (тайзи) приготовити до підложення тайзплити. Це можна назвати першою половиною роботи. Другу половину роботи зачинає оден з дальших робітників, який підкладає приготовані йому тайзплити під піднесену шину і припасовує плиту до шини і до порога. Та робота вимагає, щоби весь час згинатися, хоч тяжка вона не є. За ним йде чоловік, що носить мотовило або як інші кажуть „булаву". Мотовилом або булавою називається „ґейч" тому, що має вигляд подібний і до мотовила і до королівської булави. — Робітник провірює приписану ширину шляху, прикладаючи булаву, чи там мотовило до шин що 5-тий або 6-тий поріг. Зараз за булавником, по тих самих порогах, що булавник, йде двох „шпайґарів", (гвоздярів), що прибивають шину разом з плитою вже до порогів. За ними йдуть дальші гвоздярі, які пригвожджують шину. Залежно від цего, кілько є гвоздярів, то за булавником пригвожджується що шестий поріг, а інші робітники пригвожджують що 5-ий, 4-тий, 3-тий і 1-ший поріг. За гвоздярами йде ще трьох робітників, що вбивають гвозді (шпайґи), але на це лише, щоби прикріпити плити до порога. Нові плити з року 1927 мають по 4 дірки, забивається лишень дві (одну з одної і одну з другої сторони шини), разом з шиною до порога а одну з самою плитою. А за цілим гуртом, що йде двох робітників, з котрих оден підоймою (лайнебарою) підважує (підджекову.) пороги а другий пригвожджує шину сильніще — але то лише ті пороги, котрі зле прибиті.

Так то виглядає робота в гурті, або як ту загально кажеться в „ґенику", котрий підкладає плити на шляху (лайні). За якийсь час, коли виробиться кільканацять миль, то є ще робота, щоби позазбирувати ті тріски з порогів, пофіксувати (справити) декотрі тайзплити, які зле лежать, попідджековувати (піднести) пороги і т. п.

На то все відкладає бас день або два. Знова не у кожного баса так робиться. Інші розділюють роботу інакше. Працюємо до години три чверти на 6-ту — або і коротше, залежно від цего, як далеко віддалені є готелі (сліпінґ-кари). Вечера точно о 6-тій годині. Рано встається о годині 6-ій, о годині 6.30 снідання, а від 7-ої години їдеться знова до роботи, яка треває до години 12. полудне. На обід є година часу.

Коло тайзплит на Медовс робили ми тиждень. За той час обзнакомилися люде троха і бос Анґлієць і формен Норвежець, який досить добре вже по українськи говорив, не були злими людьми. — Робити треба всюди — а вже в роботі, то зналося, яка є година вже після того, коли поїзд йшов до Вінніпеґу або з Вінніпеґу. Як поїзд їде, розуміється шини не сміють бути розгвожджувані, гандґари не сміють стояти на шинах, а робітники уступають на боки. Як дуже часто поїзди ходять, уставляється „флеґмана". Це є робітник з червоним прапорцем, який стримує поїзд, доки не справиться шляху на переїзд того поїзду. Часом кладеться на шину набої майже на милю (1 кільометр), від того місця, де робиться. Коли льокомотива віде на такий набій, то він з великим гуком вибухає. Машиніст здержує поїзд, бо знає, що це знак для него.

Дуже веселий був для нас поїзд, що йшов пів до 12 до Вінніпеґу. Ще щось трошки поробити і вже кладеться візки (гандкари) на шини і „помпаємо" на обід. („Помпаємо" — значить їдемо, бо ті візки вправляється в рух при помочи підойм таких самих, які є при сикавках — звідси то загально кажеться „помпати на гандґарі"). Так само очікуваний був тужно поїзд по обіді о годині 5-ій і 5.20 вечером. А вже кожного робітника, що робить на шляху утішить то, коли йому в роботі перешкодить не такособовий поїзд, який раз два перелетить, але тягаровий (фрейт-трейн), який в Канаді витягнеться часом на 2 мили довгий. Тоді можна собі довше поговорити і закурити, бо підчас роботи не так дуже вільно курити.

Коли перелітає поїзд, подорожні глядять на нас через вікна, а ми на них. Видно нераз зажурені лиця, або знуджені, нераз діти стоять з носиками при шибах, або дівчата з коротко стриженою, кучерявою чуприною поглядають цікаво на поваляних робітників в робітничих верхах (оверолях).

Хто їде, ледви чи думає, кілько то труду потрібно, щоби тайзи безпечні були, рилі сильно прикручені, тайзплиті прибиті, щоби кожний цьвях тримав цей великий тягар залізних возів, що мигом перелітають через міста, лани, прерію, гори, від Галіфаксу до Венкуверу. Кожний залізничий шлях, це залізний нерв енерґії і терпеливої праці.

Наш гурт, що клав тайзплити потрафив денно виробити майже одну анґлійську милю там і назад (10 годин праці пересічно 26, 27 робітників). Підкладали ми около 7,000 плит денно, коли інші такі самі гурти підкладали богато менше.

В понеділок 28-го марта, 1927. переїхали ми (перемуфувалися) о оден двірець дальше, до Маркет. Тут маємо скидати шини з возів, що збудовані нарошно до воження тягару, з так званих „флєт-ґарів". Та робота була на три дни. З одного наладованого шинами возу скидає 8 або 10 люда шини. Підчас повільної їзди робітники зсувають лайнебарами (підоймами) шини на землю. Нас зсува-
Оден робітник 1апо'з"зєььь ь ,(.шшБ
ло три ґари по 8 люда. Оден з робітників йде побіч поїзду і рахує тільки джойни (місця де сходяться шини шляху, на котрім їдемо). На кожнім джойні чути приказ: „Дроп!" (Скинь!). На той приказ підчас повільної їзди перший віз скидає першу шину, за ним другий і третий. Як третий віз скине, то знова перший на четвертім джойні має приказ („Дроп!") (скинь!). Робітничий поїзд (Ворк трейн), який тягне цілий ладунок шин, їде дуже поволи, але скидати треба скоро. Шини з краю воза скидається легко, але шини з середини треба пересувати.

Часом „ворктрен" утікає з головного шляху перед надходячим особовим поїздом і той час ми „віддихаємо", себто куримо і говоримо. Денно з воркстреном працюємо не по 10 годин, як коло тайзплит, а по 12 і 14. По вечері є „причинок" так званий овертайм. В тій роботі трафився випадок. Підчас потягнення возів льокомотивою зсунулася несподівано шина і вдарила по ногах нас трох робітників. І я тоді дістав може і найсильніще, бо одного вдарило лише троха в палець ноги, а другого в запяток, а мене в ліву ногу на підбитю. Щастя, що якось скорше вихопив я ногу, бо інакше, наколи шина булаби вдарила в ногу, стоячу на підлозі возу, то бувбим нині без ноги. Того дня я перервав роботу — до шпиталю не йшов, хоч бас хотів мене віділати, лишився в ґарі і не робив щось півтора дня. Мене боліла кість, я кривав на ногу більше, як дві неділі.

Міжтим ворктрен притягнув нас до Вінніпеґу. Звідси маємо скидати інший матеріял, як лучники від шин (енґебари), шруби (болти), гвоздї (шпайґи), „жабки" (по анґл. анкерс — дословно „якорі") і йокс, „ярма", що служать до придержування шин до порогів. Де шлях подвійний, там поїзди йдуть в одну сторону одним шляхом, через це шлях може зрушуватися вперед і ті „жабки", які закладається під шини коло порогів, забезпечують від того. Їдемо на шлях, який йде з Вінніпеґу за Попляр Пойнта, за 45 миль. На цілій просторони мають бути усунені (зченчовані) шини, які мають 80 фунтів, а заступлені шинами 100 ф., котрі ми докінчили скидати. Скидаємо тепер потрібний до цего інший новий матеріял а в понеділок 4-го квітня новий великий гурт (стіл-ґенґ) в силі 20 людей приходить до змінення шин, ченчування стола — як ту говориться фальшиво, бо „ченчувати" значить зміняти, але „стіл" значить сталь — а не стіл.

З матеріялу я скидав кілки. Найлекша робота, я дістав її через це, що я кривав на ногу, але вийшов до роботи. Кілки скидається що пятий телєфонічний стовп (повст). Шруби (болти) також, що пятий, гвоздї (шпайґи) що четвертий; енґебари (лучники від шин) скидано три вози разом на команду „Дроп" рахуючи джойни — таксамо, як скидається шини. Зпоза Попляр Пойнту, де скінчалася та робота, вернули ми назад до Вінніпеґу (2. квітня). Ту в суботу зачали ми змінювати шини для того гурту, який мав вийти до роботи в понеділок 4-го квітня. Пригадую собі, що того дня я робив з якимсь Французом, ми підкладали нові плити (які мають по 6 дір) під лучники (джойни). Робота легка і коли таку роботу робиться, то чоловік знає, що ще жиє в Канаді.

В неділю перетягнув нас наш ворктрен на першу стацію за Вінніпеґом Берґен і лишив нас тут. — В понеділок ми вже вийшли до роботи з кліщами (тонґами). Падав дощ і того дня ми робили тільки 3 години з раня 1½ і по полудне 1½, акурат відробили ми харч (борт) 84 центів денно і шість центів заробили.

Цеї весни нераз змоклося в роботі, бо була дуже слотлива і по роботі кожний грівся коло бастоку і з кожного парувало як з кітла.

Наш гурт мав тепер за задачу упорядкувати всі шини, поскидані вздовж шляху. Деякі шини підчас скидання позалітали були з насипу (домпи) аж до рову (діч). Ця робота була тяжка. Підіймало шину 16 людей нараз 8-мома кліщами (тонґами). В тій роботі квітувалися вже люде, бо була за тяжка, а бас зараз приймав свіжих на місци — бо ту цего року людей ніде не бракує. Крім нашого гурту підіймала і уставляла шини також машина („дерек — до взношення шин) і ще оден гурт людей так, що до суботи 9-го квітня, шини були вже приготовані аж за Попляр Пойнт. Ми приїхали до Вінніпеґу вже за третим разом. Гурт зі 120 людей, для якого ми зачали роботу ще другого квітня, себто розбирали шлях з шин, які є лекші, щоби вони клали шини, тяжчі, нами приготовані, дійшов вже в своїй роботі від Вінніпеґу аж за Россер (на захід, на друге стешінє — (дворець) за Вінніпеґом). А наш гурт став тепер „тікаб-ґенґ". Ми знова дістали ворктрен, то є льокомотиву, дерек і около 16 ваґонів (флєтґар) і задачею нашою було збирати весь матеріял, який зіставляв за собою гурт до зміни шин. — Дереком двигалося старі шини на вози; коло него робило 10 людей. Вози заладовані шинами чи іншим матеріялом затягала льокомотива (або як ту кажеться з анґлійська „енджин") по роботі до Вінніпеґу а рано притягала порожчі. Решта людей збирало інший матеріял. Себто до одного воза збиралося лише старі енґебари (лучники від шин). До другого лише нові — але що таких лишалося мало, то до того воза збиралося весь новий матеріял (штоф), як болти, якорі і пр. До третого воза збиралося тільки „жабки" це є якорі і ярма від старих шин, яких було подостатком. До послідного воза збиралося все з заду, що через недогляд могло лишитися і весь так званий „скреб" то є старе залізиво з шляху. Не збиралося тільки нових і старих гвіздів (шпайґів). І так разом з ворктреном йшли ми пішки від Вінніпеґу аж за Попляр Пойнт (45 миль) і збирали. До кінця квітня скінчили ми ту роботу, працюючи денно найменше по 12 годин а часом і 14 годин.

Робота коло „дереку" вимагає уваги і таки зручности, бо при неувазі дуже легко о випадок — каліцтво або і смерть. Підчас повільної їзди „ворктрену" оден зачіпає гак линви на середині шини. Дерек підносить, а двох робітників притримує шину по кінцях, щоби не крутилася. Двох відбирає її на возі а оден відчіпає гак линви і шина є вже на „флєтґарі". В нас то йшло вправно денно заладовувалося 7 до 2 флєтґар. На одну флєтґару йде 80 до 90 шин. Раз таки був випадок. Урвалася линва разом з шиною — однак так щасливо упала, що нікого не захопила. Перед нами шини були вже розібрані на джойнах, то є там, де спонують їх лучники — це робили інші малі відділи робітничі (секції). Часом і ми помагали відкручувати шріби.

Розповім ще троха про наше життя поза роботою. Живемо в ґарах, як в улиях. Найбільше вільного часу є в неділю і того дня вже собі кожний випере шмаття, облатається і лист напише, коли треба. В ґарі знаємося вже всі по імени і коли з декотрими робиться довше — то вже оден другого знає минувшину. — Найбільше грається в карти в отвертого „покера". В гроші в нас не грали — тільки в сірники (мечики) і я нераз виграв повну шапку а нераз і програв. Часом в неділю, коли посходиться багато людей до одного воза, то часом і концерт устроїмо собі. Заповідається точки таксамо, як по концертах у Вінніпеґу і можна почути сольо-співи, дуети і гуртовий мужеський хор. Майже кожного вечера пізно, коли вже всі лежать в койках — то відходить казка. Було в нас кількох таких, що вміло її гнути і вже нераз в вечір можна було всміятися а часом коли казка була нецікава, то добре було і заснути.

В марті і в квітни ще час до часу падав сніг, — але і топився зараз. Другий гурт (ґеник), який в тім часі підкладав тайзплити в ті дни, коли шлях був припорошений снігом, навіть не виходив до роботи. Нам сніг якось мало перешкаджав в роботі. Пізніще знова перехо-

дили вже дощі з снігом, зимні вітри і робота в таку погоду погана. Але звикнеться. І хоч як було слотливо і мокро в квітни, то наша робота йшла. Фармері, як ми бачили в тім часі, не могли нічого робити на полю, бо було за мокро. Вздовж залізничого шляху почавши від Россер з малими перервами аж за Попляр Пойнт з одної і другої сторони потворилися в тім часі озера води. Державний гостинець був в кількох місцях заллятий і перерваний. Залізничий насип витримав ті повени, лише що вода забрала місцями поукладані по боках насипу пороги, які були приготовані до направи шляху і позаносила їх далеко на поля.

замітає, воду носить і почту видає). „Чи нема там почти для нашого попа."

Мого партнера, який називається Никола — охрестили з російська: „Коля". Коля походить з Рави Руської, з фаху трохи швець, троха стрижець, — до Канади їхали ми оба разом. Він направляв черевики людям майже за безцін. За прибиття підошви і направи черевика брав пачку тютюну або і нічо і стриг, кого треба було, навіть і баса.

Старі канадіяне, які по кільканацять літ в Канаді, тримають всюди між собою свого рода „штаму" навіть і в роботі. — „Зелених" себто тих, що тепер приїзджають, вони не люблять. Кажуть з горда:

УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИКИ НА ЗАЛІЗНИЧІМ ШЛЯХУ У СТАРДЖІС, САСК.
Під проводом формана Марака з Гефорду, Саск. Світлина 26. VIII. 1928 р.

Кожної неділі, коли є досить свобідного часу, і не вяже ніяка робота, ми мусіли сидіти в возах і грати в сірники, або устроювати концерти. На дворі було за зимно, або за мокро, доперва в травни було кілька неділь гарних. В цілім гурті на 30 робітників було пересічно лише кількох Анґлійців, кількох наших уроженців Канади, решта все сини Галицької Землі. Найбільше з чортківського повіту. Мене кликали всі „попом" хоч я ним не був і не буду — але здається почесть накинули мені за то, що я часом любив співати церковні напіви і попри других брав найбільшу участь в наших концертах. Рівнож діставав я з часта почту. Правильно що дві неділи діставав я „Діло" зі Львова і кожний міг собі в мене цю часопись взяти до читання. Тому дехто із гумором питав „булкука" (це той, що робить порядки в возах —

„то маніґранти", хоть самі є іміґрантами.

Не можу забути з того „ґенику" Василя Г. Він спав в тім возі, де я, зараз коло залізної печі, коло дверей. Хлопчисько 20 кілька-літний, все ходив в білім светері — а має добрий талан оповідати. Найбільше байок він оповідав і найбільше інтересні були його особисті переживання і пригоди. Такі нецікаві річи, як він перший раз залюбився, як він при польськім війську служив, умів так займаючо оповідати, що все викликував сальви сміху — при тім він все так мало слів уживав, неначе продавав кожне слово.

Були на нашім „ґенику" два товариші, старі добрі робітники і назву їх так, як вони кликалися: Тесть і шваґер. Вони з часта і в роботі і по роботі і навіть підчас обіду — гальовкали до себе — „Гальо шваґре," — а шваґер трохи ґикавий був,

— все „Ггалльов ттес-тю” відповідав зі сміхом. Але шваґра в роботі бити шпайґи (гвозді) не збітував (перемагав) ніхто з нашого гурту.

Майк (Михайло), старий робітник, в Канаді звиж 20 літ. Гроші, які заробить, зараз стратить — бо ще самітний і вміє він гарно на дутку грати. Має флєт і всюди його з собою носить і возить. — Своєю грою найбільше причинявся до наших концертів — а залюбки вигравав все якісь сумні мельодії, які врізались мені в память. Зарозумілий на своє „канадиянство” так як і Гарій (Гриць), але той Гарій має чого гороїжитися, бо вже має маєток. Оба разом колись товаришували, але тепер вже їх дороги розбіжні. — Майк раз за якусь дурницю хотів „файтуватись” (битися) зі мною по вечері. І до того заохочували його інші старі Канадіяне, але якось так вийшло, що і я мав за собою партію людей і до бійки не прийшло. Правду сказавши, наші люде в пожиттю між собою є на кожнім кроці нещирі, неввічливі, лукаві — свого рода заздрісні і сварливі. Оден другому старається „пса вибрати”, але зглядом чужих і під чужим батогом є они „орайт”. Вони для чужих працьовиті, пильні, витревалі і слухняні. — Не хочу бути голословним і для пояснення подам таку подію: Мали ми якийсь час злого кухара. На снідання була раз несвіжа ковбаса (сосидж), ніхто її не їв і оден з робітників викинув її під стіл, бо кухар бувби ще раз те саме поставив. Хто то зробив, ніхто не потребував знати і то пропало. Але зробили другого збитка і то всі. Пай був сирий — ніхто його не їв — але розмазали його по цілім столі. Кухар поскаржився басови. Бас остеріг всіх, що збитків не треба робити. Хто не хоче їсти — не потребує збитків робити. Нехай лишає роботу і їде у Вінніпеґ. Але всіх сквітувати він не міг. То було по полудни а вечером одного Українця робітника, який вже довгі літа в Канаді і добре по анґлійськи говорить, питає бас, чи то часом він ковбасу не викинув під стіл? Той не мав чого боятися, бо він того не зробив і всі булиби за него сказали, що він ні і наколиби бас хотівби був конче довідатися, хто то зробив, то той, що то зробив, бувби признався, але цей відразу припровадив баса до ґари і пальцем показав на того, котрий ковбасу під стіл викинув. Бас відправив того чоловіка з роботи, бо то ще був свіжий „маніґрант”, а тамтой казав: Я не хочу за маніґрулів терпіти, я вже 14 літ в Канаді — я хочу в роботі стояти, а то ґрінор приїде з краю і зараз показує, що він вміє. І це вже було причиною, щоби аж пальцем показувати на свого товариша. Той „Канадіян” передплачує „Українські Робітничі Вісти”, навіть на ґеник діставав. То є клясова свідомість.

Або така подія. Гарій, літ около 45, старий Канадіян, але має в краю маєток і сина сюди спровадив — а сам задумує вертати. Голова вже в него лиса і в ґарі по роботі його найбільше все чути, бо він все знає і всюди щось таке, як господар. Були такі в ґарі, що так якось, як би під ласку йому підходили, але були такі, що ні. І я до тих належав. Якийсь час в роботі коло ворктрену він збирав якорі і ярма (жабки), яких було подостатком, а я йшов з заду за поїздом, коло послідної ґари, дозбируючи то, що через недогляд могло лишитися. Формен казав мені уважати на кекі (бочівки), котрі бочівки з болтами, то забирати — а котрі з шпайґами, то лишати. Кекі зверха однакові, но треба було анґлійську напись перечитати, що небагато з нас вміло. Заздрість Гарого, що я маю цю роботу, вибухла. Раз з раня по сніданню, ще перед 7-ою годиною Гарій каже таке в ґарі: — „Але наш піп, то то він вже вміє форманови або басови підлизатись, щоби лише лекше робив”. — Це відносилось до мене і мене то обійшло, бо це не була правда і кажу йому різко: „Брешеш — най всі люде тут в ґарі скажуть, чи я коли форманови або басови підлизуюсь?” — Гарому засвітились очі, як в кота і він закричав: „Ти діду, ти заволоко один. Він собі як який інспектор ззаду ходить. Ти петлюрська відного! Такі як ти то но тільки кури по селах вміють рабувати, — більш нічого. Ти...” І ще бувби довго сипав, но не стало йому часу, бо формен крикнув: „Гальо бойс” до роботи. Ми повиходили і формен, розділюючи роботу, знов неначе на злість Гарому, каже до мене, щоби я знова йшов за поїздом. Замітити треба, що Гарій не є большевиком, навіть їх дуже не любить, але то така українська нежичливість і напасть.

З ворктреном ми робили до кінця квітня а з початком мая вже підкладали ми знова плити на Попляр Пойнта. Цю роботу наш гурт зачав і на ній закінчив. Ще

нас перетягнено до Австін (дві стації за Портедж ля Прері) а звідтам до МекҐреҐору. В маю вже не перепадали так дощі, були вже дні теплі і ми з часта на полю від 12-ої до 1-ої години мали пікніки. Обід був не у возі, а на полю. В вівторок 24-го мая скінчили ми роботу на МекҐреҐор і не чути було, чи їдемо де дальше. Того дня цілий ґеник розпущено. З тих, що в марті виїхало з тим ґенком на роботу, до кінця видержало нас 11. Хто з нас виробив всі дни на тім веснянім ґенку мав за два місяці роботи чистих зарсблених грошей 121 долярів.

До Вінніпеґу приїхали ми в вівторок вечером. В місті той сам рух — шумлять стрітґари і авта і авта і авта. Коли я вийшов з двірця, то на перехрестю улиць зобачив той сам стовпчик, який показував червоне світло з написею „Стап" — „Стій!" За хвильку обернувся, показалося зелене світло: Ґов" — Йди дальше! Я пійшов.

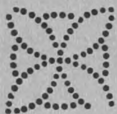
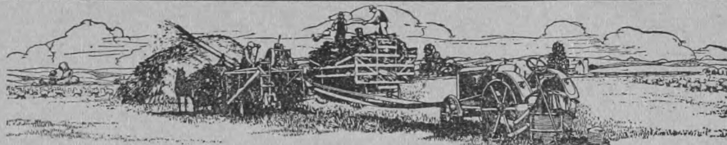
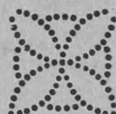
Юркевич Осип.

Вінніпеґ, Манітоба, Канада.

ЖІНОЧЕ ТОВАРИСТВО ІМ. КНЯГИНІ ОЛЬГИ У ВІННІПЕҐУ, МАН.

Від лівої руки читача до правої. Перший ряд п.п: Марія Ґрашко, Марія Гладка, фонансова секретарка, Іванна Фук, предсідничка, о. Петро Олексів, Анна Кравчук, місто предсідничка, Катерина Гнайова, скарбничка. — 2-ий ряд: Марія мельниківська Анна Бачинська, Варвара Мусій, Домка Павлюк, Анна Балешта, Агафія Яцик, Параскевія Саракула, Анна Кравчук, Анна Штибель, Анна Петрусь. — 3-ий ряд: Юлія Попель, Юлія Гнатович, Марія Мовчанюк, Анастазія Бобісюк, Анна Голованик, Марія Козаченко. 4-ий ряд: Ева Шевчук, Михайлина Діляй, Марія Черній, Діонізія Стахів. Товариство основане 1922 р. Місце сходин Дім Інститута Просвіти.

З подорожі по Східній Канаді.

Місто Торонто мало честь витати 6-го серпня, 1927. анґлійського королевича, котрий приїхав отворити величезний ново побудований головний дворець, де королевич закупив перший білєт на подорож залізницею з написом „ґуд еврівер": „Важний всюди в Канаді". Згаданий новий дворець, це величезна простора камінна будівля з всякими вигодами для подорожних. Поміщено там навіть почту.

Торонто будувало величезну камінну браму коло Онтерійського Озера на виставовій площі коштом кілька десять тисяч долярів на спомин 60-літнього ювілею конфедерації Канади. Вибудовано її саме перед отворенням вистави, котра мала розпочатися 27-го серпня, 1927 р. — Приглядаючись згаданій величезній брамі, кожний чоловік мусить признати Канадійцям, що вміють дорожити і цінити свій край, коли не жалують праці і гроша в честь свого краю.

При відвідуванню кількох фабрик в Торонті, мені прикро було приглядатися тяжкій та неприємній праці нашого українського робітника і робітниці а також тисячам робітників що, ходили попід ріжні фабрики і питали за роботою, але рідко кому пощастилося дістати яку роботу. Де лиш тяжка та неприємна робота, то там заповнено нашим народом, а де легка, чиста, приємна робота, то там місця позаповнювані самими Анґлійцями та людьми іншої народности. На приміром в Домініон Драй Селл Беттері, при фабрикованню сухих батерій працює около 125 майже самих наших женщин і дівчат і я подивляв як ті женщини могли видержати в такім їдкім ґазі з розтопленої смоли та інших хемікалій, котрі прямо дусять грудь чоловіка, а їдкі кваси виїдають тіло на пальцях рук майже до кости, а за то всьо фабрикант платить 25 центів за годину роботи.

Місто Торонто копає кілька великих каналів попід місто, котрі наповнені горячою мокрою парою до 38 степенів горячи. Тут працюють самі наші люде а чоловік не всилі робити довше як 3 години, де неоден паде жертвою такої праці і конає в шпиталі за доляра на годину.

В фабриці Дадж Бродерс при складанню самоходів, працює около 325 робітників та з великим трудом вдалося дістати тільки одному нашому Українцеви роботу і то тільки тоді, коли виказався практикою ще з Галичини, як сам мені оповідав, а то тому, бо там приємна робота. Дивно, чому наш український робітник не посунеться до Західної Канади, де підчас теперішних жнив дістає від 3 до 4 доляри денно, необтягаючи за харч і спання. І приглядаючись тяжкій, та невигідній праці нашого народа, заходить в думці питання, чому ми немаємо своєї держави, деби ми мали свої власні фабричні підприємства і контролю над мінеральними богатствами. Коли маємо мучитися в трійливих ґазах, то нехай це буде для нас самих.

В неділю 14-го серпня, 1927, мені пощастилося бути на богослуженню в церкві св. Йосафата при ул. Франкліна, ч. 143 в Торонті, де парохом є о. Андрій Сарматюк. Священик виголосив гарну проповідь, а хор під проводом п. Юречкова співав добре.

Попри гарне місто Оттаву в Онтеріо пливе широка ріка з північної сторони

також звана Оттавою. Мешканці Оттави запрягли природну силу згаданої ріки до порушування фабрик. Цікаво подивитися на працю в фабриці паперу, котра побудована саме над згаданою рікою з північного боку, де ріжеться дерево на двостопові кусники. Обструґують опісля від кори і посилають на камінні жорна, котрі труть дерево на плинну масу. Вона випливає з жорен й прямує на приготовані великі вальці, котрі видушують воду зі згаданої маси. Пересушена маса знова йде на жорна, подібні першим, котрі труть ще на мілкіщий плин і як в попередний спосіб сотки валків обрабляють згадану масу посіченого дерева і видають готовий папір до публичного ужитку.

Місто Оттаву нічого так не прикрашує, як парлямент, збудований на горбі. Самий парлямент покриває 12 акрову площу, побудований з самого каменя. В середині палата послів і палата сенаторів визолочені 22 каратовим золотом, з прекрасними різьбами. Дотеперішні прикраси парляменту коштують після інформацій проводатора $15,000,000.00, а щоби викінчити ціле прикрашення парляменту, то треба чекати ще 10 років. У палаті сенаторів звисають дві лямпи, що коштують лишень $26,000.00. Дальше є саля, де складаються річники всякого рода часописей, які тільки виходять на канадійськім континенті. Ще в іншій палаті находиться бібліотека, в котрій находиться сотки-тисячів книжок. Колиб поздоймати всі книги тої бібліотеки і розложити на рівнині, то певно покрилиб кілька акрів землі. У вежі парляментарного будинку уміщено 50 дзвонів ріжної величини, упорядковані після їх звуку, так що ними можна дзвонити мов на великих цимбалах. Згадані дзвони автоматично дзвонять по кілька нараз що 15 мінут. Стіни в коритари парляменту окрашені великими портретами, які представляють попередних членів парляменту. Довкола парляменту поставлено памятники королевої Вікторії, Лорієра, Мекдоналда. Ми Канадійці хочемо пошанувати наших провідників.

Місто Монтреал є найбільшим містом на канадійськім континенті. Числить близько два мілійони населення. Після статистики з 1925 року, французького населення було 600,000, анґлійського 300,000, а 128,000 інших народностей. Загально обчисляють, що в Монтреалі жиє 60 проц. католиків. Видно величезні і багаті святині, шпиталі, школи й інші інституції. Назви улиць міста і інституцій носять дуже часто імена святих. В Монтреалі находиться всіх костелів 333, між котрими заслугують на особлившу увагу дві католицькі катедри Богородиці (Нотр Дейм) і св. Якова (Сейнт Джеймс). В катедрі Нотр Дейм може сісти близько 13,000 народа. Є це камінна будівля з двома високими вежами, кожна на 227 стіп висоти. В одній зі згаданих веж є уміщений дзвін, що важить 29,400 фунтів, близько 15 тонів ваги, 10 інших дзвонів уміщено в другій вежі і потрібно 18 людей, щоби задзвонити разом в усі дзвони.

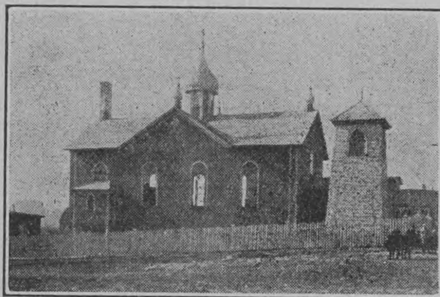
Церков окрашена різьбами і малюнками. У фронтовій стіні уміщений величезний орґан, що коштує $50,000.00, в катедрі міститься 9 обширних каплиць з вівтарями для уділювання тайн хрещення, супружества і т. д. Головною каплицею згаданої катедри є каплиця Христового Серця, до котрої вхід веде поза великим олтаром. Ця каплиця має прегарні малюнки. Говорено, що вся робота в тій каплиці походить від канадійських артистів. Кошт цеї каплиці виносить $200,000 і місць тут є для 700 людей.

Ця велика святиня заснована ще в 1849 році, довга на 225 стіп а широка на 135 стіп. Будівничим того собору був Ірляндець іменем Джеймс О'Доннелл, його кости спочивають в однім з гробів тої святині.

Катедра св. Якова находиться коло Домініяльної Площі. Баня цеї святині є відбиткою славної бані церкви св. Петра в Римі, а 46 стіп вища від катедри Нотр Дейм. Тут може сісти 4,000 людей. Архитектом цеї будівлі був Віктор Боурґеау котрого післано до Риму студіювати плян церкви св. Петра в Римі і після того пляну збудована згадана святиня в Монтреалі, з тою тільки ріжницею, що верх збудований відповідно до навальних снігів, які нераз бувають в Канаді. З передної сторони катедри побудовано 13 камінних постатей, які представляють Спасителя, Матір Божу, Св. Йосифа й інших святих. Побіч цеї святині побудований памятник Епископа Боурґет. — Йому признають заслугу піднесення першої гадки збудувати цю велику святиню, котра панує над цілим містом.

Майже по середині міста Монтреалу взноситься на 700 стіп висока гора, так звана Мавнт Роял. На самім верху тої гори з західного боку місто збудувало вежу для оглядин міста Монтреалу і справді цікаво є чоловікови подивитися в погідливий день на ціле місто Монтреал. По самій середині тої гори находиться гарний парк. По східній стороні гори збудовано хрест, 130 стіп високий. Цей хрест з верха на долину обснований 300 електричними лямпами так, що коли засвітить у ночі, то він жаріє на десятки миль.

Коло цеї гори з північної сторони будується католицька святиня іменем св. Йосифа коштом $8,000.000. Приглядаючися будові цеї величезної будівлі, чоловік подивляє, як людський розум може довести до кінця таку будівлю. З полудневого боку гори збудований великий шпиталь, так званий Роял Вікторія Госпітал. Велика це камінна будівля вартости $3,000,000.

УКРАЇНСЬКА ГРЕКО-КАТОЛ. ЦЕРКОВ В СИДНЕЙ, НОВА ШКОТІЯ.

В Монтреалю живе много Українців. Мають велику, гарну церков, але не викінчену. Потрібно господарського розуму, щоби довги церкви сплатити і допровадити будову до кінця. Желаю Українцям в Монтреалі того господарського духа, щоби не жалували труду а допровадили це діло до кінця.

З Монтреалу я мав нагоду переїхати рікою св. Лавра, кораблем до Квебеку. Оба береги ріки вкриті прекрасними садами овочевих дерев. Видно серед ріки много островів, покритих зеленими деревами та травою.

Садовина в провінціях Новий Бронсвик і Нова Скотія аж по Галіфакс не конче зародила цего року, тому що надмірні дощі здержали ріст овочів.

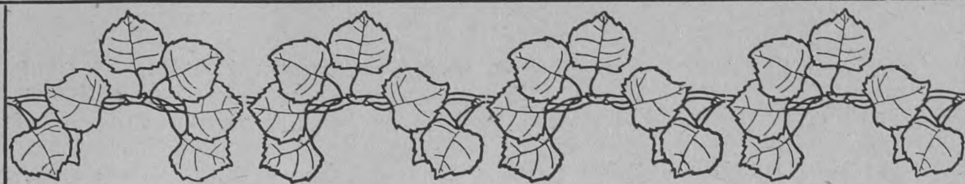
Мав я нагоду видіти водопад Ніяґара. Водоспад переділений островом на дві части. Більша часть водоспаду находиться на канадійській стороні так звана „Підкова". Висота водопаду є 155 стіп а коліно у виді кінської підкови має 2,600 стіп довжини. Водопади на американськім боці 162 стіп високі, а около 1,400 стіп широкий. Вода згаданих водопадів виходить з озера Ері чиста мов слеза. — Провінція Онтеріо в Канаді і Ню Йорк в Америці розуміли велику вартість водопадів і тому задержали богато землі по обох сторонах водопадів на публичні парки для приїзжих і утримують згадані парки з публичних доходів. При сильнім напливі води 222,000 кубічних стіп води спадає на одну секунду в долину а при легкім напливі 176,000 кубічних стіп. — Знатоки обчисляють, що колиби світ ужив цілої сили цих водопадів, то перевищилаби 4,000,000 кінської сили. Та дотепер тамошні мешканці уживають не більше, як одну четвертину цілої сили згаданих водопадів на виріб електричної струї.

Між водопадами а містом Гамілтоном тамошні фармері посідають гарні поля засаджені овочевими деревами і виноградом та всілякою огородиною. Між Гамілтоном а містом Віндсор фармері плекають тільки овочеві дерева й огородину. Нарікають на недавну канадійську тверезливість - прогібіцію. Думаючи, що тверезливість буде істнувати стало в Канаді, понищили винні лози а позасаджували овочеві дерева. Перші, що задержали свої винниці користають тепер з великої ціни, бо дістають від 100 до 125 долярів за одну тону винограду, де перед тверезливістю діставали більше як 25 долярів за тон.

В Гамілтоні, Віндзорі, Ошаві, Оттаві живуть досить великі оселі Українців, що мають церкви, і свої світські товариства. Працюють по фабриках. Моя подорож була за коротка, щоби особисто всюди зайти і розговоритися про відносини.

Василь Романюк,

Секретар Мунісипалу в Мондері.
Мондер, Алта.

Обезпека.

(АСЕКУРАЦІЯ).

Вже на пару сот літ перед Христом асирійські купці мали певну умову, на підставі якої виплачували потерпівшому від огню певну суму, коли показалось, що огонь наступив через припадок. Це були перші спроби обезпечення від огню, які пізніще бачимо у декотрих інших народів. Дійсні товариства обезпеки почали обезпечувати будівлі аж по великім лондонськім огні в році 1680. І так бачимо, що уведено в життя обезпечну умову між товариством обезпеки а особою, яка обезпечується. Ця умова називається „поліса". На підстави згоди в такій полісі товариство обезпечень годиться за означену в полісі суму, на певний протяг часу, обезпечити від огню і лискавки забудовання і майно обезпеченого.

Щоби поліса була важною, мусить бути зазначений точно час, від коли і доки поліса обезпечує, мусить бути точний опис будинків, чи річей обезпечених. Обезпечувати від огню можна всякі будинки, річи, убрання, худобу, збіжжя і пр. Приватні будинки так фармерські як і міські, церкви і школи можна обезпечити на три роки від разу. Всякі прочі будинки, як склепи, театральні салі та будинки можна лише обезпечити на оден рік, відновлюючи однак обезпеку кожного року.

Чоловік, що бажає обезпечити свої будинки, повинен уважати на це, щоби те товариство, в котрім він думає забезпечитись від огню, було певне і мало силу виплатити шкоду, коли така станеться. Були випадки, що часом чоловік, шукаючи дуже дешевого обезпечення, обезпечився в такім товаристві, яке небавом збанкротувало і наразило людий на страту. Чоловік повинен уважати, щоби його поліса обезпечувала то, що він хоче, бо коли певної річи, або будинку, нема записаного в полісі, то не можна сподіватися, що вони є обезпечені. Повинно ся також уважати, щоби не обезпечувати будинків, чи що інше, на суму більшу, як воно вартує, бо в такім разі чоловік лише платить пару долярів більше, з яких не має жадної користи, бо обезпечувати належить лише на таку суму, що дана річ, чи будинок вартує.

Уважати також треба, щоби поліса була важною. Поліса стане неважною, коли 1. Вийде її час, 2. інформації подані компанії, що до річей, чи будинків, є лишені, 3. зміняється властитель, 4. будинки перетягнено на друге місце, 5. збільшилася небезпека огню, 6. будинки порожні стали, 7. добудова або перебудова змінила будинок.

Треба дати знати товариству обезпечень, коли будинки перетягається на друге місце, або коли вони стають порожні і ніхто в них не мешкає. Коли поправляється будинки, також треба повідомити товариство, або коли збільшилася небезпека огню, коли прим., хтось з приватної хати зробив склеп. Це треба зробити також, коли будинки набуває новий властитель. Притримуватись точно умови в полісі, оминається богато непотрібних клооптів, нарікань і нераз тяганини по судах. Висоту премій числиться від густоти будинків як також з якого матеріялу будинки збудовані.

II.

Другою поширеною обезпекою є життєва обезпека. Перші її початки бачимо вже в 1583 році, однак аж около 1706 р. завязалось перше товариство, котре почало обезпечувати після тепер істнуючого способу своїх членів. Життєва обезпека є досить поширена і так після статистики бачимо, що з кінцем 1927 р. населення Канади, котре числить около девять і пів міліона душ, обезпечене на суму поверх пять біліонів долярів. Роди поліс, після яких тепер обезпечується, є слідуючі: **Обезпека на ціле життя,** після якої обезпечений платить премії через ціле життя, а обезпечену суму виплачує товариство аж по його смерти, або пересічно, коли чоловік доживе до 85. року життя. Ця поліса є найтаньша. **Обезпека на 20 літ** є майже найбільше поширена. На підставі цеї поліси чоловік обезпечений платить премії через 20 літ, а по тім часі, коли ще при життю, одержує назад вплачені ним гроші. Колиби однак помер, то спадкоємці отримують суму обезпечену без ріжниці, як довго премія була оплачувана. Обезпека на 20 літ „Ендовмент” є тою самою, як і та життєва на 20 літ, лише ріжниться тим, що по 20 літах товариство ручить повних $1000, чи суму на яку чоловік забезпечився. Ця поліса однак найдорозша. Тепер всі три вище згадані поліси ріжняться тим, що одні дають річні чи пятьлітні дивіденди (відсотки), а другі тих дивіденд не дають. Ті случаї, котрі мають дивіденди є дещо дорозші від тих, що їх не мають.

До життєвих поліс можна додати за малою доплатою умову, що в разі випадкової смерти родина помершого отримає подвійну суму, на яку чоловік був обезпечений, як також що в разі довшої слабости, чи каліцтва, обезпечений зістає увільнений від плачення дальших премій, а крім цего дістає $10.00 місячно від кожної тисячі долярів обезпеки. В послідних часах поширилася ґрупова обезпека, на підставі якої дане товариство обезпечує всіх своїх робітників і платить за них частину премії, а другу частину оплачує за себе кожний робітник.

Крім цих поліс є ще поліси діточі, пенсійні, морґеджові, спільні. Обезпека на життя є важна, хотяйби без попереднього оглядання лікарського. Лікарських оглядин вимагає компанія, коли обезпечення є на більшу суму. Премії є найнижчі тоді, коли їх платиться річно. Висота премій при життєвій обезпеці залежить від літ і заняття особи, яка обезпечується.

III.

Третою, досить поширеною обезпекою є **автомобілева**. Ця обезпека є одною з новіщих, бо почалась доперва на початку цього століття. Є вона однак досить поширеною, бо в 1927 р. обезпечені вплатили премій на круглу суму $9,000.000.00. Цілковита поліса на автомобілі дає обезпеку від огню і крадіжи, тілесного ушкодження других людий, ушкодження чужої власности і ушкодження свого автомобіля. Поліса вироблена на певний автомобіль обезпечує лише шкоду, спричинену обезпеченим автомобілем. Коли автомобіль купується новий, то треба й полісу зі старого автомобіля переписати на новий автомобіль. — Автомобілем може їхати властитель, або член родини і є обезпечений. Автомобілеві поліси виробляється лише на рік, а премії числиться від якости і виробу автомобіля.

IV.

Четвертого рода обезпека є **градова.** Ця обезпека є особливо дуже важна для рільників. На підставі цеї обезпеки рільник обезпечує своє збіжжя і огородину від граду. Він обезпечує кожний акер землі на певну суму і за цю обезпеку платить усталену премію. Рата премії залежить від місцевости. В тих місцевостях, котрі град частіще навіщає премія є дорозша, як там, де град рідко трапляється. В разі шкоди через град, товариство обезпечень є обовязане виплатити обезпечену суму. Кожний фармер, котрий управляє ріллю, повинен старатися забезпечити свій збір через градову обезпеку. Статистика виказує, що в 1927 р. лише в трьох західних провінціях 52 компаній виплатило $6,726,491 за шкоду спричинену градом.

V.

Обезпека від бурі. Ця обезпека почалась вперше около 1864 р. Конечну потребу такого обезпечення показали ріжні страшні бурі і гураґани, котрі навіщували Північну Америку. Гураґани робили страшні шкоди в будинках як і в людях, як приміром послідні, що були у

Флориді в Спол. Державах. Обезпеки уживають звичайно банки, товариства, уряди, шкільні заряди і пр. вона полягає в тім, що особу, чи особи, котрі мають до діла з грішми, гроші збирають, записують, переховують, переносять, обезпечується на певну суму в обезпечнім товаристві. Коли так обезпечена особа спроневірить гроші, або їх вкрадуть, тоді шкоду має покрити товариство обезпечень. Такі поліси звичайно вироблюється на рік. Висота премії залежить від суми гроша, як також від якости заведення чи інтересу.

VI.

Обезпека вікон. На підставі цеї обезпеки можна обезпечити вікна в склепах, церквах, автомобілях і пр. від розбиття. Коли таке розбиття наступить з якоїбудь причини, тоді компанія є зобовязана таке саме вікно, як було, вставити без отягання. Премія від такої поліси числиться від величини вікон. Чим більші вікна, тим дорозша премія. Вікна обезпечується звичайно на протяг одного року. Коли вікно зібється, тоді компанія вставляє нове, а розбиту шибу забирає.

VII.

Асекурація **бондова.** Цеї асекурації убезпечити приватні забудовання, школи, церкви, читальні, і бизнесові заведення. Поліси звичайно виробляється на три роки. Премія є досить низька. В разі шкоди через вітер, бурю, чи ураґан, компанія має її покрити.

VIII.

Обезпека від **слабости.** — Цей рід обезпеки полагоджують товариства для обезпечень а також запомогові орґанізації чи брацтва.

Українці в Сполучених Державах мають кілька товариств для обезпечення. — Найбільше знаним є „Народний Союз" в Джерзи Ситі. Українці в Канаді мають також товариства, або брацтва, що обезпечують своїх членів. Найбільше знаним і найстаршим товариством для убезпечення є Брацтво св. Миколая у Вінніпеґу. Воно зібрало дотепер найбільше резервового фонду.

Це Брацтво виплачує своїм членам в разі слабости чи каліцтва тижневу запомогу а в разі смерти посмертне і похоронне. Не обезпечує воно після літ і заняття, однак як раз тепер робить старання зміни, котрі розширять спосіб і суму обезпеки. Товариства обезпечень виплачують в разі слабости чи випадків місячну запмогу, котра виносить 10 долярів до 100 долярів місячно, оплачують кошта шпитальні і лікарські, як також виплачують посмертне, коли смерть наступить наслідком випадку, або слабости. Подвійну суму посмертного виплачують товариства тоді, коли смерть наступить наслідком нещасливого випадку. Премії числять після роботи обезпеченого, як також після літ. Полісу звичайно відновляють що року. Лікарських оглядин не жадають від осіб, які хотять обезпечитись.

Крім вище згаданих родів обезпеки, істнують ще обезпека від крадіжи, обезпека робітнича, обезпека уживання, рентова, публичного відшкодовання, перевозу, від землетрясення, від дощу і т. д. Я однак обмежився на поясненню обезпек, найбільше поширених між Українцями.

Володимир Е. Коман,
Знаток обезпечення.

Дня 30. серпня, 1928.
1580 Арлінґтон Стр.
Вінніпеґ, Ман.

ОДНА БІДА.

Яким: — Якби в мене була жінка послушна, я нині мавби маеток.

Іван: — Шкода говорити! Перед вісімнацяти роками ми з Параскою погодилися всього один однісінький раз: — взяти слюб!

ЗМИЛУВАВСЯ.

„Чи ви сиділи в тюрмі колинебудь" — зі співчуттям питає суддя обжалованого.

„Ні, ніко-оли," — ридаючи відказав обжалований, а сльози рівцем течуть.

„Ах, цитьте, цитьте," — заспокоює суддя, — „підете сидіти ще сьогодня.

Дуже цікава книжка.

Банки мають урядників, які сидять у великих будівлях і пишуть у своїх книгах цифри, рахунки, кілько грошей прибуває, кілько відпливає. Банк приймає гроші від людей, орудує ними, дає на позички, стягає відсотки і капітал назад, виплачує членам банку процент від ощадностей і звертає, на жадання, вложений капітал. З книжок, які урядники пишуть, видять директори банку, яким шляхом банк розвивається.

Полководець, що творить армію, відбуває від часу до часу перегляд армії. Переглядає поодинокі сотні, куірні, полки. Видить, котрі відділи добре вправляють, а котрі зле. Оглядає одяги і збрую і дістає ясний образ, що його армія варта.

Кождий нарід є і банком, і армією, він розвиває силу свого майна, а також силу свого духа і тіла. Нарід стоїть між другими народами і збирає його охота дорівнати силі своїх сусідів.

Історик, що пише книжку про свій нарід, дає перегляд зробленої роботи в тім народі. Він описує, що сталося, яка була добра, а яка була зла робота. Його книжка є звітом з роботи народу. Українці живуть в Канаді від 1890 р. Початки їх роботи на прерії були лише переказувані устами людей, а коли пізніше появилися українські часописи, від тоді можна було читати короткі печатані звіти з роботи.

В році 1927, в тім році, коли Канада обходила свято шістьдесятьлітної Конфедерації, це є злуки своїх сил в одну силу, та робила перегляд з поступу у свой суцільній державі, появилася у Вінніпеґу друком українська книжка, яка старається описати життя Українців в Канаді від самих початків української іміґрації аж до нині, т. є. за 37 літ українського побуту на землях Канади, від океану до океану. Книжка ця описує в легкім і свобідним тоні, неначе при вечері, в розмові з добрими приятелями, про ті громадки Українців, що напливали до Канади і орґанізували своє громадянське життя передовсім в церкві. Автор книжки не нападає на нікого, не ганить, щоби справити комусь біль, не докоряє, щоби когось понизити, але оповідає і описує життя, як воно плило, просто, чи криво, і для того так приємно читати цю книжку. Автор пережив много з тих подій, що їх описує, і його опис, хоч начеркнений звичайними, не вишуканими, не високопарними словами, займає читача, бо він бачить, перед собою дійсне життя на фільмі. А це життя — то вічна блуканина, яка походить від того, що Українці тужать за своєю орґанізацією, а не знають, як її робити, хотять мати своїх провідників, а попадають на злих, хотять почути слово заохоти, а не знають, хто може добре слово сказати — і цю тугу наших щирих, але замало грамотних людей вихісновують ріжні одиниці. Ці одиниці в погоні за хлібом насушним, або якоюсь нагородою, або похвалою: „ґуд бой", розбивають Українців, творять роздор і ненавист.

Коли читається цю книжку, то мається враження постійної бурі і гудіння віт-

ру, що жене хмарами і хитає филями, які метають українським човном на всі боки. І ця буря слів і думок є постійно і ще довго тревати буде, — а вона така жахлива, що читач дивується, як її витримує українське судно на чужині, бо здається, що жаден нарід в Канаді такої бурі не переживає. Німці нпр. в Канаді видають шість часописів, мають ріжні церковні громади, але не ведуть між собою таких сварок, як Українці. Взагалі не ведуть між собою ніяких лайок і сварок та не нападають на себе, бо вони знають, що така робота шкодить їх загальним справам. Та цього на превеликий жаль не знають Українці; ті Українці, які нападають чомусь на немилу їм українську греко-католицьку орґанізацію, яка виплекала цілий ряд свідомих світських і духовних одиниць, чим доказала високу українську щирість і духове виховання мас. Автор описує, як українська іміґрація розбивалася на гурти, та як постійно себе ослаблювала. З річевого опису виходить, що велика часть світської інтеліґенції не зрівноважена і потребує ще много, а много досвіду, щоби зрозуміла свою величезну відвічальність, коли свій час і свою енерґію вичерпує сектанськими справами, коли бавиться священиками і церквою неначе жовнірами з паперу і свиставкою. Передше бавилися селяни в „консисторію". Було це коло року 1904, а двайцять літ пізніше бавляться в „консисторію" світські інтеліґенти, неначе би не було иншої, необхідної роботи. Підучують навіть до сектярської боротьби молодіж, щоби огонь реліґійної незгоди піддкладати під спокійні хати. Від тої забави

ЦЕРКОВ СВ. ЕВХАРИСТІЇ В ТОЛСТОЙ, МАН.
Побудована замість церкви, яка згоріла в ночи з 6-го на 7-го лютого 1927 р. Посвячення нової церкви відбув о. П. Божик дня 2-го вересня 1928.

приходить в Канаді ненависть, сварка, процеси, страта гроша. Ця забава лекша однак, як наука, як промисл, як торговля, як рільництво, як політична, промислова, торговельна орґанізація.

Українцям бракує орґанізаційної солідарности і треба вжити всіх способів, щоби цю убийчу хибу усунути. Реліґійні секти не були ніколи способом, щоби скріпити народну солідарність, піднести його політичну, або економічну силу.

Автор кладе вагу на розвій економічних орґанізацій і висказує свій жаль, що і на тім полі Українці діляться і ослаблюються. Бідний нарід не може стати свобідним, а сварливий нарід не може стати богатим.

Автор поділив книжку на 99 розділів і окрасив її 35 образками, що разом обнимають 340 сторін великої вісімки. Розповів про православних, які розпадаються на Платонівців, Филипівців, Свистунівців і Байдужних. Розповів про греко-католиків, яких орґанізація є ясна, а які, як найбільша фармерська і робітнича („трудова") ґрупа, найбільше наражені на напади анґлійських сект, — як пресвитеріянської, лютеранської, баптистської, суботничої, анґліканської, байбелницької які мають декуди уже свої гурти, зорґанізовані серед Українців, і дальше провадять свою роботу, щоби розбити українську іміґрацію на дрібні части і розібрати „інтеліґентних" і „неінтеліґентних" Українців між себе у свої орґанізації. Хто хоче познакомитися з вартостю тих ґруп, знайде в тій книжці цікаві пояснення.

Декотрі уступи читаються, як повість. Живо написаний розділ під заголовком „Арбака", де змальовано, до чого доводить церковна сварка в громаді, до чого доводить засліплена лють, щоби на своїм поставити і щоби церков так виглядала, як загонистий орґанізатор хоче, а не так, як вона повинна бути.

Гарно представляється розділ про Народні Доми, як вони орґанізуються, але як многі з них всіх розсварюють і дезорґанізують, через що люди стають подражнені, розгнівані і розєднані. Дуже цікавий уступ про російських епископів, які процесувалися за українських іміґрантів, щоби мати владу і панувати над ними, як виклинали себе взаїмно і як оден другого заслав до арешту на оден місяць.

Незвичайно цікавий також уступ про

„Проходимців”, яких зображено, як вони блукають по Канаді і розносять бакцилі сварки всіх зі всіма. З дотепом і розумінням справи начеркнув автор розділ „Два спеціяльні типи”. Цей уступ повний природного гумору про двох українських редакторів, що дістали образовання в Канаді і представляють два відмінні типи української інтелиґенції канадійського хову.

З поміж всіх дивних подій і людий лишається в памяти читача духовний Петро Довгейко, православний парох в Алберті, який в реліґійній дебаті про засади правдивої православної віри переконав упертих православних сектантів в цей спосіб, що витягнув кіл з плота, розмахнув на них і гонив за ними по о-

ЦЕРКОВНИЙ КОМІТЕТ В ТОЛСТОЙ, МАН.
З ліва до права читача: — Гринько Полос, Микола Мандзій, Дмитро Козак. Цей комітет виратував церков своєю витревалістю з рук сектантів. Світлина 2. IX. 1928 р.

бійстю церковнім, аж доки всі не повтікали. Побідив їх тим доказом і переконав, бо перестали опісля ставити йому опір в дебатах.

Книжка повна нечуваних пригод, які здавалобися неможливі, а прецінь відбулися. Велике враження робить цілий ряд епископів і патріярхів, які виступають в тій книжці, як високі достойники церковні, які після невдалої ролі продають часописи по улицях Вінніпеґу, опиняються в домах для божевільних, або поповнюють самовбивство. Йдуть судові процеси за обряд на тисячі долярів, горять церкви. Автор описує ті неймовірні події в такий спосіб, що вони не разять читача мимо того, що такі болючі. Ратує читачів в цей спосіб, що подає дорогу, якою треба йти, дає ради і вказівки, як має український нарід в Канаді поступати, як мають заховуватися Буковинці і Галичани та Українці з Великої України, щоби церковна орґанізація збільшила їх сили, а не розбивала. В тих вказівках лежить велика вартість тої книжки. Автор задав собі труду зібрати много, много фактів, що було добре і що було зле, щоби читач бачив український нарід на іміґрації в Канаді, як в зеркалі. Автор подав ради, як дальше провадити церковну орґанізацію, яка тримає нарід разом, щоби цей нарід збільшив свою силу для відпорности серед чужих, щоби мав свою власну силу і свою честь.

Книжка ця, це перегляд майна, доходів і видатків. Це перегляд армії, опис вояків і старшин, — це перегляд українських полків, що виступають тут на чужій прерії до бою, яким є життя. Ця армія бє себе в середині, провадить домашні війни, а забуває на противників довкола. В радах лежить неоцінена вартість цего твору, який виказує хиби в „народній роботі”.

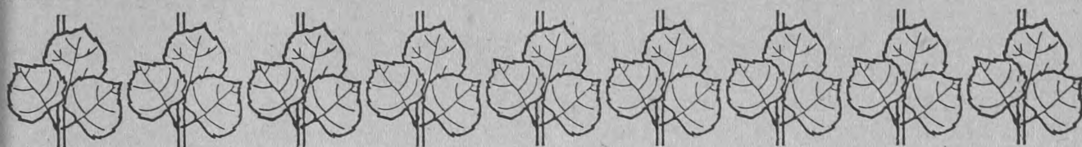
Заголовок книжки є: **„Церков Українців в Канаді”.** Автор назвав її в підзаголовку скромно „Причинками до історії церковного життя”, чим хоче сказати, щоби инші також описали то, що переживали в Канаді.

Під цю пору це є одинока книжка, яка може інформувати про Канаду кождого, хто цим інтересується, як орґанізували і як розбивали себе Українці на чужині, серед висококультурних народів. „Паперовий крик”, як автор на однім місци говорить, приголомшує кождого приїзжого Українця, скоро приїде до Канади. Крикуни наповняють Канаду вереском про свою силу а народу не видно, бо він не має часу на пустий вереск, він журиться життям, він працює і щадить, цінить роботу і спокій. Від пустого крику він байдужніє на свої власні справи і тратить віру в інтелиґенцію.

Кождий Українець повинен прочитати цю книжку, щоби знати, з ким він має в Канаді до діла. Длятого автор книжки о. Пантелеймон Божик, священик у Вінніпеґу, пише на першім листі книжки до всіх Українців в Канаді: „Глядіть на минувшину, щоби будучність зробити лучшою”. „Читайте книжку, кінчіть сварки і беріться до дійсної роботи” — така основа цего твору.

Книжка брошурована коштує $1.00, а оправлена $1.50. Дістати її можна у автора, який при кінци книжки подає свою адресу: — Rev. P. Bozyk, 73 Disraeli Str., Winnipeg, Man., Canada.

Торонто, Онт., Канада. Дня 4. вересня, 1928. **А. С.**

Запомогове Братство св. Николая у Вінніпеґу.

Між многими духовними й просвітними інституціями в Канаді канадійських Українців, виступає на перше місце Запомогове Братство св. Николая у Вінніпеґу. Братство має завдання нести грошеву поміч своїм членам у хвилях слабости, а також дає посмертну запомогу. Фонди, з яких іде грошева поміч у слабости і посмертне впливають зі вступного, з пятьдесять центів в місяць, які платить кожний член, з базарів, пікніків і забав, вступна вкладка виносить від одного доляра до трох долярів, залежить від літ члена, який вписується до Брацтва; а приймається члена чи членину від 16 до 45 літ. За тих пятьдесять центів вкладки,

МИХАЙЛО І МАРІЯ ПРАЦЬКІВ

З дому Костів, з повіту гусятинського, з села Гадинківці, приїхали до Канади 1901 р. Мають пять синів і одну дочку, 26 внуків і одного правнука. Дня 2-го червня 1928 р. обходили 50-літну річницю свого вінчання „Золотим Шлюбом“.

які член вкладає до головної каси кожного місяця, член в часі слабости дістає від Товариства на тиждень пять долярів запомоги, а посмертного від сто пятьдесять долярів до триста долярів. Це залежить від того, як довго член належав до Товариства.

Крім комітету, який складається з предсідника, його заступника, рекордового і фінансового писара, скарбника та контрольорів, Товариство має ще так званих „Опікунів.". Опікуни мають свої в місті околиці, а коли заслабне член, то хтось з його знакомих, чи він самий має віднестися до опікуна й розповісти про свій стан здоровля. Лікар стведить слабість (можна також від разу удатися до лікара) і від цеї хвилі слабий має право на одержання запомоги. Товариство має свого власного лікара, яким від кількох літ є Борислав Дима, що урядує в домі на розі улиць Селкірка і Мікґреґора.

Крім запомоги в часі слабости й посмертного Товариство дає після умірковання й всесторонного обдумання грошеву поміч на церкви, Рідні Школи й інші інституції. Товариство дало княжий дар в сумі **тисячу долярів** на будову Інституту Просвіти у Вінніпеґу. Того рода жертви воно бере з розмету, які розложує на поодинокого свого члена. Цего року Товариство числить 2,500 членів і має кілька філій у Вінніпеґу і поза Вінніпеґом, а стан грошевий виносить около **пятьдесять тисяч долярів.**

Товариство свого дому не має, а відбуває квартальні і головні збори в Інституті Просвіти на розі улиць Арлінґтона і Прічарда. Гроші лежать у банку, а всякі ухвали, які час від часу западають, стають правосильними після голосовання більшости членів. Фінансові книжки і ухвали на зборах записуються точно у книги Товариства.

Товариство приймає тільки здорових членів, після лікарського оречення, але член мусить бути доброї слави, греко-католиком, поручений двома членами. Такі інформації вимагаються тільки від чоловіка незнакомого, а знакомі люди, знані ширшому кругови місцевого громадянства не потребують перед зарядом жадної поруки.

Головні збори відбуваються один раз в рік, або після загальної потреби Товариства. Їх проголошує голова Товариства через часопис й картки.

Поминальне Богослуження в церкві св. Володимира і Ольги по померших членах, а по Богослуженню слідує спільний обід, на якім промовці заохочують до вписанняся в члени та підносять вагу і заслуги Товариства.

Товариство засноване 1905 р., а головними орґанізаторами були священик Матей Гура, Николай Гладкий і Василь Сліпець. Є це найстарше запомогове Товариство в Канаді, яке всюди має добру славу. Канцелярія Товариства находиться в салі Рідної Школи під числом 585 Стеля улиці. В році 1928 головою Товариства був Жаровський, його заступником Завідовський, скарбником Ділай, фінасовим писаром Зборовський, а рекордовим Яцик.

П. Б.

ОПАНАС ОКРІП КАЖЕ:

Оптиміст, це чоловік, що пробуджується тоді, коли промовець каже: „Ще одно слово і я кінчу."

Кажете, що женщини вміють ліпше вибирати кандидатів? Подивіться лише, за що вони віддаються!

Чоловік вічно мучиться. Коли вже за старий до любови — дістає ревматизм.

Замітка для туристів в Італії: Як побачите, що Мусоліні говорить самий до себе, то знайте, що це наради кабінету.

Много женщин вміє держати тайну в постійнім русі.

Чим менше деякі люде мають щось сказати, тим більше говорять.

Чоловік не знає, що то є щастя, аж доки не ожениться — але то вже запізно.

З хрестин і празника.

Підіймається за столом Матей Пуньк і каже до гостей:

„Рахувати уже випилисьмо за здоровля куми і кума і за те, що в колисці, а тепер, коли йде мова про народну роботу, то я до цего перший. Кум Партемій до мене ніби пють, що я не є патріотом, бо в цій околиці нема патріотичного руху. Рух тут був, але то так було. А ви поридні і чесні гості слухайте, як хочете.

Як лиш Сіпіяр нас сюди привіз, то я тут був перший. Як уже був свій хліб і сіль, то я кинувся як опарений орґанізувати тут Народний Дім і церков, таку церков, як в Ґаліції. Не таку ніби велику, як я видів у Чорткові, бо нас тут мало, але таку, що ніби мала бути такої віри, як церков у Чорткові. Всьо було гаразд. Призбирали троха центів, — 700 дол. і дошки були. Навозили дерева і стали будувати Дім Божий, і вже зруб зложили до вікон. Але їду я одного разу з міста з Кумом Пантелеєм і, як звичайно зайшло нам за політику. Я кажу, що консервати добрі, а кум кажуть, що ліберали і так слово по слові до кінця.

А кум, ні дві ані три, кажуть до мене мовчи, бо ти простий хлоп і т. д. І по сім ми таки добре один одного згепали. Та це булаби, як той каже, байка. Але кум, вибачте за слово, таки трохи свиня, найся пріч каже, як гукнуть на решті, тай кажуть до мене:

„Таж твоя жінка слинить червоний папір і лице ним собі малює, аби була червона".

Правда, ніхто цеї образи нечув, бо ми лише оба їхали, але для мене було таки забогато.

Від того часу я ся злостив і став аґітувати проти церкви. Спинив я всю роботу при церкві, як самі видите і вже сім років ніхто ані патика не кине до зачатих стінів — і кажу вам, що таки церкви тут не буде за жадні гроші, бо не варта, коли люди не знають пошанувати такого патріота, як я".

Пунькова жінка, що сиділа по другім кінци стола, нахилилася до куми Горпини і в пів голос сказала до неї:

„Так, так. Таки не варта для таких людий, як тут у нас, робити церков. Я, чуєте, ніколи червоним папером лиця собі не натирала, але то так люди говорять'.'

Була хвилева перерва. Потім пили по одній чарці, відтак по другій і по третій. Ніхто з гостей не сказав, що церковна справа не повинна терпіти на тім, коли хто кому особисто докоряє. Всі мовчали і були тої думки, що Пуньк має слушність.

* * *

В Гаврила Хруща на празнику не так було. Як вихилили гості по пятнайцять чарок самогонки і коли прийшла мова за церков, то Петро Запотічний сказав:

„Уже два роки нога моя не була в церкві і не буде; на епископа ані цента не дам, бо не варта. Якось то одного разу стаю в церкві і говору „Вірую", а якийсь чоловік, з иншої кольонії, — може знаєте його, що був за кума тому пять літ у Івана Гончара, такий низький, невеликий, з носом на бік, — як зглотилися люди, став мені на ногу, аж пальці хруснули.

І кажіть самі, який це порядок? Як би лучший Епископ і священики, то такого безправства не булоб, і ходи до церкви! Ніколи цего не буде, най знають люди, хто я є, що як накого завозьмуся, то й сам цар Соломон не випросить".

Тільки що Запотічний своє скінчив, зараз відозвався Петро Гнатюк від порога, що був припертий коло одвірка й смакував люльку: „Так, так, таки правду кажете, куме Запотічний. Мене також одного разу штуркнув хтось лік-

тем в церкві, як ішли до мировання і від того часу не даю на церков ані одного цента через безправство. Найби так я був священиком, то кажу вам, що в мене би люди в решеті гуляли, а не штовхалибися при мированню, або на пальці ставали".

„Тай ще й це вам скажу, що така церков як наша таки не добра, бо що ми це за така церков? Епископ ксьондзи святить а його папа. То повинно бути так, щоби ми, рахувати громада, самі собі святили і ксьондза і біскупа і папу, а тоді було би як пан Біг приказав. Ось так, як ось тут зійшлися, тай би собі посвятили кого рахувати потрібно. А то якесь свячення біскупами повідумували, та ще й якихось там шкіл вимагають від ксьондзів та біскупа, й незнати нащо цего. А во я лише троха знаю чорне на білім, та що ми рахувати хибує, хиба не їм, як і ті вчені, або не пю дару Богожо?"

„Так, так" — притакнула кума Феська, що сиділа конець стола й великими очима дивилася на бесідника.

На годиннику вибила друга година по північи. Вихилив Петро Зарічний ще одну порцію, похилився в кут і захропів, а Гнатюк приступив до стола до свіжих гижок, що ґаздиня поклала гостям, щоби їли.

В Саскачевані, серпень 1928.

Н. К. гість з хрестин.

ЯК ЖИД СКРИВДИВ КОБИЛУ.

Жид віддав сина до рабіна учитися на рабіна і по трьох літах приїхав побачити, як син учився; а цей учився так, що аж здурів. Жид каже до сина:

„Ну, як ти ще не рабіном, а вже ти здурів, що-ж буде, як ти станеш рабіном?" — і забрав сина домів. За якийсь час, купив синови клячу за три ринські таку, що від вітру падала і віз за пять ринських, що колеса ходили, „як до Кривча дорога" — і післав сина купувати яйці на друге село. За селом кобила ніяк не хотіла йти, але жидок на це не зважав: бив її, куда попало. Коли й це не помогло, тоді випряг кобилу і привязав за возом, а сам взяв за дишель і тягне віз та каже до кобили:

„На, абись знала, якись не хотіла їхати, то йди пішки!"

РОЗБИТІ НАДІЇ.

— Я веж мав стати мілійонером, але поступ зруйнував мене.

— Як то?

— Мій бос вставив залізну касу.

ТОЧНИЙ.

— Що сталося з Майком?

— Втопився, бідака.

— Та-ж він вмів знаменито плавати?

— Так, він пливав вісім годин, але він належав до юнії.

НАУКА ПРО ЗВІРЯТА.

Обжалованого питали в суді, длячого він побив свого знакомого.

„Прошу, пане суддя, він назвав мене носорогом."

„Ов! Носорогом, що? Колиж це сталося?"

„О, буде вже зо три роки тому, пане суддя."

„Три роки тому! Чомуж ви чекали аж до цього року, щоби з ним розправитися?"

„Та це тому, пане суддя, що цього року я перший раз побачив, як носоріг виглядає."

БЕЗПЕРЕЧНО.

Міщух: — Токажете, що ваші дві курки перестали нестися?

Сусід: — Так, перестали, і то раз на все.

Міщух: — Ов! Чомуж то?

Сусід: — Ми зїли їх!

ГОСПОДАР І СЛУГА.

„Іване, я кто сталося, що фіртка забила порося?"

„Ось так, прошу вас, як би приміром я був фіртка, а ви порося, я би на вас упав, ви би квікнули і по всьому."

Господар: — „Овва, то я аби був порося, а ти фіртка?"

„Так, прошу вас", — відказав **слуга.**

Успішне Молочарство.

Між Українцями молочне хазяйство зростає поволи, але певно. Цей зріст найбільше видно по тім, що збільшилося число господарів, котрі зачинають заниматись ним, але також зросло число корів, які доїться, щоби продати від них набіл. В численних случаях успіх надзвичайно похвальний. Є такі добрі успіхи, що заслугують бути взірцями для інших народів. Але пересічний успіх молочного хазяйства між Українцями під взглядом доходів, має величезне поле до поліпшення.

Уваги, які тут подам, стануть в пригоді господарам, які схотять молочарством збільшити свої доходи з господарювання.

Корови.

Корови є одним з найважніщих чинників успішного молочарства. Очевидно, що без корів молочне хазяйство було би дуже не значне тому, що інші молокодайні звірята дають богато менше молока, чим корови. Тому то можна спокійно приняти, що успіх, або поплатність молочарства залежить від того, скільки молока дає поодинока корова та, чи молочність корови збільшається, чи зменшається.

Як поліпшати корови.

В давнину корова, мабуть, давала молока достаточно щоби вигодувати своє теля. Завдяки стараннями людей молочність корів значно збільшилася, так що тепер не є рідкостю, що одна корова може вигодувати пятеро, або шестеро телят.

Поліпшати корови можна при помочі паровання і вибору. При парованню треба вживати таких самців, які походять з молокодайних стад. Такі стада ціниться тільки тоді, коли даний самець походить з чистої раси, або чистої крови. Раси худоби поліпшувано протягом кількох десятків, або соток літ. Молокодайність поправлялася і перейшла в постійну прикмету. Є богато примірів, де завдяки самцеві чистої крови молочного типу молочність доньки-корови була два рази більше, чим молочність мами -корови; а молочність внуки-корови була три і пів рази більшою, чим молочність бабки-корови. Є приміри, де завдяки самцям чистої крови видатність пересічної корови в череді побільшено з 4,000 фунтів молока річно на 11,000 фунтів річно в протязі девяти років. Хто послугується нерасовими самцями, не може сподіватись великого та скорого побільшення дійности корів. Конечно треба вживати тільки самців чистої крови і молочного типу, щоби одержати молочні корови.

З помежи корів треба вибирати найліпші молочниці. Це можна робити при помочі вибору на око, коли звертається увагу на форму, або будову корів. В будові дивляться за тим, щоб корова була велика, костиста, з широко розположеними клубами, в передних лопатках, зверху, щоб було вузька, шия тонка і середньо довга. Молочна система, це є вимя, дійки і молочні жили, щоб були як найліпше розвинені. Ті вказівки не є точні, але можна й ними послугуватись.

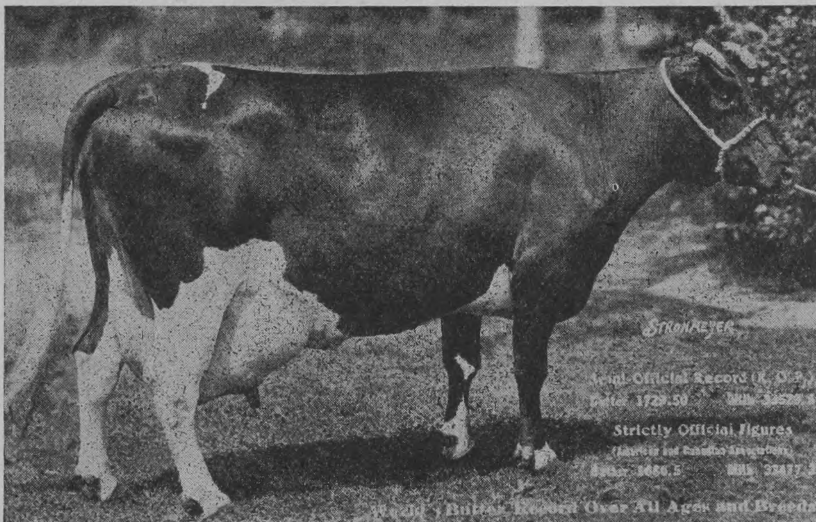
Другий спосіб є вибирати корови після їх осягів, що означає після подою молока від поодинокої корови. Це робиться в цей спосіб, що молоко від кожної корови з окрема важиться що дня, або раз на тиждень, або що десятий день. Вагу молока записується. Також раз на місяць, або раз на шість тижнів береться зразок молока від кожної корови і випробовується при помочі принятого способу, щоб довідатись про якість того мо-

лока. Цими часами найбільшу увагу звертається на відсоток товщу в молоці. Коли скількість видоєного молока є відомою а також процентова скількість товщу, можна з невеликим трудом вирахувати скількість масла, яке дає корова з окрема. Коли видайність в маслі відома, можна означити найліпшу або найгіршу корову. Найліпшу корову варта ліпше доглянути і як є телички від неї — варта їх плекати і тримати для дорібку. Найгіршу корову можна зарізати, або продати на заріз.

Оцінка при помочі осягів забирає часу і роботи, але вона є певною і більше точною. Тут мається чорне на білім. Записки, які робилось в протягу доєння коров є певні. Після них можна безпечно вирішити якість корови. При осуді на око одна особа може уважати одну корову за ліпшу, а друга особа за гіршу.

Завдяки виборови можна тримати менше штук, але отримувати таку саму або й більшу скількість набілу. Коло меньшого числа коров меньше роботи, бо менше число вимагає меншого приміщення і менше коров потребує менше корму. Коли корови не поліпшаться парованням та добором, — збільшення набілу осягається збільшенням числа коров. Це не є все оправданим, а часто є навіть некорисним. Найліпші способи поліпшення коров є при помочі чисто кровних самців й добирання молочниць після осягів, це є після видатности в товщу, чи там маслі.

Завдяки мудрому хововиі худоби є на світі корови, котрі видають кільканацять тисяч фунтів молока на рік. В Канаді є корова, котра видала 33,477 фунтів молока в протязі одного року. В тім молоці було 1,686 фунтів товщу. Корова ця називається: „Де Кол Плюс Сеґіс Діксі". — Коли порахуємо на баньки сметани, то побачимо, що ця корова видала від 105 до 112 пяти-ґальонових баньок сметани за один рік. Не богато є таких коров, а всеж таки вигідніще тримати три, або чотири добрих коров, чим череду з 15 або 20 коров і мати стільки само, або й менше набілу. В інтересі поодиноких господарів є старатись і поліпшати свої корови. Це також є в інтересі краю і околиці, щоб там находились як найліпші молочниці. Тому господарські орґанізації між Українцями моглиби взятись до поліпшення коров в околицях, які надаються на молочарство.

КОРОВА РАСИ ГОЛСТЕЙН, НАЗИВАЄТЬСЯ ДЕ КОЛ ПЛЮС СЕҐІС ДИКСІ.

ЦЯ корова дала найбільше масла у світі т. є 16,355 фунтів, а молока 33,477 фунтів в протягу одного року.

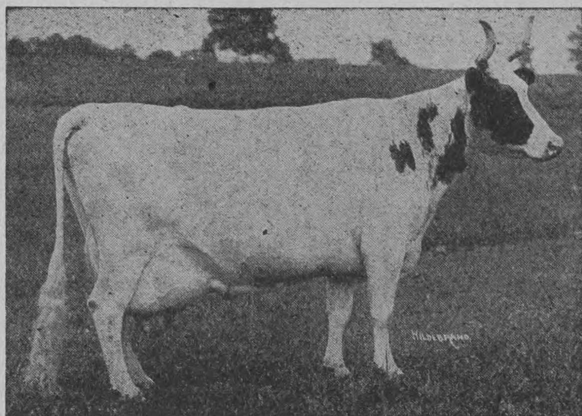
Окрім вроджених пркмет, які мають вплив на скількість молока, або набілу, корм є дуже важний чинник. Невідповідний корм часто може загирити найліпшу корову. Недогодовані молоді теля-

та не можуть вирости. Тільні корови, годовані невідповідно приводять малі та не здорові, або хирляві телята. Тому треба пильнувати, щоб корови і телята мали як найдобірніщий корм, коли хочеться мати найбільший хосен з них.

Годівля Телят.

Найважніщий час у телят є перший рік їх життя. Коли занедбається першого року, трудно сподіватися з них першоклясних коров. Їх треба припильнувати в протягу першого року.

По народженнюся теля можна оставити з коровою через два, три або й чотири дни. Це є здорово для корови і для теляти. Теля має нагоду ссати перше молоко від своєї мами. Це молоко називаємо кулястрою. Кулястра має в собі певні складники, які сприяють травленню теляти. Телята, котрі не мали нагоди споживати кулястри, як були малими, підлягають в пізніщім віці богатьом слабостям.

КОРОВА РАСИ ЕЙРШАЙР.

В протягу перших двох тижнів теля повинно пити моло, з якого не зібралося сметани. Таке молоко має в собі складники, потрібні для його росту.

Досвід вказує, що найвідповідніща скількість молока для малих телят є один фунт молока на вісім фунтів його живої ваги. Коли теля важить 72 фунти, йому належться девять фунтів молока на день. Коли теля важить 80 фунфунтів, йому — належиться десять фунтів молока денно. Десять фунтів молока дає один ґальон на міру. Було би найліпше для теляти, як би воно пило увесь час молоко, з якого не збирається сметани, але це не економічно, бо сметана має грошеву вартість, часом більшу, чим теля. Тому більшість господарів старається напувати теля зібраним молоком. Досвід на досвідних фармах показує, що молоко, з якого зібралось сметану, має майже таку саму вартість для телят, як і звичайне молоко. Молоко без сметани є з економічного боку богато вигідніщим, бо є значно дешевшим. Замість сметанового товщу подається телятам інщі товщі, які є дешевші.

Зміну напованя телят збираним молоком робиться постепенно. З початком третього тижня можна зачинати зміну напою теляти. Цю зміну робиться так, що денно зменшується скількість звичайного молока о один фунт, а на його місце доливають один фунт збираного молока, це є молоко, від якого відділено або зібрано сметану. На другий день молоко зменшується о два фунти, за те доливається зібраного молока два фунти. Так зменшується повне молоко а доливається збираного молока що раз більше, аж доки не переведеться теля на само збиране молоко.

Товщ, якого нема в такім молоці, дається у формі завару. Завар приготовляється в цей спосіб:

Відважується 1 фунт меленого лену.

2. фунти переситкованої, кукурудзяної муки.

2 фунти вівсяної муки, з якої висіяно лушпу.

Ці три сорти муки вимішується і доливається води так, щоби мішанка була середньо рідка. По цім це все вариться, поки не закипить. Як завар закипів, його ставляють в тихім місци, на одну добу, щоб вистиг. Коли годують телят, то зачинають з того, що на одно теля дають одну чайну ложечку цього завару. Його досипають до порції молока. Звичайно одно теля не повинно мати більше, як пів фунта одного завару на день.

Крім напою та завару теля повинно мати нагоду пастись, або їсти що найліпше сіно. В додаток до вище згаданих родів корму, теля повинно мати і зерно. Зернові мішанки, відповідні для телят є слідуючі. Части подамо до відваження на вазі:

Мішанка А.

1. Вівса 4. части.
Пшеничного ґрису 2 части.
Осібно сіна з люцерни, або конюшини, до схочу.
Мішанка Б.
2. Вівса 4 части.
Пшеничного ґрису 2 части,
Макуха 1 часть,
Осібно сіна ред топ, або звичайного.
Зерно і сіно можна давати телятам так скоро, як вони їстимуть їх.

При плеканню телят треба памятати:

1.—Посудини, з яких телята їдять, або пють, мусять бути як найчистіщі, бо з нечистих посудин, корит, тощо, телята часто дістають жолудкові слабости.
2.—Зміну корму треба робити постепенно, щоб шлунок телят призвичаївся до нового корму.
3.—Годувати треба правильно. В протязі перших двох тижнів можна годувати три рази на день. Пізніще вистарчить два рази.
4. — Літом треба телята тримати на таких пасовисках, деб вони змогли ховатись в холодок від спеки та напасних насікомих.
5.—Коли тримається їх в стайні, вони ліпше люблять бути в засіках, чим у стійлах. В таких засіках треба стелити сухою соломою або сіном. Підстілку треба міняти з часта, щоб було всегда сухо.
6.—З телятами треба обходитись лагідно, не бити їх і не тровити собаками. — Тоді можуть рости і розвиватись в спокою та вигоді.

Ялівки.

Годівля та догляд ялівок не є такою вибагливою, як телят, а всеж не добре занедбувати їх. Коли мають шість місяців можуть вони пастись самі, або з іншою худобою. Коли пасовиско добре, все що їм треба, це є вода та сіль. На час непогоди — потрібний для них захист. Коли держиться їх в стайні, то корм повинен бути доброї якости, аби вони не голодували і могли рости.

Досвід показує, що ялівки можна парувати, коли вони мають двацять місяців, бо тоді вони посідають відповідний зріст і силу, щоби подоліти обовязкам матери. В протягу половини часу тільности звичайна годівля вистарчає. В другій половині часу так доросла корова як і первістка мусить одержати як найліпший корм. В такий час тіло матери має великі обовязки. Молоде росте найбільше, а спожитий корм мусить достарчити всіх потрібних складників. Коли корм за малий, або не відповідний, то молоде не буде природної величини.

Коли тільні корови добре годується в останних місяцях тільности, то вони по отеленню дають більше молока і ліпшої якости молоко. Були случаї, коли добра годівля тільних коров побільшила товщ в молоці о двацять відсотків, або й більше.

Отелини.

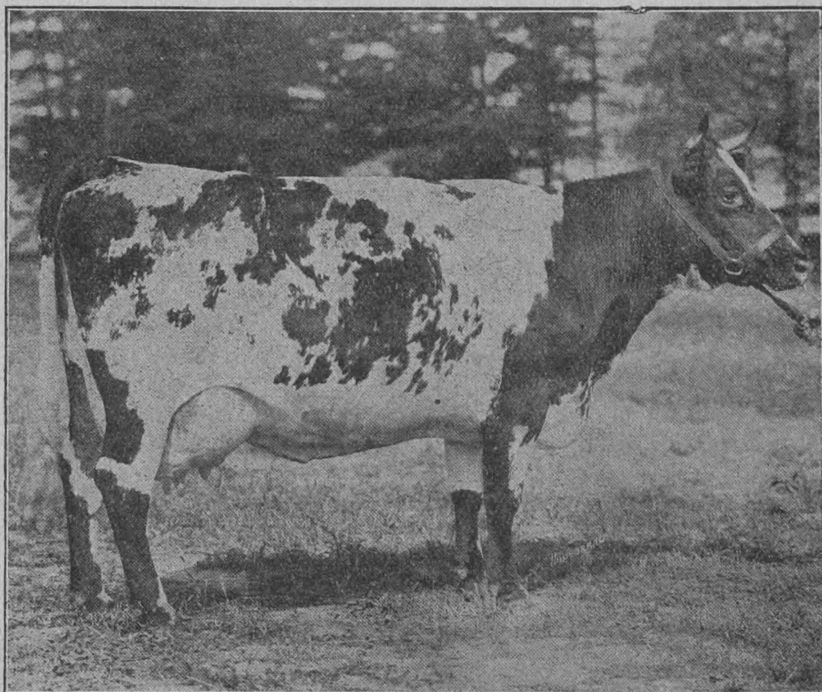
Перед отелинами старшої корови, чи первістки добре є лишати її саму в загороді чи в стайні, щоб вона не була привязана. На підлозі повинно бути достаточно сухої підстілки. Відносно її здоровля треба уважати, щоб вона не мала затвердження. Для цего треба дати корові розпущеного водою пшеничного ґрису. Коли нема ґрису, то треба дати епсомської або ґльоберської соли. Для корови порція соли є один фунт. До цього додається одну унцію джинджеру. Теля, котре народилось, треба витерти сухим сіном, або сухим мішком і можна зіставити його з коровою на два, три або й чотири дни. Чим довше його лишається при корові, тим тяжче відлучити його від неї. Це треба рішати після своєї гадки.

Коли корова счистилась, треба сполокати матицю бораксовим квасом замість карболевого або креолінового розчину.

Цим запобіжиться непредвидженим слабостям, яким по теляті корова часто підлягає.

В протязі перших двох тижнів по отеленнюся корови, не треба годувати її ячмінним чапом, тому, що він гріє. Можна давати чапу, але по двох тижнях, однак й тоді давати не богато.

ред зменшенням молока корова мусіла мати менше корму, чим її потрібно до її утримання. Таке зменшення могло наступити через спеку, комарі, бомки або мухи (завдяки яким повстають хроби вздовж хребта у худоби). Часом зменшення корму може наступити через це, що корова слаба і стратила апетит до

КОРОВА РАСИ ШОРТГОРН.

Дійні Корови.

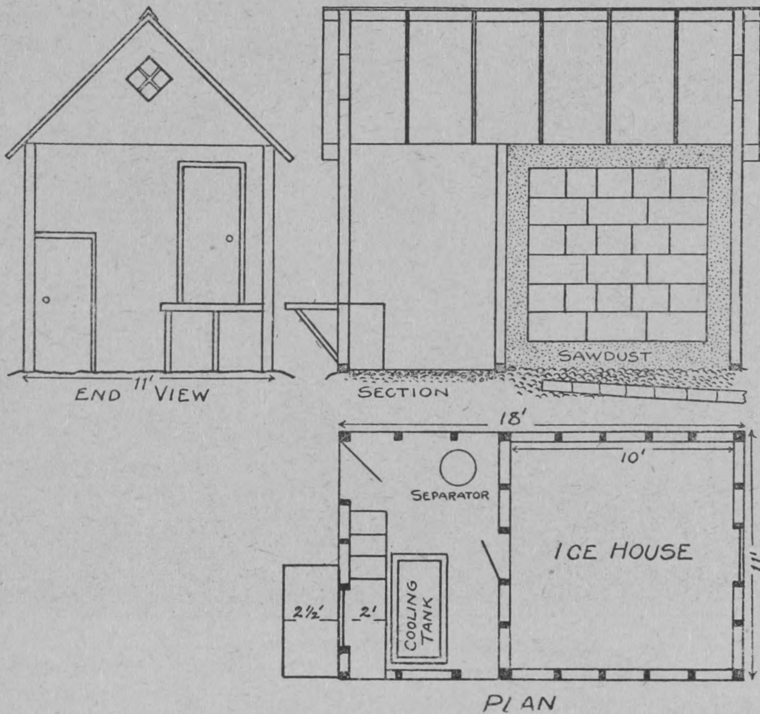
Кожна істота споживає корм на це, щоб жити і витворювати, або якийсь продукт, або робочу силу. Дійні корови споживають корм, щоб жити і видавати молоко. Поділ корму є приблизно татакий: Половина спожитого корму йде на утримання себе. Це є перше завдання корови. Коли ця потреба заспокоєна, тоді з решти корму твориться молоко. З цього виходить, що чим більше корова зїсть понад порцію утримання, тим більше можна сподіватись молока від неї.

Часом можна почути, як розповідають, що десь там і в когось там, відьма відбирає молоко від коров. Таке відбирання молока стається найбільше тому, що пеїди. В такім случаю вона зїсть тільки, аби вижити, а на більший витвір не стає вже корму. Найчастіще однак мабуть відбирають молоко коровам самі таки властителі тим, що не дають їм достаточно їсти. Коли корові дасться добре їсти, то вона дасть молока. Дайте коровам добре їсти та пильнуйте їх здоровля. Тоді до них відьми не приступлять.

Корм пашний, зерновий і соковитий.— Пашного корму звичайно дають до схочу. Зернового корму дають один фунт на кожних три або чотири фунти молока. Соковитого дають від 30 до 40 фунтів на штуку денно. Годують звичайно рано й вечером. Сіно порадно давати доперва по доєнню тому, що при подаванню сіна повстає порох в стайни і осі-

дає на молоці. Інші роди корму не роблять великої ріжниці, коли їх дається, чи перед доєнням, чи підчас доєння, чи по доєнню.

В додаток до вище згаданих родів корму, дійним коровам треба соли і води. — Пересічно одна корова потребує 2 унції соли що дня. Дехто дає соли в двоякий спосіб, половину потрібної скількости в зерновій мішанці, а другу половину в чистій соли, щоб корови лизали. Інші знов

ЛЕДІВНЯ ТА ПЛЯН ЯК СКЛАДАЄТЬСЯ ЛІД.

стараються, щоб сіль була всегда перед коровами, аби вони могли вживати її, коли захочуть.

Вода є одним з найважніщих частий корму для дійних коров. Вона не тільки є потрібною для задоволення потреб тіла, але, ще є дуже важним чинником у продукції молока. Молоко має в собі поверх 80 проц. (вісімдесять відсотків) води. Ця скількість води мусить прийти в кормі. Коли води за мало, подій зменшується. Були случаї, коли завдяки бракови води корови зменшали подій о половину. Коли зменшено скількість води о половину, то й подій зменшився о половину. Тому є поплатним давати дійним коровам води, як найбільше. Хто жалує їм води, тратить звичайно на тім сам.

Само собою розуміється, що зимовою порою корови не можуть пити богато студеної води. В зимі треба загріти воду, щоб корови випили її як найбільше. Колиб воду не можна гріти, то зимою повиннося мати воду в стайні, щоби постояла тут кілька годин і не була ледово студена. Загально можна сказати, що опал дровами або вугіллям є всегда дешевшим, чим опал кормом. Коли корови мусять пити студену воду, вони мусять загріти її своїм тілом заки зможуть споживати в собі. А температура, або тепло тіла, тримається кормом, який споживається.

Для того, щоб корм не був задорогий, подаємо три роди практичних мішанок для дійних коров. Величину корови приймаємо на 1,200 фунтів ваги. Части трьох ріжних мішанок подаємо на вагу.

Мішанка А.

Дерти вівсяної — 5 частий.

Дерти ячмінної — 2 части.
Ґрису пшеничного 2 части.
Макуха — 2 части.

Цеї мішанки дається один фунт на кожних три або чотири фунти молока.

Сіна дається до схочу. Воно може бути звичайне дике сіно, або снопи зеленини. Пересічно це буде коло 22 фунтів на день для одної корови.

Мішанина Б.
Дерти вівсяної — 4 части.
Дерти ячмінної — 3 частий.
Снопів вівсяних — 10 фунтів денно.
Сніп конюшини — 10 фунтів денно.

Мішанка В.
Дерти вівсяної — 5 частий.
Дерти ячмінної — 2 части.
Макуха — 2 части.
Снопів з вівса — 12 фунтів денно.
Квашениці (сайледж) — 35 до 40 ф. денно.

Вибір цих порцій залежить від господара, чи може о них постаратися.

СТАЙНІ.

Стайні для коров повинні бути сухі, ясні і з подостатком свіжого воздуху, тому що у відповідніщих стайнях худоба ліпше росте, а корови дають більше молока.

В Канаді повиннося будувати стайні так, щоб вони стояли причілками на північ і на полудне. Такий напрям не дає нагоду діставати богато соняшного світла, але за те стайні стоять так, що причолки стіни звернені до найстуденніщих вітрів. Студені вітри, яких в Канаді не бракує, богато шкодять коровам. Завдяки їм температура в стайні скоро, або раптово зміняється. Від цього корови частіще застуджуються. Колиж в стайні є за зимно, корови мусять зуживати більше корму на своє загріття.

Свіжий воздух в стайні є конечним. Його треба мати у відповідній скількости. Це найліпше осягається при помочі відповідного продуву. Потрібні є отвори в стайні для входу свіжого воздуху і виходу нечистого воздуху. Провійники (вентилятори) треба поставити так, щоб господар міг управильняти до певного степеня сам температуру в стайні. Коли на дворі за душно, провійники є однаково хосенні, як і тоді, коли на дворі за зимно.

В Північній Америці є дві системи провійників (вентиляторів), які є найбільше відповідні. Вони є системи Рутефорда і системи Кинґа.

Оба системи впрост противні собі. У Кинґових провійниках свіжий воздух входить три стопи від підлоги, підіймається до гори рурами з дощок і входить в стайню близько стелі. Нечистий воздух виходить через рури, уміщені одну стопу від підлоги, які підіймаються до гори на верх даху стайні.

Після Рутерфорда свіжий воздух входить в стайню отворами, які є близько підлоги. Нечистий воздух виходить через рури в стелі стайні, попроваджені на верх даху.

З цих двох способів Рутефордовий вживають більше, бо простіщий і можливо що трохи дешевший.

Отвори на чистий і нечистий воздух мають бути відповідної величини. Після Рутерфорда отвори робляться, щоб отвір на свіжий воздух був такого розміру, що на одну худобину припадає 15 квадратових цалів простору даного отвору. Отвори на нечистий воздух є два рази більші, чим на свіжий воздух, бо на кожну худобину має припадати 30 квадратових цалів простору.

Богато стаєн, які мають наші люде, моглоби бути більше вигідними і здоровіщими, колиб вставити провійники. Не треба робити собі великих видатків. Вони можуть бути домашньої роботи. Весь видаток в грошах є дошки і цвяхи, а робота своя власна.

Щоб провійники робили службу, та щоб стайня була вигідною для худоби, треба щоб її розмір був відповідним. — На одну корову рахують від 550 до 600 кубічних стіп воздуху. Стеля вистарчить, коли буде 8 стіп від підлоги.

Світло в стайнях є дуже а дуже пожаданим. Це є найдешевший відказяч — (дезинфектат), це є лік, який забиває шкідливі бактерії. В стайні, де є достаточне світло корови є здоровші і приємніще там працювати. Звичайно числиться на чотири квадратові стопи шкла на одну корову. Це виглядає за богато, але коли зважимо, що в ясних стайнях тепліще, чим у темних і що темні стайні є нездорові то побачимо, що тих кілька шиб не є такий великий видаток. За те здоровля і видатність хороби будуть забезпечені.

Найліпші підлоги в стайнях є з цементу. З цього матеріялу вони є найтрив-

кіщі, як також і найбільше здорові. Цементові підлоги є часами за студені, але коли стелиться достаточно підстілки, яку з часта зміняється, підлога стає менше холодно. Деякі господарі на верх цементової підлоги кладуть дво-цалеві дошки і в цей спосіб мають здоровну і теплу підлогу.

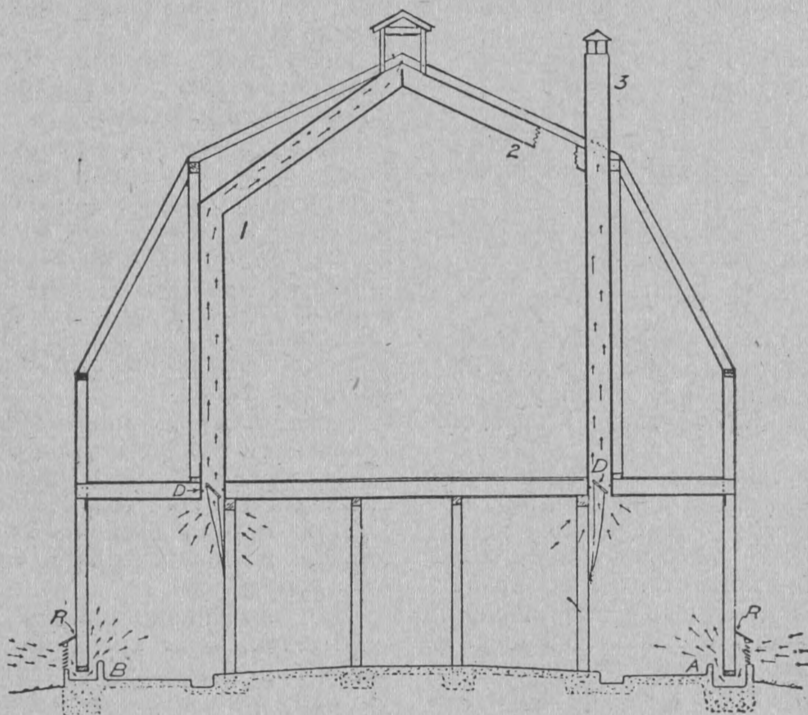
Захід коло набілу.

Набіл вимагає як найстаранніщого та як найуважніщого заходу. Як набіл є близько цибулі, — його буде чути цибулею. Як корова зїсть чеснику, — набіл буде чути часником. Та не тільки запахи впливають на якість набілу, але й чистота має вплив на них. Ось коротенькі вказівки, яких би треба притримуватись.

Корови треба чесати що дня. Перед доєнням вимення і дійки треба витирати вогкою, чистою шматиною. Щоденне чесання триматиме корову в чистім стані. Витирання вогкою шматою позбирає порохи та бруд з вимени і з дійок, тож і порохів упаде менше в скопець з молоком.

Начиння на молоко треба відповідно мити, щоб на нім не було ніякої нечистоти. Це робиться так:

Перше всего посудини, в яких був набіл, як молоко або сметана, треба виполокати теплою водою. Горячої, або кипучої води не можна вживати до цього, бо молоко може звурдитись і тоді треба зазнати богато клопоту заки це обмиється. Пополокані посудини миється в горячій воді. До цеї горячої води додається соди до миття. Мила не добре вживати дя цього, бо воно не миє добре. В цій воді з содою (Вашінґ Павдер) миється всі части, витираючи щіткою а не шматинкою. По цім все так помите полочеться кипучою водою і ставиться або на сонце, або над кухнею, щоб висохло.

ПОПЕРЕЧНИЙ ПРОРІЗ СТАЙНІ. ВЕНТИЛЯЦІЯ СИСТЕМИ РУТЕРФОРДА.

Одні господарі продають молоко, другі можуть скорше збувати сметану. Треба старатись, щоб сметана була як найліпшої яоксти. Щоб мати сметану найліпшої якости, треба вживати добрий сепаратор (кружля) і остуджувати відділену сметану як найскорше. Сепаратор найкраще сповняє свою роботу, як відділює

молоко в температурі 90 до 100 степенів Фаренгайта. По відділенню сметани її треба як найскорше остудити до 50 степенів. Коли остудилось її до цеї температури треба її тримати при тій температурі, аж поки не відішлеться її до молочарні.

Коли збирається сметану, не треба зливати теплу зі студеною сметаною, бо в такім разі сметана скорше квасніє.

Належить також сметану часто відсилати, щоби не передержувати її у себе за довго.

К. С. Продан,
Референт в Міністерстві Рільництва
на провінцію Манітобу.

Вінніпеґ, Ман., Серпень, 1928.

Просьба.

(Лист з Рідного Краю до Канади, переложений в пісню. — Співати як пісню „А ти поїхав, мене понехав.").

А ти в далекім тай чужім краю
Забави глядиш, гуляєш, .
Твоеї жени, рідних діточок
Одним листом не згадаєш.

А на тобі одіж гарна й тепла там,
Сорочка добра, краватка,
Ми у хаті тут голодні мерзнем,
Не маємо хлібонька шматка.

Прийде веснонька, їмо лободу,
Збираєм з смертельним страхом,
Щоб, не дай Боже, не зустрінутись
З нелюдом, шандаром-ляхом.

Наша хатина похилилася,
Вітри по ній гуляють,
Осінні дощі, весняні сніги
Шпарами до неї стікають.

Видку весною маленькі птички
Щебечуть, скачуть, співають,
В моє зболіле, нещасне серце
Жаль і розпуку вливають.

Вийду я в поле, виджу, людоньки
Хрестяться Богу і сіють,
В осені хлібець, худібці пашню
Збирати мають надію.

А наша нивка лежить відлогом,
Її нікому зорати,
Нещасна доле, мої діточки,
Чим буду я вас годувати?

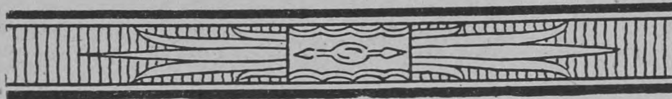
Ой мужу, батьку, чи не згадаєш,
Що й тобі прийде вмирати,
За наше горе, гіркії сльози
Рахунок Богу віддати?

Загости мужу до своїх дітий,
Приїдь до рідної хати,
Забудем жаль наш, обітрем сльози,
Бурем тя щиро витати.

о. Ем. Красицький.

Кукскрік, Ман., 1928 р.

Про злочин й кари.

(Замітки правника про Карний Закон в Европі, Анґлії, Канаді й Америці).

Карне право є переважно правом публичним, то значить, що воно має на ціли охорону публичного ладу і порядку, заключеного неправним або прямо злочинним діланням одиниці чи навіть гуртка людей. Право карне стоїть на сторожі цілости держави і дбає про охорону життя і майна громадян і мешканців держави.

Але не кождий протизаконний вчинок є рівночасно й карним вчинком. Є такі протизаконні вчинки або „цивільні кривди", до яких карний закон не відноситься, але які накладають на виновника обовязок до винагороди покривдженому шкоди, коли її хтось другому приміром через неувагу чи недбалість наніс. Тільки там, де чоловік міг згори предвидіти наслідки своєї недбалости і коли через таку недбалість чи неувагу наразив другого на втрату життя або здоровля, там побіч звороту матеріяльної шкоди, він є відповідальний також перед карним судом за свій протизаконний вчинок чи занедбання, бо тоді публичний інтерес того вимагає, аби такий чоловік на другий раз більше уважав на те, що робить, та не нарушував публичного ладу, заподіваючи кривду другим людям.

У всіх цивілізованих краях протизаконні, карні вчинки ділить закон на два головні роди, а саме:

1) злочини,

2) Переступства (провини).

Злочин — це таке ділання або занехання, яке безпосередно або посередно за повною свідомістю злочинника так тяжко нарушує публичний лад і порядок, що держава або суверенний народ береться до самооборони в інтересі цілости держави або в інтересі береження життя, здоровля або майна своїх громадян і карає злочинника відповідно до степення його віку і вини та відповідно до важности і поваги нарушеного права.

Є ріжні дефініції злочину, але отся дефініція, яку я тут подаю, найліпше відповідна і зрозуміла кождому. Чоловік, який поповнив злочин, мусить мати „лихий намір". Він мусить бути свідомий лиха, яке тровить! в противнім случаю він за свій злочинний вчинок не відповідає. Тому не відповідають за злочин діти у віці низше 7 літ, а також особи дурноваті або цілком божевільні, котрі в хвилі поповнення злочину не мали свідомости свого діла і його наслідків.

Є ще й ріжні другі обмеження відповідальности за злочини нпр. стан повного, але несвідомого запиття, запоморочення наркотиками або стан великого нервозного потрясення в хвилі поповнення злочину, а також случаї конечної оборони перед нападом і т. п., але про ті справи годі тут довше розводитися. У всіх тих надзвичайних випадках виновник є або цілком свобідний від вини або досягає його менша кара.

Меншими провинами перед законом є т. зв. переступства і звичайні провини, які походять звичайно з неуваги або занедбання, а за яких поповнення закон назначує меншу кару ніж за злочини. Це приміром такі випадки, як коли хто через неуважну їзду автомобілем скалі-

чить або убє якусь особу, або через неувагу кого підстрілить, зранить і т. п.

В новітних законах є правило, що карними вчинками можна уважати лиш такі вчинки, або занедбання, які сам закон виразно признає злочинами, переступствами, або провинами. Тому беззаконні діла, які не є описані в карних законах і на які нема приписаної кари, не можна уважати карними, хочби вони нарушували якінебудь приватні права одиниць, чи гуртів людських. Такі вчинки можуть бути „кривдою”, часом навіть дуже великою, але суспільність і держава не уважає їх такими тяжкими нарушеннями публичного ладу і порядку, щоб за їх поповнення накладати публичну кару на виновника. За такі діла переступник відповідає лише своїм маєтком, або на домагання покривдженого він мусить повернути йому матеріяльну шкоду

Систем карного права у старих, цивілізованих народів є так широко розвинений і так великий та подрібний, що для його пізнання, бодай поверховного, требаби посвятитися осібним сдудіям. Бо з наукою карного права лучиться не лиш писаний закон, який у кождого цивілізованого народу є вислідом многолітної карної політики, життя і практики, але з тим законом є получені всякі другі відділи людського знання, часом навіть штука і мистецтво. Карний суддя, прокуратор чи оборонець повинні знати бодай в загальних чертах такі фахи, як кримінальну медицину, анатомію людського тіла, хемію, механіку, всі закони цивільні і публичні, а передовсім психольоґію або науку про внутрішне життя людської душі і ума та про зверхні прояви того життя у злочинців, бо лиш тоді судді і всі особи, заінтересовані у виконуванню карної справедливости, можуть відповісти свойому завданню, то є зберігати суспільність перед наслідками злочинів.

* * *

Злочини діляться на дві головні катеґорії, а саме такі, які є звернені проти пануючої особи (нпр. монарха або президента держави) та проти цілости держави наприклір: заговір на життя або убийство пануючого, бунт, розрух, державна зрада, шпіонажа і т. п. і такі, котрі безпосередно не грозять цілости держави, але які є таким нарушенням права громадян чи мешканців держави, і то так тяжким, що держава мусить перед тими нарушеннями боронитися, щоб удержати лад і порядок. До того рода злочинів належить приміром: убийство (морд) чоловіка, або забиття, свідоме тяжке скалічення другого, крадіж, розбій, обман, знасилування жінки, уведення малолітка, людокрадство, неправне увязнення, підроблювання грошей, фальшиве свідоцтво, кривоприсяга, полові злочини проти природи, і много других тяжких провин.

Увсіх культурних державах ті злочини підпадають під закон карний, лише кара за них не всюди однакова. Одні держави карають за злочин лекше, другі тяжше; одні узнають більше, а другі менше т. зв. „лагодячі обставини” при вимірі карної справедливости. Такими „лагодячими обставинами” можуть бути приміром: стан примусу фізичного або морального, конечна оборона, перестрах, незавчене запиття і т. п.

Вимір кари залежить все від величини нарушення правного ладу в державі і від величини кривди, нанесеної людям через злочин. Найбільшої охорони в карних законах зазнає очевидно життя людське і тому у більшій части цивілізованих країв за свідоме убийство чоловіка є назначена кара смерти або доживотна вязниця. Так само за зраду державну, за убийство пануючої особи, або за напад на неї, за убиття чоловіка в часі розбійничого нападу, за шпіонажу в користь другої держави, є назначена звичайна кара смерти навіть на тих, котрі посередно, як співвинні, були головними виновниками, помічними в їх ділі, чи то через намову, чи через активну співучасть у злочиннім ділі перед, чи навіть по довершенім вчинку.

Від давен-давна ведеться дискусія про те, чи кара смерти має бути задержана або чи її треба знести, як щось нелюдського та неморального та заступити її тяжкою, доживотною вязницею. І одні і другі сторонники мають свої мотиви на поперття своїх поглядів, але ті, котрі обстоюють за тим, щоби кару смерти задержати, кажуть, що та кара є конечною обороною суспільности перед найтяжчими злочинами та що кара смерти має на цілі передовсім відстрашувати злочинців від убивання людей. На цю тему можнаби також багато писати, але тут не місце на те.

Карні закони на континенті Европи і в

анґльосаксонських краях є в головних основах однакові. В самій Великій Британії ще не переведено одноцільної кодифікації карного права. Там ще судяться старими законами і звичаями, походячими з давних часів. Але Анґлійці уміють так приноровитися до вимогів життя, розвою і поступу, що у них карна справедливість все відповідає вимогам часу, — вона є скора, певна і справедлива і тому в самій Анґлії лучається дуже мало головних злочинів.

Подібно є також у краях Континентальної Европи. Ріжниця лиш та, що на континенті Европи карні закони є всюди скодифіковані, то є ухвалені парляментами і списані в параґрафах карних кодексів так, що кождий чоловік може легко довідатися з книжки, що вільно, а що не вільно робити. Так само є також в Канаді. Тут від недавна заведено карний кодекс, дуже точний, ясний і кождому зрозумілий, а цей кодекс обовязує на цілім просторі Канади — від моря до моря. І тому в Канаді також ніхто не може нарікати, що він в хвилі поповнення злочину не знав, що вільно а чого не вільно було йому робити. Але канадійський карний закон є з огляду на вимір кари за злочини о много остріший як закон в Европі. В Канаді загрожені кари є прямо страшні. За те юрисдикція карна в Канаді є непевна, бо тут часом карається лиш „на пробу" і принято засаду т. зв. умовного увільнювання злочинників з тюрми по відбуттю лише частини кари, на випадок, коли виновник відсидить в тюрмі частину кари, а при тім добре справується.

ДІТИ ЦЕРКВИ СВ. ЮРІЯ ПО ПЕРШІМ СВ. ПРИЧАСТІЮ В МАЮ 1928 РОКУ.
За дітьми стоять: парох церкви о. Михайло Оленчук і учитель Рідної Школи п. Йосиф Прийма.
По боках Сестри - Служебниці.

Анґльо-саксонські закони приписують особливо тяжкі кари за нарушення приватної власности, як приміром за крадіж, за звичайний рабунок і т. п. Зате дуже лагідні кари є за обман. В Европі за обман карається дуже строго; в Канаді взагалі дуже тяжко кого за обман засудити, бо тут всяка спекуляція, хочби і як неретельна і обманчива, зараховується звичайно до ряду т. зв. „леджітімейт бизнес" (правний бизнес). Значить, можна бути спритним обманцем до крайних меж, але абсолютно не вільно бути злодієм, бо в разі крадежи суд не узгляд-

нює ніяких „лагодячих обставин" і карає безоглядно.

Охорона приватної власности у анґльо-саксонських народів є так строга, що ще перед соткою літ в Анґлії навіть дітей карано смертю за крадіж. І тому не диво, що в Анґлії і в її кольоніях злочини крадіжи є дуже нечисленні.

Щодо злочинів убийства, то в Краях континентальної Европи не всюди виконувано на злочинцях кару смерти, коли вони в хвилі поповнення злочину не осягнули певного віку. Приміром в передвоєнній Австрії був закон, що не вільно було виконувати кару смерти на чоловіці, коли він в хвилі поповнення злочину мав низше як 20 літ віку. Кара на таких злочинців була доживотна вязниця.

Цікаве є також те, що у Анґльо-саксонців, а особливо в Анґлії і в Америці суддя може виміряти так довгу кару вязниці, що й ціле життя чоловіка не вистарчає, щоб її відбути. Приміром часто трафляються тут такі вироки, що суддя засудить чоловіка на 150 літ вязниці (!) або засудить одного і того самого чоловіка на 25 літ вязниці за оден якийсь злочин, а на 99 літ вязниці за другий. Такі дивацтва в карних правах Анґльо-саксонів походять ще з тих давних часів, коли кожду кару уважали люде „пімстою" за злочин, а не стремлінням до того, щоб чоловіка направити або зробити хвилево нешкідливим для суспільности. А друга причина та, що в Анґлії і в Канаді судді накладають по закону стільки ріжних кар на злочинника, скільки він осібних злочинів поповнив. По вченому кажеться, що це є „кумулятивний вимір кари". На приклад: коли хто допустився злочину крадіжи, розбою, обману і т. д. і за те його поставлено перед суд, то злочинець мусить відповідати за кождий з тих злочинів осібно і мусить перетерпіти за кождий свій злочин осібну кару. Зате в континентальних краях Европи є приписи, що такий злочинець, який поповнив більше число злочинів в ріжних місцях і часах, заки його приловлено і поставлено перед суд, відповідає за всі ті злочини, але кара для нього мусить бути належена лиш така, яка є законом приписана за найтяжчий через нього поповнений злочин. Наприклад: хтось допустився на однім місци великої крадіжи, а на другім місци рабунку. За крадіж приписана є приміром найвища кара 5 літ тюрми, але за рабунок 10 літ. В такім случаю злочинець в Европі дістає не 15 літ кари, але що найвище 10 літ, коли його за оба ті злочини суджено при одній розправі.

Найменше охорони від карного закону в анґльо-саксонських краях зазнає людська честь. Всякі словні зневаги чи образи чести не дають основи до карного процесу проти зневажаючої особи. Виняток під тим зглядом становить очернення, коли на основі очернення когось неправно арештовано або поставлено перед суд, а відтак виправдано, або коли через словні зневаги та обмови хтось потерпів матеріяльну шкоду в своїм фаховім званню або бизнесі.

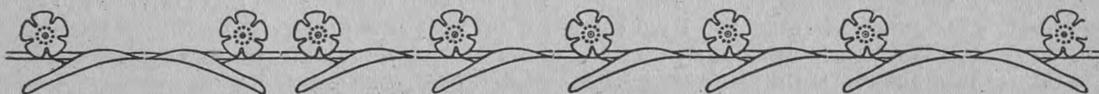
Натомість в Европі навіть звичайні словні зневаги („образи гонору") звичайно підпадають під карний закон. Через такі „образи гонору" люде бувало у нас в Галичині тратили багато часу і гроша, процесуючися в судах за леда яку дрібницю.

Також поодинокі краї, повіти, громади і муніцяпали мають багато ріжнородних, мосцевих карних приписів за ріжнородні дрібніші провини, які карається звичайно грошевими карами, а які тільки в разі браку заплати перемінюється на арешт. Потребу таких кар витворило само новітне життя у цивілізованих краях. Розвій промислу і техніки, розвій комунікації сухопутньої (як пр. автомобілі) і комунікації воздушної (при помочі літаків) та всякі другі галузи все нових та нових винаходів, витворюють конечну потребу те все якось порядкувати і при тім не можна обійтися без того, щоб не наложувати кар на таких людей, яким порядок і життя людське ні при чому і які для своєї вигоди, або через неувагу все готові когось вбити або скалічити. Але тих всіх приписів в промислі, техніці і комунікації намножилося стільки, що годі про них тут ширше розписуватися.

Шікаґо, Ілл., Сполучені Держави.

В серпні 1928.

Др. Микола Бодруґ.

Транскона.

Бренить, гудить жовто-зелений автобас Головною вулицею Вінніпеґу і завертає на улицю Гіґінса напроти Сіпіярського Готелю „Александа" і останавляється. Зарипіли від скорого припинення його грубі колеса, забрящали глухо вікна, отворились склянні двері, — входжу до середини воза, при дверях, кидаю кводра в коробку й сідаю на шкіряний сідак. Автобас рушив в дорогу до Транскони й поквапно минав Сіпіярський двірець, млин Оґілвіса, гнав в долину улицею Ґіґінса, потім мостом Луіса, опісля через передмістя Вінніпеґу Елмвуд. За пятнайцять хвилин переїхав чотири милі до Транскони і тут завернув перед ресторан „Тоного" й стаьув. Це була десята година і пятнайцять мінут рано. Висідаю з автобаса і маю враження ,що за такі малі гроші прекрасна їзда, вигідна і скора. Ну, думаю дальше, ті Анґлійці вміють також задоволити їздою, бо автобас вигідний, з великими вікнами, чистий, з мягкими сідаками і скоро біжить. Колись може буде їздити автобас з Вінніпеву до Транскони українсько підприємця.

Була неділя. Я допитався до мого знакомого, Гриця Хміля і з ним пішов до церкви, щоби тримати його дитину до хресту.

Ідемо оба до церкви тай дві жінки з нами, також куми. Розглядаюсь кругом, місто невелике, доми з дерева, але чомусь рідко стоять один від другого. Питаю чому, а Гриць Хміль каже, тому, що це нове місто, заложене около двайцять літ тому назад, і як би не Сіенарські шапи, де люди працюють, то місто й таке не було би і хто знає, чи взагалі булоби. А це тому, що Вінніпеґ побиває кожде місто на кількадесять миль кругом. До нього всі тягнуться на купівлю й роботу. У Вінніпеґу всякі школи і суди, а богачі будують фабрики. Тай знова не може бути велике місто, коли нема коло нього близько ріки, щоби його чистила. Вінніпер має ріку а Транскона не має.

Прийшли ми до церкви. Вона троха ніби гей на боці від місточка, але, правда, що файна церков; найкращий будинок в місті. Девять тисяч долярів коштує. В середині ще не помальована, на даху має велику копулу, а в середині красний престіл. Має хоругви й кілька гарних образів. За престолом стоїть на стіні великий образ св. Михаїла, патріна церкви, обложений аксамітом. Святий Михаїл патрон нашого Київа на Україні, а також ставлять його на нашім Тризубі. Намальований з крилами, з щитом у лівій руці, а у правій вогненний смолоскип. Він начальник ангелів і защитник людей. Образ цей справив один трансконський парохіянин, який не хоче подати свого імени до публичного відома, щоби непідозрівано його у хвальбі. Священик правив св. Службу Божу і добре говорив проповідь. По Богослуженню священик охрестив ту дитину і ми пішли до дому.

То були перші мої відвідини Транскони. Гринька Хміля я знаю ще від 1910 р., від тоді, як ми оба служили при австрійськім війську в Коломиї. Він приїхав до Канади зараз як прийшов з війська, а я доперва цеї весни.

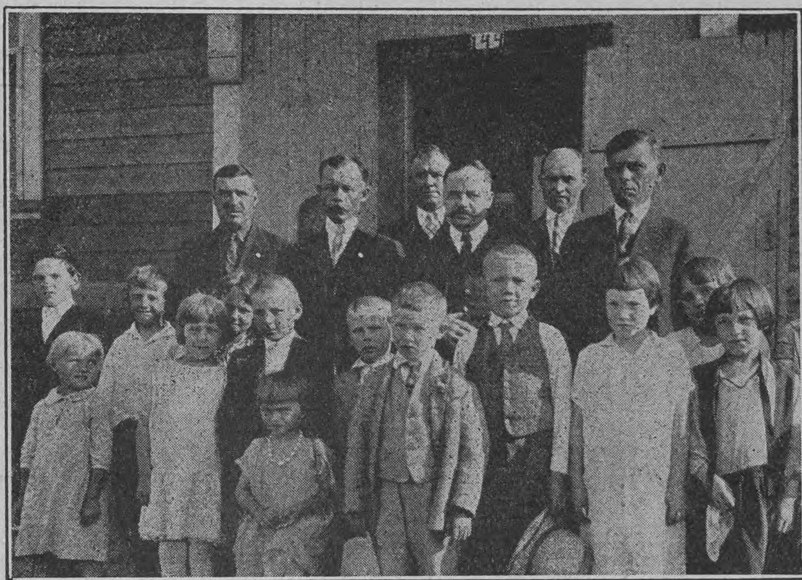
Гості казали мені, що у Трансконі є також триста українських родин і богато самотних, та що Українці стоять тут на третім місці по Анґлійцях, що до числа; значить на першім місці стоять Анґлійці, по них Французи, а потім Українці. Триста українських родин, гадаю собі, це булоби порядне село.

„А маєте тут свої товариства?" — питаю гостей.

„Ми Українці тут дуже розбиті" — відповідає Гринько Хміль.

„А то як, хто вас розбив?" — питаю дальше.

„То було так", відповідає Хміль. „Ми поселились тут 1912 р. а в рік пізніше Вавро Лісовий зорґанізував нас у товариство Тараса Шевченка. Робота товариства була читати книжки і ґазети, давати відчити і т. д. Дому свого не було, то винаймалося. Церкви тут не було, то ми належали до парохії у Вінніпеґу.

СТАРШИНА ТОВАРИСТВА ІВАНА ФРАНКА У ТРАНСКОНІ, МАН.
Вересень, 1928 р.

В рік чи два потім, яка зорґанізовано товариство Тараса Шевченка, між членами товариства прокинулися соціялістичні думки, а розносили ті думки Михайло Сміт, що хоча був Українцем, чомусь називався смітом і Олекса Дубас. Вони не мали товариства, але коли 1919 р. у Росії появився большевизм, вони зібрали членів і виступили як большевики а в 1924 р. побудували собі Робітничий Дім, в якім провадять Рідну Школу, яка числить около 50 дітей; членів мають около 60.

Товариство Тараса Шевченка не дивилося на то, що часть його членів стали большевиками, а провадило свою роботу дальше й 1927 р. побудувало для себе Народний Дім, де провадить Рідну Школу і має около 30 дітей, а членів около 35. Але це товариство відхилилося від церкви й стало по стороні автокефальної секти, що має свій уряд в Саскатуні. Цю секту витворено на якімсь мітінґу в Саскатуні. Воно тут своєї церкви не має, але й до нашої не належить.

„Це дуже цікаве для мене", сказав я до гостей, але скажіть мені, як Ваша орґанізація розвивається?"

„Наша орґанізація розвивається так: Бачучи, що церкви не маємо, то 1917 р. ми зорґанізувались в церковну громаду й побудували церков", сказав Гринько Хміль, — а цим ділом займався головно Петро Кузь, Андрій Мандзюк і Стефан Рачук. Ми не могли дальше належати до Шевченкової партії, бо вона схилилася до автокефальної секти та йшла проти католицької віри, яку ми принесли зі старого краю. Ми не могли належати і до Робітничого Дому, бо там члени попирають большевиків і комунізм і також є проти всякої церкви. Але нам треба було конче салі, бо треба було мати де зійтися й прочитати свою книжку і ґазету. 1925 р. ми зорґанізувалися в товариство Івана Франка й купили собі

відповідний дім для нас на концерти й театральні вистави. Товариство Івана Франка провадить Рідну Школу, членів має около 60, а дітей до Рідної Школи учащає на науку також около 60.

Ну, і так собі тут жиємо, церков вже давно виплачена, а на Народнім Домі маємо ще троха довгу, але віримо, що ми його незадовго сплатимо".

„Ба, то я бачу, що наші Українці тут сильно розбиті, та що Ваша орґанізація ще найлучше стоїть, бо має церков і Народний Дім".

„Так виглядає", сказав Хміль.

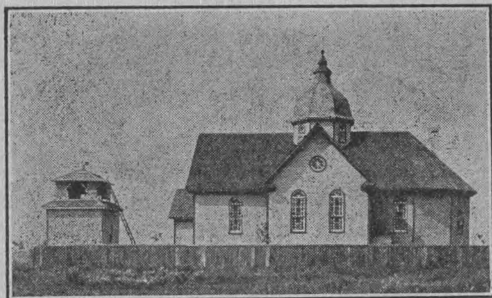
„А тепер скажіть мені, хто це були ці люди, що орґанізували тамті Товариства?"

„Які? Всі три школи уживають однакових підручників, тої самої історії української учать дітей, й такі самі, або дуже подібні виставляють діточі концерти й театральні вистави, бо инакше не можуть, бо-ж ми той самий нарід".

„Цікаве! Все те саме учать а поділ є".

„Ну, але що ми Українці мали робити инакше? Ми не можемо, що хвиля перелітати до якоїсь нової секти. Прецінь греко-католицький обряд добрий".

„Певно. Нічого иншого Ви не могли робити тільки те, що Ви робите", відповів я. Ви тримаєтесь тої засади, й тих думок, яких держиться наш нарід в Галичині, а тамті дві партії пішли в чу-

ЦЕРКОВ СВ. МИХАЇЛА В ТРАНСКОНІ, МАН., ВИБУДОВАНА 1927 РОКУ.

НАРОДНИЙ ДІМ ІМ. ІВАНА ФРАНКА В ТРАНСКОНІ, МАН.

„Це були робітники", сказав Хміль.

„Цікаве. Бо то все говорять, що нарід ділять лише ті, які не жиють зі звичайної роботи".

„Воно не дуже добре те ділення. Бо скажім таке: Колиби Ви тут у Трансконі не були розбиті на партії, то Ви малиби одну, але гарну школу з учительськими силами, Ви малиби також гарний Народний Дім, а це піднеслоби Вашу поваґу перед Анґлійцями й иншими народами, а так маєте три невеликі деревляні домики. Анґлійці видять, що Українці не спокійний нарід, який себе нерозуміє і дробить на партії.

„А які підручники у тих трох Рідних Школах уживаєте?" — запитав я дальше.

жині, на тій прерії на манівці. Вони видно, не знають того, що наш нарід тут на іміґрації повинен нічим не відмінюватися від своїх братів в Галичині. Але не журіться. Ті дві партії колись побачать свій промах. Большевизм мине, бо він вже летить коміть головою, а автокефалія дуже хирлява, вона також знидіє. То лише якийсь бизнес. Буря все перестає. Але що робити з нашими людьми Розбігаються за леда барабаном, що бубнить на вулиці" — сказав я.

Була девята година в ночі. Гриць Хміль випровадив мене до автобаса і я приїхав до Вінніпеґу. Пізнав я кусник Канади й описав це Вам, абисьте читали!

Вінніпеґ, Ман., в листопаді 1928. р.

Раїфтин.

Нарешті.

Скромний фільозоф і аґітатор зі Збіжевої Біржі ждали терпеливо і довго на нагоду, щоб опорожнилася ситківкова площа в парку Кілдонан. А площі вічно заняті.

„До лиха", загудів скромний фільозоф, додаючи ще другі вискази багатьох инших фільозофів. „Чому ми не годні заложити свій власний клюб?"

Аґітатор стежив уважно за Янклем, що пів милі відбіг, доганяючи мяча, якого Сурка відбила своєю слабенькою ручкою поза площу.

„Певно що можемо!" сказав врешті переконуючим тоном екс-педаґоґа.

І це був початок українського студенського і бувшо-студенського ситківкого гуртка. Ще на тому самому місци почалися наради над ново-народженою ідеєю. Скромний фільозоф зі здивованням почув про свій вибір на голову а аґітатор трохи не закрутився довкола себе, коли побачився головним секретарем і касієром нового товариства. Вибір був одноголосний. Ново-вибраний комітет взявся з запалом до праці, як тільки очуняв по виборах. Стара площа Вай-Ем-Сі-Ей на корнері прикрашена новими ситківковими пасмами, переперезана не означеного віку сіткою, через ніч стояла заздрістю всіх спортово-убраних дітей Сіону. В коротенькому часі всі завзяті спортовсі з ріжних кінців міста почали убігатися о приняття в члени. Клюб відразу став на свої ноги.

УКРАЇНСЬКИЙ СИТКІВКОВИЙ КЛЮБ.
Світлина у вересні 1928. Від лівого боку читача до правого: Білинський Стефан, Березинський Боднар, Пирч Ольга, Лучкович Ефрем, Пирч Олеся, Гасак Олександер, Кісілевський Володимир.

Почався довгий і щасливий змаговий сезон, мережаний болем мязів, вибиванням шиб у сусідів, і другими подібними змаговими обхідностями. Доперва тепер почав кождий пізнавати, який прегарний змаг є ситківка.

Правда, би мали теж і почесного демонстратора, який показував нам не тільки як правильно махати ситцем, але також справи в наше „виховання" і збогатив наш спортовий словник. Крім опозиції майже всі знали оцінити його заслуги.

Точність, з якою зявлялися члени клюбу на замовлені години, моглаб вправити

в заздрість другі товариства. А вже що до кінцевого змагання — то бракує слів щоб його описати. Підчас свойого сезону існовання клюб удостоївся богатьох почесних відвідин. Заглядали до нього високі достойники Сі-Ен-Ар-у, атлєти, духовники, фільозофи, а навіть і ґазетярський репортер і „Фрі-Прес". Як зачувати зі слухів що ходять по місті, мав в нас гостити теж правдивий, дикий Індіянин. Хоч як нам жалко, цій підхлібній верзії мусимо заперечити.

Одним словом, літо минуло в прегарному настрою і члени і не-члени клюбу з жалем дивилися в будуччину, коли цей ситківський сезон закінчиться, вздихаючи, „нарешті". А коли прийшов кінець і сусід наш найблищий, який так часто нам придивлявся з глубоким заінтересованням і нахмуреним чолом, вишептав теж „нарешті", саме тоді, як в останнє вибирали мяча з його городу.

В Колеґії св. Павла, до котрої належить ситківковий тік, є почесна книжечка, де увіковічнені найкращі наші грачі та ентузіясти. А до кождого імени додано теж число збитих шибок. Все таки наша слава не загине.

Ми закінчили, щоб зі свіжими силами, з приходом нового літа відновити наш славний гурток.

Вінніпеґ, Ман. Дня 3-го жовтня, 1928.

Леся Пирч
Члениня Ситківкового Студентського Гуртка.

УКРАЇНСЬКІ АДВОКАТИ В КАНАДІ.

Edmonton, Alta.:—
Basarab Iwan.
Mychailuk E., 306 Agency Bldg.
Romaniuk N., 304 McLeod Block.

Canora, Sask.:—Koziar W.

Dauphin, Man.:—
Dyk J.
Wawryniuk A., Ramsay Block.

Mundare, Alta.:—Shkwarok G.

Toronto, Ont.:—
Humeniuk T., 131½ Queen Street

Winnipeg, Man.:—
Baleshta B., 645 Main Street.
Ozero S. V., 520 McIntyre Block.
Sawula S., 457 Main Street.
Yakymishchak D., 520 McIntyre Block.

УКРАЇНСЬКІ ЛІКАРІ В КАНАДІ.

Edmonton, Alta.:—
Dr. J. Megas, 10164 A—101 St., Kitchen Block.
Dr. I. Orobko, 207 Moser, Ryder Bldg.
Dr. Gowda F., 3 Alberta, Loan Bldg.
Dr. Lesyk J., 430 Mozer Ryder Bldg.

Fort William, Ont.:—
Dr. J. Watsyk, 14 Grahame, Horne Bldg.

Saskatoon, Sask.:—
Dr. G. Dragan, 203 Canada Bldg.

Vegreville, Alta.:—Dr. I. Yakymishchak.

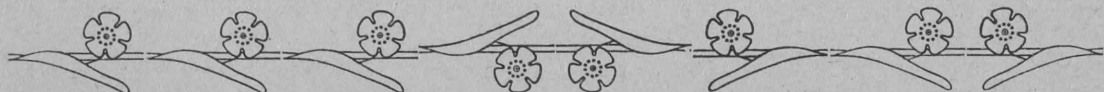
Winnipeg, Man.:—
Dr. B. Dyma, 594 Selkirk Ave.
Dr. G. Nowak, 459 Selkirk Ave.

Yorkton, Sask.:—
Dr. P. Potockyj, Dunlop Block.

Winnipeg, Man.:—
Dr. P. Huculak, 428 Selkirk Ave.
Dr. J. P. Oshanek, 590 Selkirk Ave.
Dr. Zakus P., 594 Selkirk Ave.

Canora, Sask.:—Dr. M. Cymbalistyj.

Dauphin, Man.:—Dr. M. Potockyj

Санна волами.

Було це 23. грудня, 1916 року. Метало снігом цілий день. Містечко Сифтон зі своїми вищими будинками, як церков, школи і сипанці, виглядало на старого, горбатого чоловіка, що знесилений сів спочивати при дорозі.

На вулицях містечка не видно нікого, хотяй цей день був днем закупна для поблизьких фармарів з нагоди недалекого Різдва. Не було видно нікого, бо мело снігом, неначе в пустині Сагарі піском. Вітер переразливим свистом вибігав зпоза заулків домів. Це канадійська зима, яка любить показувати свою сваволю. Не дивниця. Канада, — це вільний край, — як кажуть, тому і зима тішиться своєю свободою.

* * *

Сиджу коло печі вже більшу половину дня в т. зв. „резиденції" священика, хотяй цей будинок зовсім не заслугує на цю назву і думку думаю. Страшно вибиратися в дорогу під таку заверюху. Але часом це трафляється. В надії, що чейже не прийдеться мені нині вибиратись в дорогу, повеселіщав. Гляджу ще раз на Божий світ.

На дворі вечоріє. Шиби звенять. Темний серпанок ночі вкриває цілоденну турботу. Тут і там через вікна неформних хат, — бо такими зробили їх гори нинішного снігу — продираються слабі світла. Ці світла — це знак, що в містечку живуть люде і нічого собі не роблять з канадійської зими.

* * *

Не довго однак блимають ці світла. Одно по другім гасне і нарід, в надії на кращий завтрішний день, удаєсь на спочинок. Вітер своїм переразливим свистом желає людям доброї ночи і заколисує до сну. Згасло світло і у мене, але проти моєї волі, бо не стало нафти. Я мусів погодитися з цею дійсностю і, підкинувши трохи дров до печі, положився до зовсім невибагливого ліжка.

* * *

Думкам кінця нема. Одна за другою роєм вилітає. Від часу до часу перериває їх то свист вітру, то тріскот в печі, то жалісний скрипіт старої „резиденції". Це наколисна пісня канадійської зими-матері. Перелетівши думками по безмежній прерії Канади, опинився я на нашій — несвоїй Україні, у рідній, бідній, але своїй хатині. Забув я на Канаду і щасливий, як мала дитина при боці своїх родичів, заснув твердим сном.

* * *

Чи спав я довго, не знаю. Збудив мене тяжкий гуркіт до дверий. Мені зробилось ніяково. Сейчас прийшла мені думка, що прийдеться мені їхати в дорогу в цю непривітну, а навіть страшну ніч. Потішаю однак себе гадкою, що дорога недалека.

Встаю і зі свічкою в руці йду до дверий. Перед мною здоровий, рослий парубок, покритий цілий снігом. Коротко, неначе жовнір в рапорті, представив мені ціль свого прибуття до мене. Обявив мені, що прибув з кольонії Тутс Ейдс, яких трицять пять анґлійських миль віддаленої по мене, бо батько захорів і просить о священика. Приїхав волами і запевняє, що сани вигідні та за яку добу при тяжкій дорозі заїдемо на призначене місце. Воли ось ту перед хатою, — вказує мені своїм грубим батогом добродушний молодець.

Дивлюся на годинник. Одинацята в ночи. Вибиратися в дорогу серед ночи в таку заверюху непорадно. Раджу йому завести воли до стайні купця Фаріона на відпочинок, а рано в ранці виберемось в далеку дорогу. Молодець приняв мою раду і, пожелавши мені доброї ночи, вийшов. Я не міг заснути довший час. І

жаль і пересерде огортали мене. Умучений гадками про неприємну дорогу, мусів я погодитися зі судьбою і заснув другим сном.

* * *

Около 8-ої рано стоїть вже мій фірман з волами. На дворі лють, а вітер просто нам в очи. Натягнувши грубий зимовий плащ, а на нього тяжке футро з медведя, натискаю на вуха велику шапку. На дверях своєі хати прибиваю карточку і подаю до відома інтересованим, що верну, наколи не зайде перешкода, за три дни.

Посідали ми. Мій фірман замахнув батогом добре, так що я почув через шапку і каравана рушила вперед. Воли ідуть поволи. Вони все мають час. Фірман обявляє свій поспіх батогом, якого зовсім не шанує і не щадить.

Вивязується між нами розмова. Фірман, хотяй мене бачить перший раз, дуже присвоївся і задає мені такі питання: чи я панський, чи хлопський син, з котрого я „повяту", чи жонатий, чому не женився і т. п. На ці питання я відповідав коротко і з неохотою. Мій товариш подорожи це зауважав, тому змінив тему розмови. Зачав оповідати про свої канадійські подвиги, але і ті мене не цікавили під такий непривітний день. Я йому перервав питанням, як довго треба їхати до дому хорого і чи не заблудить. На слова „чи не заблудить", мій фірман обурився, заявляючи, що цею дорогою їздить вже пятнацять літ. Відтак зачав мені представляти досить мальовничо, що за яку годину будемо на озері, а відтак їздою через лід з яких вісім миль, опинимося на другім березі, а звідтам вже недалеко, може яких фармарських шіснацять миль і вже в дома. Словами скоро заїхав, а воли їдуть дуже поволи. Вони все мають час.

* * *

Ми опинились вже на отвертім поли. Як довго ми їхали, кілько зробили і чи ми вже на озері — годі вгадати, бо снігу всюди повно. Наші воли роблять собі дорогу та сопять тяжко. Морозний вітер продираєсь поволи через футра і я і мій фірман зачинаємо дзвонити зубами. Мій фірман потішає мене, що ми вже зробили одну третину дороги та що дорога буде лекша і для нас і для волів. — Снігу вправді менше на отвертім поли, але за то більше снігових туманів, які забивають нам зовсім очи. Переразливий скрегіт саний перебиває своїм храпливим голосом фірман, накликуванням то піснями, а далеко-далеко від нас перекликаються вовки-каюти. Це одинокі наші товариші подорожи, що співчувають нам і не завидують нам зовсім цеї приємности. Ми однак їдемо дальше. Про попас свій і волів нема що думати. Я думаю лише про це, щоби добитись до якоїсь хати.

* * *

Воли наші, як запевняє мене фірман, їдуть доброю дорогою. На дворі темніє. Не знати, чи то вже вечер зближається, чи може темніє задля більшої темряви. Годинника у нас нема. Мій жолудок каже, що вечер вже недалеко. Ще три-чотири милі і ми вже на другім боці — потішає мене фірман, однак непевний свого твердження. Тимчасом сумерк скоро залягає, так що волів майже не видко. Я якось здрімався. Чи довго я спав — не знаю. Перервав мені цей сон крик фірмана. Я пробудився. Воли стоять. Певно попасають — думаю собі. Мій фірман далеко десь гукає. Що це має значити? Мучить мене це явище. Вкінци приходить до саний і заявляє, що ми заблудили і він сам не знає, де ми находимося. Сніговиця устала, але небо ще каламутне і не видко ані одної зорі.

Воли ходили майже цілу ніч довкруги вже раз зробленим слідом. Тепер пристали і не хотять дальше йти. Фірман кляне і спихає цілу вину на воли, я знова виную його самого. На превелику утіху побачили ми перед собою маленьке, слабе світло. Я вже не говорю, але приказую йому їхати до цего світла. Він послухав. За короткий час ми в чужій хаті.

* * *

Маленька хатина. На причі лежать діти покотом. Ґаздиня, виполошена з ліжка, привитала нас радо, а до фірмана, котрого сейчас пізнала, звернулася з докором, коли почула нашу пригоду. Ґазди не було в хаті. Він порався вже коло худоби в стайни. Згодом увійшов і він до середини і почав мого фірмана сповідати по канадійськи. Фірман не робив собі нічо з цього, але попросив о їду. Довідався я, що ми вже лиш 8 миль від нашої цілі. Цей фармар, відколи прибув зі Старого Краю, мене першого священика витав у воїй хаті. Втішивя і жалував мене, навіть хотів гостити. Я подякував

за його добре серце. Мій фірман без жадної церемонії поснідав, воли також дістали своє і ми всі трохи відпочали.

* * *

На дворі вже добре розвиднілось. Мій фірман веселий, вложив люльку в зуби, сипле іскрами і промовляє до волів неначе батько до дітей. Воли також скоріще поступають. По дорозі оповідає мені мій товариш подорожі, що вони з батьком не зле ґаздують. Мати померла два роки тому. Похоронив її польський священик. Всі люде завидували, бо це дуже трудно мати священика на похороні. Мене зацікавило, чому польський священик якраз ховав. Фірман відповів, що вони Поляки. Я з досади почав робити йому докори, чому не брав і цим разом польського священика. Він як раз є на Сифтоні. Молодець заявив, що бажанням хорого батька було мати того молодого священика — вказуючи на мене рукою. „Батько мій” — каже фірман — „бачили вас в Сифтоні, як ви висвячувались і тепер казали вас до них привезти.” — На це я нічого не міг відповісти. Мовчки їдемо дальше.

* * *

Минаємо фармерські будинки, які то тут, то там розсілись попри головну дорогу. По дорозі не стрічаємо нікого, бо ніхто не відважився робити „першу дорогу”. Лише сліди вовків-каютів перехрещувалися по свіжім снігови. Ранок був морозний, але красний. Сонце викотилось велике і червоне. На зустріч біжать два пси. Це знак, що слідуюча загорода вже наша. Ми випростувались на санях. Фірман вказує мені хату, а сам випрягає воли.

* * *

Входжу до теплої хати. Хотяй ґаздині нема, бо давно померла, як інформував мене по дорозі фірман, але в хаті чисто. Розглядаюсь довкруги, воджу оком по ліжках, шукаю хорого, нікого нема крім кота, який вмивається лапкою коло кухні. Здивувало мене це немало. Виходжу на двір. Фірман, що був недалеко дверий, неспокійно глядить мені в вічи. Яку хвилину не говоримо до себе. Відтак на моє питання, де хорий батько, поглянув на стайні і не знає, що відповісти. По хвилині зобачили ми старенького чоловіка, що ніс клапоть сіна. „Це мій батько” — каже фірман до мене. — Вертаємось до хати і чекаємо на хорого.

* * *

По якімсь часі входить ґазда. Старий, спрацьований чоловік. Дуже сердечно привитався зі мною і заявив, що був дуже хорий і чекав на мене. Журба за худобу, що може з голоду згинути, не дала йому лежати і він хотяй незмагає, — вставав, щоби обійти її. Думав, що священик не приїде в таку страшну заверюхо скоро і йому вкучилось так довго лежати в ліжку. Нині чуєсь трохи краще. Цей чоловік зробив на мене дуже гарне враження. Я висповідав старенького, наговорився з ним доволі. Вернув того самого дня о півночи на Сифтон, але вже не волами, тільки добрими кіньми.

Я забув скоро прикрі пригоди тої подорожі, бо чув душевне вдоволення зі стрічи зі стареньким фармаром. Чи цей добряга ще жиє — не знаю.

о. Петро Олексів.

Вінніпеґ, Ман.
Дня 30-го вересня, 1928.

ЯК ЖИД РОЗУМІВСЯ НА КОРОВІ.

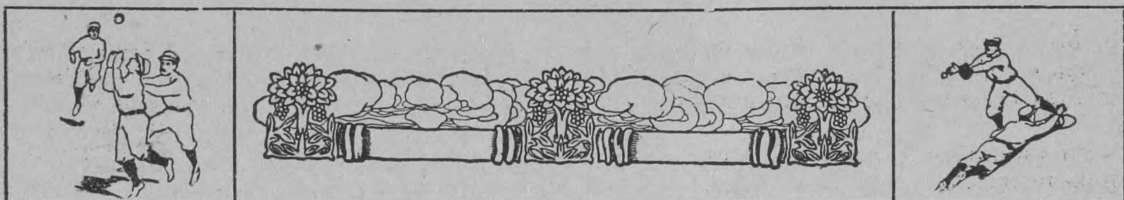
На торзі Жид оглядав корови, бо хотів собі одну купити, приступив до Івана і каже:

„Ну, скільки за ту сухаребрицю хочеш?”

„Так, як тобі, то хочу 120 ринських, бо ти чесний чоловік.”

„Агій! Вона не варта більше як 40 ринських, я на коровах добре розуміюся” — і по довгих теревенях, Жид заплатив за корову 95 ринських. Вирахував Іванови гроші, оглянув корову ще кілька разів і каже:

„Ну, скажи по правді, з котрих дійок йде молоко, а з котрих сметана?”

Канадійсько-Український Спортовий Клюб.

1. Про спорт серед Українців.

Одною галузею праці українських товариств котру ще нерозвинено, є спорт (змаг). Не розвинено тої галузи і може це буде одна з причин, що українські товариства не мають в рядах своїх членів молодих людей, так дівчат як й хлопців. Цих молодих людей притягає спорт до себе і вони йдуть до чужих спортових орґанізацій, там вправляються і збільшають силу чужих, не наших орґанізацій. Щоби зберегти нашу молодь і задержати її при наших орґанізаціях ми мусимо дати її це, що її притягає. Наші товариства повинні розвивати спорт у всіх його галузях. Ми цього не робили тому, що ми не бачили великої потреби а й тому що не мали ми досить досвіду в орґанізованню спорту. Однак коли є воля й охота то знайдуться й способи. В кожній більшій місцевости знайдеться одиниця, котра готова посвятити свій час для спорту і його розвитку. Таких одиниць треба вишукати, дати їм поміч і попертя, а праця піде вперед і тоді можемо бути певні, що та молодь, котра буде в наших спортових гуртках, буде пізніще щиро працювати в наших просвітних і запомогових орґанізаціях. Спорт причиняється до розвитку тіла, витворює самопевність, бистроту ума і сполуку сил через те, що кожний грач мусить на своїм становищу не лише сповнити свою часть гри, але також лучити свою гру з другими. Змаг спонукує молодіж до руху на свіжім воздусі і причиняється до здоровля та товариського поведення. — Берімся отже до праці, закладаймо при наших товариствах гуртки, що будуть управляти цей змаг (спорт), який відповідає порі року.

2. Канадійсько - Український Спортовий Клюб.

Спортовий Клюб завязався в 1926 р. при Інституті Просвіта у Вінніпеґу. Досить праці і труду положили коло орґанізовання і ведення того клюбу адв. В. Балешта, П. Барицький, І. Мороз і п. Ґузь як учитель. Николай Шалай, адв. Й. Дик. Членів числить цей клюб около сімдесять. Місцем осідку через роки 1926—27 був Інститут Просвіта. При кінці літа 1927 р. цей Клюб став міститися в будинку Товариства Читальні Просвіта у Вінніпеґу. Тут мали кожного тижня змаговики свої вправи, ріжні гри і забави. В цвітни 1928 відбулись річні збори Клюбу і на цих зборах рішено повести працю на більшу скалю та вписати клюб в членство Манітобської Аматорської Спортової Орґанізації. На цих зборах вибрано головою Володимира Г. Комана, заступниками І. Мемрика і М. Левака, секретарем І. Мороза, скарбником Н. Шалая, провірниками Ст. Косаренка і В. Цвяха. Звітовиком В. Івасюка. Дружина ставкова цього Клюбу виступала до гри з анґлійськими і французькими дружинами кільканацять разів і з них майже завсігди виходила побідно, заслугуючи собі на похвалу від Анґлійців та їх часописей. На такі гри приходило значне число видців, яке нераз числило до 500 осіб. Фінансове попертя діставав Клюб від наших передових людей, а також через устроювання вечерків, виправок та забав. Клюб цей посідає ріжні змагові прибори на суму поверх 300 долярів.

ЧЛЕНИ СТАВКАВОЇ ДРУЖИНИ:

Іван Шалай, Іван Мемрик, Никола Шалай, Іван Трейґер, Михайло аКрабін,

Юрій Ральвеґен, Стефан Кришталович, Карло Драпак, Роберт Смит, Павло Сікорський, Яків Шетлер, Павло Вільховецький.

Підготовчиком до гри (тренером) був Едвард Джонсон.

Дружина розіграла в році 1928 стрічі, які описані тут в списі в такий спосіб, що при кождій стрічі поданий день, дружина клюбу значена буквами „У. К." (Український Клюб) противна дружина, місце гри, вислід гри.

Перша серія:

1. 21. V., У. К.: Ст. Боніфейс, Виставова Площа, 7—3.
2. 25. V., Вест-Енд: У. К., Вест-Енд, 15—4.
3. 28. V., Транскона: У. К., Транскона 9—0.
4. 4. VI., У. К.: Елмвуд, Виставова Площа, 5—4.
5. 6. VI., У. К.: Ст. Вітал, Виставова Площа, 7—4.
6. 8. VI. У. К.: Ст. Боніфейс, Ст. Боніфейс, 7—2.
7. 11. VI., У. К.: Вест-Енд, Виставова Площа, 8—7.
8. 15. VI., Ст. Вітал: У. К., Ст. Вітал, 9—4.
9. 18. VI., Транскона: У. К., Виставова Площа, 11—6.

Друга серія.

10. 3. VII., Ст. Боніфас: У. К., Ст. Боніфас, 5—2.
11. 6. VII., У. К.: Вест-Енд, Виставова Площа, 3—2.
12. 9. VII., Транскона: У. К., Виставова Площа, 12—2.
13. 13. VII., У. К.: Ст. Вітал, Ст. Вітал, 3—3.
14. 16. VII., У. К.: Елмвуд, Елмвуд, 8—6.
15. 20. VII., Ст. Боніфас: У. К., Виставова Площа, 9—5.
16. 23. VII., У. К.: Вест-Енд, Вест-Енд, 4—2.
17. 27. VII., Ст. Вітал: У. К., Виставова Площа, 6—3.
18. 30. VII., У. К.: Транскона, Транскона, 6—5.
19. 3. VIII., У. К.: Вест-Енд, Виставова Площа, 3—2.

Разом 19. стріч, 10 побід, 1 нерішена.

В. Г. Коман, Голова У.К.К.

Вінніпеґ, Ман., Канада.

Вересень, 1928.

ФАРМУВАЛИ З КНИЖКИ.

Два Анґлійці читали в Лондоні, що в Канаді можна стати богачем на фармі, порадилися і приїхали до Канади, щоби занятися фармерством і стати богачами. Взяли гомстед, купили воли, віз, плуг, намет, дещо їсти і поїхали на фарму. — Коли стали орати, то вчепили воли до чепиг, так волочили плуг прерою, нарікаючи, що плуг злий, бо не хотів орати. То було по полудню, а до того комарі кусали, що ради не було. Вечером випрягли воли, розложили димник, припняли коло него воли, повечерали, дещо поговорили про фармерські справи і положилися спати, але не могли з вечера заснути, бо карк болів покусаний комарами. По якімсь часі заснули. В ночи пробудився Джек і побачив в наметі ті мушки, що світяться, будить товариша і каже: „Джмі, диви, ті прокляті комарі шукають за нами з ліхтарнями!" — Подумали, що фармерство не легка справа, рано зложили плуг і намет на віз і поїхали назад до міста, щоби то продати, бо фармерство їм не під силу. Приїхали над горб і замість загальмувати воза, попутали воли.

СКАРГА У РАБІНА.

Прийшов жид до рабіна і скаржиться йому, що він має робити, що його син одинак вихрестився.

Рабін вислухав спокійно і каже:

„Ну, а що я маю робити, що мій син — одинак, також вихрестився?"

„Дивно", — відповів жид. — „Ти з Богом говориш і ти не можеш внести скаргу на свого сина?"

„Так", — каже рабін. — „Я казав Богови, що маю робити, що мій син вихрестився, та ще до того одинак, а Бог каже: ‚Ну, а що я маю робити, що й мій син вихрестився, також один, якого я мав?"

Хор Інститута Просвіти у Вінніпеґу.

Інститут Просвіти у Вінніпеґу оснував свій хор вкоротці по отворенню своєї домівки в р. 1922. Цей хор працював під проводом п. Гаєвського а від р. 1923 під проводом діріґента проф. Е. Турули, що тоді приїхав був з Европи.

Проф. Е. Турула відзначився в Европі на полі ведення хору й орхестри.

В ґімназії в Бучачу, Станиславові, провадив цивільний хор, на університеті у Львові провадив хор богословів через чотири роки — це був оден з найліпших українських хорів в Европі.

Паломничий хор до Єрусалима в 1906 р. стояв під його проводом.

Запрошений „Союзом Визволення України" в 1914 р. провадив хори й орхестру в таборах полонених Українців в Німеччині і в Австрії до 1918 р., доки не розвязано табори.

Три хори у Фрайштатті по 120—150 людий, хор у Вецлярі з 60 осіб, цей послідний виступав по головних містах Німеччини 47 разів.

По розвязанню таборів, учив проф. Е. Турула теорії хорального співу і діріґентури в німецькій консерваторії в Берліні „Вест - Консерваторії". При тій нагоді заложив артистичний український хор з 30 осіб, який дав в Берліні около 30 концертів з українськими і німецькими піснями. Хор цей виступав через чотири роки, 1919—1923 в Німеччині, Данії, Голяндії, Швайцарії і Чехословаччині.

Перший концерт поза границями України з українськими мельодіями, дав професор Е. Турула з німецьким хором в Берліні, зложеним зі 150 людий і з фільгармонійною орхестрою. Це було в р. 1917, в маю.

Хор, який проф. Е. Турула орґанізував у Вінніпеґу, називався „Канада" і був плян, що цей хор має злучити найліпших українських співаків у Вінніпеґу для поважної праці, щоби дорівняти европейським хорам в артистичнім виведенню українських хоральних творів. Хор був заснований як незалежна орґанізація, щоби міг згуртувати як найкращі сили. Тому, що хор робив свої вправи в салі Інститута Просвіти і більша часть співаків були членами Інститута, хор з весною 1924 р. звався „Хор Канада", але виступав з рамени „Інститута Просвіти".

Перший виступ відбувся 24-го марта, 1924. у великій салі „Торговельної Комори" (Борд оф Трейд), складався з українських колядок, обрядових пісень і картини українсько - канадійських пісень п. з.: „Українець в Канаді". Хор виступав вишколений методою, принятою в Европі, а це міг кожний спостеречи, бо вже перед тим виступав Хор Кошиця з Европи, 10-го грудня, 1923 р. в тій самій салі.

В анґлійських часописах появилися оцінки виступу хору „Канада", незвичайно прихильні. Вислідом цього було це, що анґлійські комітети, які підготовляли ріжного рода обходи, запрашали цей хор під проводом діріґента проф. Е. Турули до участи.

В р. 1924, дня 12-го червня, хор „Канада" брав участь в святкованню ювилею 50-літного істнования міста Вінніпґу і співав на естраді перед ратушем в сполуці з орхестрою. За свої пісні і за свій артистично виведений віз під заголовком „Українська Музика", одержав хор від маґістрату міста Вінніпеґу похвальний лист і І-шу нагороду.

В р. 1926 в липні, виступав хор Інститута на „Вінніпежській Виставі" при кінці вулиці Селкірка вісім разів, через сім днів. В програмі були народні пісні і пісня „Верховино, світку ти наш". Український хор в числі 93 людей, в прегар-

них народних строях, на нарошно вибудованім підвищенню, був найкращою точкою програми. На амфітеатрі сиділо понад 6,000 слухачів.

В 1926 р. в осени брав хор участь в повитанню туристів зі Сполучених Держав в салі Рільничої Академії у Вінніпеґу. — Гості з Флориди і Каліфорнії були в найбільшім степені зацікавлені хором. Цей бенкет орґанізувала Торговельна Комора.

В 1927 р. відбувався зїзд рільничих відпоручників Европи, Америки й Азії, в готелі Форт Ґері і тут були навіть відпоручники України й Польщі. Делеґати приступали до співаків і до діріґента, дякували сердечно і розмовляли, допитуючися про працю хору і його пісні.

В день 60-літного ювилею конфедерації Канади, 29-го липня, 1927. р. брав хор участь в ювилейнім святі і співав в Ассінебойськім Парку. Співав українські й анґлійські пісні. На переміну з точками хору, були також точки з українських танців, які випроваджував В. Авраменко.

Співаки Інститута Просвіти перейшли систематичну школу, в який спосіб уживати голос, як виступати, як лучити голоси, як зважати на ритм і витончування сили голосу, ведені старанно на пробах своїм діріґентом і учителем проф. Е. Турулою. Хор зачав співати без нот, як це водиться у всіх европейських артистичних хорах і ціла увага співаків була звернена на діріґента. Діріґент ставав спружиною цілого вокального інструменту. Це був новий напрям у виступах українських хорів на еміґрації. Такий спосіб виступовання вимагає докладної і дуже терпеливої підготови. Співаки мусять пильно учащати на проби і неструдимо вправляти свій голос і свій слух.

Коли в падолисті, 1927 р. приїхав до Вінніпеґу папський делеґат, ексцеленція Касульо, хор виступав при його привитанню в театрі Капітоль і зробив на гостя велике враження. Діріґував тоді хором В. Балешта.

Хор Інститута Просвіти переходить в 1928 р. з весною під провід В. Балешти. В тім році виступав хор два рази в театрі Вокера — з нагоди „Промислової Вистави Канадійських Іміґрантів".

Хор орґанізує концерти в Інституті Просвіти, бере участь в ріжних громадянських обходах, а навіть виїздив до Портедж Ля Прері і до Кукскріку.

При кінці вересня, 1928 р. переняв провід хору п. Юндак, що приїхав з Шікаґа.

В. Балешта.

Вінніпеґ, Ман., Канада.
Дня 29. листопада, 1928.

ЖИД І МОСКАЛЬ.

Москаль і Жид разом подорожували, але Москаль каже до Жида:

„Чи ти знаєш, Жиде, котрий Бог ліпший, мій, чи твій?"

„Не знаю", — відповів Жид.

„Зле", — каже Москаль. Як так, то ти молися до свого Бога, а я до свого, тоді побачимо, що мій Бог дасть мені, а що твій тобі."

Жид не хотів, але нарешті мусів, бо Москаль грозив. Жид став щось бурмотіти по свойому, а Москаль став говорити „Вірую", а потім „Богородице Діво". Як скінчив, тоді каже до Жида:

„Гляди, Жиде, у мої кишені і дивись добре, що мій Бог дав мені."

Жид не хотів, але остаточно мусів, бо Москаль грозив, — і не міг нічого найти, бо нічого не було. Тоді став Москаль глядіти у Жида у кишенях і найшов сто рублів. Тоді каже до Жида:

„Твій Бог лучший, як мій. Тому, що ми товариші, що подорожуємо враз, маємо ділитися цими грішми" — і розділив гроші на двоє. Своїх 50 рублів положив у кишеню, а другі 50 рублів тримає в руці і каже до Жида:

„Це твої 50 рублів, але за те, що я переконав тебе, що твій Бог лучший, як мій, то за це я беру цих 50 рублів собі, бо наука коштує гроші."

ПОСЛУШНА.

Батько: — Твої забаганки мене прямо руйнують! Від цьої хвилі маєш глядіти за чоловіком.

Доня: — Добре, татусю. А за чієм чоловіком маю глядіти?

Рідна Школа ім. Маркіяна Шашкевича у Вінніпеґу.

Роскажу про Рідну Школу Маркіяна Шашкевича у Вінніпеґу, як ми її орґанізували і як її ведемо, бо то не легка справа тай не мала справа.

Тай зачну так: Тут де ми жиємо, де є вулиця Барбер, Юклід, Галет, Дізраілі та Ґров, а навіть троха дальше як вулиця Гіґенс і Селкірк, від Головної улиці, що називається по анґлійськи Мейн Стріт до Червоної ріки „Ред Ріверу" жиє богато наших людей з Галичини та Буковини, здається мені, що буде може около пять сот родин, або троха меньше, або може й більше.

Тай не оден рік вони тут жиють тай не два, а богато років може з трийцять, тай богато з них мають свої хати, навіть й повиплачувані уже. Тай богато дітей мають вони, бо в наших людей усе так є, що мають діти, лиш коби потіха яка була з них, як той каже. Анґлійці назвали цю дільницю „Пойнт ов Доуґлас", а ми нашої назви не мали, а як заходила коли бесіда про цю дільницю, то казали, „там коло Барбер стріту", а тепер від коли ми побудували школу Шашкевича, кажемо уже „там, коло школи Шашкевича", щоби люди знали, що своєї назви не цураємося, й околиця в якій жиємо хочемо, щоби по нашому називалася Дільниця Шашкевича.

Тут ще скажу дещо про цю околицю. Вона находиться близько Сіпіярського двірця. Є тут і фабрика мійська, що робить ґаз з високим комином, є тут анґлійська школа, що „Норквей скул" кажуть на неї. Є тут анґлійська католицька церква Непорочного Зачаття Матери Божої і сиротинень анґлійський коло неї, є тут навіть парк, недавно упорядкований, але гарний, бо над самою рікою. Є тут і буковинська церков. Але ця околиця була так гей заспана, що мало що українського діялося, то всьо, що брати Буковинці приходять в неділю до церкви, а більше нічого, бо їх не богато, але вони добрі люди. Колись май давно у Кароля Ґеника в хаті під нумером 107 при улиці Юкліда була читальня Тараса Шевченка, але не довго, бо заперта стала, то в того Ґеника, що був за врядника в еміґранті, що возив наших людей на фарми та радив де коли, що робити в Канаді. Він уже помер чотири року тому назад.

Тако-во, як кажу представляється наша околиця і вона є гейби сама в собі, бо віддалена від наших чотирох церков, Інститута Просвіти і Читальні Просвіти.

Тай ще скажу де що про цю околицю, та це є троха не добре. — Тут було кілька випадків, що побилися наші, а деколи люблються й напити, бо то знаєте місто, але не треба, щоби хто думав, що то всі наші люди так роблять, ні, ні, не всі, най ніхто це не думає, то лише деякі.

Тепер буду казати дальше про нашу школу. Діти наші хоч ходили до анґлійської школи, але там їх по нашому невчили і не вчать. А хочемо, щоби вони по нашому знали читати і писати і Бога хвалити, тай щоби знали нашу славну історію. Не один з нас думав про це нераз, але лиш на тім кінчилося, бо знаєте, як то є. Але одного разу, здаємися, що то було на 13. вересня, 1925 р. мій сусід отець Божик зайшов до мене до хати тай каже:

„Слухайте сусіде, чи не можнаби заложити тут на нашім куті Рідну Школу?"

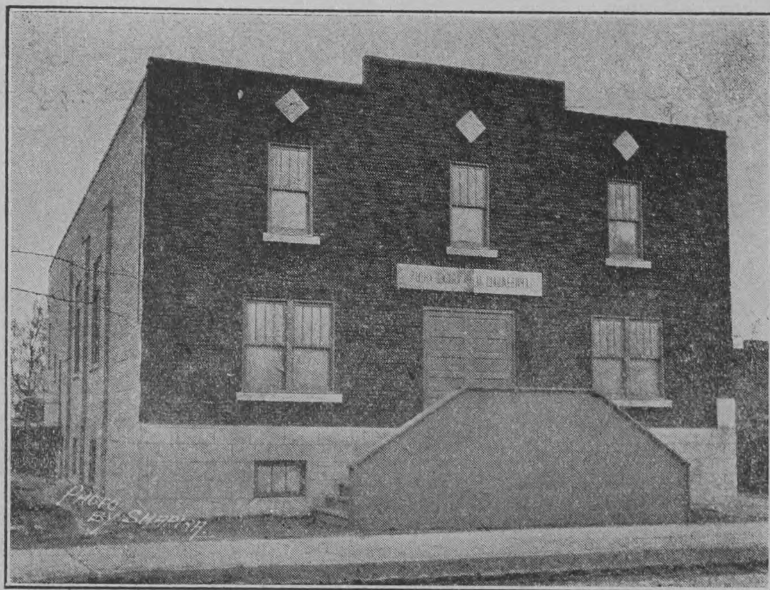
„А чи я би цему нерад, як би можливо було? —- відповів я на це.

За чотири, чи за пять таких нарад нам удалося заложити шкільний комітет, отець Божик був головою комітету, Петро Гаврисишин його заступником, я, що це пишу писаром.

А всіх нас було не більше як 15 людий. Зложили ми по долярови вступного, а в Петра Білоуса, уже небощик, най буде йому пером земля, і в Йосифа Стебніцького позичили по десять долярів, винаняли старий „штор" на школу в Сиріяна за 15 дол. в місяць, наняли учительку, панну Евгенію Угринівну за трийцять долярів в місяць, що мала вчити дітей в робітні дни від пятої до семої години вечером, купили троха старих лавок в анґлійській школі і так отворили ми свою науку, з 35 дітьми. З часом дітей прибуло більше, що доходило число їх навіть до сотки. Від дитини беремо 50 центів в місяць за науку, але що цих грошей за мало, то ми уряджували забави, базарі, пікніки, коляди, діточі концерти і з цего приходило потроха грошей. Часом ці річи нам удавалися, а часом ні, але Бог поміг нам, що літом цего року ми приступили уже до будови власного дому з цегли, що зі землею виносить около 15,000 долярів. На це ми мали своїх грошей около 4,000 тисячі долярів, а решту позичили на семий процент.

А тепер роскажу, як ми посвячували угольний камінь.

Як був уже фундамент зроблений і троха стінів, ми запросили о. Петра Олексіва, що заступає тепер епископа, о. П. Божика і о. П. Сулятицького, запросили мейора міста Меклейна, представників наших інститутів тай ґазетами наших людей. А зійшлося всіх около 2,000 душ. То було в неділю 21. жовтня, по полудню. При посвяченню співав славний хор Інститута Просвіти. Й богато бесідників говорило. Отець Олексів сказав, що він школу нашу витає дуже щиро, бо це є доказ, що ми любимо своє, та щоби ми трималися всі разом. Мейор міста казав, що також нашу роботу витає дуже радо. Говорили і другі бесідники добре, але я не пишу про них, бо годі те все було спамятати, тай правду сказати і не мав як слухати, бо то одним, то другим займався, порядкував збіркою грошей і т. д. При кінці промовляв о. П. Божик. Як основатель Школи заложив своїми руками в угольний камінь історію

БУДИНОК РІДНОЇ ШКОЛИ ІМ. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА У ВІННІПЕҐ, МАН. ВИБУДОВАНА 1928 РОКУ.

заложення школи, списану на аркушови паперу, на памятку, що колись наші діти по нас, як на тім місці будуть ставити нову школу, виймуть з каменя то письмо й читати будуть, як заложувалося ту школу. Бо так повинно бути.

Школа находиться межи улицями Дізраіля і Барбера, чолом до улиці Юкліда і має число 49. З цегли збудована, а обіймає довготи 80 стіп а ширини 40 стіп. В середині сцена на концерти а над дверима ґалерія. Під сподом вигідна саля на столи, де можна перекусити як будуть які забави або весілля, як хто захоче в нас винаймити на забаву.

У новім будинку думаємо просвітну роботу поширити май на ширшу громаду. Думаємо крім навчення дітей справляти відчити наукові, виставляти концерти, та театральні представлення.

Думаємо, що так буде добре. Будем пригортати наших людей до просвіти, щоби пізнавали себе, щоби ми мали силу серед чужих народів у Канаді, а для дітей будем старатися, щоби училися і письма свого і історії нашої.

На цей рік я, що це пишу є писаром, Петро Гаврисишин головою, а М. Винник скарбником. Приставайте добрі люди до нас, щоби ми на куті Шашкевича і школу сплатили і церков потім собі вибудували.

Йосиф Щербаневич.

Вінніпеґ, Ман., Кут Шашкевича.
Дня 30-го падолиста, 1928.

УКРАЇНСЬКИЙ КЛЮБ ШАХІСТІВ У ВІННІПЕҐУ.

Гра в шахи є дуже поширеною в Европі і там бачимо товариства з ріжних народів, які плекають цю гру. В Канаді живіщий рух почався послідними роками.— Між Українцями досі однак не було жадного подібного товариства, а ті що знали грати в шахи, не мали визначеного місця, деби могли зійтися. Потреба українського клубу шахістів показалась конечною, коли по війні приїхало до Канади більше число осіб, котрі знали цю гру. Кільканацять осіб зійшлося до офісу Др. Б. Дими дня 12. січня, 1928 року, щоби поговорити про завязання клюбу шахістів.

Присутні всі заявились одноголосно за завязанням такого Клюбу. Вибрано комісію, зроблено начерк статуту і скликано другі збори, на котрих принимано охочих в члени і вибрано виділ. Український Клюб Шахістів числить 18 членів, має свій статут і може поширити філії у других місцевостях. До виділу на 1928 р. вибрані: Др. П. Гуцуляк, голова, Л. Сікевич, заст. голови, Микола Карабут, секретар і Микола Залозецький скарбник. — Клюб має свої сходини кожного тижня в четвер. З початку домівка була в аптиці пп. Залозецького і Симчича на розі вулиць Селкірка і Мікґреґора, а тепер міститься в офісі Др. П. Гуцуляка, під ч. 428 вулиці Селкірка, у Вінніпеґу.

З дотеперішних виступів вийшов побідно М. Карабут і виграв срібну чашу як першу нагороду, котру подарував для Клюбу п. Угринюк. Другу нагороду виграв п. З. Бичинський, виграючи срібну чашу, подаровану Др. П. Гуцуляком. — Український Клюб Шахістів не виступав покищо до гри з клюбами інших народностей. Сподіється однак це робити, коли прийде на це час.

В. Г. Коман.

Вінніпеґ, Ман., Канада.
У вересні, 1928.

Інститут ім. Т. Шевченка в Едмонтоні, Алта.

Інститут імена Тараса Шевченка, що істнує в Едмонтоні від року 1918, закупив був для себе власний дім, але наслідком загальної післявоєнної кризи неврожаїв в Алберті, не можна було зібрати тільки гроша, щоби сплатити рати. Інститут стратив дім і мусів припинити цілком свою діяльність. Після трьохлітньої перерви зачав Інститут продовжати свою роботу в р. 1925 й міститься в нанятім будинку.

В шкільному році 1927—8, Інститут кромі мешкання і харчу давав своїм питомцям поміч у шкільній науці, обовязкові лєкції українознавства і науку співу. Питомці мали своє Літературне Товариство, що давало їм поле для самостійної праці й вправу у бесідництві.

Настоятелем Інституту був Брат Методій з чина Братів Християнських Шкіл, колишній студент, а потім учитель Української Колеґії св. Йосифа в Йорктоні, Саск. Брат Методій повнив обовязок загального нагляду і уділяв лєкцій катехізму, літурґіки, української історії, української граматики, української літератури і т. д. Науку співу провадив діриґент Українського Католицького Народного Дому в Едмонтоні.

Число питомців зросло до сорок і многим студентам, що бажали вступити до Інституту приходилося відновляти прияття із-за недостачі місця. Інститут пошукує відповідного місця і будинку. Всі питомці Інститута були Українці, крім одного студента. Більшість студентів учащала до середної школи „Гай Скул", кілька студентів студіювало на університеті і кілька учнів ходило до нижчих шкіл.

Інститут не мав ніякого зиску, але й не потребував нічого докладати в році 1927—28. Оплата за харч і помешкання виносила $20.00 місячно. В шкільнім році 1928, оплата буде виносити $24.00 місячно зі згляду на загальний стан цін і на уліпшення в Інституті.

Будинок, три поверховий, новий, мурований, зі всіми вигодами і площею для спорту, яким незвичайно цікавиться молодіж Інститута.

Управа Інститута старається розбудити в питомців замилування до систематичної, солідної науки і виховувати в християнськім дусі на примірних громадян. В минулім році 1927—28 поведення молоді в Інституті було бездоганне. Кожна замітка про молодь була лише похвалою.

Успіхи в науці за шкільний 1927—28 рік були взірцеві. Студенти XI-го степеня дістали пересічно 89%.

Студенти X-го степеня одержали пересічно 100%.

Студенти IX-го степеня осягнули пересічно 91%.

Товариське пожиття в Інституті було бездоганне. Живі звязки єднали Інститут з місцевими українськими орґанізаціями і громадянством. На лєкції українознавства в Інституті, вчащала українська молодіж з поза бурси; сходини студентського Літературного Товариства, що відбувалися що неділі, були доступні для посторонних і відвідувані через місцеве громадянство. Заходом і силами Інститута відбулися в шкільнім році 1927—28. два концерти в Едмонтоні, в місцевім Українськім Народнім Домі і оден концерт в осередку українських осель Алберти, в Мондері.

Спортові дружини Інститута мали в минулому році 13 стріч в гаківці (гокей) і 9 стріч в ставці (бейз-бол) з гарними вислідами, навіть проти визначних анґлійських шкільних дружин.

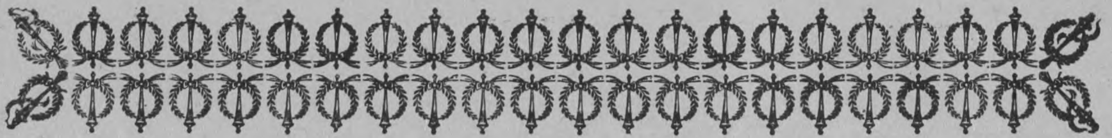
Вся свідома українська громада ставиться до Інститута дуже прихильно.

Кожному народови залежить на тім, щоби виховати добрих провідників. Доброю виховавчою інституцією є все така інституція, котра дбає про релігійне виховання.

Інститут ім. Т. Шевченка у Едмонтоні заслугує на повне довіря українського громадянства в Канаді. Передовсім Українці Алберти мають тут умістити своїх синів, щоби з них вийшли розумні, чесні і характерні провідники українського народу.

Секретар Інститута ім. Тараса Шевченка в Едмонтоні.

Едмонтон, Алберта.
Вересень, 1928.

Український Студентський Кружок у Вінніпеґу—1927-8

Перші збори Українського Студентського Кружка у Вінніпеґу в р. 1927-28 відбулися в неділю, 16. жовтня, 1927, в Українськім Народнім Домі; послідні в неділю, 8. квітня, 1928, в сали при церкві св. Володимира і Ольги. В р. 1927 (в першій половині шкільного року) відбуто 5 зборів; одні в Українськім Народнім Домі, а 4 в школі св. Володимира й Ольги. В р. 1928 (в другій половині шкільного року) відбуто 6 зборів; 3 в школі св. Володимира й Ольги, а 3 в Читальні Просвіти. Отже, в шкільному році 1927-28 відбуто 11 сходин. Збори відбувалися в неділю по полудні. На кождих зборах назначувано, по можности, иншого (шу) предсідника (цю) до переведення зборів, а це тому, щоб дати змогу як найбільше членам (киням) вправитися кермувати зборами.

Впрограму сходин, крім урядової частини, входили ріжнородні точки, напр., відчити, дебати, деклямації, одно-актівки, діяльоґи, спів, балєтові танки, і проче. Крім того, Український Студентський Кружок дав два концерти для загальної публики, улаштував пращальну вечеру абсольвентам та відбув незвичайно вдатні вечерниці.

Слідуючі виголосили відчити (в поданім порядку): п. П. Боднар, „Діяльність І. Франка"; п. М. Вавриків, „Значіння Ідеї"; п. В. Кристалович, „Про Кооперацію"; п. Ів. Роберт-Ковалевич, „Про Світовий Зїзд Університетської Молоді".

„Публична дебата, на тему, „Рішено, що Зєдинені Держави й Канада повинні злучитися", відбулися в неділю, 4. березня, 1928, в Читальні Просвіти. Афірмативну сторону обороняли пп. Ів. Роберт-Ковалевич та В. Калинчук, а неґативну пп. М. Вавриків і А. Ковбель. Опісля пп. Вавриків і Ковбель викликали до публичної дебати на повищу тему пп. Д. Гунькевича й С. В. Озера, представників Українського Народного Дому. Дебата відбулася в неділю, 1. квітня, 1928. Дня 18. марта, 1928. в школі св. Володимира й Ольги відбулася дебата на тему: „Рішено, що женщини відіграють таку саму ролю в суспільнім життю як і мущини". За внеском говорили п-ни О. Гривнак і Л. Жеребко; проти внеску пп. В. Андрушко й А. Ласко.

ЗЇЗД ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ КАНАДИ В ЛИПНИ 1928 РОКУ У ВІННІПЕҐУ, МАН.

Перший публичний концерт Українського Студентського Кружка у Вінніпеґу відбувся в неділю, 4. березня, 1928, в Читальні Просвіти. Пращальний Концерт відбувся в неділю, 8. квітня, 1928, в Інституті Просвіти.

Вечерниці, які були під виключною управою панночок, відбулися в четвер, дня 2. лютого, 1928, в школі св. Володимира й Ольги. Пращальна вечера аб-

сольвентам відбулася в пятницю, 30 березня, 1928, в гостинниці Марлборо. Абсольвентами були: п-ни Ванда Неґрич і Марія Романюк, та пп. К. Андрусишин, М. Вавриків і Петро Довбуш, виділ фільософії; п. Д. М. Ільчишин, виділ рільництва; п. В. Калинчук, виділ електротехніки. Усіх присутних було понад 90 осіб.

Між замітнішими відзначеннями членів У.С.К. цього року стоять слідуючі: п. Д. М. Ільчишин, голова Українського Студентського Кружка, одержав золотий медаль, призначений Університетом Манітоби за найбільший успіх в послідній (пятім) році рільничого виділу; п. Ф. І. Гніздовський одержав сто долярів грішми за успіхи в третім році рільничого виділу і п-на Наталя Сікевич одержала 75 долярів грішми за успіхи в другім році фільософії й природничих наук. Бувший член У.С.К., Іван І. Лесик одержав титул доктора дентистичної хірурґії в Едмонтоні, Алберта.

До У.С.К. напливали письма з ріжних сторін Канади й Европи, головно з приводу започаткування „Студентського Відділу". Проф. Іван Боберський, перебуваючи в Европі зимою, надіслав до У. С. К. друки студентських орґанізацій та привіт з Праги, Чехословаччина.

Український Студентський Кружок в р. 1927-28 мав 54 членів і членинь. До Кружка належали майже всі укр. студенти університету й поважне число студентів вищих шкіл.

В минулім році в Українськім Студентськім Кружку замітна була більша точність як попередно, більша єдність між членами, порозуміння й охота до співпраці, словом — уся діяльність відзначалася більшою енерґією, більшою самопосвятою усіх членів. А усе це разом записує одну з найкращих сторінок життя Українського Студентського Кружка у Вінніпезі.

Вінніпеґ, Ман., 1. жовтня 1928.

Максим Вавриків, писар.

МУДРАГЕЛЬ.

Чужосторонний упросився на ніч у господаря й по вечері як розбалакалися, питає:

„А хто у вас найвищим у селі?"

„В нас в селі найвища є тополя; така висока, що хлопці ніколи не можуть дістатися на верх."

„Та я не про це вас питаю. Я питаю про це, хто у вас є найстарший у селі?"

„О, хто найстарший у селі! Так же кажіть. Найстарший, — це десятимісячний хлопець у мого кума, такий, кажу вам, плаксивий, що як стане репетувати, то мусять всі бічи до нього і забавляти, або з хати утікати так, уважаєте, кричить."

„Та я не про це питаю. Питаю вас про це, хто найбільше має права у вашім селі?"

„Це інша річ. Мій пес найбільше має права, бо на кого хоче, на того гавкає. Навіть на сонце, як йому так сподобається. Кричу на нього, щоби спамятався, але нічо не помагає."

„А хто є найдурніщий у вашім селі?"

„Найдурніщим уважаєте це той, що кому небудь служить. Але в нашім селі нема таких, бо в нас усі ґазди, що нікому не служать. Кожний на своїм працює."

— Н. К.

ПОПРАВИТЬСЯ.

Вона: — Ти обманець! Ти не дотримав своєї обіцянки.

Він: — Не журися мила. Я тобі зроблю другу.

СПРОСТОВАННЯ.

Один член сказав на загальних зборах: „Половина теперішної надзрідної ради— самі осли". Судовим присудом примушено його відкликати цей висказ. Він спростував так:

„Неправдою є, що половина надзірної ради — самі осли; натомість правдою є, що теперішня надзірна рада не складається в половині з ослів."

Кошиковий і Ставковий Клюб.

З початком жовтня завязався при укр. католицькій церкві св. Володимира і Ольги кошиковий клюб за почином Впреп. о. П. Олексіва. Капітаном цего клюбу став Михайло Фарина. Цей клюб приступив до Ліґи Кат. парохій у Вінніпеґу, яку зорґанізовано за почином Товариства Лицарів Колюмба. В склад тої Ліґи входили слідуючі парохії: Св. Марії, св. Йосифа, св. Духа, св. Ігната, Непорочного Зачатія і колеґія св. Павла. Дружини розіграли 30 гор. До розігравки прийшло між двома найсильніщими дружинами: Колеґією св. Павла і парохією св. Володимира і Ольги. Дружини, які мали стати побідниками мали грати три рази. В тих стрічах побіду дістала дружина св. Володимира і Ольги. Вислід був 13 до 31. Як нагороду одержала дружина від Лицарів Колюмба срібну чашу, яка переховується на парохії. Склад дружини був: М. Фарина, М. Хрижановський, В. Баковський, В. Оконський, А. Котенко, Й. Гуйван й І. Ґудз.

СРІБНА ЧАША, ЯКУ ВИГРАЛА В КОШИКОВІМ МЯЧУ ДРУЖИНА ПРИ ЦЕРКВІ СВ. ВОЛОДИМИРА І ОЛЬГИ У ВІННІПЕҐУ.

Заохочена та сама дружина побідою в літнім сезоні, утворила ставкову дружину і грала з анґлійськими, польськими та німецькими дружинами.

Досвід з Кооператив.

Коли 1900 р. Українці зачали більшим числом приїзджати до Канади й осідати на фармах, рівночасно зачали наші знані нам опікуни, жиди, також переселюватися з містів на фарми і закладати крамниці серед нашого народу. Не маючи більшого капіталу, щоб самим зачати торговлю на свою руку, зачали свідоміщі одиниці орґанізувати так звані кооперативи.

Першу таку кооперативу заснував в році 1902. п. Ціхоцький на уділах (шерах) під назвою Сіфтон Трейдінґ Компани. Вона розвивалася широко і перейшла в руки одного зі спільників.

Другу спілку заложив у Вінніпеґу п. Кирило Ґеник (помер 1925 р.,) разом з Т. Стефаником, Й. Макарським (помер 1927 р.), Іваном Неґричом і Й. Димою, під назвою: „Австро Кенедієн Трейдінґ Ко." в 1903 році. Та спілка істнувала до 1906. року. Управителем тої спілки був п. Т. Цюпа (небіщик).

В році 1907. завязано спілку в Етелберті, Манітоба, при помочи п. Івана Коцана, бувшого учителя і секретара тамошного муніципалу а управителем тої спілки був В. Маґіс, а була також філія в Ґарлянді, Ман. Ця спілка істнувала до 1913-го року і управитель п. Маґіс мусів її перебрати і є властителем до тепер.

В році 1908. учителі В. Карпець, В. Чумер і В. Колодинський заложили спілку торговельну в Лейдівуд, Ман. Ця спілка істнувала до року 1915. Властителем тої торговлі став В. Карпець, щоби ратувати її від занепаду і є ним по нинішний день, а був її управителем.

В році 1909. заложили спілку на 25 долярових уділах Гаврило Сліпченко, Клим Паньків і Тарас Дмитро Ферлей, котра істнувала несповна два роки і розпалася Та спілка мала склеп на розі вулиць Меґнуса й Пара, у Вінніпеґу.

В році 1909. заложено спілку на уділах 25 долярових у Вайта, Ман. за почином панів Й. Кулачковського, Н. Боднарчука та інших тамошних учителів. Склеп не йшов, як слід. Управителем спілки був Н. Боднарчук, котрий по році 1914. змушений був переняти її під свій приватний провід. Назва спілки була — Вайта Трейдінґ Ко., Вайта, Ман.

В році 1911. зорґанізували спілку п. Гаврило Сліпченко, Василь Чернявський (забитий в р. 1912) під назвою Ґудів Трейдінґ Ко. Управителями її були Гаврило Сліпченко, Юрко Мачула, Ярослав Кунинський. В 1913 році купив її п. Іван Щурко провадив її до 1926 р. і продав другим.

В році 1912. зорґанізував спілку на уділах 25 долярових в Роблїні, Манітоба, за поміччю свідоміщих фармерів п. Емануїл Михайлюк, тодішний учитель, а тепер адвокат в Едмонтоні, Алберта. Управитлеем спілки були Іван Грицюк і Сторожинський, а ця спілка істнувала около два роки, але будинок згорів і це був кінець.

В Ґленелла, Манітоба, за почином учителя Сікорського зістала зорґанізована спілка на уділах 25 долярових в році 1915. й істнувала до року 1917. Управителем був п. Сікорський. Назва спілки була Ґленелла Трейдінґ Ко. Вона не істнує. Ніхто її не купив і длятого розлетілася. До нині нема там ані одного української торговлі.

У Вінніпеґу зістала зорґанізована спілка в будинку Народного Дому на уділах 100 долярових, за почином заряду тодішного Народного дому: п.п. Т. Д. Ферлея, Ярослава Василя Арсенича, Івана Не-

ґрича й інших. Управителями спілки були п.п. Іван Неґрич, Клим Паньків і Пернаровський. Спілка істнувала від року 1914 до року 1916. Спілка була під назвою „Народна Торговля". Спілку нерозвивалася і її купили панове А. Струсь й І. Цірко, а провадять її до нині дуже добре.

Дійсна спілка на підкладі кооперативнім була заложена о. Нестором Дрогомерецьким в Овкборн, Ман. за поміччю галицького кооператиста п. Івана Петрушевича. Назва спілки була Овкборн Коперейтів Трейдінґ Ко. Управителями її були панове Михайло Новосад, Андрій Сівіцький й Іван Цюпак. Спілка зістала заложена в році 1914. й істнувала до року 1925. Опісля купив її Стефан Ґерилюс.

В році 1915. о. П. Божик зорґанізував кооперативну спілку на десять долярових уділах у Мондері, Алберта, з філією у Веґревілі. Головним управителем був Николай Грекул, місцевий торговець фармерським знадіббям. По двох роках спілку звинено з браку досвіду в провадженню торговлі.

Кооператива у Форт Вілліямі, Онт. основалась в 1922 р. на уділах по 25 долярів. Має 65 уділовців і дійшла до майна около 40,000 долярів. Розвивається дуже добре.

Богато більше спілок було зорґанізованих, про котрі не маю подробиць, а то: в Комарні, Ман.; в Калдері, Саск.; Ґардентоні, Ман.; Радіссоні, Саск.; Врокстоні, Саск. й інших місцевостях.

Вище згадані спілки були консумційні до продажі поживи, одіння і потреб життєвих фармерів.

Лише для пояснення згадуємо, що в році 1916. зістала зорґанізована спілка продуктивна на продаж збіжжа, під назвою „Рутініян Фармерс Елевейтор Ко. Лтд.". Це не є кооператива. Уділи спілки були продавані по $100.00 і кожний уділ має оден голос при голосованню, а зиск числиться від уділу. Цю спілку зорґанізували п.п. Ярослав Кунинський, Іван Петрушевич, Йосиф Боянівський, Т. Д. Ферлей, Я. В. Арсенич, Гаврило Сліпченко й інші. Спілка ця має осідок у Вінніпеґу і є злучена з анґлійською фірмою „Провіншіял Елевейтор Ко. Лтд.", управителями її були п. Медефорд, Я. Кунинський, Т. Д. Ферлей, В. Свистун. Перейдім до кооператив.

В році 1923. зорґанізовано спілку для печення і продажі хліба у Вінніпеґу, під назвою Юкраїнієн Воркерс Юніон Бейкері. Властителями тої спілки є слідуючі члени: Олекса Андрейчук, Олекса Кучер, Никола Доскоч, Лука Строїч й Іван Татарин. Спілка по нинішний день чим раз лучше розвивається. Пекарня находиться при вул. Стеллі, 626.

Цього року зорґанізувалися дві спілки кооперативні, в місцевостях Ст. Мартін, і в Поплярфілді, Манітоба.

На Сент Мартін основували спілку тамошні фармері, однак ми не в стані подати імен уділовців.

В Поплярфілді управителем є п. Василь Белей і Береськевич. Назва спілки є „Поплярфілд Коперейтив Стор." — Спілка має около 40 уділовців, по 25 долярів оден уділ.

Найбільша спілка торговельна мішаних товарів, була заснована у Веґревіллі, в провінції Алберті, в 1908 р. п.п. Петром і Андрієм Зваричом, Василем Чумером й іншими. Спілка істнувала до року 1921. Управителем спілки у Веґревіллі був п. А. Зварич, а опісля Василь Чумер. Спілка на початку мала оборотового капіталу в сумі $4,000.00, при кінці мала вартости на суму $300,000.00, з тої суми довгу $150.-000.00. Спілка мала уділовців около 1,200, з сімома філіями в Чіпмані, Ламонті, Андрю, Смокилейку, Інґенсфілді, Редусвеллі.

Як причини упадку спілки подають безсторонно, що 1921 р. по війні продукти фармерські упали були на яких 70%, товари, куплені спілкою попередно по високих цінах, упали значно на ціні, фармері довгів не могли сплачувати і спілка не могла тих несподіванок передержати. Збори і заряд спілки виплачували надвишку людям купуючим, не лишаючи резервового фонду для спілки, на непредвиджені недобори.

Головна причина упадку вище згаданих спілок була ця, що члени спілки брали кредит і на час не віддавали, але не лише члени брали на кредит, але більша часть покупців. Купець, що дає нерозважно на кредит а не має сили стягнути довгів, не може розвинути свого склепу. Одна з важніщих причин була ця, що при закладанню спілок орґанізатори, щоб заохотити людей до складання грошей, представляли їм високі в цифрах зиски, а коли по році чи по якімось часі члени зобачили, що нема того, що обіцялося,

члени ставали недовірчиві і спілку лишали. Народови треба казати правду, лише чисту правду, коли ходить о довіря в бизнесі.

Важною причиною була також ця обставина, що члени спілки не купували солідарно в своїй спілці.

Кооперативи ділимо на продуктивні і консумційні.

Межи нашим народом найлекше орґанізувати кооперативи продуктивні, тому що в продуктивних спілках фармер не бере кредиту, а йому платиться, як н. пр. в так званих „пулах", по українськи „узлах": „Пшеничний Узол", „Худібний Узол" і т. п.

Консумційні кооперативи можливі лише спосіб, уживаний в Шкотляндії між робітниками. Збирається число людий, складають певну суму грощей, від котрих визначається 7 проц. річно. За ті гроші купують товар, винаймають будинок і чоловіка, щоб видавав їм товар і замовляв. Члени платять за винайм будинку і чоловікови за обслугу й інші видатки в пропорції до купна товару, а товар платять готівкою, як коштує на місци. Кооперативний змисл межи нашим народом істнує і народ відчуває потребу виконання, але одно важне, що ми до цього часу не маємо людей, які малиби досвід кооперативи провадити.

На всякий случай в тім часі від 1902. року, це є від проби першої кооперативи до нині, через чверть століття досвід наш купецький збільшився і много Українців провадить свої власні склепи. Тут виховуються знавці торговлі, які опісля будуть могли попровадити з певним досвідом купецьким і більші кооперативи.

У Вінніпеґу повинні повстати кооперативи, для продажі одіння, залізних предметів а також господарських знарядів. Такі кооперативи моглиби обслужити і Вінніпеґ і покупців поза Вінніпеґом і то не самих Українців, але взагалі покупців.

Ілько Цюпак.

Вінніпеґ, Ман.
Дня 4-го падолиста, 1928.

БАНКИ В КАНАДІ.

В році 1928 в місяці липні получилися два банки в цей спосіб, що банк Комерсовий злучив свій капітал і свої бюра з бюрами банку Стандард. Банк Стандард має свою осередню в Монтреалі, яка міститься у 32-поверховому хмародері. Злучений тепер бан Ком.-Станд. має 815 галуз. Роял бак має в Канаді 766 галуз. В цілости однак 902 галуз, коли почислити галузи і поза границями Канади.

Горожани Канади не були доконче вдоволені з тої сполуки обох банків, бо це означає вилучення конкуренції а утруднення кредиту.

Під цю хвилю працюють в Канаді банки в числі десять, які мають чартер. Наводимо їх після їх капіталу:

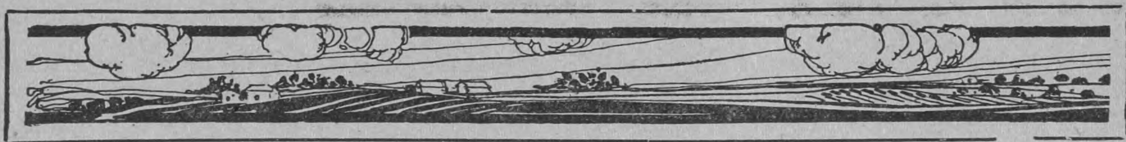
Роял	$30,000,000
Монтреал	29.916,700
Комерс-Стандард	24,823.400
Нова Шкотія	10,000.000
Домініон	6,000.000
Кен. Національ	5,500.000
Імпіріял	7.000.000
Торонто	5,000.000
Провінціонале	4,000.000
Секюріти-Вейбурн	655.700

Українці в Канаді моглиби основати кооперативний банк, який при совіснім проводі має всякі можливости доброго розвою. Капітал є, треба тільки доброї волі і солідної праці.

У Львові істнують слідуючі українські банки: Банк Гіпотечний, Підвалля ч. 7. — Банк Союз Ревізійний Ринок ч. 10., — Банк „Дністер" вул. Руська ч. 20. Через ті банки можна купувати поле в старім краю з ріжних парцеляцій, яка там переводяться, можна складати ощадности в долярових контах, які приносять далеко більший процент, як в Канаді.

Вінніпеґ, Ман., Канада.

Б. Н.

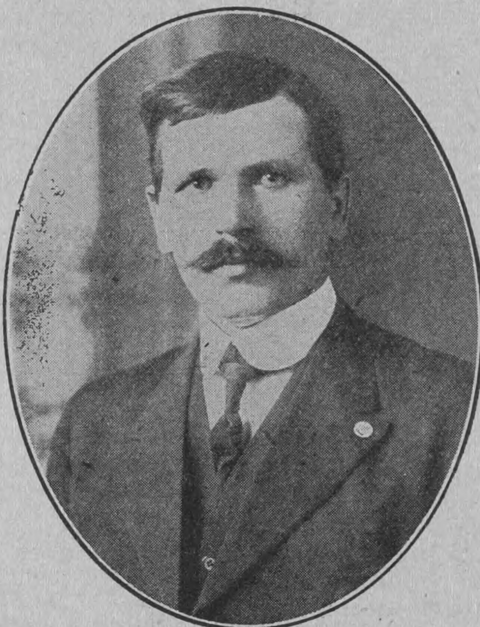

В Канаді склепаром.

Розповідаю це для того, щоби хто міг з цего де що навчитися, та щоби не тратив надію на лучше тоді, коли йому тяжко приходить.

Мій батько був бідним господаром в селі Дегаві, коло Галича й не міг мені дати високої школи, — я ходив лише до сільської школи в Дубівцях, бо в нашім селі школи не було. Батько помер, коли я мав 17. літ, оставив нас пятеро дітей і маму, яка часто занепадала на здоровлю. Я був найстарший, отже мусів працювати у господарів, за смішно малу ціну й помагати мамі отримувати діти. Було чотири морґи поля, але було двіста ринських довгу, які треба було платити довжникам; Дністер навідував нас часто своїми повіннями. Я оженився і за жінкою прибуло лише пів морґа поля.

Господарити не було начім, жилось бідно а коли в нашім селі заложено кооперативну крамницю, я став в ній за робітника, за шість ринських в місяць. По кількох літах праці в крамниці, набрав я досвіду, як її провадити. Позичив троха грошей у добрих людей і заложив свою крамницю. Якось жилося... Але дав Бог троє діточок і я став думати про Канаду, про яку чув з листів від наших людей, які були в Канаді й писали, що вона новий край і в ній можна мати даром землю, ліс, та пасовиско, лекше жити. Жаль було покидати рідне гніздо, своїх приятелів, між якими був я членом у громадській раді та членом церковного комітету, але що було робити, біднота гнала до Канади, а нестатки, вигонили з хатки, як каже наша приповідка. Продав я, свою „дєдину" і поїхав до Канади, а що грошей на подорож мені неставало,

ДАНИЛО ТОРБЯК
Купець в Поплярфілді, Ман.

то один мій приятель, що також їхав зі мною до Канади а мав троха більше грошей, як було треба йому на подорож, позичив мені сто ринських, а другий мій приятель позичив мені пятьдесять ринських. Довг той я віддав їм давно зі щирою подякою. Подорож була тяжка, бо вітри віяли по морю.

В марті, 1906 р. приїхав я до Вінніпеґу. Чужий край, чужі люди, інакші обставини, інакші вимоги, чужа мова, пригнобили мене, але я не подавався. Я все вірив, що удасться виробити якось життя. Коли повесніло, я поїхав на гомстед, на Паплярфілд, що лежить вісімдесять миль на західну північ від Вінніпеґу. — Фарма камениста, з корчами та млакою, але щож робити, тут така околиця. Жию на ній і доси і маю виробленої землі, не більше як десять акрів, інші наші ґазди мають більше виробленої землі, — а є нас тут около сто родин, що поселились тут тоді, коли я, і троха пізніще.

Не пригадую собі, чи мав я якого цента тоді, як сів на фарму. Памятаю добре, як будував я буду, що мала бути хатою, як зносив до купи на плечах сирі осики, як „латав" дах, як перші грядки робив.

Тяжкі то були часи на початках на фармі. Як тепер пригадаю собі, то страшусь від них більше, як тоді, коли переживав їх! Найближче наше місто було Тюлон, сорок і вісім миль на схід від мене. Просторонь була поросла дрібним, осиковим лісом, корчами та мочарами і треба було пішки йти до того місточка то за одним, то за другим, бо тягла свого не було. Аж пізніще я з своїм шваґром купили ми спільно пару биків і віз, але аж тоді, як уже заробив троха грошей. Вісім літ ходив я на ріжні роботи на залізничу дорогу, то до фармерів; де міг роботу дістати, там робив, бо треба було. Нераз ходив пішки аж до Вінніпеґу вісімдесять миль звідси, а навіть дальше, бо аж до Моріс, що лежить сорок миль дальше за Вінніпеґом на полудне.

Богато разів робив я в Норсес, двацять миль звідси у Жидів, що тут поселились на державних землях, про яких говорили, що їх барон Гірш спомагає грішми, я діставав пятьдесять центів на день, а лише деколи платили при корчованню троха більше. Але то вже пізніще. Тепер там нема ані одного Жида на землі. Порозходилися кудись і занялися чимсь иншим; а було їх там у той час кількадесять родин, а земля їх стоїть тепер путскою. Інші наші осадники ходили пятьдесять миль звідси корти різати до Плейс Гому, по сорок центів від корта. Такі то були наші гаразди...

Десь около 1912 р. нам троха полекшало в цій околици, а то тому, що Сі-ен-ар став будувати тут залізну дорогу. — Залізничий насип перетинав мою фарму і коло моєї хати були розложені намети, де ночували робітники і коні контракторські. Я робив деколи при насипі дороги й де що заробляв, а моя жінка прала робітникам сорочки і також заробляла шість, а часом десять долярів на тиждень; деколи продавала до кухні в наметах, молоко і масло і також де що з того приходило до хати. Це мене поратувало, я поплатив деякі довги, що мав і де що троха грошей заощадив.

Коли це діялося, — не пригадую собі добре, котрого це було року, я з кумом Олексом Кидиком, який тепер жиє в Гадашвілю, порадилися заложити крамницю спільної. Пійшли ми оба до Вінніпеґу накупити товарів. Ми оба не знали анґлійської мови, щоби розпитати в кого купити можна товари, тож походили два дни по Вінніпеґу, а на третий день вернули з ніщим до дому. Ідучи, по дорозі через Інвуд, ми повернули до Жида Перлеса, який мав тут крамницю і розповіли йому, чого ми ходили до Вінніпеґу. Він нас вислухав, надумав і продав нам деяких товарів зі своєї крамниці, за що ми заплатили йому триста шістьдесять долярів готівкою. На другий рік я сплатив свому спільникови його частку з крамниці і сам став крамарем у Паплярфілді. У тім часі я дістав також почту, за яку уряд платив мені сто долярів на рік. Не було чим їхати, то я носив почту на плечах з Брод Валею, що лежить сім миль звідси. Не раз треба було по коліна, а навіть висше бристи у воді і нести на плечах листи у мішку й інші пакунки.

Була це тяжка праця, але що було діяти. Я твердо вірив, що колись буде лучше.

Крамницю провадити в Канаді є трудніще як в Старім Краю, бо тут треба давати більше на кредит і це крамаря заводить у довги і допроваджує до банкроцтва. Але я це зрозумів в кілька місяців, як почав торговлю, й уникав цего, о скілько було можливо.

Крамницю проваджу старанно, доходи і розходи точно записую, на кредит стараюсь в маґазинах не брати, а коли беру, то так, щоби до трицять днів зложити там гроші; бо проценти які я маю платити за товари компанії по трицятьох днях від мого кредиту, волю дати покупцям при опусті ціни на товарах.

Ніколи не роблю так, щоби перебігати інших двох склепарів, що є тут у місточку. А коли підупадає крамниця, тоді ратуюся в той спосіб, що менше даю на кредит і стягаю довги з моїх покупців.

Крамницю провадить тепер мій син Петро, а я проваджу почту. Синови показую з мого досвіду як треба робити, щоби було добре.

Переживав я також родинні прикрости. Жінка моя слабувала постійно чотири роки й нарешті відбула тяжку операцію на жолудок. Вже четвертий рік як вона по операції, але здоровля, як треба, немає. Старший мій син, Стефан, який помер тому два роки най з Богом спочиває, слабував кілька літ на якийсь „лупус", казали лікарі, що дістав це на лици від

СКЛЕП ДАНИЛА ТОРБЯКА В ПОПЛЯРФІЛДІ, МАН.
Торбяк і його жена стоять коло свого авта.

Коли торговля не йде так, як моглаби йти, я не злощуся і поводжуся спокійно. Своїм покупцям стараюся давати добрі товари і добру вагу. В непотрібні бесіди не заходжу, а коли чую які нарікання одних на других, як то звичайно люди мають навичку говорити, в такі річи невтручуюсь і не доношу тим, до яких та бесіда відносилась.

За Божою помоччю маю нині три фарми, які невартують богато, бо каменисті, не орані, але тримаю їх на то, бо маю діти і їм колись можуть придатися на пасовиско. Крамниця з будинками вартує пару тисяч долярів, та деякий цент, як то кажуть крім цего калатається. Не є це великий маєток, але дякую Богові, що й цего майна я міг доробитись на старість.

урізання бритвою, як голився. Їздив два рази до Рочестер, в Злучені Держави на операцію, коштувало богато грошей й надармо — помер, оставив жінку і троє малих дітей. І цими треба опікуватися, бо то невістка і внуки. Треба їм помагати, бо хто їм поможе, як не я.

Дочка Марія віддана за учителя Володимира Костюка, що учителює тепер в Етелберті, Ман., а менший син Михайло, ходить до Високої Школи св. Павла у Вінніпеґу, бере десятий степень.

Пережилося також клопоти громадські. Пятнацять літ тому назад, як будували тут державну школу. Два роки наші громадяне не могли згодитись, котре вибрати місце під школу, перечились і перетягали матеріял з одного місця на

друге. Вкінці, вдалося мені їх переконати, щоби будувати школу в місточку. Школу тут збудовано і нині кожний видить, що тут її місце, бо в місточку якось вигідніще і краще виглядає.

Маємо тут також нашу українську греко-католицьку церков, яку побудовано 1917 р. Я дарував один акер землі під церков зі своєї фарми, та спомагаю церков чим можу. Якось, слава Богу і мені і людям нашим в цій оселі не йде дуже добре але не йде надто зле. Коби люди мали до себе більше довіря і більше єдности, то булоби лучше.

Розповів **Данило Торбяк.**
Поплярфілд, Ман.
Записав дня 10. вересня, 1928.
Пн. Бк.

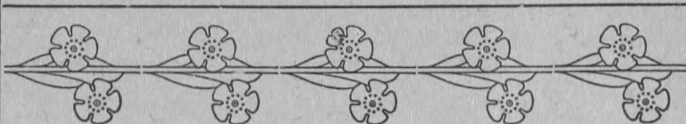
Український Журналіст.

Колись повернемо до Українців, які працюють на ріжних царинах життя в Канаді, а походять з Буковини. Нині згадаємо Михайла Грушку.

М. ГРУШКА

Михайло Ґрушка, якого світлина тут поміщена, — родився на Буковині, в селі Шипинцях, до Канади прибув 1911 р., як мав сімнацять літ. Року 1913 вступив до учительського семінара в Реджайні. Скінчив його з успіхом, став учителем й учителював якийсь час в Алберті і Саскачевані між Українцями. Року 1918. виїхав з Канади до Америки й через якийсь час був там при війську, а опісля ходив до Високої Школи і на університет у Вашінґтоні. Ще пізніще він скінчив журналістичний курс в Каліфорнії й дописував до анґлійських часописів, інформуючи анґлійський світ про Українців. Вернувшись назад з Америки до Канади в червни 1928 р., приняли його до редакторського складу анґлійського часопису „Фрі Прес" у Вінніпеґу, де працює як референт славянських справ. В тім часопису час від часу поміщує статті про Українців, чим зближує ці два народи до гармонійного співжиття в Канаді і цим розбиває злі гадки деяких Анґлійців про нас. Робота його є гідна пошани для Українців в Старім і Новім Світі, бо викликає зацікавлення серед Анґлійців, які мало знають про нас.

З ПРАЦЬ О. П. БОЖИКА.

Казка про вишневий сад.

Жив собі бідак, що не вмів про себе дбати. Або встав пізно, або не прийшов на час, або не зашив діри в кешені і згубив зароблені гроші.

Мав він одного сина і три доньки і коли вмирав, сказав синови: „Коли хто схочеться женити зі сестрами, то не питай його, що він за оден і як він називається та чи має маєток, але нехай бере цю сестру за жінку, яка йому подобається."

Бідак помер й поховали його.

Минув рік, минув другий, вже і третий минає, а з женихів ніхто не приходить, щоби женитися з дівчатами.

І вже переступило на четвертий рік, коли хтось в місяці лютім, вечером, зашкробав у вікно з подвіря і сказав захриплим голосом:

„Я Мороз, я прийшов за найстаршою сестрою, бо хочу, щоби була мені за жінку".

Брат випровадив з хати найстаршу сестру на студінь і віддав Морозови.

Минув рік, минув другий, хтось отворив раненько вікно від городу і зашепотів:

„Я возьму середущу сестру за жінку, я Дощ."

Брат випровадив середущу сестру в город на дощ, між зелені грядки і передав її Дощеви.

Минув рік, минув другий, минув третий і четвертий. В місяці падолисті, коли вітер мече по землі жовтим листям, задзвонили усі шиби від поля і брат почув острий голос:

„Я возьму наймолодшу сестру за жінку. Я Вітер. Я прийшов тепер за нею."

Брат не виходив з хати. Стало йому жаль, що сам лишиться, але Вітер потряс вікнами і загудів у двері. Брат випровадив на подвіря наймолодшу сестру і віддав її Вітрови.

Лишився брат сам, сестер нема. Нема з ким говорити. Щож робити, коли сестри повіддавалися, треба і йому про себе подумати.

Пійшов він до старого дідуся, що ходив по цілому світу, много країв видів, много людий знав і великий розум мав. Розповів він про сестри і запитав, що йому робити.

Старий дідусь з сивим волоссям а чорними вусами подивився на чоло брата і сказав:

„Ти молодий, перед тобою цілий світ. Але не будь недбалий, як твій батько. Будеш стояти на місці, то лишишся на місці, а другі пійдуть наперед. Не будеш трудитися, не будеш нічого мати. Як далеко пійдеш, так далеко будеш на переді. У вишневім саді, далеко відти, темно-червоні вишні пристигають. Двох велитів, Буйний і Нерозвага стоять при брамі і котрий з них перший вийде, той зірве вишні і возьме за жінку чорнооку дівчину, що там у вишневім саді пісні співає. Ти дістанься до саду, далеко треба йти і много перебути. Коли переможеш велитів, возьмеш чорнооку дівчину за жінку а до неї належить сад з вишнями і великі пшеничні поля."

„А скажете мені дорогу?"

„Ні, не скажу, мусиш сам пошукати."

Брат думав, чи йти в далекі небезпеки. Думав і пійшов. Пригадав собі на сес-

три, що вони моглиби йому дати раду, куди мандрувати. Хотів найти найстаршу сестру.

Пійшов на північ стежками, по дорозі їв оріхи, що їх мав в торбі, пив воду з плитких і глибоких рік. Перейшов одинацять гір, що були не раз вищі від хмар а не раз нижчі від порога.

Дійшов до леду на морі та йшов ледом і ледом. Одного ранку збудився на кризі, що плила морем, бо відломилася від берега. Плив брат морем і плив, аж крига приплила до високої ледової гори, що мала два високі верхи. Між верхами стояла хата і світила вікнами по морю.

Брат зіскочив з криги і зачав драпатися на гору до хати. За два дни видрапався до дверий і відсунув ледяну плиту, що була дверима. Засунув її за собою.

В хаті сиділа жінка при кроснах і ткала цьвіти, такі, які вицьвітають по шибах цілого світа, коли мороз йде вулицею. — Брат зблизився до кросен, жінка обернулася і крикнула:

„Брате, як зайшов ти сюда?"

Це була найстарша сестра.

„Мого чоловіка нема дома, ходить по полях, а я тчу цьвіти на шиби від вікон. В нашій хаті тепло, бо палимо траном, як наші сусіди Ескімоси. Тяжко мені жити між ледами."

За кілька днів вернув Мороз домів. — Присадкуватий, в сибірськім кожусі з білих лисиць, у великій шапці з білого медведя. Лице широке, тверде, але веселе. Він затирав руки і розповідав, як одні люде бояться його, підносять ковнір понад вуха, завязують шию і ховаються скоро до хати. А другі не бояться його, виходять сміло в сніги. Ті відважні подобаються йому більше, як ті боягузи.

Мороз виймав час від часу табакирку, заживав табаки і пчихав. — „Це добре від перестуди." — Казав він до брата.

„Але, чи ти знаєш, де є вишневий сад, в котрім співає чорноока дівчина Принада?" — запитав брат Мороза.

Мороз відповів: „Коли я приходжу до вишневих садів, то вони не мають листя і дівчат в них нема. Але я не ходжу по цілому світу. Ти пійди до середущої сестри, вона може знає."

Мороз кивнув рукою. Під хату прибігли дванацять псів з санками. На переді пес Кі-ві-кі і пес То-по-ко.

„Сідай," — сказав Мороз — „і їдь так довго, як далеко лежить сніг, а потім йди піхотою, аж зайдеш до сестри."

Пси рушили з місця, Кі-ві-кі і То-по-ко на переді, гнали і гнали з гори в долину а потім по рівнім леді, що вже примерз до ледяної гори. Добігли до рівнини, де сніг кінчився. Брат висів а пси завернули назад домів.

Брат пійшов на полудневий схід, переходив, дебри, де були дикі звірі. Боявся нераз, але перемагав страх і йшов дальше. Зайшов у високі гори і зачав спинатися на широку гору, якої не можна було обійти довкола. Чотири дні йшов на гору і дістався на верх, де світило сонце, а хмари були в долині. Верх гори був камінний, порослий мохом денеде.

Брат обійшов верх довкола і натрафив на великий ґанок з камінними лавками. Високі склянні двері були отверті і коли станув на ґанку, через відчинені двері вибігла у синім плащі, з розпущеним, русявим волоссям, середуща сестра. Він її зараз пізнав.

„Добрий день, сестро. Видиш, що я тебе найшов. Де є Дощ, твій муж?"

„Ми мешкаємо тут над хмарами. Мій муж знає, де треба дощу на городовину і на цьвіти, а де треба зливи, бо земля хоче пити. Але він сам любить сухе місце. Мені тут на камени тяжко жити. — Маємо все сонце, а низше нас хмари, видиш, які біляві, синяві і чорні."

За кілька днів прийшов дощ домів. Середного росту, плечистий, з нудним, китайським лицем. Говорив поволи, широко, оповідав, як ходив по загонах і поливав водою росаду по городах.

„А ти знаєш, де є вишневий сад?" — запитав брат, — „коло саду два велити, а в саді дівчина пісні співає?"

Подумав Дощ, подивився на хмари в долині і сказав поволи: „Не пригадую собі. Таких, що бються, я стрічав по дорозі і поливав водою, але двох велитів я не стрічав, дівчата в дощ не люблять співати, так я не міг їх застати у вишневім саді."

Дощ плеснув в долоні і до вікна прилетіла сива хмара.

„Сідай" — каже Дощ до брата — „а хмара завезе тебе до третої сестри, що вийшла за Вітра. Ми собі добре жиємо і себе відвідуємо. Він тобі скаже, де вишневий сад шукати."

Злякався брат, як тут сідати на хмару. Певно злетить в пропасть і ніколи не до-

їде до вишневого саду. Але переборов страх і сів так безпечно, як сідається в сіно на луці. Ледви сів і сказав: „Будьте здорові!", а хмара вже рушила з місця і пігнала на схід. Гнала понад море довго, довго, а потім гнала понад огнистими горами, що викидали з середини землі попіл, дим, огонь, огнисте каміння, летіли понад багнами, що кипіли і булькотіли, як повило в залізнім горшку на огні. — Пара летіла за хмарою і прилучилася до неї.

За півтретя дня хмара злетіла в долину, торкнулася землі і брат станув рівними ногами на прерії. На полудне стояли

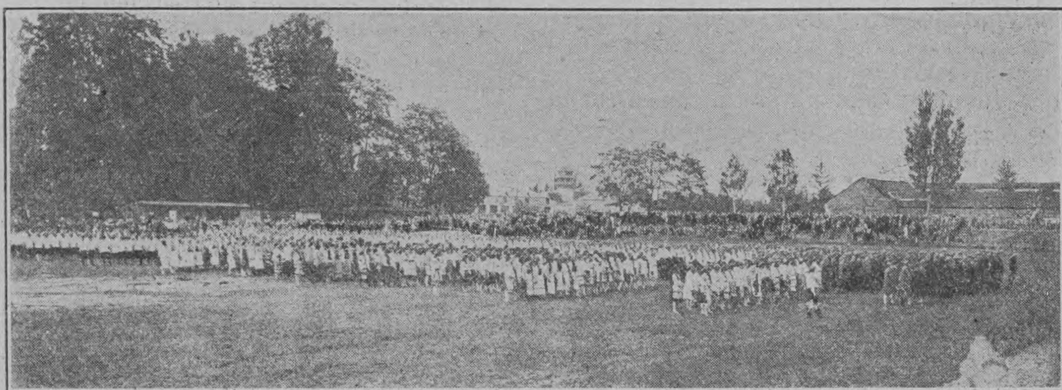
„А де тепер твій чоловік?" — спитав брат.

„Нині він власне дома, що рідко лучається" — відповіла сестра. — „Я звичайно сама, в тім підземеллю."

За якийсь час прийшов Вітер зі своєї світлиці, високий, худощавий, із зарозумілим підбородком, рухав щоками, бо жував жуку.

„Як маєшся, шваґре? Я коло тебе нераз перебігав, але не мав часу задержатися. Як тобі поводиться?"

„Я йду до вишневого саду, а не знаю де він є. Може ти вмієш показати мені дорогу?"

СВЯТО В ЧЕСТЬ ПОЛЯГЛИХ У СВІТОВІЙ І УКРАЇНСЬКО - ПОЛЬСЬКІЙ ВІЙНІ ЧЛЕНІВ СІЧОВО - СОКІЛЬСЬКОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ, ДНЯ 24. ЧЕРВНЯ 1928 РОКУ. КУРЕНІ ПРИ ОТВОРЕННЮ СВЯТА В УКРАЇНСЬКІМ ГОРОДІ У ЛЬВОВІ.

стовпи, а на них повівали прапори. Приходить ближче і видить залізну браму, на брамі знаки всіх держав світа.

Застукав брат: Стук-стук-стук-стук!

В Брамі отворилося віконце а з віконця показалося лице наймолодшої сестри.

„Добрий день, сестро, дощова хмара привезла мене до тебе."

Сестра отворила залізну браму і обоє війшли в підземну палату. Якесь дивне світло світило всюди і було ясно.

Сестра оповідала про свого мужа: — „Мій чоловік ходить по цілому світу, відвідує всі народи. Розповідає мені потім. Одні народи працюють і богатіють самі, а другі народи працюють, але не на себе, лише на других і все бідні.

„А то чому так?" — запитав брат.

„Бо ті народи, що працюють на чужих, жертвують на чужих, а не хотять жертвувати на своїх, сварливі розбивають себе й бідують".

„Чому ні," — відповів Вітер, — „той сад росте між двома ріками, що збігають до моря. Воно має чорну воду, бо дуже глибоке. Не маю часу з тобою говорити, спішуся з дому. Ходи зі мною."

Пійшли піхотою, бо вітер все пішки ходить. Здавалося, що йшли поволи, але вони йшли дуже скоро. Вітер взяв брата попід ліву руку. Ледви доторкали землі, пересувалися понад води рік і озер, перемайнули понад океаном, неначе понад широкий степ. Брат задихувався, але вони не бігли все дуже скоро, йшли часом поволи, а часом навіть ставали на місці. Тоді довкола них ставало тихо. Вітер мав на собі довгий, легкий плащ, що стелився широко і ніс їх обох неначе крила.

„Видиш, тут вишневий сад. Будь здоров, я йду дальше". — Сказав вітер.

На легкім горбі хитався зелений сад. В саді рвала дівчина темно-червоні виш-

ні і співала пісню, а голос в неї був ясний і любий, як соняшне світло.

Брат мав спрагу і закликав: „Дівчино, подай мені вишень хоть одну пригорщу.“

Дівчина оглянулася. Мала чорні очі і русяве волосся. Побачила подорожного, змученого, блідого і сподобалося її його високе чоло.

„Той лише вишні рве, що через браму дістанеться.“ — Сказала вона до нього. Брат обходив город і зближався до брами.

Два велити стояли і обкладали себе кулаками. Кожний з них хотів перший війти до саду, а не хотів пустити другого і оба не пускали нікого третого. Сили в них були рівні і оден другого не міг подужати.

Брат здурив їх від разу, щоби не тратити часу.

Вони спостерегли його, коли крикнув: „Ратуйте!“ і кинувся на землю. Велити пустилися бігцем і коли прибігли до нього, він зірвався з землі і побіг просто до воріт, вбіг до саду і затріснув ворота. Велити здурніли. Кричав ратунку, а побіг здоровий, як кінь, у ворота.

Дівчина сміялася весело, сміялася і сміяла.

„Там на тій вишні на право є найбільше вишень, ходи я поможу тобі нарвати“, — сказала дівчина до брата, коли насміялася до схочу з обдурених велитів.

За тиждень було весілля брата з чорноокою дівчиною. І я там був, мід і вино пив, обарінцями закусував, велитів частував. Бо й вони на весілля прийшли і присюди танцювали. З пшеничних ланів долітали до наших столів весільні пісні женців, що співали нам для веселости. А староста мав промову до гостий і сказав: „Треба йти, щоби зайти, треба дбати, щоби мати.“

Так я прийшов тепер до вас і вам всьо розказав, а ви роскажіть дальше, коли собі спамятали. А як не спамятали, то пропало, чекайте, аж другу казку розкажу.

Вінніпеґ, Ман., Канада.

30-го падолиста, 1928.

„Майк Кеп.“

Він приїхав до Канади з Галичини 1912 р. й остановився у Вінніпеґу. У Івана Голки був на помешканню три роки, а робив в різні Свіфта й навчився троха читати й писати по анґлійськи. Називався Микола Шапочка, але що така назва недобре звучала по анґлійськи,то він назвав себе Майк Кеп. Був чорнявий, присадковатий, говірливий. Носив на бакер чорний капелюх, з задертою крисою з заду, в гарнім одінню, широкі сподні закочені з долини й черевики з задертими носами до гори, в ковнірку, й червона краватка на грудях з великою шпилькою. Так виглядав Майк Кеп.

З разу був несміливий, як звичайно сельська дитина, але скоро осмілився, став товаришити з Анґлійцями, й під час спочинку на полудне сідав коло Анґлійців, дальше від своїх людей, які мали звичай сидіти окремо від Анґлійців. До українських товариств не належав, до церкви не ходив, українських часописів й книжок не читав. З часом перейшов на помешкання до Мекмелена, Скачмена, на Елмвуді, в передмістю Вінніпеґу, за рікою.

Був він з бідного дому. Родичі померли, як був малим хлопцем, а виріс коло старшого брата.

Зразу, як приїхав до Канади, тужив за домом, за рідним селом, але з часом міщанське життя, міська хатна обстанова стали його відчужувати від всього свого рідного. Приставав з родиною Мекмелена і чим раз все більше переймався анґлійщиною. Любив часто заходити в анґлійські театри і там прислухувався анґлійським пісням і музиці, та приглядався добірному одінню акторів.

II.

В театрі Вакера повно людей. На грубих стовпах оперті бальокни, перед видцями велика занавіса аксамітова. Тут і там на стінах ріжні прикраси. Ярко світить електрика. Шапочка чується вдоволений.

Занавіса підноситься, грімко заграла музика, а на сцену виступає співачка еле-

ґантно одіта, закрашене світло робить її красавицею.

„Ось дама!" — подумав собі Шапочка. „То не наша ґаліціянка! Оженюся з Анґлійкою, най буде, що хоче!" І від того часу став Шапочка шукати способу, як зайти в товариство анґлійських дівчат.

Минув один місяць, два, пять, нагоди не було. Минуло ще три місяці. Даремно... Всюди, де з анґлійськими дівчатами встрічався і заходив з ними в розмову, спостеріг до себе якийсь холод. Минуло ще три місяці, з анґлійськими дівчатами не можна було познакомитися.

III.

Вінніпеґ ослонила ніч, як мати дитину. Місяць стояв на небі високо. На ратуші била вже одинацята година в ночи. У хаті Скачмана при електричнім світлі сидить коло стола Шапочка і переглядає катальоґ склепу Ітона і зупиняється над кожним образком дами. Вони гарні, як ляльки, впадають йому у вічі і ранять його душу пригадкою, що погоння за анґлійськими дівчатами не вдалася, а так бажає він мати Анґлійку за жінку. Шапочка кинув на стіл катальоґ, закурив папіроску, перейшов кілька разів по хаті, зітхнув важко, напився води і сів знов коло стола. Скачман, що читав пильно часопись Фрі Прес, сказав кілька слів до Миколи і кинув перед нього часопис, закинув ноги на стіл і почав співати анґлійську пісню. Потім зняв ноги зі стола, закурив люльку, плюнув кілька разів у плювачку, посидів ще хвильку, позівнув, і забрався спати до другої кімнати, де вже була його жінка й дитина.

В часописі Фрі Прес було оголошення, що хто хоче женитися, то хай пише до „Матрімоніял бюра" в Шіказі. Це прочитав Шапочка уважно кілька разів і на душі полекшало. Піднявся з крісла, взяв з шафи папір, чорнило і перо, написав до бюра лист і вложив до нього два доляри. У листі просив прислати йому знимки дівчат та їх адреси.

Цеї ночи Шапочка не міг довго заснути, перевертався з одного боку на другий і покладав велику надію на бюро в Шіказі. Рано, йдучи на роботу до різні подав листа на почту.

Через кілька днів Микола чувся щасливим. Години в роботі минали скоро в думках про те, як солодке життя буде в нього з Анґлійкою.

На другий тиждень одержав лист з Шікаґа і богато світлин анґлійських панночок та їх адреси. Були дівчата старші і молодші, були чорняві і русяві, були з чорними і ясними очима, гарно одіті з відкритими грудьми і руками, тай їх описи. Кожна писала, що шукає кавалера, щоби женився з нею й просила його о фотоґрафію. Женячка була певна.

IV.

Того таки вечера Шапочка заперся у своїй комнаті і написав по анґлійськи лист до панни Емми Горсбек, в Дулуті, в Злучених Державах, такого змісту:

Dir Mises Horsbek!

Me inglish man 31 irs. Me come to Kanada from Scotland. Me work in Swift Compania in Winnipeg, 35 cent per owur. Me now trink bear. Me nice looking man. See my picture. I want mary you at any time. Because I like you very much and come to me. Please. Lot of kises and lot of fon.

Yours friend

MIKE CAP

Winnipeg, Elmwood,

P. O. 63 Kanada,

Manitoba.

Був це перший анґлійський лист Миколи Шапочки до нареченої. Довго ще оглядав знимку Емми Горсбек, скурив два папіроси, а як вибила перша година в ночи на вінніпежськім ратуші, положився в ліжко. В думках малював собі солодке життя з Анґлійкою. Рано чувся троха умучений, але тішився, що перші кроки супружого пляну стали на певнім шляху. Робота їшла йому добре і він думав тепер про це, як буде на стації стрічати Анґлійку, яка стане йому жінкою, в котрій церкві буде брати шлюб, де винайме хату на мешкання, та як буде переводити медові місяці.

Плян виробив такий: Шлюб має бути в анґлійській церкві тому, щоби вдоволити наречену. Обід по шлюбі в готелі Сент Чарлс, при вулици Нотердейми, медові місяці в Брендоні, бо далеко їхати не стане грошей, а всі відносини до Українців мають бути рішучо зірвані тому, що Українці негідний нарід, бо нема ані одної в них такої дами, як Емма Горсбек. Щоби Українцям доскулити, то першої неділі, як верне з Брендону, має перейти-

ся кілька разів з жінкою по при українські церкви, що лежать при улиці Стеллі й Мекґреґора тоді, як будуть люди виходити з церков, щоби показати їм, що ніхто з них не має анґлійської жінки лише він, Микола Шапочка; а колиби хто з Українців хотів що до нього говорити по українськи — то не буде відповідати ані одного слова по українськи. Най знають, хто є Майк Кеп.

V.

По другім листі Шапочка післав Еммі Горсбек сто долярів на подорож і вона приїхала до Вінніпеґу. На стації Сеєнару була перша стріча, в ресторан. Кінсінґтон при улиці Портеж снідання, а потім удалися до протестантської церкви брати шлюб, по шлюбі обід, а потім пошлюбна подорож до Брендону. Була це біла, висока дама з жовтим волосом на голові, прилично одіта, мала приємну усмішку і склисті, синяві, великі очи і гарні зуби.

VI.

Манітобські прерії спали спокійно, а ними в поїзді їде Микола Шапочка, український маняк, що відрікся українського роду і думає стати Анґлійцем через анґлійську жінку. В брендонськім готелі Короля Едварда зїли вечеру, а потім перейшли до своєї кімнати. Шапочка переглядав анґлійську часопись і час від часу поглядав на свою жінку анґлійського роду і сам дивувався собі, як то могло статися, що він має Анґлійку за жінку. Він запевняв себе, що інший Українець не потрафить щось такого осягнути. Вона сіла на крісло при столику і почала роздягатися, щоби йти до ліжка, а Шапочка глядів на неї з великим подивом.

Емма отворила уста, виняла з них штучні зуби і положила на столик. Микола дивиться. Потім зняла з голови волосся і також положила на столик. Микола мовчки дивиться. Потім пересіла на крісло коло ліжка, відшпилила праву ногу вище коліна і положила коло крісла. Микола не видаржав і крикнув: "Hold on, because nothing left of you!". Що значило: „Стій, бо з тебе нич не остане!"

Місяць стояв серед неба і кидав крізь вікно бліді свої лучі до кімнати в готелі, де сидів розчарований Шапочка. Він підпер голову обома руками на столі й думав над тим, що Анґлійка його обманула. Медові місяці були для його траґізмом, зломали його душу, як буря дерево. Він чувся, як підстрілений птах.

Спить Брендон залитий тусклим світлом місяця, заснули також в готелі всі, лиш не спить Микола Шапочка і Емма Горсбек. Емма відчула гнів Майка Кепа. Вона хотіла злекшити його біль душі, як лікар рану. Гладила його по лиці й казала, що буде його дуже любити, але ці слова були для нього зимні, як крига леду, що тулять слабому у шпиталю до горячого чола. У його думках явилось його рідне село, гнучкі постати українських жінок та дівчат, що ніколи не носять ні підроблених зубів, ані штучного волосся, мають свіжі лиця і здорові груди. А тут коло нього худа, сухоребра каліка.

Таки на другий день вернувся Шапочка з Брендону до Віннпеґу, хоч мав пляни перебути тамки дві неділи. У Вінніпеґу наняв дві кімнаті до мешкання і по двох неділях покинув Емму Горсбек, але поліція зловила і привела його назад до жінки. Суддя сказав, що як ще раз так зробить, то буде караний. Минуло десять місяців, Шапочка ще раз покинув свою жінку, але й цим разом його зловлено аж в Монтреалі по трох неділях і привезено до Вінніпеґу. Суддя покарав його місячним арештом і сказав, що він нігде не втече від своєї жінки, бо поліція дуже добре зорґанізована, зловить його навіть в Европі. Бачучи однак, що Шапочка дуже незадоволений жінкою сказав, що може жити собі окремо, однак мусить сорок і пять долярів в місять давати своїй жінці на удержання, бо вона каліка, не всилі сама собі помочи — і ці гроші відсилали з різні на адресу Емми Кеп, а Шапочка мав жити з останних сорок і пять долярів в місяць, які получав у різні за роботу.

VII.

Пливе повільно Червона ріка через Вінніпеґ, глибока як українські рани, а мутна як українська доля а в нім живе Микола Шапочка, прибитий тяжким, душевним горем. До українських товариств і церков не заходить, не з гордости, що має Анґлійку за жінку, а з жалю, що дурний розум довів його до душевної муки. Він заклявся, що таки до Українців приходити не буде, але Українці і без Шапо-

чки є Українцями. Їх церкви та просвітні товариства і без нього є повні своїх людей. Хоч на чужині, але вони жиють своїм життям, бо знають чиї вони діти, але не знає цього Шапочка. Він не знає хто він є, тілько знає, що має тягнути скибу чорної долі, сам без дружини, якої не хоче, а платити її на удержання мусить, проти свої волі, половину свого зарібку.

Україно! Кілько ти маєш синів і доньок, що марнуються і у Москвинів, і у Ляхів, і у Румунів, і у Мадярів, і у Чехів, а навіть в Анґлійців? Скажи, чи прийде коли той час, коли всі вони пізнають, що мають тримати лише з Тобою?

Вінніпеґ, Ман. 10. вересня 1928 р.

Явдоха Куделя.

I.

„Не дам своєї Доці за нашого, хочби й мальований був, бо наш, чуєте, нешанує жінки„ дам за Анґліка, адіть, як вони шанують свої жінки."

Так моторно говорила Петриха Куделя до своєї куми Насті, що стояла сперта на фіртку.

„Як собі хочете", — відповідала байдужо Настя, — „в мене дочки нема, тай цим собі голови не клопочу".

А тимчасом Явдоха Куделишина росла, як билина в полю, й виросла на велику дівку без школи й домашного виховання. До школи Явдоха не ходила, бо на тій кольонії, де Куделі жили, школи не було. Як перенеслися до Вінніпеґу, то Явдоха могла ходити до англійської школи вечером, а також до української Рідної Школи й набути яке-таке знання, але цим не цікавився ні батько, ані мати, а сама дівчина на таке не могла рішитися. Врешті родичі були раді тим, що Явдоха уникнула школи цілком.

Коли Петро Куделя вертав з роботи вечером до дому, то пересипали в балачках „всіх і вся" й кожному давали інакші догани й прізвища. А Явдоха витріщить бувало очи, як сова, роззявить рота й так слухає. Рано спить собі до десятої години, а як добре виспиться, тоді встане, добре поснідає і сідає на ґанок та жде, чи не їде жид з бананами й мороженим. Як жид надїде, зараз біжить скоренько до хати, бере в кулак пять центів і біжить до жида. Купить банану, чи мороженe, й таки коло воза начинає їсти, й заки дійде до хати, то мало що остане в руках. А їсть з такою жадобою, що аж страшно. Сусіди дивилися непривітно на таку поведінку, бо Явдоха псувала тим їх дітей. На це звертали нераз увагу Петрисі, тоді Явдоха ще гірше таке робила.

Петриха на злість сусідам казала Явдосі: „Їж, їж, синку, їж най таки видять, бо ти в мене одна дитина, ми дітьми не обклалися, як вони."

А Явдосі не треба було богато говорити. Вона рада. Десять разів на день їде жид з ласощами попри Петрову хату, то десять разів Явдоха вибігає до него на вулицю й купує, як не банани, то морожене, тай коло воза їсть на злість сусідам. Так кожної днини.

А літа плили, як лист по Дунаю. Минало літо, наступала зима, а по ній знов літо, і знов зима. Явдоха виросла велика й нехарапутна. Явдоха була кандидаткою на жінку, що все чекає, щоби чоловік, як вийде за него, достарчив всього до хати, вона половину змарнує, а потім свариться з ним, що він не такий чоловік, як другі. Коли який кавалєр навернувся з наміром женитися з Явдохою, то бувало поглянув й хутенько забирався домів і більше не вертав.

Минали мясниці, а женихів нема. Тоді став радитись Петро з жінкою, що це має значити, що в них дочка одна, а за старостами й слуху нема.

„Слухай стара", — сказав Петро до жінки, — „чи не зачарував хто нашу дочку, що старости не приходять? Возьми но одного доляра, та киньсядо бабів яких, найби ми знали в чім річ іде, картами най кинуть, або фасолями розсунуть на столі."

На другий день Петриха пішла до Ковальчучки, аби кинула карти й сказала, хто зачарував Явдоху. Вона вперед розповіла ворожці всі свої жалі, а для тої було це — вода на лотоки. Розкинула карти й каже:

„Ой, кумко! Чуєте, вас люди дуже в

зубах носять та ненавидять, бо доньку ладну маєте, на цілий Вінніпеґ пари її нема. Але, чуйте, таке то...

Але тут, як самі, здорові видите, від лівої руки в мене, — показує пальцем на карту — в дому, якась шкода, але невелика, а он тут, але ще троха забавиться жених незнакомий з даром, бо дорога паде з боку. Коли не віддасьте Явдохи за незнакомого, то в лице мені наплюєте".

„Коби Бог дав" — відповіла Петриха, — „коби не слабість, бо, чуєте зазулько, в мене вона одна. Коби добрий зять трафився, бо знаєте, голубко моя, що в кого дочка одна, то її доля гидна, а в кого дочок є сім, то й добра доля їм всім. — Бігме, любко. Як добре мені вгадаєте, то за старшу сваху будете. Зроблю весілля, як в Ґаліції."

II.

Пливе місяць серед неба, як човен по Чорному морі та збирає зорі кругом себе, щоби нескучно було на безкраїм небі самому ходити. Поважна осінна ніч, а на півночі стояла на небі чорна хмара. На вінніпеґськім ратуші вибила перша година по півночі. Попри Петрову хату тихою ходою перейшов поліцман, що сторожить цеї дільниці міста. Недалеко Петрової хати на розі світить лямпа на стовпі. А в Петра Куделі спати ще не лягають. Там гук, гамір, не до спання їм. Петриха бігає від кухні до стола, то від стола до кухні і не знає, як догодити старостам. В неї і голубці на столі, і таріль хліба накраяного, і пироги з сиром і студенець і фляшка самогонки. Просить старостів, то на одну страву, то на другу, але вони більше горівкою змагають, бо на Петришину страву не привикли. Вони не Українці. Аж три їх є: Джан Еріксон, Піт Максон і сам молодий, Андро Джансон, родовиті Скандинавці, — Шведи, але у Петра Куделі і в його жінки вони родовиті Анґлійці. Наречена також на народности ще менше розуміється. В неї кожний Анґлієць, хто по українськи не говорить.

Опісля того, як Куделиха по пять разів то ложила на стіл страву, то забирала

РІДНА ШКОЛА В БРЕНДОНІ, МАН.

Перший ряд від стіни, від лівої руки читача до правої: Ольга Галас, Анна Осьмак, Марія Галас, Марія Мішталь, Катерина Динека, Одарка Галас. — Другий ряд: Маґда Грицяк, Олена Динека, Марія Осьмак, Анна Юркевич, Ольга Лещишин, Анна Мішталь, Анна Голуб. — Третий ряд: Володимир Станик, Никола Голуб, Андрій Юркевич, Стефан Бородач, Іван Гуменюк, Марія Гулик, Каролина Матвійчук, Анна Руска, Теодор Бородач, Андрій Бородач, Іван Динека, Стефан Галас, Никола Лещишин, Іляріон Станик, Михайло Палідвор, Андрій Коваль, Володимир Наконечний. — Четвертий ряд: Стефанія Качур, Софія Станик, Йосифа Качур, Евгенія Наконечна, Евгенія Чубата, Марія Лещишин, Павлина Лукаш, Ольґа ТеРешко, Іван Стоколос, учитель, Адольф Сарабий, Теодор Цимбалістий, Петро терешко, Володимир Осьмак, Михайло Лесенко, Франко Галас, Адольф Станик, Мирон Галас.

На світлині є 47 осіб. До школи ходить понад 90 дітей. Світлина у вересні 1927 р.

зі стола до кухні, сіла собі коло будучого зятя, щоби побалакати з ними.

„Мі містер лайкую інґліш говорити, але мі нов форштей ґут. Хи, хи, хи, Мі ю лайк, але мі ґерл, я казала її, нов рушієн говорити, бо нов ґут. Ю ґерл говорити завше інґліш, бо ю арай. Сі, містер."

Петро Куделя, що в роботі навчився дещо говорити по анґлійськи, пояснював старостам, розмову жінки, що вона наказує доньці, щоби не говорила до нареченого по українськи, а тільки по анґлійськи. Явдоха також докинула кілька слів від себе, поправляла батькови, хоч ще менше знала анґлійську мову, як тато.

Скандинавці поглянули на себе, а Еріксон потакнув, що добре, коли так. Розмова перервалася.

По цім старий Куделя випив чарку самогону і подав фляшку Еріксонови, а цей випив половину чарки самогону і подав фляшку до Джансона. А наречена сиділа мовчки на кріслі, ноги оперла на поперечку крісла в долині. Потім досягнула пальцями по студенець, що стояв у мисці на другім краю стола. Вона мало говорила, тільки дивилася постійно в очі свому нареченому.

Скандинавці бачили з ким мають до діла, але Джансон застановлявся над тим, що буде мати здорову жінку і дім у спадку по родичах, бо вона одиначка.

Випили ще по кілька чарок самогону, й перекинулись словами. Потім умовились, котрої днини буде вінчання у комісара, що видає на бажання молодим дозвіл („Лайсенс") на вінчання а декотрим, на їх бажання переводить вінчання у себе в бюрі. Тому вінчання мало бути у комісара бо Джансон не належав до жадної церкви, а Куделя хоч деколи заходив до церкви, непротивився шлюбови у комісара, щоби незразити собі зятя.

На ратуші вибила трета година по півночи, як Скандинавці опустили хату Куделі.

До самого ранку Петро Куделя ока не зажмурив, ані Мартуня, його жінка. Радилися, як мають справити весілля Явдосі, та хвалили собі зятя, що дуже розумний. Тільки Явдоха спала твердо і хропіла на цілу хату.

Коли вибила шеста година рано, Петро зладив собі обід і пішов на роботу до цегольні Алсіпа, де постійно робив, а жінці наказав, щоби не будила скоро доньку, аж доки сама не встане, бо вона змучена, не спала до пізна.

„Най спить здорова, її лиш двацять і чотири роки, молоде, спати хоче, ще має час рано вставати" — сказав Петро до жінки, як виходив з хати.

Ще тої днини до полудня, Куделиха рознесла вістку по сусідах, що її дочка уже заручена за Анґлійця. Все їм розказала, навіть котрої днини має бути вінчання та в котрого комісара.

„А чому не в церкві буде шлюб вашої доньки, але в якогось комсара?" — Звернула Куделисі увагу Настя Климів, що жила у третій хаті від Куделихи.

„Або, що? Хіба комісар не чоловік? — Так зять хоче, а я, знаєте не з тих, щоби клопіт робити дітям" — відповіла зухвало Куделиха.

До весілля було пару тижнів. Деколи вечером приїздив Джансон чужим автом і брав Явдоху на прогульку, а Куделі з радости не знали, що з собою почати. Поспираються обоє на свою фіртку і стежуть очима за автом, куди їздив Джансон з Явдохою і дивляться тихцем, чи хто з сусідів також не дивиться на Явдоху, як їздить в авті.

„Ото щастя мала, синку мій, у чепци вродилася, завидувати будуть її люди," — казала Куделиха до свого чоловіка. — „Певно, що так" — відповідав Куделя — „коби Бог дав лиш здоровля, а решта все буде добре!"

III.

Минають літа за літами й не вертаються, а український нарід двигає шість сот літ ярмо на землі своїй. Невільником він стався у своїй рідній хаті, стогне, ридає, просить помочи у сильних цього світа, але вони:

„Поглухли не чують,
Кайданами міняються,
Правдою торгують."

Ярмо вїдаєсь в карки великого народа, колись вільного, що знав його цілий світ, а тепер всіми забутого.

І що з того, що є в нас і гарні люди, коли їх мало, за мало. Вони зникають в очах світа, бо більше таких, що не знають навіть як себе назвати, не знають хто вони.

Явдоха пійшла таки за Джансона. — Джансон був до лиця Куделям. Умів він читати і писати лише по анґлійськи, по

анґлійськи лише говорив, навіть називав себе Анґлійцем, але Анґлійцем не був так, як і Куделя не був Росіянином.

Зійшлися до купи два далекі чужинці: Куделя і Джансон. Явдоха мала Скандинавця за Анґлійця, а Скандинавець Українку за Росіянку. Джансон пізнав податливу душу свого тестя, пізнав, що цей не знати чого гнеться перед ним, як лоза від вітру і попровадив так, що Куделя записав на него свою хату, лише тому, що він „Анґлік".

Минуло кілька літ. Джансон бридився старими Куделями, бридився і Явдохою. Він не розумів добре їх, а вони його, бо це були далеко відмінні типи, окремі душі, що не сходилися ні поведенням, ні способом думання, ні їдою. Нарешті помер Куделя і поховали його, й полекшало троха Джансонови на душі. Остала ще Куделиха і Явдоха. Ще цих треба було позбутися. Він умовився з своїм знакомим, Пітом Максоном і цей став доповідати, що з Явдохою годі жити, бо вона ніби не вірна Джансонови й Джансон став до судової розправи з Явдохою і розвівся з нею. Дім, що отримав Джансон від батька Явдохи, був його власностю. Джансон продав його з лотами за десять тисяч долярів і забрався кудись з Вінніпеґу.

Дивний світ, а хто його не знає, хто не був на нім придавлений тяжкою журбою? Явдоха Джансон і Мартуня Куделя стали жертвою гіркої судьби. Мати й донька, пійшли служити, де могли, Явдоха до шпиталю підлоги мити, а Куделиха стала на роботу в сліпої Рухлі, що її муж старими лахами торгував. Жити треба. Нема нічого свого. Чужі люди кругом.

В службі минуло пятнацять літ.

IV.

Спить Вінніпеґ, як втомлений робітник від тяжкої праці. Сутіння ослонило його. Місяць дивиться з гори на землю, як люди відпочивають в солодкім сні. Не спить лиш стара Куделиха. В шпиталі перевертається поволи з одного боку на другий. В передсмертній горячці привиджується її Петро, її муж. Вона вліпила очи в одну точку в стелі, та в півголос питає:

„Явдохо, дитино рідна, де ти?"

Тихо...

„Де ти, доню, вмираю, свічки."

Тихо...

„Чи чуєш мене Явдохо, я, я твоя мама, прийди, най тя виджу, душа виходить з мене до Бога, ходи сюда, хочу в послідне поблагословити тебе матірною рукою, бо ти в мене одна."

Тихо...

Прийшла по хвилі плекарка „норса" й зрозуміла послідне бажання нещасної. Вона покликала Явдоху Джансон.

„Ти, ти моя донька, ходи ближче, най подивлюся на твої очи, бо нездужаю."

"What you say?"

„Сюди, до мене ближче, дня не дочекаю, сама останешся, як билина в полю, прощаю тобі, що мене цуралася."

"I do not know what you say?"

„Поклич священика, бо ранку недочекаю, та поховай мене, як велить наш закон християнський."

"I do not know your language?"

Плекарка стояла, як вкопана в землю, вона ухам своїм не вірила, щоби донька не розуміла своєї матери. Вона в шпиталі привчилася розуміти дещо славянські слова. Норса розуміла, що Куделиха просить священика, щоби прийшов до неї, запитала про це для певности Явдоху, але ця заперечила, що ні.

Час минав помало. Вибила трета година по півночи. Ангел спокою запер очи Мартуні й переніс її душу на срібних крилах на другий світ, там де нема „ні скорби, ні печали.".

V.

Був гарний день у жовтню. Блакитне небо склепилося над Вінніпеґом, лише тут, то там вибухали чорні клуби диму з коминів фабрик. Слуга кладовища отворив ворота для тіла помершої Мартуні. Чорний караван вїхав на місце спочинку, щоби віддати землі тлінні останки помершої. З кількома знакомими норсами їхала в авті також Явдоха, щоби бути присутною на похороні своєї мами. Вона всю дорогу розмовляла по анґлійськи. Бесіда не було інтересна ані для норсів, ані для неї самої, але вона говорила, щоби показати їм, що вона рада їх присутности. Звичайний пров український душі, що все старається чужим догодити, а своїми гордити. Священика не було. Над ямою, за трупарнею, що наводила сум на людей стояли два чоловіки з лопатами в руках, щоби засипати Мартуню. Пожовклий лист падав з дерев на

землю й чути було якусь неприємну цвинтарну сирість.

В мить ока погребники зняли трумну з каравана, хутенько спустили шнурами в яму й стали засипати чорною землею. — Норси кинули по грудці землі на домовину, кинула також й Явдоха. Вона цілий час старалася не показувати суму на лиці по матері. Коли земля зачала спадати на домовину, Явдоха мимохіть заговорила плачливим голосом:

„Мамко моя, простіть мені, щаслива вам дорога."

Норси глянули на себе й одна промовила півголосом:

"Oh, she is an Ukrainian!"

"Yes, she is an Ukrainian!", повторила друга.

Рідне слово спалахнуло як полумінь при гробі матери з душі глупої Явдохи, що не знати з якої причини, встидалася заговорити до рідної мами рідним словом навіть коли та лежала на смертній постелі. Сила рідної мови відважила тяжкий камінь байдужности і дурноти.

О, слово рідне українське, яке ти гнучке, як лоза, красне, як рожа, свіже, як лист барвінку над ручаєм, сильне, як дуб в кітловині між горами!

Сини і доньки українські, не встидайтесь рідного слова на чужині, не будьте рабами чужої мови, учіться чужих мов, а любіть і шануйте українську мову, бо вона ваша рідна мати! Вона матір цілого українського народу всюди, де він жиє на світі.

„А хто матір забуває
Того Бог карає".

Дзвени українське слово по всьому світі та лучи в одну громаду український нарід, розсипаний по чужих землях, щоби розумів твою красу і твою силу і гордився тобою, як найдорозшим скарбом.

Вінніпеґ в серпні 1928 р.

Українці в Мавтен Ровді, Ман.

Цего року мав я нагоду правити Богослуження в день св. ап. Петра і Павла у Мавтен Ровді, Манітоба на запрошення тамошнього пароха о. Ру.

Рано день перед тим, поїхав я залізницею Сієнара до тої місцевости. Погода, день на причуд гарний. Потяг швидко минав телеґрафічні стовпи і просторі поля, покриті збіжжем, яке почало цвисти і від легкого вітру, звільна филювало. — Поїзд переїхав важніщі місточка Портеж Ля Прері і Ніпаву і на четверту годину по полудни опинився на стації Еден. Тут я висів. Приємно було опускати переповнений людьми поїзд, який брязчав постійно тяжкими залізними колесами.

На стації Еден стрінув мене о. Ру і радісно привитався зі мною, а також його парохіянин Петро Барило, фармар, що жиє чотири милі від стації по дорозі до церкви.

„Дуже добре, що ви приїхали", — сказав до мене о. Ру, — „а то завтра буде богато людей до сповіди. Завтра наш празник. Я боявся, що ви неприїдете. Ось тут авто пана Барили, прошу сідати, зараз будемо дома."

Петро Барило літ около сорок, білявий, сильної будови, з голеним вусом, кермував автом на переді, а ми оба сіли за ним.

Авто рушило. Їдемо. Авто гудить, дорога добра, пшениця по обох боках дороги филює, як море. Денеде впадають в очи малі, лісові гайки й пасовиска, звідки долітав до нас глухий голос таланки на шиї худоби. Це на те, щоби господар знав, де находиться його худоба. — Блакитне небо, чисте як кришталь, синіло над нами, а два орли звільна, хитаючи крилами, летіли кудась далеко. То тут, то там при дорозі нахилились лози пити воду у ровах.

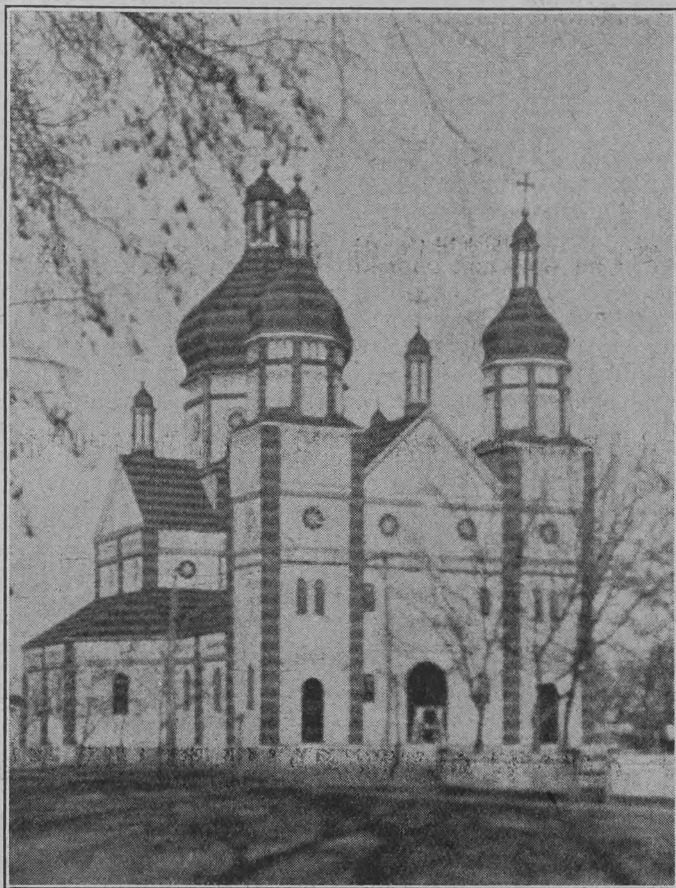
„Що це за люди тут живуть?" — питаю.

„То Анґлійці" — відповідає о. Ру, — „а там дальше, починаються наші люди."

За кілька хвилин, ми стали на обійстю Барили. Хата з дощок, анґлійської будови, така й стайня, та інші будинки. Зараз за стайнею на захід від хати пливе малий потічок між осикою і корчами івини та лози, за ним горб — це фарма Ба-

рили. Пшениця висока до грудей, филює від вітру. Барило жиє тут вісім літ, має кілька пар коней, корови. Заплатив за цю фарму шість тисяч долярів у воєнний час. Перед тим жив двацять літ на гомстеді, шість миль звідси на захід. Продав гомстед за двацять і сім соток, бо задалеко було до стації, і закупив цю фарму, бо має ліпшу землю і лежить

Ру своїм автом, що стояло у Барили, забрав мене до своєї церкви. Звідси починаються гори. Дорога добра, тільки трудність полягала в тім, що авто до горба не хотіло йти і мені приходилось вісім разів до горба помагати автови їхати, а три рази підпомагали нам кіньми сусіди і так ми заїхали до хутора Вишньовських, бо дальше не мислимо було

ЦЕРКОВ ВИБУДОВАНА ПІСЛЯ о. ФИЛИПА РУ, В ПОРТЕДЖ ЛЯ ПРЕРІ, МАН. ПОСВЯЧЕНА 1928 РОКУ.

ближше стації. Він водив мене по своїм обійстю, показував машинерію, огород, то що. З його лиця світила радість, що є господаром на своїм власнім господарстві.

В хаті нас вгостила, „чим хата богата" господиня дому, а трилітний Филип говорив мені, що він „татів". Він все чимсь занятий, як не котом, то якимсь колесом.

Десь коло шестої години пополудни о. їхати. О. Ру добрий шофер і знаменитий механік, брав до горба зиґзаком, — не помагало, брав автом взад і казав, що так авто пійде, але й це не помагало. І що він автови не робив: оглядав циліндри, покручував якісь шрібки, пробував якісь дроти, — пропало, авто на рівній дорозі ішло, ішло добре також в долину, а до горба, хоч бери та плач, не хотіло йти.

На якесь „Лов" не брало і в тім була ціла біда.

Я прийшов до переконання, що хоч авта добрі, то треба мати всегда пару добрих коней з собою, доперва тоді можна вибиратися відважно в дорогу, бо де авто не пійде, там потягнуть коні.

В домі Вишньовських нас гостили, Спасибі за їх добре серце, але ми не їли, бо квапились. Вишньовські, це найбогатші люди в цій околици. Дві фармі під горбом, чудесна земля, стайня, як в якого поміщика в Старім Краю. Двіста акрів ораного поля.

Церков стояла відти три милі на захід. і д. Вишньовський завіз нас до церкви своїм автом.

З далеку виджу церков на горбі. Три дахи виринають один з одного, а заходяче сонце іскриться вогненними лучами на її 135 вікнах, розложених трома рядами в стінах. Хрести на копулах своїми раменами, наче людина з розложеними руками, просять спокою і благословеньства землі у Творця світа і благословлять круговид на спокійну ніч. Церков манить мене до себе й наче промовляє: „Я святиня цих горбів, знаю щирі серця тих, що мене збудували й шлю світло Хреста по хуторах дітей України, що приютились в чужім не своїм краю, а роблять його своїм краєм, чого я є свідком."

Церков з дерева на сильних, цементових підвалинах, з верха помальована на біло, а роги і обклади коло дверей і вікон помальовані брунатною краскою.

Обходжу кругом церкви і бачу вісімнацять рогів і девять дверей, з цементовими сходами на переді, які провадять до середини і маю враження, що кожні двері творять чоло церкви. По хвилі переконуюся, що чоло церкви від заходу сонця а вівтар на сході Церков округлодовговата.

Входжу до середини головними дверима. Відразу впадають в очи два ряди чотиро-гранних грубих стовпів, що піддержують дах, з круглими т•нкими стовпами при кожній грани. Числю і начислюю 28 стовпів, а менших стовпів при стінах богато більше. Куда мечу оком, все якісь, то круглі, то острі грани. На горі кругом церкви ґалєрія, огорожена малими точеними стовпами, звязаними гарно луковатою доскою.

Зі мною ходив один з парохіян. Він пояснив мені, що престіл взятий зі старої церкви, малий, скромний. Є хори, але в дійсности не знати, де місце для співаків, бо куда мечу оком горою — всюда хори, високо, що треба добре задерти голову до гори. Кругом престола, доволі далеко від порога цілий ліс малих стовпів, що піддержують ґалєрію, за ними порожне місце, а стеля луковата. Разом виглядає це якось так, що головний престіл стоїть неначе на середині церкви, а є ще чотири престоли, менші на боках. Є кілька захристій, чи якихсь заглибин і кожна має відповідне уладження.

Церков до хреста на копулі висока на 150 стіп. Вона коштувала громаду 17 тисяч грішми, а вартість її оцінюють на 150 тисяч долярів. Може змістити три тисячі людей, з ґалєріями більше. Збудована 1924 р., а находиться на фармі Р. 16, Т. 17, С. 18. С. Е. ¼ на полуднево східнім розі. Довгу на церкві нема, бо вірні дарували весь матеріял і всю роботу, при чім Николай Вишньовський сам жертвував тисячу долярів грішми, а Аксентій Тодорук з синами робив около триста днів, інші жертвували по менше. При будові містопредсідником і писаром був Михайло Ромак, а скарбником Федор Вишньовський. При отворенню церкви на св. Петра і Павла, 1925 р. приїхало 395 авт, а возів богато більше. Отворення доконав український Епископ, Кир Никита з Вінніпеґу.

Я знаю, що читачі в Канаді бачили уже гарні церкви, однак, коли цеї церкви не бачили, то позволяю собі сказати, що гарної церкви в Канаді не бачили. Вона 120 стіп довга, а 96 широка, у прорізі круглаво-овальна.

Колиби ця церква стояла у Вінніпеґу, чи в іншім великім місті, то піднеслаби повагу Українців о сто процент і не було би людини в місті, якаби не прийшла подивитися на її красу. **Це така будівля, що не можна до неї не прийти! —** Анґлійські кореспонденти відвідують ту церков, хоч вона на поли і поміщують про неї в пресі свої замітки та знимки. Одна така стаття і знимка з цеї церкви була поміщена у вінніпеґській „Фрі Пресі" в маю, 1925 р.

Шкода, що нема такої церкви у Вінніпеґу.

Коли будовано церкву, тоді парохом був тут священик Филип Ру, Німець з Альзації. Мати його ще жиє, а батько помер 1918 р. на енфлюензу. Брат його працює священиком в Африці, а також чотири сестри є Сестрами у сиро-

тинци в Африці. Належить він до чину Облятів, якому то чинови завдячує богато анґлійська католицька церков в Західній Канаді. Він добре говорить і добре пише по українськи, має 42 р. життя. Худощавий, чорнявий, веселого лиця, рухливий. Громада числить 150 родин, однак без нього таку церкву булаби ніколи не збудувала, про це кожний громадянин говорить. Громада заслугує на похвалу, що слухала священика і не далася розбити на партії під час будови, як то звичайно люблять робити Українці. Громада вирозуміла і статочна, видно навіть з того, що коло церкви є одинацять возовень на коні, де зимою господарі заводять коні підчас Богослуження, чого досі ніде я не стрічав коло церкви.

Церков помальована тільки з надвору, а в середині ще ні, не всі грани і не всі стовпи в середині скінчені.

Щоби будову закінчити, один анґлійський контрактор, хоче за це пять тисяч долярів без мальовання.

Пляни будинку оцінюють знавці на 15 тисяч долярів, а о. Ру зробив його даром.

На початку будови громада мала тільки $3,500 готівки. О. Ру заставляв до роботи не лише мущин, але й жінок, хлопців і дівчат, ба навіть шкільних дітей, які прибивали підлогу і стіни з долини.

Року 1927. о. Ру збудував подібну церков між укр. греко - католиками також у Портеж ля Прері, Ман.

Дивно, як міг він без досвідчених робітників у будівлі такі великі будівлі будувати! Всюда видно добру міру і добру роботу. Його порив, хист і завзяття треба розуміти і подивляти.

О. Ру обслугує дві церкви, одну в Мавнтен Ровді, а другу в Портеж Ля Прері.

Околиця Мавнтен Ровд є гориста, має дещо каміння й покрита дрібним осиковим лісом, який по части уже винищений, а в кітловинах має дещо мочарів. — Земля, гарна, лісова. Українці живуть тут около 30 років, в більшости походять вони з борщівського повіту. Ілія Західник, з села Вільхівці поселився тут перший. На загал господарі не є бідні. Николай Яківчук тримає почту, я ночував в него.

На Петра і Павла по Богослуженню відбувся пікнік недалеко церкви, на дохід церкви. На Богослуженню були люди автами 50 миль звідси, з Сандей Лейку і других околиць.

Коли сонце западало за гору д. Барило взяв мене автом до себе, а по вечері відвіз на двірець до Ніпави. Міцне авто рвало вперед, мотор гудів енерґічно, нігде не замовк. Лазурне небо, заіскрене зорями, склепилося спокійно над манітобськими, пшеничними ланами. Земля спала спокійно, вповита сутінню ночи, а денеде, як ми минали обійстя при дорозі, вибігали до нас пси, що пильнували хат і не знати за що хотіли нас кусати, але скоро утікали від нас на бік, щоби не розбило їх авто, що гнало попри них. В Ніпаві я сів у потяг, утомлений від їзди і праці. Паровик зашипів, свиснув, запахтів і рушив в дорогу до Вінніпеґу.

Вінніпеґ, 20-го серпня 1928 р.

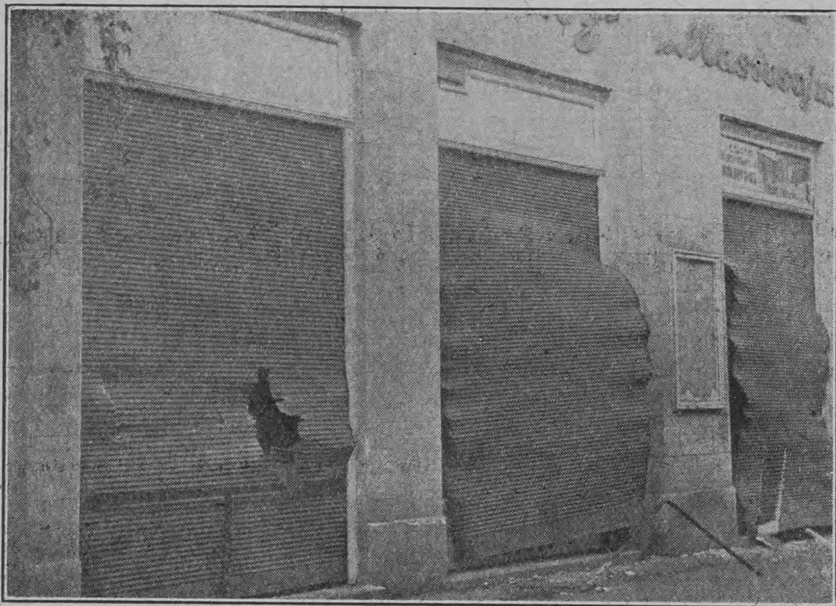
Зрівноважмося!

Всіх Українців на земській кулі буде около 41,724,000 душ. На Україні, яка сягає з поза Карпатських гір на заході, на сході по Кавказські гори, на полудні від Чорного моря, а на півночі по ріку Припети, жиє понад 35,000,000 душ, а решта в инших краях. В Канаді буде около 400,000, в Сполучених Державах около 800,000, в Арґентині і Бразилії около 100,000, в Московщині около 400,000, в російській Азії около 350,000, на Зеленім Клині около 500,000 душ. Решта жиє в Чехо-Словаччині, в Німеччині, у Франції, і в инших державах.

Порівнуючи це число Українців з иншими народами в Европі бачимо, що Українці стоять на четвертім місці що до числа душ.

Ми Українці є великим народом, однак про те доперва починає „довідуватися” світова наука, політика і публицистика, а це тому, що ми не всюди і не всегда за-

являємо себе перед світом, що ми Українці. Богато є таких Українців, які свою національну приналежність не ставлять виразні. Одні кличуть себе Русинами, другі Русскими, треті Руснаками, четверті Буковинцями, пяті Галичанами і т. д. А все це ставить нас не ясно перед світом, і з цеї причини богато народів і богато учених осіб ріжно про нас думають. Крім цего наша байдужність та не спільне ділання на всяких царинах життя присипляє нас в очах богатьох народів та наукових закладів.

РОЗБОЇ ПОЛЯКІВ НАД УКРАЇНЦЯМИ.

Ця світлина прислана зі Львова. Вона представляє склеп „Маслосоюза“ у Львові розбитий Поляками, які в перших трьох днях падолиста 1928 року напали гурмами на українські товариства, знищили друкарню „Діла“, переплетню „Просвіти“, склеп „Маслосоюза“, товариство „Просвіта“, спалили велику трибуну в „Українськім Городі“ і понищили обстанову в інших українських інституціях.

Є ще й трета до цего причина, а іменно ця, що наші наїздники Москвини, Ляхи та Румуни фальшиво нас представляють. Москалі кажуть, що ми є Москалями, Ляхи кажуть, що ми якийсь „русінський нарід“, а Румуни кажуть, що ми є Румуни, що забули румунську мову. Таке вони про нас говорять всюди, навіть перед Ліґою Націй в Женеві. Так вони говорять тому, щоби збаламутити дійсний погляд про нас перед світом, бо тоді можуть мати до нас більше претенції.

ВІД НАС ЗАЛЕЖИТЬ.

Щоби світ про нас знав, залежить від нас самих. То, чим ми є, треба виразно всюди голосити. Українську назву, українську роботу, українські бажання треба без обави оповіщати всім людям, з якими стрічаємось. Чи робить наш чоловік у лісі, чи робить наша дівчина у приватнім домі, всюди треба це саме говорити: хто ми є, яка наша мова, де є наша земля, чого хочемо. Коли всюди явно будемо про себе говорити, доперва тоді зрозуміє нас цілий світ, а це є близші кроки до нашої політичної волі. Бо, як самі це добре бачимо, що є з того, що нас така сила, та що наша земля така велика і богата, коли вона не є в наших руках, наїздники нею кермують, а ми маємо лише давати їм жовніра і податки платити, коритися і мовчати.

КАНАДА І АМЕРИКА.

Канада і Америка найбільше надаються на те, щоби тут розповсюднити правдиві вісти про нашу назву, нашу землю і наші права до неї, а це тому, що тут маємо волю в словах і волю преси. Через Канаду і Америку можемо дуже багато сказати про себе цілому світови і тут за морем і там в Европі.

Щоби нашу українську назву розширити в Канаді та в Америці є за мало говорити лише про нашу назву, про наші кривди і наші бажання, бо саме говорення про себе, та про свою кривду не дає розумного свідоцтва про нас. Треба показати себе ділом, хто ми є і чого хочемо. Треба працювати спільно на всяких полях, не сваритися за леда дурницю, не розбиватися на части; треба бути вирозумілими, солідними і зрівноваженими, а не бути тими, що все чогось сваряться, лають себе і розбирають. Треба, щоби добрі діла говорили за нас, більше як, слова, бо слова є лише пустомельством. Добрі діла дають міць і добру славу, а добра слава і міць — це шлях до визволення себе з кігтів окупанта. Треба тямити, що зі сварливим народом, та з таким, що ділиться на части ніхто не числиться і не уступає йому з дороги.

Нечувано є, щоби один нарід кликав себеількома назвами, так, як це робимо ми, а також нечувано є, щоби нарід пригноблений, так як ми, був такий не господарний та не зрівноважений як ми. Плачемо, що ми гноблені, що нам кривда діється, що наїздник заняв нашу землю і заліз до нашої комори і в ту саму пору сваримося, ділимося на партії, нищимо себе.

Вінніпеґ, Ман. Дня 4-го грудня 1928.

Буковина.

Край Буковина це відвічна українська земля так само, як Галичина, Велика Україна, Бесарабія, Мармарошський округ на полудне від Карпат та округ в Добруджі, коло Чорного моря. Ще перед заснованням української держави, яка починається в девятім столїттю, коли наші предки ділились на племена Дулібів, Кривичів, Бужан, Полян, Тиверців, Деревляни й інших, Буковину замешкувало племя, що називалося Тиверці. В девятім, десятім і одинацятім століттю, коли українська держава сягала з поза Карпат на заході, по Кавказькі гори на сході, по Чорне Море на полудні, а на пів ночі досягала до Балтийського моря, Буковина входила в склад української держави. Українські князі, Святослав, Ярополк, Володимир Великий та Ярослав Мудрий, кермували цею великою державою, а коли в одинацятім століттю поділено цю державу на княжі уділи, Буковина підлягала галицьким князям. Галичина тоді називалася Червона Русь, від міста Червень і до цеї Червоної Руси належала буковинська область, яка носила назву Шепинська Земля, аж значно пізніще Шепинську округу названо Буковиною тому, що ця область була поросла буковим лісом. Ще й тепер межи Прутом а Дністром, між селами Чорновка, Вословівці, Юрківці, Грошівці, Добринівці, Топорівці і Іржавинці лежить доволі просторий пояс букового ліса. Як гарна погода, то цей ліс видно з галицького поділя, з тих околиць як Борщів, Кривче, Мільниця й Бабинці, що чорніє великою смугою, горою над Добринівцями і Грошівцями.

У дванацятім століттю, коли галицьким царством кермував Ярослав Осьмомисл, Буковина була неначе осередком його держави, бо земля його тягнулась на захід аж по Дунай. Це видно з того, що він збудував одночасно два Галичі, один над Дністром, а другий над Дунаєм, де Дунай впадає у Чорне Море. Коли упала українська держава у тринацятім століттю через татарський навал, а Молдавію і полудневою частию Буковини запанували Румуни в девятнацятім століттю (1859 р.), Румуни опанували Галичем над Дунаєм, Українців винародовили а Галич назвали по своєму: Ґалацом. Ґалац, це наш рідний Галич, якого основником був наш князь Ярослав Осьмомисл.

На полудне за місточком Сучавою у дванацятім і тринацятім століттю стояло мале село чи містечко, яке називалося Бернадь (воно тепер інакше називаєсь) і тут находився граничний уряд, „комора", чи „вама", як називають Буковинці. Угорські купці, які їздили до Галича і до других українських міст ставилися у Бер-

наді до українських урядників і ці їм підписували паспорти, прикладували до паспортів свою печатку і підписувались своїм іменем із заміткою: **Від стола Галицького,** Іван Бернадинський. — Тепер там аж кишить від Румунів. Це є очевидним фактом, що ціла Буковина а навіть дальше поза Буковиною належала земля до галицького царства.

На це все нині Румуни не зважають і ставлять свої претенсії не лише до Ґалацу і Сочави, але й північної части Буковини аж по Дністер, кажучи, що буковинські Українці, це Румуни, що забули румунську мову. Таку неправду вони говорять у вічі навіть в уряді Ліґи Націй у Женеві.

Цілому світови треба це знати, що Семиград, це наша назва, яка значить сім городів, ріка Тиса також наша назва, яка походить від нашого слова тисати; назва Карпати, походить від нашого племени, що там колись жило і називалося Карпи. Ріка Прут, походить від нашого слова прута; Чернівці, походить від назви Чернівчана, що колись там де тепер стоїть місто Чернівці випасав свої стада овець якийсь Чернівчан. Ці назви міст, околиць, рік та гір, показують виразно, що Румуни тут зайди.

На многих румунських цвинтарах на хрестах видніють ще й нині українські написи, а у многих румунських церквах до недавна находились книжки, писані такою мовою, як книжки у наших церквах. До 16. століття у румунських церквах правилось по словянськи богослуження, а на дворах румунських господарів гомоніло українське слово, та писались урядові справи нашою мовою і нашим письмом. Це вказує на словянські впливи серед Румунів.

Українці перші поселились на Буковині, надали свої назви горам і рікам та обернули лісисту землю у пшеничні лани, побудували міста і села та надали їм також свої назви, а це бє у вічі кожного негодяя, який хотівби заперечити, що хтось інший був тут першим ґаздою.

БУКОВИНСЬКА ЦЕРКОВ.

Дотично церкви на Буковині, то буковинські Українці до кінця одинацятого століття належатли так само, як галицькі Українці та Українці на Великій Україні до католицької церкви, яка находилася під проводом Римських Папів. Доказом цего є то, що Буковинці, як також взагалі всі Українці приняли свято **„Перенесення Мощів св. Николая“** з Миру, в Греції до Бар, в Італії, установлене Папою Урбаном II., року 1096, яке обходять врочисто кожного року 9-го мая, чого не роблять Греки, бо тоді, коли це свято було установлене, Греки були уже відорваними від католицької церкви й тому того свята не приняли.

В Канаді часто по містах можна стрінути Греків, які провадять ресторани, отже хто в цім сумнівається, може їх про це свято запитати, а вони дослівно це потвердять. Є це історична правда, яку ніхто заперечити не може.

Що Греки не мають цего свята, можна видіти також у грецьких календарах.

БУКОВИНСЬКІ НАЇЗДНИКИ.

Року 1340 упало послідне українське князівство, князівство галицьке, яке удержалося при істнованню найдовше, а з ним упала також галицького народу воля. Галичина пійшла під Польщу і була під нею аж до кінця вісімнацятого століття, до тоді, коли розділено її між Росію, Прусію і Австрію.

Коли Галичина пійшла під Польщу, то Буковина була тоді під Татарами. Року 1345 угорський король Людвик I. відбив Буковину від Татар і підчинив під молдавське князівтво за те, що Молдовани (Румуни), помагали йому проти Татар.

Року 1692 завоював Буковину Семигородський господар Стефан VI. і кермував нею до 1769 р. Цього року заняли Буковину Турки і державли її до 1764 р., а цього року Росія прогнала Турків з Буковини, державла один рік під собою й нарешті передала Буковину Австрії — (1775 р.), де вона находилась до кінця світової війни 1917 р. почім Румуни знова заняли Буковину, подібно, як Ляхи Галичину.

Доля Галичини і Буковини є дуже подібна до себе, при чім, Буковина частіще переходила до ріжних наїздників.

Галицька церков під Польщею найшлася на низькім степени розвитку. Польське правительство продавало епископські місця часом і двом епископам нараз і брало за це великі гроші, які епископи мусіли стягати з народу, а церкви продавало жидам в аренду, які треба було для богослуження винайамти у жидів-арендарів. Ще й нині на Великдень коло

церков співають дівчата пісні про жида Зельмана, який мав приїхати й за окуп отворити для людей церкву. А робило польське правительство так тому, що церков не мала міцної влади; влада яка була, то була тим самим правительством назначена. Стан церкви був незвичайно оплаканий.

ПОВОРОТ УКРАЇНЦІВ ДО КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Щоби вратувати церков від польського гнету, сім епископів, які сяк так кермували церквою, заключили 1596 р. церковну унію з Римом, яка й до нині істнує й цим шляхом вернулися назад до первіпіти тяжку руку тих правительств. Вони нею кермували після своє вподоби, видно хоч би з того, що 1921 р. румунське правительство силою накинуло Буковинським православним Українцям латинський календар.

НЕ ВСІ БУКОВИНСЬКІ УКРАЇНЦІ Є ПРАВОСЛАВНИМИ.

Не треба однак думати, що всі Буковинці є не зєднані з Римом. Нині на Буковині є 25 українських греко-католицьких парохій, а саме в Чернівцях, Садаґурі, Боянах, Заставні, Раранчу, Погорилівці, Сторожинцях і в інших селах і містах, а число вірних сягає 80 тисяч. Всіх У-

ШКОЛА УКР. ТАНКІВ В. АВРАМЕНКА, ВЕДЕНА ІВ. ПІГУЛЯКОМ В ШАНДРО, АЛТА.
Курс в місцевости Шандро тревав сім тижнів. В першім ряді на краю, по правій руці читача видно Ів. Пігуляка. Світлина 2. IX. 1928 р.

сної віри і церковної орґанізації, яка існувала на Україні перед схизмою.

Цим робом галицькі Українці показали свою лояльність супроти матери церкви католицької, від якої були довгі літа відорвані і розумну розвагу. Цим вони вирівналися також у вірі з европейськими культурними народами, з Французами, Чехами, Бельґійцями й іншими та зблизилися з їх культурою, яка стоїть вище від культури східної Греків, Арабів, Вірмен та інших.

На Буковині не було повороту до католицької церкви, бо лежала в горах, на боці, й тому Буковинці остали й до нині не злучені з католицькою церквою. Коли Буковина переходила під Туреччину, Австрію і Румунію, влада церкви все находилася під кермою політичної управи. Буковинська церков мусіла потійно тер-

країнців на Буковині начислює статистика на пів мілійона.

Тому, що Буковинці і Галичани були і є одним і тим самим народом, які говорять одною і тою самою мовою, мають одні і ті самі пісні, одні і ті самі звичаї і обичаї, які належали під одно князівство у Галичи, в Канаді серед чужих народів повинні стояти тісно одні при других, творити один нарід і спільно працювати для культурного скріплення, щоби не втопитися в чужім морю, яке поволи заливає одних і других. На превеликий жаль, Буковинці сторонять від Українців з Галичини, а це виходить на превелику шкоду українських інтересів. Але прийде час в Канаді, що Буковинці і Галичани стануть тісно груд при груди до спільної праці на всіх царинах життя.

Вінніпеґ, в серпню 1928 р.

АВРАМЕНКО У КАНАДІ.

В Альманасі „Прерія" на р. 1928. був поданий спис виступів Авраменкового мандрівного гурту по Канаді і пописів його шкіл в числі 89 до половини жовтня, 1927 р.

Цей спис доповнюємо і подаємо дальші виступи, аж до переїзду його до Сполучених Держав.

Виступи Мандрівного Гуртка під проводом В. Авраменка:

90. 17. X. 1927, Тіодор, Саск., англійська саля.

91. 18. X. Фоам Лейк, Саск., Українська саля.

92. 24. X. Саскатун, Саск., Інститут Просвіти при вул. М.

93. 25. X. Вонда, Саск., Анґлійська саля.

94. 26. X. Мічем, Саск., Народний Дім, 4 милі від Мічем.

95. 27. X. Вакав, Саск., Анґлійська саля.

96. 28. X. Тернопіль, Саск., Народний Дім.

97. 29. X. Кадворт, Саск. Народний Дім.

98. 1. XI. Принс Алберт, Саск., Анґлійська саля.

99. 2. XI. Кридор, Саск., Народний Дім.

100. 3. XI. Гафорд, Саск., Анґлійська саля.

101. 4. XI. Радісон, Саск.

102. 6. XI. Витків, Саск., Народний Дім.

103. 7. XI. Лойдмінстер, Саск., Ратушева саля.

104. 8. XI. Верміліон, Алта.

105. 9. XI. Інісфрі, Алта., Мирославна, Народний Дім.

106. 10. XI. Веґревил, Алта., Театер Вимі.

107. 11. XI. Мондер, Алта., Народний Дім.

108. 12. XI. Ламонт, Алта., Анґлійська саля.

109. 13. XI. Завалля, Алта., Народний Дім.

110. 14. XI. Брудергайм, Алта., Німецька Саля.

111. 15. XI. Едмонтон, Тлта., Народний Дім ім. Шевченка.

112. 19. XI. Редватер, Алта., Нар. Дім.

113. 20. XI. Еґрімонт, Алта., Народний Дім.

114. 21. XI. Беліс, Алта., Народний Дім.

115. 22. XI. Радвей Сентер, Алта., Народний Дім.

116. 23. XI. Смовки Лейк, Алта., Народний Дім.

117. 24. XI. Ледук, Алта., Анґлійська Саля.

118. 26. XI. Едмонтон, Алта., Театр Пентейджес.

119. 29. XI. Калґари, Алта., Анґлійська Саля.

120. 30. XI. Мус Джо, Саск., Народний Дім.

121. 1. XII. Мус Джо, Саск., Анґлійська Сая.

122. 2. XII. Мелвил, Саск., Мійська Саля.

123. 3. XII. Йорктон, Саск., Анґлійська Саля.

124. 5. XII. 1927, Канора, Саск., Анґлійська Саля.

Мандрівний гурт приїхав 6. XII. 1927. до Вінніпеґу.

По виїзді В. Авраменка з Канади, веде в Канаді науку українських танків Іван Пігуляк, який виказав у веденню курсів дуже гарні успіхи.

Котра місцевість бажає з ним порозумітися, може писати на адресу:

I. Pihulak
1203. E. Langlois Ave. Windsor, Ont.

Цей спис цікавий для історії, як розвивається українська думка в Канаді і як гості з Рідного Краю привозять від часу до часу нові думки до роботи українських орґанізацій і через те причиняються до їх рухливости і збільшають скарбницю канадійської культурної краси.

Авраменко дав в Канаді 124 танечних виступів, придбав в Канаді много гарних вражінь і навчив много. Товариства можуть плекати український танець і дбати про народний стрій. Мущини і дівчата можуть виступати до забав, до вечерниць, до концертів в народних строях. — Народні строї можна виготовити після того одягу, відки Українці сюди приїхали. Люди зі Стрию знають, який стрій носить український нарід в Стрийщині і після того взірця вишити народний стрій. Переселенці з Золочівщини, Тернопільщини, Чортківщини, Косівщини, Коломийщини можуть пошити народний стрій після строю тих околиць, відки вони походять.

Остап Василишин,
учасник курсів В. Авраменка
у Вінніпеґу.

Вінніпеґ, Ман., Канада.
Дня 6-го грудня, 1928.

Невдасться! — Вдасться!

Кожда здорова людина любить рух і напругу. Часами перебирає навіть міру, коли вибирається на прогульку, або займається якимсь змагом (спортом), як біг, хід, мет, дужання.

Дивною ціхою спорту є це, що умучення дає приємність. Копаний мяч, ставка (бейз-бол), ситківка (теніс) витискають нераз семий піт з чола, а приносять вдоволення. Колиб хтось казав лише погання цегли або шин, то умучення не лиловину тої напруги зужити на якесь двишалоби приємного враження, яке оставляє спорт.

Кромі того змаг (спорт) вчить охоти до побіди, а ця охота веде до вихіснування всіх способів, щоби лише побіду осягнути. Длятого приходить стремління до швидкости, докладности, точности, словности, обовязковости.

Змаг викликує охоту побіджати і усуває жалібний настрій. Сили треба розвивати, щоби стати сильним. На перешкоді одна думка: „Не вдасться!" Хто займається змагом, старається свої сили скріпити і злучити з другими. Думка: „Не вдасться" уступає а виринає щораз сильніше віра в себе: „Вдасться!"

Длятого треба щиро повитати, що від року 1923, що-раз сильніше виступає серед Українців в Канаді наклін до рухавки і до змагу. На виступах Рідних Шкіл видно руханкові вправи, на пікніках вправи руханкові і змагові, прокидається думка плекати руханку, змаг і пласт в осібних товариствах. В. р. 1928 уладжував свої вправи навіть український ситківковий кружок. Всі стремління заслугують на увагу і зрозуміння.

Рідний Край пішов на тім полю далеко наперед. Канадійські українські часописі містять вістки про український змаг і руханку в Европі. Особливо Тарас Франко і Степан Гайдучок пишуть про цю царину. Звіт, який рік-річно пише для Канади Тарас Франко, син славного поета Івана Франка, незвичайно цікавий. В Европі розвивається ситківка і копаний мяч, менше ставка (Бейзбол). Улюблена руханка, яка виховує змисл до порядку і до карности.

Найбільшою мрією всіх товариств, руханкових і спортових, в Рідним Краю є закупно землі під Український Город. Сплачено вже пять морґів, сплатити треба ще 6 морґів. Земля вічна і на ту ціль повинні ми з Канади і зі Стейтів післати свою сумку і закупити цілу цю решту незаплаченої землі шість морґів. В тім городі відбуває молодь свої руханкові і змагові вправи, гуртується, вчиться порядку, карности, розвиває свою силу і охоту до побіди.

Тарас франко подає у своїм звіті, що гроші з Канади на закупно землі слати треба на адресу:

Sokil—Account

Montreal Bank, Corner Selkirk and McGregor, Winnipeg, Man.

Це конто отворене для вигоди Українців в Канаді, щоби лекше пересилати гроші, а заосмотрене і підписане з Краю, Миколи Заячківського і Миколи Левицького, членів старшини „Сокола Батька" у Львові, які письмом зі Львова мають право піднимати ці гроші на сплату землі під Український Город.

Хто читає ті стрічки, не забуде купити кусень земського ґльобу у Львові на своє імя, щоби збільшити Український Город і віру української молоді в побіду.

Др. В. Ю. Кисілевський.

Едмонтон, Алта. Дня 5-го грудня 1928.

Зїзд Січей Канади 1928 р.

I.

Зїзди 3-ох Січових округів в Канаді в р. 1928, були призначені з нагоди 4-их роковин істнування Січової Організації, які припадають на місяць липень. Зїзди відбулися в такім порядку: Перший Округ Січовий відбув цегорічний свій Зїзд в місті Торонті, Онтеріо в днях 1-го і 2-го липня. Другий Округ Січовий — відбув свій Зїзд в місті Йорктоні, Саск., в днях 7-го і 8-го липня; Третий Округ Січовий, відбув свій сегорічний Зїзд в місточку Мондері, Алберта дня 12-го липня, 1928.

II.

Короткий перебіг сегорічного Зїзду Січового в Торонті.

В неділю 1-го липня о годині 8-ій витають Січовики І-ої Сотні на „Юніон Стейшен" прибувшого тут з Вінніпеґу Гол. Обозного. Публика цікавиться прекрасними одностроями і дисципліною Січовиків. О год. 9-ій рано того-ж дня, Окружний Отаман того округа п. Василь Бойко представляє Гол. Обозному уставлений в церковній салі І-й Округ. Округ числив тоді 125 люда в рядах, з чого 82 мундурованих. Присутні тут сотні з Торонта і Ошави. Сотня з Відсору ще в дорозі до Торонта на автах, разом з Січовиками із Детройту (Спол. Держави). Гол. Обозний витає Округ і розпускає його на годинний спочинок. Сам в товаристві Старшин Січових В. Бойка, С. Мажевського, В. Приходи і братів Возьних, та ще инших, удається до Команданта Торонтонської Сотні п. В. Приходи, де щойно заїхав Гол. Отаман Січей Др. Степан Гриневецький з Шікаґа. Тут Гол. Отаман приймає звіт від Гол. Обозного і принимає до відома порядок Зїзду. По сніданню у панства Приходів, вся старшина удається перед церкву на Френклін Евню, де вже стоїть готовий Округ з прапорами. Понад головами Округа привітна брама з надписом по українськи й анґлійськи: „Третий Окружний Здвиг Гетьманських Січей Онтерія". Гол Отаман відбирає звіт і промовляє з пірначем в руках до уставленого Округа. Потім, Округ заходить до церкви. В церкві Округ уставлений в довжезні дві вулиці, старшина з Гол. Отаманом на боці біля Престола. Велика Служба Божа, кінчиться патріотичною проповіддю полевого духовника о. А. Сарматюка на тему: „Наслідки кличу, що Бога нема". По Службі Божій обід в церковній салі. Услугують січовички-членині Червоного Хреста, одіті на біло. Саля прекрасно окрашена і прибрана в зелень. Молитвою обід отворено, молитвою і закінчено. Бесід в часі обіду, ні збірок не було.

По обіді в тій самій салі окружні наради. До президії ввійшли: Гол. Отаман Др. С. К. Гриневецький, о. Капелян Сарматюк, Гол. Обозний В. Босий, Окружний Отаман В. Бойко, Окружний Писар Д. Возьний, Отаман з Ошави С. Мажевський і Командант І-ої Сотні з Торонта В. Прихода. Зїзд отвирає В. Бойко і передає хід нарад Гол. Отаманові. Гол. Отаман замовляє для себе слово на кінці нарад і покликує до слова Гол. Обозного. Гол. Обозний покликує по черзі всіх старшин І-го Округа до звітів. Їх відчитують: Михайло Возьний, писар І-ої Сотні в Торонті, Отаман С. Мажевський з Ошави, і Степан Сулима, четар з Вінд-

зор. Окружний звіт здає потім п. В. Бойко, Окружний Отаман. Відтак висказують свої симпатії до Січі отсі прибувші делеґати і представники многих товариств наших на Сході Канади: Й. Приймак, С. Марас; Дмитро Григорій з Підкарпатської Руси, Г. Чорномаза, Іван Бартош, п. Котик, Ф. Мельник, А. Сікорський, В. Годованський, М. Белендюк, К. Баран, Д. Лащук, П. Остапович, П. Саранчук, І. Дроздович з Монтреалю, Марія Луцик, М. Прихода, і инші. По звітах відчитав п. Д. Возьний привітні письма і телеґрами. Після того, говорив Гол. Обозний одну годину. Його бесіда начеркнула точний плян праці для Округа до слідуючого Зїзду. Довшу промову виголосив п. Гол. Отаман, а кінцеву промову виголосив о. Сарматюк. В нарадах цих брало участь 189 осіб. Спокій і повага і ентузіязм, ціхували аж до кінця ці наради. Відспіванням пісні „Встань Гетьмане”, наради закінчено.

Вечер того самого дня відбувся чисто січовий концерт, який устроїла І-ша Сотня з Торонта. На сцені починувалися молоді пластуни, січовики і січовички вправами з крісами. Пізно в ночі того дня відбулася довірочна нарада Гол. Старшин в домі П. Приходи. Були на ній окрім Січових Старшин, також і капеляни січові зі сходу.

На другий день ранком о год. 9-ій вирушив округ за місто на вправи і полеву Службу Божу. Округ ішов в такім порядку з вулиці Френклін: Гол. Отаман на переді. По його обох боках Гол. Обозний з права і Окружний Отаман з ліва. Командує Округом Отаман С. Мажевський. На переді військова орхестра канадійських кадетів і таблиці з анґлійськими надписами: „Вон Ґад, Вон Кінґ, Вон Емпайр”, „Юкраїніан Січ Ассосіейшен”. За орхестрою Сотні 1, 2, 3. і 4. Далі Січовички, а за ними сотні народа. Під звуки маршової орхестри, похід перейшов по пів годиннім маршу головнішими вулицями Вест Торонта на призначений майдан за містом. Поліція скрізь на рогах — вже заздалегідь повідомлена — робить порядок, спиняє вуличний рух, трамваї і автобуси. На майдані під деревами полева Служба Божа. Править о. Капелян А. Сарматюк, асистують оо. Головка з Монтреалю, о. П. Ґіґейчук з Оттави і о. О. Филима з Гемілтону. Знамениту проповідь про значіння централізації і Авторітету, виголошує о. Григорійчук з Монтреалю. Округ в чотирокутнику стоїть на позір, хоч сонце жарить. На відголос січової трубки — клякає. По Службі Божій відпочинок. Пора обідова в поли. По обіді трубка взиває всіх до ґенеральної збірки. Округ знова сформований. Здають звіти підстаршини четарям, четарі сотникам, сотники Окружному Отаманови, той Гол. Обозному, а Гол. Обозний, Гол. Отаманови.

Год. 3-та по полудни. Зачинаються вправи четами, опісля сотнями, далі цілим округом. Повних три години все видержує в ряді. Дефіляда перед Гол. Старшиною і Гол. Отаманом закінчує ці прекрасні вправи. Тепер в чотирокутнику наступають відзначення і похвали, та іменовання. Їх доконує Гол. Отаман. Найкраще виглядало, коли п. Гол. Отаман приступив до Окружного Писаря Дмитра Возьного, трамваєвого кондуктора з Торонта і торкаючись пірначем його правого рамя висказав: **„Іменем Їх Світлости Ясповельможного Пана Гетьмана і уділеною мені від Них власти, відзначую Вас отсим золотим хрестом, за заслуги, які Ви, як робітник поклали для Січової Орґанізації і Гетьманської ідеї в цім Окрузі”.**

Многі вівати, мнолітствія і поривання Гол. Старшин січовиками в гору — витискали сотням присутних, сльози. З піснями січовими на устах, Округ відмашерував назад вечер до Торонта. Тут по короткій нараді Старшин, Округ розформовано і Зїзд закінчено. Пізно вечером Січові Сотні, ошавська під командою С. Мажевського і віндзорська під командою Отамана І. Скалецького, відїхали автами домів. Того вечера відїхав до Вінніпеґу Гол. Обозний, а Гол. Отаман до Шікаґа. Такий перебіг Зїзду в Торонті.

Цей округ показався числом здисциплінованих членів і свідомих Гетьманців, найсильніщим. Брало в ньому участь 150 Січовиків і до 300 симпатиків-видців. Місцева анґлійська преса помістила з приводу цего Зїзду знимки і прихильні описи в своїх орґанах. Округ цей готується відбути січові полеві вправи в літі 1929.

III.

Зїзд 2-го Округа в Йорктоні, відбувся так: Дня 7-го липня рано приїхав до Йорктону, в товаристві п. Д. М. Ільчишина, Референта пресового при Об. Коман-

ді, Гол. Обозний. Перед будинком Колеґії св. Йосифа, привитала їх сотня січовиків під командою окружного писаря п. К. Лотоцького. Біля Колеґії і місцевої церкви товпиться много фармерів, а між ними блискають своїми сталевими ґузиками на січових уніформах, десятки їх синів-січовиків. О годині 10.30 рано Велика Служба Божа. Це день св. Івана. В Йорктоні празник. Січовики під командою Окружного Орґанізатора Брата Атаназія, професора з Колеґії, уставляються в отвертий чотирокутник і замикають ним весь народ, який стовпився на подвірю до монастира ОО. Редемптористів. Всі вислухують Службу Божу, яку тут на дворі правлять місцеві Отці Чина Серця Ісусового. Капелян Січової Школи в Йорктоні о. Іван Бала Ч. С. І., виголошує пламенну проповідь, про силу волі і вказує за взір Матір Божу. По Службі Божій і обіді, Округ формується на площі перед Колеґією до маніфестаційного походу через місто. Наступають звіти, четарів, сотників, курінних — отаманови, відтак Гол. Обозному.

Гол. Обозний командує: „Чвірками в право в бік!" І в одну мить з довгої лави вишнурувався чвірками довгий похід січовий. Ішли на переді Гол. Обозний з Членом Обозної Команди п. Д. М. Ільчишином з Вінніпеґу. За ними провадив округ Брат Атаназій (в уніформі). Чоло округа творив, в одностроях, відділ січових пластунів з Колеґії, яких число було 21. Вони несли на переді свій пластовий і британський прапори. За пластунами січова орхества з Айтуни, а далі, 14 січових сотень сформованих в оден гарний курінь. В чвірках перебивали здебільша січовики в уніформах. Було їх до 60. (Той округ молодший від торонтонського і тому ще не всі в нім мають однострої). За округом товпа народу. Округ перемашерував через головні вулиці Йорктону. Перед „Ситі Гол-ем" (ратушом) прийняв від округа дефіляду майор міста (бурмістр), а в середині міста витали похід Анґлійці оваціями „Гурей, лояліст Юкраїніанс"! Повернувши назад перед Колеґію, Округ зачав січові вправи, подібні, як в Торонті. Окрім тих, Брат Атаназій перевів прилюдно фізичні вправи з Округом. Орхестра січова пригравала на боці. По вправах промовляв до уставленого округа майор міста пан Стюарт і командант військової залоги міста пан Полковник Дженкінс. Останній запросив округ на другий день на „кемпу" (в військовий табор) за містом. Вечером того дня написувалися січовими вправами на концерті в Колеґії моло-

ХОР ТОВАРИСТВА ПРОСВІТА ІМ. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В МОНТРЕАЛІ, КВЕБ.
Світлина з 1927 року.

ді січовики зі школи укр. Сестер Служебниць.

На другий день ранком о год. 5-ій, вимашерував цілий Округ на полеві вправи в ліс. Округ поділено на два ворожі собі курінї. Білий і червоний. Червоний боронив позиції, білий наступав. Здобуття січового прапора від червоних — рішило конець вправ, які закінчено о год 11. перед полуднем в лісі відданням чести січово-гетьманському і британсько-канадійському прапорам і відспіванням при них українського і анґлійських національно-монархічних гимнів. По полудни того дня відбулися окружні наради в великій салі Колеґії. Як в Торонті, так і тут в Йорктоні, Гол. Обозний завізвав всіх січових старшин того Округа до складання звітів. Зложили їх: Окружний Орґанізатор Брат Атаназій загально, В. Шумей іменем Січової Школи, Іван Н. Корчинський з діяльности І-го Куріння і за 9-ту сотню в Айтуні, сотник Іван Дзюбінський за 12-ту Сотню в Рокстоні, сотник К. Брикса за 7-му сотню в Моделфарм, п. Д. Будка іменем І-ої Сотні в Йорктоні, сотник Н. Явний за „Січ" в Вішарт, січовик П. Ковальчук за свою сотню в Інсінґер.

Програмову бесіду виголосив і тут п. Гол. Обозний. Надто начальник пласту йорктонського дистрикту, Анґлієць п. Прес, виголосив привітну промову від Пластунів Канади. На цих нарадах зібрали між собою присутні Січовики 150 дол. на свою часопись. По нарадах вибрано сотню умундурованих січовиків і з нею та пластунами удалася вся старшина на кемпу до канадійського війська згідно з вчерашнім запрошенням полк. Дженкінса. Автами з прапорами заїхали Гетьманські Січовики на кемпу біля 6 години по пол. На кемпі анґлійські старшини приняли січових старшин чаєм в шатрі і познакомили січовиків з цілим табором, та способами тренінґу тамошньої кавалерії. Пращаючись з канадійськими офіцерами на цій кемпі, Гол. Обозний сформував сотню січову назад і відмашерував з кемпи почетним ходом перед полковником Дженкінсом.

Вечером того дня мала місце отця дивна пригода: Іменно біля Колеґії св. Йосифа, около год. 7.30 вечером, зібралося кільканайцять канадійських жовнірів (в уніформах) і деякі з них стали висмівати проходячих січовиків а декотрих тручати. Виглядалоб комусь, що ці жовнірі шукають тут зачіпки. Навіть котрийсь з тих жовнірів зірвав січову відзнаку п. Г. Деревbooрізови, членови 12-ої сотні січової з Врокстону. Цікаве, що ці жовніри говорили між собою по українськи, з чого кождому ясне, що це були Українці, які вступили на 2 тижні на військові вправи, що відбувалися в Йорктоні. А ще більше цікаве, що між тими жовнірами був і оден цивіль, знаний мешканцям Йорктону громадянин Гавриїл Сліпченко українського походження. На запит Старшини Січової, „Що ви тут робите" — не вмів п. Сліпченко нічого відповісти. Цікаве, що він мав там тоді робити?

Окружна Команда, яка довідалась про зірвання січової відзнаки п. Деревoрізові, повідомила про це сейчас шефа місцевої поліції і полковника Дженкінса. Останній прибув сейчас автом до Колеґії, де перепросив за це Обозну Команду, яка при цій нагоді вияснила йому з Доміняльного чартеру цілі Січової Орґанізації і правність її роботи. Полк. Дженкінс приказав жовнірам іти до касарні.

Можливо, що цей інцідент викликали українські противники Січової Орґанізації з чистої зависти. Дехто може з них мав в пляні викликати враження, що Зїзд січовий в Йорктоні розбили „з патріотизму" канадійські жовніри, але Зїзд крім тої пригоди, перейшов після програми і його закінчено після програми великим січовим концертом тогож дня пізно вечером в будинку Колеґії.

Зараз по Зїзді в Йорктоні, хтось мильно інформував анґлійську пресу в Канаді про цю приключку, але у відповідь на напади проти Січової Орґанізації, Обозна Команда, отримала ряд сатисфакцій з ріжних урядових і військових кругів. Ці факти подаємо лише для того, щоб дійсний дослідувач українського життя в Канаді, мав колись правдиві причинки до історії того життя і до характеристики поодиноких ґруп і людей та до оцінки їх цілей і методів ведення того життя.

Наводимо два цікаві листи визначних військових осіб, про те, як вони дивляться на цей інцідент, а з окрема і на канадійську Січову Орґанізацію.

Headquarters
Military District No. 12,
Regina, Sask.

July 14, 1928.

Dear Brother Stanislaus:—

Through an article which appeared in the

"Regina Leader" of July 10th, 1928, and from his Inspection Tour of the Yorkton Camp, General Ross, District Officer Commanding, Military District No. 12, learned of the incident which occured at Yorkton last Sunday.

General Ross, who is again out of the City, has asked me to write informing you that the incident is under investigation, and he also desires me to express to you his sincere regret at the unpleasantness which occured, and to assure that in future steps will be taken to prevent the recurrence of such action on the part of personnel of the Military units localized at Yorkton.

Yours sincerely,

(Sgd) FRANCIS B. WORE
Lieut. Colonel

Brother Stanislaus,
Principal, St. Joseph's College,
Yorkton, Sask.

В українськім переводі цей лист звучить:

Головна Кватира
Військового Округа Ч. 12.
Реджайна, Саск.

Липень 14. 1928.

До Брата Станіслава,
Директора Колеґії св. Йосифа
в Йорктоні, Саск.

Дорогий Брате Станіславе!

З новинки, яка появилася в „Реджайна Лідер" з 10. липня 1928, і від ґенерала Росса командуючого офіцера військовим округом ч. 12., який повернув з інспекції військової кемпи в Йорктоні, довідуюся про інцідент, який мав місце в Йорктоні минулої неділі.

Ґенерал Росс, котрий знова виїхав з міста, припоручив мені поінформувати Тебе письмом, що цей інцідент є підданий слідству. Він також велів переказати Тобі його симпатії до Тебе з приводу неприємностей, які стались і запевнити Тебе, що на будуче будуть підприняті кроки, щоби подібні речі з боку військових людей, стаціонованих в Йорктоні не повторились.

З поважанням

Франц Б. Вор
Чет. Полковник.

Headquarters
Military District No. 12,
Regina, Sask.

R. C. 2-60
July 19, 1928.

Dear Brother Stanislaus:—

I am desired by General Ross, Officer Commanding, Military District No. 12, to thank you for your kind letter of the 16th July, 1928, and to state that he is happy to give you permission to publish Headquarters letter dated the 14th July, 1928, in one of your Ukrainian papers, in the hope that it will foster a kindly feeling amongst the Ukrainians now resident in the Dominion of Canada.

Yours sincerely,

(Sgd) FRANCIS B. WORE
Lieut. Colonel
A.A., — C.M. C. M.D. No. 12.

Brother Stanislaus,
Principal, St. Joseph's College,
Yorkton, Sask.

В українськім перекладі цей лист звучить:

Головна Кватира
Військового Округа Ч. 12.
Реджайна, Саск.

R. K. 2—60
Липень 19. 1928.

До Брата Станіслава
Директора Колеґії св. Йосифа
в Йорктоні, Саск.

Дорогий Брате Станіславе!

Ґенерал Росс, Командуючий офіцер військовим округом ч. 12., припоручив мені подякувати Тобі за ласкавого листа з 16-го липня 1928 і закомунікувати Тобі, що він має честь дати Тобі дозвіл оповістити друком попереднього листа Головної Кватири з дати 14. липня 1928 в однім з Ваших українських орґанів, в надії, що це вплине симпатично на Українців тепер осілих в Домінії Канаді.

З поважанням

Франц Б. Вор
Чет. Полковник
A. A. & Q. M. C. M. D. № 12.

Окрім цих двох листів, дозволено Обозній Команді канадійських Січей оповістити уривок із нище поданого листа, який звучить:

...The Ukrainian Sitch Ass'n is doing

good work in making good, loyal Canadians out of our Ukrainian settlers and in incalculating in them the same loyal sentiments to King and Empire as are to be found in the hearts of all British born Citizens.

I heartily endorse this work:—

Sincerely yours,
JOHN S. LEITCH,
late Major
Canadian Expeditionary Forces
and Major
Royal Fusiliers Imperial Army.

В українськім перекладі цей уривок звучить:

Січова орґанізація Українців, веде добру роботу і робить з наших українських поселенців добрих і лояльних Канадійців, бо вщіпляє в них ту саму пошану і вірність до Короля і Імперії, яку знаходимо в серцях всіх уроджених Британських Горожан.

Я цілим серцем піддержую ту працю.

З пошаною
Іван С. Леіч
бувший майор
Канадійських висилкових військ
і майор
Королівських Кірасирів Імперіяльної Армії.

Зїзд Січовий в Мондері — Відбувся 12-го липня. Цей Округ наймолодший і тому числом членства найменший. Рано 12. липня привитала Гол. Обозного сотня молодих Січовиків і Січовичок з Мондеру. Обі ці Сотні, сформовані з дітей до 18 року життя, вже роджених тут в Канаді. Обі сотні умундуровані. 54 членів в обох. Їх батьки, мешканці Мондеру, зорґанізовані в місцеву 1-шу Січову Сотню взяли участь в Зїзді лише в опасках на рамени „Січ“. Від стації Сіенарської рушив о год. 10 в полудне похід IV-го Округа до місцевої церкви Отців Василіян. На переді походу ішов Гол. Обозний з Отаманом IV. округа п. М. Корчинським. За ними йшла дута орхестра місцевого Т-ва „Укр. Народний Дім”. За орхестрою Січовики з Едмонтону під командою п. сотника Г. Байрака, далі згадані 2. сотні молодечі з Мондеру, сотня старших (їх батьків) в кінці члени С. О. з ріжних місцевостей Алберти і симпатики.

В церкві, молодечі сотні тримали порядок двома шпалірами. Правив в асисті о. Н. Крижановський, Ігумен Ч.С.В.В. в Канаді. По С. Б. о. Т. Боднар Ч.С.В.В. довершив посвячення січово-гетьманського прапора для Січового Коша в Мондері, а о. Е. Дякович Ч. С. В. В. виголосив з балькону дзвіниці, з тої нагоди горячо-патріотичну проповідь! Слухало її до 5.000 (пять тисяч) зібраного народу.

По обіді відбувалися товариські приняття. Спільна вечера січова відбулася заходом місцевої команди в ресторації, де виголосили промови: От. М. Корчинський, Г. Байрак, І. Ісаїв і Гол. Обозний.

Вечером того дня місцева Січ устроїла всалі „Н. Дому” прекрасний Січовий Концерт, в часі котрого Гол. Обозний вручив ново-посвячений січовий прапор при відповідній промові, в руки 16-літнього січовика Канадійця.

Вінніпеґ, Ман. Дня 5. грудня 1928.

Обозний писар.

В АМЕРИКАНСЬКІЙ ШКОЛІ.

„Вілліям,“ — питає учителька, — „скажи мені, хто був Дордж Вашінґтон.’ь

„Джордж Вашінґтон був американським ґенералом, прошу пані.“

„Добре; а тепер скажи нам, чим він відзначався?”

„Прошу пані, він відзначався тим, що був Американцем а говорив правду.“.

МЕЖИ ВОЛОЦЮГАМИ.

— Що читаєш?

— Читаю, що кажуть критики про мій останній рабунок.

ЗАПИТ ДО РЕДАКЦІЇ.

Я сказав щось до своєї жінки, а вона потім пять місяців не говорила до мене. Що робити?

Відповідь редакції.

Опатентуйте те, що ви сказали. Кожному придасться.

ПЕВНИЙ.

— То ти кажеш, що товариш Рябик знає напевно, коли він умре, навіть знає місяць, день і мінуту? Нечуване!

— Та повинен би знати; суддя читав йому виразно.

Беззуба цивілізація.

Під заголовком „Зуби дітий"' наспіла рукопись п. дра П. Гуцуляка, яку помістимо в цілости з відповідними рисунками і світлинами в слідуючім альманасі. — Рисунки треба підготовити, а до того не було тепер часу і можности.

Покищо подаємо з тої важної дентистичної праці частку про вплив цивілізації на зуби.

* * *

Всяка пожива, яку чоловік приймає, має до певної міри свою вартість. Вона відограє якусь ролю в його орґанізмі, однак треба добирати поживу, яку сама природа зготовила. Нам потрібна велика ріжноманітність в поживі, щоби орґанізм міг дістати всякі, потрібні йому складники.

Природа сама міряє і визначує ті складники, які збережені є в такій поживі як овочі, ярина, збіжжя, мясо, яйця, молоко.

Позволю собі поділити нашу поживу на дві ґрупи: 1. Природна пожива. 2. Фабрикована пожива.

До природної поживи зачисляти треба всяку звичайну природну поживу, якої лише чоловік уживає без пероброблювання її штучними способами.

Поживу у фабрикованім стані витворив чоловік штучними способами з природних складників.

Первісний чоловік послугувався майже виключно чисто природною поживою. Чим більше чоловік поступав в культурі, тим більше переробляв природну поживу собі на страву.

Що сталося в протязі століть?

Первісний чоловік мав здорові зуби і умирав з зубами, цивілізований чоловік хорує часто на зуби і вмирає без зубів. Первісному чоловікови непотрібно було дентиста а цивілізованому чоловікови немислимо жити без дентиста і нераз дентист не може йому дати ради.

Чому це так?

Скажете: „Ей то кенди!"

Ні! Це не самі кенди, не самі солодощі. Це не все. То переварена каша, перепечене, висмажене мясо, білий хліб, медівник чорний, закрашене джели... Це все є фабриковане, і части поживи потрібні для чоловічого тіла знищені в тих стравах. Щоби такі страви зїсти, непотрібно зубів.

Мої пацієнти питають мене не раз, чому то зуби псуються.

Відповідь така: Природа нищить їх тому, бо вони стають непотрібні.

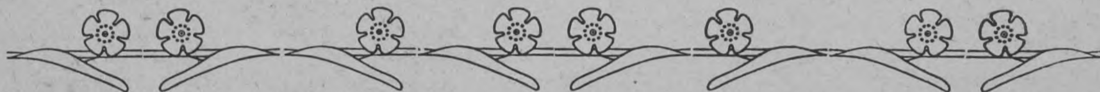
В нашій поживі нема тих складників, які дають міцну кість, бо вони зварені, спечені, усмажені.

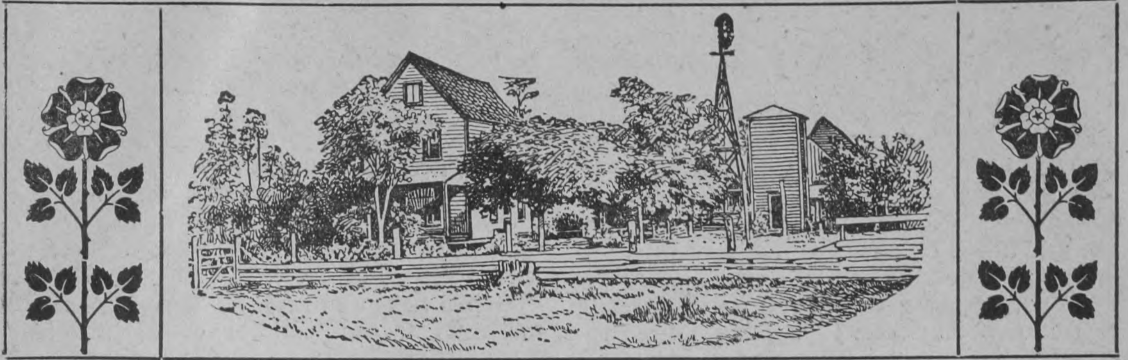
Пожива мягка і зуби за мало кусають, не мають вправи, для того нидіють і завмирають. Коли сидимо за довго, затерпають ноги і тяжко встати та зробити крок з місця. Те саме з зубами.

Коли так піде дальше, то не виключена поява, що колись люди будуть беззубі через ціле своє життя. Це буде тревало століття, заки зуби в цей спосіб занидіють, однак цивілізовані люди находяться на тій дорозі.

Др. П. Гуцуляк.

Вінніпеґ, Ман.
428 Вулиця Селкірка.

Ощадність на фармі.

„Щадилобся, коби тільки було що щадити”, скаже не оден менше заможний господар. Инший скаже, що про ощадність не треба йому говорити, бо щадити навчає його біда. Заможніший господар готов подумати, що ощадним може собі бути бідак, але не він, бо він не зубожіє, як перепустить, або змарнує дещо!

Всі ті погляди неслушні. Щадити в господарстві може бідак, може й заможний. Не оден богач промарнував свій маєток тим, що не вмів щадити; не оден бідак навчився щадити й прийшов до маєтку.

Ощадним господарем є той, що навчився оминати всякі непотрібні видатки, і корисно зуживати всяку господарську річ і весь господарський час. Непотрібні видатки це ті, котрі, не приносять жадної користи ні жадної правдивої приємности.

Всякий, хочби й найбіднїший, може річно заощадити багато, коли навчиться, як і в чім бути ощадним. Щоби бути ощадним і справді аби заощадити щось, на те треба не тільки доброї волі й охоти до ощадности, але й розваги та знання.

Не може навчитися ощадности той, хто не вміє добре собі поділити роботу і час, хто не звикне до ладу, до точности, словности, до пильности і до господарности. Хто хоче щадити, мусить перш усього навчитися бути ощадним в тих річах, котрі без шкоди можуть бути від змарновання вратовані або поліпшені. Хто хоче вратувати гріш, найде тисячу нагод до цього. Дбалий господар завважить тут клапоть сіна, що йде марно під ноги, там допильнує, щоб обірник не марнувався, завважить зерно, що розсипається непотрібно, без скупарства щадить; він завчасу спостереже розсохле й розколихане колесо і вчасною направою заощадить собі видаток на нове; він догляне, щоби через недбале кормлення худоби не марновано паші. Розумний господар щадить свою землю пляновим плодозміном, збогачує плодючість землі сіянням стручкових ростин; він має загальні відомости про торговлю, знає коли й чого вимагає торговля і продає у найвідповідніший час; перегодовані або недогодовані звірята не продає, бо на обох тратиться.

Кілько то господар може заощадити хочби лише тим, що буде старанно доглядати й шанувати те, що має. Мала діра в стрісі, мала діра в підлозі шпіхліра, завчасу доглянена й направлена захoває стріху на довго ще й справить меншу гостину мишам. Жниварка, віз і плуг сховані перед сонцем і слотою до шопи послужать довше чим ті, що недбало залишені на дворі. На видатках, та на часі заощаджується й тоді, як завчасу набється обруч на розсохлій бочці, як завчасу направиться ушкоджену упряж, одіж, як без конечної потреби не йдеться за чим небудь до міста, як заховається лад при кормленню домашних звірят, як в час — отже рахуючися і з часом самим — візьметься до управи ріллі, до нищення шкідливих бурянів, комах, до сі-

яння, обсапання барабoль, до кошення сіна.

Ощадність годі завести там, де нема ладу і точности. Де нема ладу і навички до того, щоби кожда річ по ужитку була положена на своє місце, там не тільки марнується багато часу, щоб її виконати, але й непотрібна сварка заходить дуже часто. Нелад марнує дуже багато річей, що коштували гроші, через нелад не одно треба робити два рази, і воно таки не буде так виконане, якби був лад і догляд ладу. Нераз буває, що в господаря змислу до ладу нема; в одній хвилі відриває він дитину від одної роботи, а шле до якоїсь иншої роботи. Очевидно, що в такого господаря і робота не буде виконана як належить і діти збаламучені. Кожда робота мусить мати свій час і порядок; занедбанням точности й ладу не заощадиться ні на часі ні на роботі. От хочби взяти плекання домашних звірят. Нехай господар не догляне худоби, безрог, курий точно на час, нехай він безладно чим небудь годує, про вигоду та инші їх конечні потреби нехай дбає тільки про око — то вся робота буде до нічого; праця може буде видаватися менше трудна, від ока може буде видаватися скорше зроблена, але через неточність та нелад, зиску з неї не буде. Зиск буде тільки там, де є лад, точність, старанність, почуття обовязку й відповідальности. Прикмети ті треба собі присвоювати й наклонювати молодіж до них. Молодіж з роду склонна до неточности, невитревалости. Якщо ту неточність та невитревалість не відвернеться постійним доглядом та прикладом, то прикмети ті лише закріпляться, недбала й легкодушна молодіж останеться такою на довгі літа. Щоб осягнути успіх не вистарчає бути лише пильним; треба ще розуміти й полюбити лад, треба бути точним, словним. Не оден пильний зробить роботу свою зле, змарнує вартість роботи, якщо та робота зроблена справді скоро, але без ладу, без старанної уважности.

Одним з важніших средств до ощадности є чистота. Чисто держане білє служить довше й не грозить здоровлю своїм брудом. Чисто випарене ведро, коновка, кружляк (сепаратор) не змарнує молока в котрім, через нечистоту, шкідливі бактерії так люблять множитися, й котре більше чим який инший плин втягає в себе всякі зазпахи. Чисте масло скорше найде купця, котрий заплатить за него дороще чим за нехарне масло. Віз, плуг, жниварка і всяке знаряддя держане чисто, послужить довший час чим те, що полишене в неладі, обліплене болотом. В чистій стайни не кидається так недуга серед звірят; чисті звірята правляться й поживають пашу ліпше як ті, що обліплені брудом, потопають в калі. Чистота в хаті є неоцінена.

Через належний поділ чи то праці, чи часу, чи засобів господарських, і через належите зужиткoвання праці, часу й засобів річно заощадиться більше чим можна вгадати. Господар, що розуміється на ощадности, не пішле трьох робітників до такої праці, яку може виконати оден; але як він бачить ощадність в чимскоршім виконаню праці, наприклад: громадження сіна, або молочення збіжжя тоді, коли погода непевна, там шле він як найбільше рук, щоб схоронити сіно, чи збіже, від зіпсуття. Тут показується сприт господаря розміркувати, що ощадніше: чи згромадженням сіна або молоченням капарити і ощадити на робітникові, чи не скупитись з робітником але за те заощадити багато більше забезпеченням сіна або збіжжа від слоти та згуби. Господар, що бажає собі успіху, веде книгу приходів і розходів, обчисляє собі під зиму всю пашу і ділить її так, щоб вона йому вистарчила; він не дозволить, щоб худоба марнувала нашу через недогляд, ані не буде так глупо ощадним, щоб морити худобу. Для засіву він обчислить добірне, неушкоджене зерно знаючи, що "яке посіє, таке збере". До ощадности прямує той господар, що лучиться з другими господарями в кооперативні товариства для купна й для збуту господарських продуктів.

Господар, що має змисл до ощадности, що цінить час, що знає вартість точности й ладу завчасу обчислить всі конечні свої видатки, й завчасу дбає о те, щоб було чим покрити ті видатки. Він буде числити не лише на оден господарський дохід, зі збіжжя, але постарається, щоб зі всякої можливої річи було потрохи доходу: з годівлі безрог, з плекання домашної птиці, овець, з набілу, або з випасу худоби, що декуди поплачується ліпше чим збіжже. Ті ріжні галузи мішаного господарства доповняють себе; надіпсуте зерно, полова, солома та инші невжитки замість йти марно, перетворюється в курятину, свинину, набіл, тощо. А це не тільки приносить зиск, але й ра-

тує ціле господарство, колиб наступив лихий рік на збіжже. Ощадного господаря пізнати по ладі в його господарстві, по чистоті в хаті, в стайни, в хліві, в шопі, на подвірю й на оборі, по його точности й словности.

Д. М. Ільчишин.

Саскатун, Саск. Дня 12. листопада 1928.

В ОВОЧЕВІМ СКЛЕПІ.

Мама: — Що ти маєш сказати доброму чоловікові, що дав тобі помаранчу, Ґеню?

Ґеня: — Щоби обтеребив її.

НА ПОЛЬОВАННЮ.

— Чи знаєте, як називається отте звіря, що я щойно застрілив онде під горбком?

— Знаю; Кирило Поломанюк!

ПОСТУПОВО!

Старець: — Ов, зломилася тобі лялька, люба дитинко?

Люба дитинка: — Ая, зломилася. Ті чортові капіталісти вмисне роблять крихкі ляльки, щоб скоро ломилися!

МАЛИЙ А РОЗУМНИЙ.

„А тепер, діти", — каже учитель, — „напишете задачу під таким заголовком: „Що я робивби, колиб мав $50,00.".

Стефанко сидів лінивo й зівав; нарешті учитель казав віддати папери до переглянення. Стефанко віддав чистий папір.

„Що це значить?" — остро запитав учитель. — „Ое твоя задача?"

„Ось це," — відповів Стефанко, — „оце що я робивби, колиб мав $50,000."

ЯКИЙ БУДЕ ВИРОК?

Суддя: — Кажете що цей чоловік обрабував вас — чи пізнаєте тут що небудь, що до вас належить?

Оскаржуючий — Так, оце моя хусточка.

Суддя: — Але-ж це ще нічого не доказує — в мене є точнісінько така сама хусточка.

Оскаржуючий: — Так, доказує, світлий суде. Мені пропало дві хуточки.

МЕЖИ ЗЛОДІЯМИ.

— То кажеш, що Розбивайло жениться задля маєтку, що?

— Так є; його наречена, — каже він, має три золоті зуби.

ТОМТАДРАТА.

Кость Ґаталай вернув з Шангаю й оповідав як то легко вчитися китайської мови. Оден з цікавих слухачів запитав:

„А як по китайськи називається дерево?"

„Там," — навчає Ґаталай.

„А як двоє дерев?"

„Там-там."

„А як по китайськи буде ліс?"

„Там-там-тара — там-том."

ПРИЯТЕЛЬ.

Приятель — це той, що приходить тоді, як кожний відходить.

З ҐЕОҐРАФІЇ.

Учителька: — Де є остров Куба, — скаже Петрусь.

Петрусь: — Не знаю.

Учителька: — А звідки походить цукор, що є у вас в хаті?

Петрусь: — З комори сусіда.

ПІДСЛУХАНЕ.

Вона: — Онде йде мій колишній наречений. Ануж! Не куняй, а вдавай, що ти веселий та щасливий!

НЕНАЧЕ ФАЛЬШИВИЙ АЛЯРМ.

Задуманий професор: Так, я вас кликав, пане доктор, але ніяк не памятаю в якій справі.

Такийже лікар: — Нічого не шкодить; я і так забув інструменти в бюрі.

РОБОТА ТОВАРИСТВА ОПІКИ.

„Товариство Опіки" працює від дня 4-го січня 1925, отже вже 4-тий рік і має домініяльний чартер. Свою роботу провадить товариство при помочі відпоручників — кореспондентів, яким розсилає обіжники і друки товариства. Число кореспондентів виносить під цю хвилю 243.

Хто бажавби стати відпоручником товариства Опіки в котрійсь околиці, має написати в тій справі лист до товариства і заявити свою готовість провадити переписку. Товариство розважить його подання і порішить її на старшині.

Звіти за попередні роки оголошувані були в часописах і в альманахах „Нове Поле" і „Прерія", які Товариство Опіки видало своїм накладом і причинилося до них своєю співпрацею, щоби українські імігранти мали практичні вказівки про відносини у Канаді.

Товариство постійно збирає досвід і провірює, в який спосіб можна найкраще попровадити роботу, щоби сповнити свої обовязки, вдоволити громадянство і здобути собі довіря навіть серед зневірених.

Тому, що звіт цей пишемо 5-го грудня 1928 то обнимає він одинацять місяців року 1928.

Письм було за цей час 967.

Після місцевостей прийшли листи в такім числі від приватних осіб:

Манітоба 89, Саскачеван 156, Алберта 73, Онтеріо 56, Квебек 16, Брит. Колюмбія 5, Нова Шкотія 1.

Стейти 5, Арґентина 3, Бразилія 2, Китай 7, Франція 8, Чехословаччина 6, Німеччина 6, Румунія 3, Югославія 3, Болгарія 1, Австрія 1, Україна 1, Польща 28.

Коли почислити листи після змісту, то розпадаються вони на такі ґрупи:

Аплікації, перміти, паспорти 172, землі 29, робота на фармі 46, робота в ремеслі 11, робота умова 8, запити про книжки і часописи 193, повновласти до Старого краю 5, посилка грошей 9, запити про адреси 14, просьби о підмоги на поворот до краю 2, жалоби на роботодавців, що зле обходилися, або не платили за роботу, що належалося, 37.

Всі письма полагоджено після обставин і після сил товариства. Коли громадянство ще більше переконається, як совісно і докладно уміє Товариство Опіки полагодити справи, будуть українські імігранти відноситися до товариства, щоби воно полагодило на їх бажання папери на приїзд до Канади, чи по аплікації, чи афідевіти, чи перміти, також паспорти, а навіть на домагання закупно корабельних карт і пересилку гроша.

В справах недоплати за роботу, товариство писало до роботодавців і по більшій части осягало це, що робітники діставали свої гроші, що найменше частинно.

В маю і першій половині червня, відвідав провірник товариства п. Бобівський Алберту і подавав інформації з рамени товариства.

Голова С. Савула відбув поїздку від 6. X. до 22. X. 1928 на схід і порозумівся про способи виконання роботи Товариства Опіки з громадянством в Монтреалі і в Торонті.

Секретар Д. М. Ільчишин підчас своїх поїздок по Саскачевані в падолисті і грудні 1928, причинився до улекшення роботи товариства.

Старшина відбула 5 засідань, президія відбула 6 нарад, на яких здавали члени старшини звіти з роботи і обговорювали біжучі справи.

Домівка товариства находиться в бюрі

голови, адвоката С. Савули, 457 Мейн Стріт, комната 306, яку голова дає товариству даром. Голова, секретар, скарбник працюють без ніякої винагороди, бо товариство є добродійне і хоче дати українським переселенцям добру опіку. Секретар Ільчиши полагоджує секретарські справи в своїм бюрі на залізничім двірці Сієнара у Вінніпеґу, кімната ч. 100. Товариство видало в році 1928 Альманах „Прерія", щоби подати українським іміґрантам ті пояснення, яких вони доконче потребують.

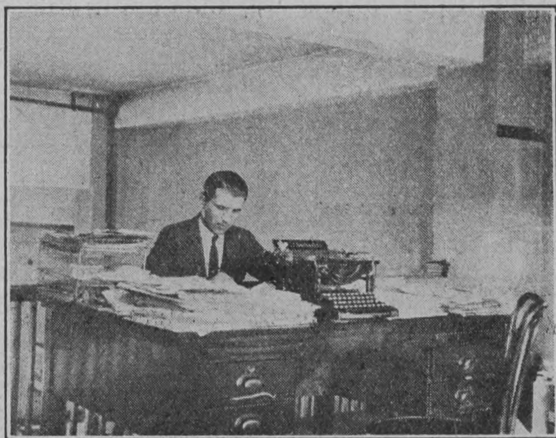
„Товаристві Опіки" у Львові порозумівається з канадійським „Товариством Опіки" в справі українських іміґрантів. Оба товариства співпрацюють, оскілько обставини позволяють. В році 1928 обставини погіршилися, бо державні власти Канади обмежили іміґрацію славянських народів лише на найблищих кревних, на брата, сестру і родичів.

Дня 26. квітня підніс голос Анґлієць п. Канон Борд із Саскачевану перед комісією для іміґрації в Оттаві підніс велику жалобу, що число Британців у Саскачевані виносить лише 50.7%. Посол Ґеорґ Мекфі з Йорктону висказався, що чужинці в дістрікті Йорктон неканадизуються. Іміґраційна Комісія в Оттаві відбула свої наради і на підставі її оречення обмежив уряд іміґрацію так званих „континентальців" („Контіненталс"), як тепер зачали промовці і часописи називати іміґрантів з Европи.

Вже по обмеженню іміґрації розгорілася величанська дебата про іміґрацію в анґлійських часописах.

Розогнив її передовсім епископ Ґеорґ Екстон Лойд з Саскатуну, який в часописі „Фрі Прес" в числі з 7-го липня 1928, вилаяв „континенталс", що вони брудні, невіжі і чути їх чесником. Цей достойник розвинув письменну рухливість на цю тему і написав цілий ряд статей до „Норт Батлефорд Оптимист", до „Вестерн Продюсер" і до „Фрі Прес". Доказував, що Канада утруднює приїзд іміґрантам з Анґлії а улекшує „континентальну повінь", яка „розводнює британську кров", причім не щадив висловів, щоби викликати настрій проти приїзду іміґрантів з европейського континенту.

До відповіди зголосилося много Українців. Між першими був о. П. Камінецький з Етелберту, який достойно, річево і енерґічно опрокинув закиди епископа Лойда дописею в „Фрі Прес" з дня 21. липня 1928 р. Відповіли також о. П. Олексів, о. С. Савчук, проп. Р. Кацунов зі становиска христіянської любови і вирозумілости і проф. І. Боберський, який пояснив річево, що Українці знають про Канаду, що це рільничий край, а вони є рільниками і люблять ріллю, та що Українці, приїхавши до Канади, хотять, щоби Канада була богата і сильна, бо тоді

ДМИТРО ІЛЬЧИШИН
Секретар „Товариства Опіки" у Вінніпеґу.

і вони будуть богаті і сильні. Длятого Українці є щирими горожанами нової землі і хто говорить про нельояльність Українців в Канаді, той не знає душі українського іміґранта, що все лишив за собою а тут хоче збудувати собі спокій і добробут.

Річеву відповідь на підставі чисел дала часопись „Фрі Прес" епископови Лойдови в редакційній статті в ч. з дня 27-го жовтня 1928 і доказала йому, що Канада улекшувала приїзд британським іміґрантам, бо давала великі знижки при корабельних картах і помагала їм по приїзді, підчас коли „континентальці" мусять платити повні карти їзди і не дістають ніякої помочі.

На закиди епископа Лойда відповідали поважно і річево в „Фрі Прес" з дня 6-го жовтня 1928 Німці, а іменно „Німецький канадійський католицький Народний Союз". Відповідали також жиди, відповідало много Анґлійців, що стануле в обороні всіх народностий, які приїхали до Канади — працювали, журилися і зробили цей дикий, пустий край урожайною нивою.

Щоби пояснити іміґрацію і вартість іміґрантів з Европи, передовсім Українців, появився ряд статей Д-ра П. Г. Брайса у „Фрі Прес" від 25-го серпня до 6-го жовтня, і статті Ц. А. Маґрета в „Трибюн" в квітні 1928.

Сам премієр Канади Лев Мекензі Кінґ забирав голос в справі іміґрації на бенкеті, який уладжено для нього в „Канадійськім Клюбі" в Лондоні дня 10-го жовтня 1928 і сказав, що Канада охотно понесе грошеві видатки, щоби дістати іміґрантів з Анґлії і що іміґранти з Анґлії все були горячо бажані. Це було при його повороті з Женеви, з нарад Ліґи Націй.

Найбільшою іміґраційною подією був приїзд копальняників з Анґлії на жнива. Виїхало їх 8.449 з того 1.588 жонатих.

Зачали збиратися від 6-го серпня а послідний транспорт виїхав з Анґлії 18-го серпня. Перший транспорт приїхав до Квібеку в Канаді дня 17. серпня 1928. Приїзд анґлійських жниварів, це був помисл премієра Анґлії Болдвіна. (Болдвін-Скім). Приїзд обнижив ціну за роботу жниварів. З числа приїжих вернуло понад 3000 назад до Анґлії.

Згадуємо ці події, тому що вони дають образ стану іміґрації до Канади під цю хвилю. Приїзд іміґрантів з Европи притамований а головна струя іміґрантів має плисти тепер з Анґлії. Длятого відвідало Канаду в р. 1928 много з визначних осіб з Анґлії, навіть парляментарні посли.

Українські часописи відносилися до іміґрації Українців до Канади прихильно. Старий Край зрозумів, що Канада дає українському іміґрантови поруку повного порядку і безпеки життя, майна, особистої свободи і можливости стати богатим. Одна часопись в Канаді виступила проти іміґрації Українців до Канади, не подала однак краю, куди ліпше Українцям виїздити на заробок і на поселення. На Україні орґанізують іміґрацію Жидів на українські землі, але про орґанізацію іміґрації Українців на Україну до нині не чути.

Товариство Опіки звертає увагу Українців, щоби відносилися до нього з усіми справами, які звязані з іміґрацією до Канади, з документами подорожними, з закупном земель і жалобами. Товариство поможе, порадить і полагодить все що потреба.

Старшина Товариства Опіки на рік 1928 була слідуюча:

С. Савула, голова; В. Г. Коман, І-ий містоголова; о. М. Григорійчук в Монтреалі, ІІ-ий містоголова; Д. М. Ільчишин, писар; Остап Василишин, скарбник; П. А. Драль й Іван Ісаїв, члени; П. Мельничук і С. Бобівський, провірники.

Пишу цей звіт в дорозі по Саскачевані.

Саскатун, Саск. 5-го грудня 1928.

Д. М. Ільчишин

Секретар Товариства Опіки.

Адреса Товариства:

TOWARYSTWO OPIKY

Box 1616 Winnipeg, Man.

ЧОТИРИ ПИТАННЯ.

Іміґрантам лучаються в Канаді ріжні пригоди і вони пишуть до „Товариства Опіки" о пораду і поміч. Дуже часто почути можна чотири питання, на які даємо тут відповідь, щоби по части улекшити людям перші початки праці в Канаді.

1. Питання: — В який спосіб ставати на роботу і як робити умови в Канаді?

Відповідь: — Зараз на самім початку, коли хто стає на роботу у фармара, чи у якого підприємця, треба зробити ясну угоду і обговорити такі точки:

1. Яка робота, 2. Кілько годин денної праці, 3. На як довго обовязує угода до роботи, 4. Як висока платня, 5. Чи платня від дня, чи від години, 6. Кілько годин має на день робити, 7. Коли виплата гроша за роботу.

Найліпше, коли можна тих сім точок списати на папері у котрійнебудь мові. Не треба йти аж до нотара, щоби таку уґоду списати. Писати на якімнебудь кусні паперу і робітник переховує цю угоду у себе.

В угоді повинно бути згадане, коли робітник, або роботодавець можуть собі виповісти угоду перед часом.

Така угода потрібна і для робітника і для фармера, щоби уникнути пізніщих непорозумінь, суперечок і судових процесів.

Лучалося, що роботодавець наймає робітників, вони роблять, але він не має ні майна, ні гроша, щоби заплатити робітникам. Навіть колиби прийшло до судового процесу, то не можна з нього нічо стягнути, ані не можна його замкнути до вязниці. Це лучається часом у фармарів, а часом у будівничих (контракторів), які зачинають будову дому, або дороги.

Щоби уникнути роботи за дармо, робітник повинен провірити зараз на початку через людий, сусідів, або навіть муніципального секретара, що це за чоловік, у котрого він стає на роботу, і чи він в стані заплатити за роботу.

2. Питання: — Як поступити, коли роботодавець не хоче заплатити за роботу?

Відповідь: — Коли фармер, або підприємець, не хотять заплатити, або платять менше, в таких случаях робітник має зголосити свою скаргу у мирового судії, (на фармах кажуть коротко у „Джипія" (Джастіс оф де Піс), абож у поліційного урядника (Полис Меджістрейт).

Судця або поліційний урядник мають право провірити безпосередно справу, переслухати обі сторони і видати вирок. Колиби роботодавець помимо того не заплатив, то вони мають право зарядити секвестрацію майна. Мирові Судії мають право рішення обмежене до 100 або 200 долярів. Коли ходить о вищі суми, то треба удатися до вищого суду (Дистрикт-Корт або Кавнти-Корт). Це полагоджує в суді осібний урядник, який є писарем суду (Клерк оф де Корт). Однак, коли робітник не може порозумітися з писарем суду, то мусить брати на поміч адвоката. Скаргу треба вносити сейчас, найдальше в протязі шести місяців, в тій околиці, де роботодавець находиться. Не треба їхати аж до Вінніпеґу, щоби тут скаржити на роботодавця, що жиє в Алберті, або в Саскачевані, бо в таких справах суддя мусить переслухати обі сторони.

3. Питання: — Що робити, коли при роботі хтось скалічиться?

Відповідь: — Коли робітник з причини неуваги, занедбання, або недбальства роботодавця потерпить, то це є вина роботодавця. Роботодавець може бути відвічальним за ушкодження робітника і можна від нього жадати відшкодовання. В таких случаях треба вже радитися „Товариства Опіки" у Вінніпеґу, або йти до адвоката.

Робітники на фармах мають в таких разах меншу опіку, як робітники промислові і комунікаційні (в копальнях, фабриках, на залізничих шляхах). Ті робітни-

ки забезпечені державою і коли їм трафиться нещастя, то одержують відшкодовання від „провінціональної”, в Канаді це значить краєвої, орґанізації, званої „Касою Робітничого Убезпечення”, по анґлійськи називається це в Канаді „Воркменс Компензейшен Борд”. При тій нагоді позволяю собі зазначити погляд, що край повинен свою опіку поширити також на робітників на фармах і до всяких інших робіт.

Коли робітник скалічиться, або захорує, тоді зголошується до управителя роботи, або до лікара. „Каса Робітничого Убезпечення” на відповідне повідомлення платить робітникови підмогу на час його слабости або на час його каліцтва.

Коли робітника забє при роботі в провінції Манітобі, то вдова одержує відшкодовання одноразове, або платню до смерти, а діти до часу, коли вони виростуть, — але лише в такім разі, коли жена і діти находяться тут в Канаді. Вдова з Австрії або Німеччини не одержить в такім разі відшкодовання, коли її нема в Канаді. Цей закон несправедливий для іміґрантів з країв, які були під Австрією і тут в першій мірі скривджені українські робітники. Йдуть заходи, щоби цю несправедливість усунути.

4. Питання: — Як ратувати себе, коли робітник захорує, а не має гроша на лічення?

Відповідь: — Хто захорує, а не має гроша, йде до найближшого шпиталю і там його лічать, а коли виходить здоровий зі шпиталю, він підписує зобовязання, що зверне кошти лічення, скоро лише буде мати свої гроші.

Щоби дістати совісну пораду, не зашкодить написати лист до „Товариства Опіки” і представити свою справу та поставити свої питання.

С. Савула.

Вінніпеґ, Ман., Канада.
Дня 1-го грудня, 1928.

ЗЛОВИВ ТРИ РИБІ.

Подорожний, ідучи попри ріку, стрінув мурина, що сидів на березі й держав в руках криву жердку, з якої висів шнурок.

„Кілько риб зловив, Растус?” — питає подорожний.

„Як лиш витягну ту, що ось-ось зачепиться, а потім як ще зловлю дві, то матиму разом три риби”, — радісно відповів мурин.

СТРОГИЙ ЗАКАЗ.

Вона (сварливо до незнакомого, що посмів до неї заговорити): І не важтеся мені зайти до моєї кімнати при ч. 669 Академічної вулиці на третім поверсі, перші двері на ліво.

ЧОЛОВІК БЕЗ ПРИЯТЕЛІВ.

— Я ніколи не чув, щоб про Василя хто небудь згадав одніським злим словом.

— Що? Ради Бога, невжеж в нього нема приятелів?!

І ЯК ЦЕ РАЗВЯЗАТИ?

Вона: — Я твердо вірю в те, що чоловік повинен носити таке одіння, яке відповідалоб його волоссю. Наприклад, чоловік з чорним волоссям повинен носит чорну одіж, білявий ясну одіж, сиволосий чоловік повинен носити сиву одіж, і т. д.

Він: — Ну, а що як чоловік лисий?

В КНИГАРНІ.

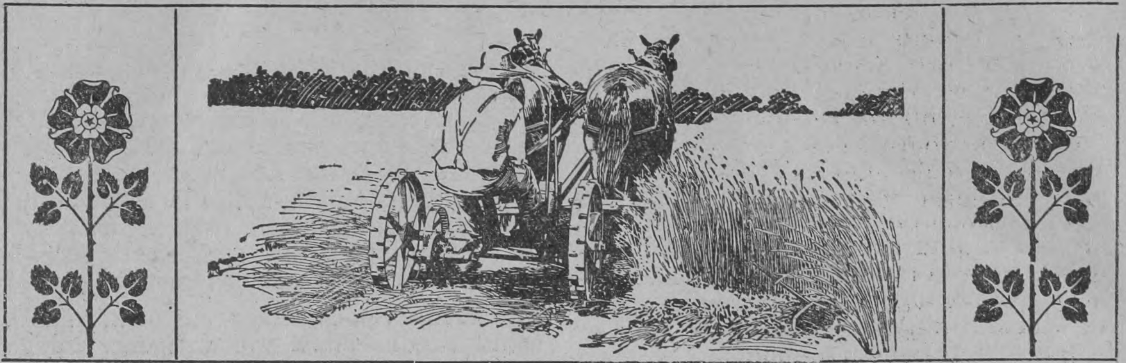
Властитель: — То ти цілком не журишся тим, що ти мені винен десять долярів, що?

Студент: — Певно що ні! Бо ніби пощо маємо оба журится?

НА ПІКНІКУ.

Головач: — Гей, накрийте лисину, товаришу, а то сонце вам геть випече розум!

Добивач: — Як би там був розум, то мене тут не булоб!

Господарські коні.

I.

Українські народні пісні згадують коня.

Козаки дають знак свистом о півночі до походу. Козак пращається зі своєю мамою і каже:

„Ой рад би я, матусенько,
Скорійше вернуться, —
Та вже щось мій вороненький
В воротах піткнувся".

Йде козацьке військо походом на ворога. Пісня співає.

„Ой зза гори, зза крутої, військо висту-
(пає,
По сам перед Морозенко конем вигра-
(ває."

Між горами сходить зоря, ні, це не зоря, це дівчина йде по воду.

Полем, полем, сивим конем, аж до
(Дунаю.
Дівчино моя, напій ми коня,
Не напою, бо ся бою, бо щем не твоя".
„Як буду твоя, напою ти два
З студеної керниченьки, з нового ведра".

Козака вбито. Лежить мертвий край дороги. Пісня співає:

„Ой устань козаче,
Устань, молоденький,
Ходить, блудить коло тебе
Твій кінь вороненький.

Ой най жеж він блудить,
Най нічку ночує,
Та чейжеж він до родини
Дороженьку чує".

Пісня козацька про волю народу нарікає ,що з козацьких спис і шабель, пороблено серпи і коси. Нема козаків на конях. Деж вони?

Та сама пісня дає відповідь:

Коні наші в плузі, а козак за плугом,
Мужик виглядає за широким лугом.
Геи ти, козаче, покинь плуг,
Тай на коня і на волю в луг.
„А я за нею, як за зорею,

Кінь, то найкраще домашне звіря. Погляньте на його легкі ноги, на широкі груди, на вигнену шию, на живі очі, на легко скроєну голову, на круглявий хребет, на звинний, легкий рух ніг.

Залізне авто, рогате, скринковате, обридливе своїм видом, старається усунути коня. На ярмарок возять тепер бульбу і морков і огірки автами, не конем. Великі тягарі возиться тягаровими, сильними самоходами. На прогульку їдуть люди охотно автом. Канони під Вердуном тягнув мотор. Кінь уступає. Лишиться колись може лише в піснях.

Однак господарство потребує все ще коня. Плуг, борони, грабарка будуть потребувати коня ще довгі, довгі роки, доки механіка не видумає якого, легкого, дешевого і практичного мотору.

Люде учені, що шукають і хотять дослідити, як жилося нашим предкам в давну давнину, потрафили находити ріжні докази, що коні, яких Европа уживає, то потомки коней з Азії, Африки й Европи. З давних літописей і записок, з рисунків і костий потрафили письменники списа-

ти історію коня. Чоловік потрафив так плекати коня, як плекається яблока, або грушки. З диких яблунь зробили огородники шляхотні яблуневі сади. З диких стад виховав господар-ховець шляхотні роди коней, ріжної величини, ріжної будови, швидкости, сили, витревалости.

Азійські дикі коні були великої будови, з великими головами, а на карках росла їм тверда щітина в гору замість гриви. Такі коні жили стадами на степах Середної Азії. В Европі в північних землях, як Норвеґія, ховалися коні малого росту, лекшої будови. В Північній Африці виросла знова инакша порода коней, що мали довгі, тонкі ноги, довгий, вигнутий карк, довгу заострену голову, широке чоло, великі очі, мозок значного розміру. З тих коней виховалися арабські коні, славні зі своєї легкости, витревалости і розуму.

Учені люди, що читають давні написи і записки, вислідили, що люди освоювали коні тисячі-тисячі літ тому разом зі стадами волів, коров, овець. До орання уживано з початку лише волів, а коней лише до їздження.

Племена людий, що жили в північній Африці, уживали мабуть перші коней до їзди і перевоження на війнах. Це було яких 4,000 літ тому. Від тих племен переняли цей спосіб Єгиптяни.

Десь в тім часі Ассирійці в Малій Азії почали уживати коней з азійських степів, але ті коні вони діставали вже уїзджені й освоєні від племен, що жили на північ від Асирії. Є здогад, що ті племена кочовничі з азійських степів були перші, які научилися їздити верхом. Це можливе, бо люди з тих земель, Туркомени й Монґоли здобули собі славу як добрі їздці на конях. Асирійці вміли перевозити тягарі кіньми і їздити верхом.

II.

Вже за часів Римської Держави майже всі народи в Европі уживали коней. Великими кораблями, якими їздили люди тоді по морю і гнали веслами, перевезено також коні на Острови Британії й Ірляндії. В полудневій Британії могли ховатися великі коні, а дальше на північ, де паша була гірша і підсоння не було лагідне, виростали малі коні та прибирали довгу, кудлату шерсть для охорони від зимна. Так витворився рід маленьких, кудлатих „шкотських коників" — „Шетлендс понис", якими тішаться незвичайно діти.

Учені, що провірюють історію коней у далеких для нас, минувших часах, висказують погляд, що арабські племена дістали коні в часі менше як 2000 літ тому з Північної Африки. Араби старалися добирати як найкращі коні і виплекали породу арабських коней, славних на цілий світ з легкости в бігу, швидкости, витревалости, красної будови і красних рухів.

З часом прославився ще оден нарід своїм захопленням для плекання коней. Це був анґлійський нарід на Британських Островах. Любов до коней в Анґлії є одною з черт анґлійського народного характеру. Вільгельм Заємник, що заняв Анґлію побідним боєм коло Гастінґс в році 1066, посідав коня еспанської породи а власники земель спроваджували коні тої самої раси. Анґлійські дідичі і королі займалися залюбки плеканням коней. Дивне це для нас Славян, бо на славянських землях історики не нотують таких вісток про старанне, расове плекання домашних звірят.

В анґлійській історії читаємо про короля Генрика VIII., що велику вагу привязував до плекання коней і видав відповідні розпорядки. Королева Елисавета любила їздити верхом до пізних літ свого життя. Король Яків I., що вступив на престіл в році 1603, заплатив 500 гвінеїв за арабського жеребця, якого спроваджено з Константинополя. Це перша, правдива записка, що Анґлія зачала уживати до розплоду арабські коні. Карло III. звертав на це особлившу увагу, а король Вілліям III. спровадив до Анґлії три жеребці з Туреччини й Арабії, а тим незвичайно причинився до виплекання нової породи коня, усталення анґлійської раси шляхотних, верхових і поїздових коней. Цікаво знати, що Анґлійці ведуть метрики своїх коней і кождий славний кінь, що здобув собі славу скоростю і красою на перегонах, може виказатися своїми предками через кількасот літ. В році 1791 появилася книжка: „Вступ до головної книги коней", а в році 1808 вийшов друком перший том „Книги коней". Ця книга коней подає родовід расових анґлійських коней і провадить його постійно, щоб можна точно знати яких родичів, пра-родичів, пра-пра-пра-родичів має кождий кінь. Після того можна оцінити його прикмети і його вартість.

Через постійне добирання коней з добрими прикметами витворили анґлійські

ховці коней нові роди коней, як н. п. „Таров-Бред”, „Стандард-Бред”.

Люди, що плекали коні, виховали також тяжкі, сильні коні до двигання тягарів. Такі коні потрібні були передовсім до бою. Коли коні окриті були залізними окривалами, а їздець одітий був в сталевий одяг. Від року 900 десь до року 1500 виступали їздці до бою на конях, в зелізних панцирах.

Щоби кінь міг двигати на собі залізні прислони і вояка в залізній збруї з тяжкою залізною списою і тяжким мечем, такий кінь мусів бути міцний. Длятого плекано тяжкі коні, великі, сильні, витревалі. Вони могли двигати на собі тягар, а могли також тягнути тяжкі вози з воєнним приладдям. Тяжкі коні потрібні були і для купців, що тоді возили свій товар возами. Бо залізниць не було, залізниці розвинулися в першій половині 19-того століття. Коні старші, що не придавалися до війни, уживано в господарстві до орання і тягання возів.

Але дух людський постійно думає і винаходить щось нового. Коли в Европі винайдено стрільний порох і удосконалено його до стріляння з крісів кулями, які пробивали залізні прислони на конях і їздцях, тоді показався залізний одяг для вояків нездалий. Кінниця зачала одягатися в одяги зі сукна і могла уживати коні легкі, звинні і витревалі до бігу.

Тяжкі коні потрібні до воження товару і всяких тягарів. Це важна галуза хову потягових коний. Найважніші потягові коні є слідуючі: Бельґійці, виплекані в Бельґії, — Перчерони, виховані в околиці Перч в північній Франції, — Клайдсдели, виведені в долині ріки Клайд в Шкоції, Шайри, ховані передовсім в середній Анґлії, Пінцґавери, плекані в Німеччині.

III.

Канада, це край новий, де рільник працює перед всіми людьми, щоби замінити прерію в пшеничний лан. Це найважніша задача канадійських горожан покищо. Потрібно тут рільників, що управляють землю, яка міліони літ лежала облогом. Менше потрібні коні до скорої їзди, бо заступає їх авто, менше їх потрібно до перевозу тягарів, бо тут потягове авто далеко більше вживане до тягару, але коні потрібні до боротьби з прерією, до управи ріллі. Можливо, що колись бензиновий й електричний мотор зроблять коня непотрібним, а може кінь не дасться ніколи побороти моторови.

Канада не вспіла виплекати коня якоїсь своєї, питомої породи, що своєю будовою, краскою, волоссям, ходом, силою, вдачею ріжнивбися від европейських коней. Навіть Сполучені Держави Америки, які бажають відзначитися перед цілим світом, не виховали якусь осібну американську расу коней, ліпшу від европейських рас. В Канаді стрічаємо найчастіше чотири раси коний, а коні, які не є чистої раси, походять з перехрещування коней тих рас, які в Канаді показалися практичні: Клайдсдейли, Перчерони, Бельґійці і Шайри. Це самі европейські породи коний.

Породу коний Клайдсдейл виплекали мешканці Шкотії в околицях над рікою Клайд. Жителі Шкотії дуже гордяться тими кіньми. Коли переселялися до Канади, привозили з собою свої коні.

Для удержання чистої породи тих коней в Канаді, спроваджують чистокровних жеребців зі своєї вітчини, Шкотії. Дорослі жеребці важать від 1700 до 2200 фунтів, а клячі від 1600 до 2000 фунтів. Масть тих коний є червона з білою латкою на чолі і всі чотири ноги білі від колінів в долину. Стрінути можна коні тої породи чорні, або каштановаті з білими ногами і з білою латкою на чолі, а навіть часами сиві. Мають вони ноги середної довжини і виглядають домірні в будові, однак не мають такого великого вигляду, як Перчерони, або Бельґійці.

Клайдсдейли перевисшають инші тяжкі коні своїм смілим, сильним, острим кроком в ході і в бігу. Голова в них середної довжини та ширини. Перед голови трохи горбатий, кажеться римського вигляду, очі не випучені, уха короткі, заострені, уставлені близько себе. Карк домірної довжини, трохи каблуковатий, плечі щільно зложені. Хребет середної довжини зі сильними мязами а кадовб глибокий, сильної будови.

Ноги добре вложені під кадовбом, прості, сильні і надзвичайно плоскі і широкі, коли дивитися на них з боку. Кости коло копит довгі і скісні. Копита надзвичайно широкі, довга шерсть росте від колін до котика із задної сторони. Через це, що ноги такі воолхаті, деякі господарі невдоволені і хов тих коней йде в тім напрямі, щоби доховатися коней з меншим поростом волосся на оборотних сторонах ніг.

Хто вибирає коні Клайдсдейли, повинен уникати звірят з довгими, мілкими кадовбами і нервової вдачі.

Раса Перчеронів походить з Франції, а виплекана з коней середної величини, здорових і витревалих.

Жеребець цеї раси важить від 1700 до 2400 фунтів, а клячі від 1700 до 2100 фунтів. Головна масть Перчеронів є чорна, або сталево сива, однак можна стрінути Перчерони каштанові, або червоні. Ноги у тих коний середної довжини, вони домірної, сильної будови, мязисті. Посідають гнучкі коліна і біжать та ступають рівними, довгими, простими кроками. Голови у них короткі й широкі, перед голови простий з широкими ніздрями. Очі випучені, уха короткі і близько себе. Кадовб широкий, короткий а мязистий. Ноги в них домірні і без довгого поросту.

Перчерони мають незвичайно глибокий кадовб з просторими ямами на серце і жолудок та кишки, що є ознакою сильного здоровля.

Хто вибирає коні з цеї раси, повинен уникати коний з простими і розділеними плечима, з довгими, вигненими крижами, з довгими і надто спущастими задами, легкої будови і грубими, кривими задними ногами.

Бельґійські коні виплекали мешканці Бельґії, Це держава мала. Правління помагало своїм горожанам грошевою помочию і науковими радами, так що удалося виплекати коні з найлучшими прикметами.

Жеребець тої породи важить 1800 до 2400 фунтів, а клячі 1700 до 2200 фунтів. Головна масть тих коней червона, каштанова, рижа і часом, як сталь, сива, бура, або чорна. Бельґійці мають середні, або короткі ноги, мають дуже широкий, глибокий, а короткий кадовб, коротку голову з простим передом, широкими ніздрями, випученими очима, уха короткі, заострені, близько себе поставлені. Карк середної довжини, крижі між плечима а клубами надзвичайно короткі, широкі, мязисті. Зад середної довжини, гарно заокруглений. В кадовбі великий простір на серце, легкі і жолудок та кишки. Це збільшає силу тих коний, вони легко годуються і скоро ростуть. Ноги домірні, чисті, часом виглядають за тонкі, коли порівнувати їх з кадовбом.

Коли вибирається коні бельґійської раси, треба уникати звірят з надто короткими карками, простими і розділеними плечима, зі стрімким задом, дрібної кости, з грубою скірою і з грубими шустаками в ногах, а також коний з вузкими, круглими ногами.

Коні раси Шайр виплекано в середній Анґлії. Це найбільші коні тяжкої породи. Жеребець важить 1900 до 2500 фунтів, а клячі 1700 до 2300 фунтів.

У Канаді маємо найменше коний тої раси. Помимо цього, що коні раси Шайр великі, сильні, до потягу знамениті, фармері у Канаді не любуються в них. Може длятого, що ноги їх від колін в долину з відворотної сторони мають довгий поріст, подібні як Клайдсдейли. Головна масть цеї раси руда або чорна з вузкою, білою латкою на чолі. Звичайно дві, три, або всі чотири ноги білі понище колін. Трапляються каштановаті і сиві коні між ними.

IV.

На фармах потрібні сильні, витревалі, добре збудовані коні. З початку українські переселенці орали волами, опісля переконалися, що робота без коний йде пиняво а час короткий, бо зима скоро надходить. Плуги тяжкі, борони тяжкі, жниварка тяжка, вози зі збіжжям не хотять самі їхати до сипанця (елевейтра).

Коні ваги 1600 фунтів і вище придадуться на фармі, а придадуться також в місточках і містах для воження тягарів.

Коли розумні народи кладуть вагу на виховання здорових, цінних й швидких коний, чому не моглиб цього порозуміти і оцінити українські господарі в Канаді?

Коли господар хоче приховати собі добрі і гарні коні, мусить коні до розплоду добирати, щоби не мішати раси, але щоби держатися одної раси і цю лише плекати. Жеребець має належати до тої самої породи, що кляч. Тоді господар доховається коний, які будуть мати гарні прикмети і будуть мати при продажі високу ціну.

Коли фармері у якійсь околиці хотять мудро поступати, повинні зійтися на начистої раси коні.

Товариство таке має мати свого голову, секретара і скарбника. Коли товариство завяжеться і відбуде свої перші сходини, щоби згідно постановили плекати раду і основати товариство для хову коний. Нехай збереться хоть десять фармерів, щоби згідно постановили плекати дини, секретар товариства має написати

лист на мою адресу, щоби подати вказівки, як товариство має поступати, щоби господарі в околиці могли плекати гарні, сильні, швидкі, расові, господарські коні.

В тій короткій дописі не можна подати всіх рад. Ця допись має звернути увагу на цю важну справу і заохотити фармерів до думання і до переведення пляну. Бельґійські господарі, французькі, німецькі й англійські, плекають гарні коні. Нехай і українські фармері не лишаються поза фармерами инших народів. Фармер має думати і уліпшати спосіб господаровання. Треба подбати, щоби земля була старанно управлена і треба постаратися, щоби худоба на господарстві була першої якости. Гарні корови, гарні коні, гарні вівці. Чим кращої раси домашні звірята, тим більший хосен приносять вони господареви.

Пощо нарікати на злі часи і на малий хосен з господарки, треба подумати, як хосен з нашої праці збільшити.

Добрий кінь добре працює. Злий кінь зле працює. Доброго коня можна дороще продати, мірного коня люди не хотять купити.

Хто лише цікавиться цею важною справою, може писати до мене лист, а подам пояснення, як основати товариство хову коний і в який спосіб держава прийде в поміч державними грішми, щоби лише заохотити до ховання расових коний.

Це булоби навіть смішно, колиби українські фармері не хотіли користати з поради і грошевої помочі держави. Коли в Европі український господар міг нарікати, що держава йому не помагає в господарстві, так в Канаді правління хоче помочи господарови, щоби він видобув із землі як найбільший хосен для себе, а коли фармер богатий, тоді і його держава богата.

Чекаю на листи і маю вже готовий папір і готове перо, щоби всім відповідати.

Етелберт, Манітоба. Дня 31-го серпня, 1928.

Т. Боднар

Домініяльний промотор для ліпшого хову домашних звірят.

Адреса: —

Mr. T. Bodnar
Ethelbert, Man.

ХИТРА ПРОСЬБА.

— Щоб ти сказав тому, хто би сів тобі на капелюх?

— Назвавби його ослом.

— Отже, будьте ласкаві, осле, встаньте з мого капелюха.

РОЗМОВА ПРО ЗВІРЯТА.

— Я вірю, що кінь розуміє більше, чим собака.

— Я ні.

— Дуже можливо — але я говорив про коня.

Є люди, що лише в роскошах бачать своє щастя, але не знають того, що лише скромність і честь є дійсним щастям.

Нема жінки такої самолюбної, щоб держала секрет лише для себе.

ДЕШЕВШЕ.

Муж: — І що в тебе за розум платити тисячу долярів за діяментовий перстень?

Жінка: — Але подумай, коханий, кілько це заощадить тобі на рукавицях!

ЯК БИ БУВ ЗНАВ!

Суддя: — Ви є оскаржені за передержання вкрадених річей — чи ви знали в кого вони були вкрадені?

Оскаржений: — Я заплатив десять долярів за них — а як би я був знав, що вони крадені я не давби був більше як два!

ВВІЙДЕ, ЩО?

Кельнер: — Ви бажали, пае, каву без сметанки. Дуже алую, але в нас нема сметанки, може позволите каву без молока?

ТОВАРИСТВО ОПІКИ НАД УКРАЇНСЬКИМИ ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ ІМ. СВ. РАФАІЛА В КАНАДІ

ST. RAPHAEL'S UKRAINIAN IMMIGRANTS WELFARE ASSOCIATION OF CANADA

Просимо писати до Товариства Опіки:—

1. Товариство Опіки опікується українськими переселенцями, що їдуть до Канади, або з Канади, і тими, що перебувають в Канаді, — дає пораду, поміч, охорону.

2. Товариство Опіки старається о „Номінації" (Зазиви) і урядовий „Перміт" (Дозвіл) на вїзд для людий, які шукають праці на фармах в Канаді і хотять їхати до Канади, щоби працювати на ріллі.

3. Товариство Опіки старається о паспорти для тих людий, що хотять вернути до Рідного Краю.

4. Товариство Опіки полагоджує корабельні карти для людей, що їдуть до Канади, або до Европи.

5. Товариство Опіки дає пояснення про роботу в Канаді і винаходить місця до роботи.

6. Товариство Опіки поручає робітників і робітниці на фарми а також служниці і помічниці до домашної роботи.

7. Товариство Опіки дає пояснення про землю і про фарми в усіх провінціях Канади, про заробітки, спосіб життя і праці та орґанізації в Канаді.

8. Товариство Опіки полагоджує, на бжання, посилку грошей в американських долярах, звичайно, або телеґрафічно.

9. Товариство Опіки дає пояснення про краї й держави, куди хотілиби виїхати українські переселенці, перестерігає, або поручає.

10. Товариство Опіки приймає зажалення в справах подорожі, або роботи, або платні за роботу, розглядає жалоби й стає в обороні.

11. Товариство Опіки полагоджує аплікації і корабельні карти для людий, котрі спроваджують свої жінки, діти, своїх кревних, або знакомих до Канади.

Хто хоче без перешкоди спровадити свою родину, знайде поміч і пораду в Товаристві Опіки, совісну і скору полагоду своїх справ.

Адресуйте:—

TOWARYSTWO OPIKY

Box 1616 Winnipeg, Man., Canada